

Møte tirsdag den 7. juni 2016 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 88)

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser (Innst. 319 S (2015–2016))
2. Innstilling fra Stortingets presidentskap om valg av medlemmer til Stortingets ansvarskommisjon (Innst. 350 S (2015–2016))
3. Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelser for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer (Innst. 355 S (2015–2016))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Oppheving av lov om eierskap i medier og ny lov om åpenhet om eierskap i medier (Innst. 339 L (2015–2016), jf. Prop. 39 L (2015–2016))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Line Henriette Hjemdal, Kirsti Bergstø og Une Aina Bastholm om å forebygge kroppspress hos barn og unge (Innst. 327 S (2015–2016), jf. Dokument 8:26 S (2015–2016))
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnehageloven og opplæringslova (spesialpedagogisk hjelp, kortere ventetid for barnehageplass m.m.) (Innst. 338 L (2015–2016), jf. Prop. 103 L (2015–2016))
7. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnehageloven (tilsyn m.m.) (Innst. 344 L (2015–2016), jf. Prop. 33 L (2015–2016))
8. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Tid for lek og læring. Bedre innhold i barnehagen (Innst. 348 S (2015–2016), jf. Meld. St. 19 (2015–2016))
9. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkning av arbeidet til styresmaktene for å nå måla om økologisk landbruk (Innst. 297 S (2015–2016), jf. Dokument 3:7 (2015–2016))
10. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av digitalisering av kommunale tjenester (Innst. 295 S (2015–2016), jf. Dokument 3:6 (2015–2016))
11. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Michael Tetzschner, Helge André Njåstad, Kenneth Svendsen, Geir S. Toskedal og André N. Skjelstad om endring i valgloven. Beslutningen om valg skal holdes over én eller to dager, skal kunne trefes av bystyre/kommunestyre som alminnelig flertallsvedtak

(Innst. 298 L (2015–2016), jf. Dokument 8:50 L (2014–2015))

12. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Bøhler, Marianne Marthinsen, Marit Nybakk og Truls Wickholm om endring i eierseksjonsloven – demokrati i sameier for å hindre spekulasjon i utleie og oppkjøp (Innst. 329 S (2015–2016), jf. Dokument 8:140 S (2014–2015))
13. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i inndelingslova og kommunelova (behandling av kommunesamanslåingar mv.) (Innst. 347 L (2015–2016), jf. Prop. 76 L (2015–2016))
14. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i lov om erverv av vannfall mv. (erverv av andel i offentlig ansvarlig selskap med konsesjonspliktige rettigheter til vannfall) (Innst. 332 L (2015–2016), jf. Prop. 96 L (2015–2016))
15. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Kirsti Bergstø om å sikre full behandling av trygdeoppjøret i Stortinget slik sakens viktighet og tradisjonen tilsier (Innst. 342 S (2015–2016), jf. Dokument 8:96 S (2015–2016))
16. Referat

Presidenten: Representanten Helga Pedersen vil fremsette et representantforslag.

Helga Pedersen (A) [10:01:51]: På vegne av representanten Odd Omland og meg selv vil jeg legge fram et representantforslag om å flytte forvaltningen av investeringsfondet for Nordvest-Russland til Kirkenes.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Hans Andreas Limi. – Andre forslag foreligger ikke, og Hans Andreas Limi anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:02:39]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser (Innst. 319 S (2015–2016))

Tredje visepresident Svein Roald Hansen [10:03:07]: Bakgrunnen for denne saken er evalueringen av Stortingets korrupsjonsforebyggende arbeid, som Europarådets korrupsjonsforebyggende organ, GRECO, har foretatt. De anmerkninger som GRECO hadde, er vurdert av et utvalg nedsatt av presidentskapet, hvor alle partier ble invitert til å delta, noe alle unntatt Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne takket ja til. Arbeidsgruppens vurderinger er gjennomgått av administrasjonen og presidentskapet og har ledet fram til dagens innstilling.

I tillegg foreslår presidentskapet noen endringer i den hensikt å klargjøre og forbedre enkelte av reglementets bestemmelser. Dessuten følger presidentskapet opp Stortingets vedtak av 12. april i år, hvor presidentskapet ble bedt om å ta initiativ til endring av reglementet for det økonomiske registeret, slik at selskapsinteresser som representantene eier, må føres opp her, uavhengig av verdi. Det innebærer fjerning av terskelen for å registrere selskapsinteresser i § 9 på 1 pst. av selskapskapitalen eller 1G i verdi. Man skal registrere selskapsinteressene, enten det er én eller tusen aksjer, for å si det sånn. I tillegg skal navnet på selskapet man har interesser i, oppgis til registeret. Presidentskapet foreslår at det også inntas i bestemmelsen at selskapets ansvarsform skal oppgis. Det er opplysninger som bidrar til å informere om økonomisk ansvar og risiko knyttet til investeringen, og kan dermed også gi en indikasjon på graden av tilknytning til selskapet. Presidentskapet mener forslaget derved imøtekommer GRECOs anbefaling om at registeret skal gi mer informasjon om økonomiske forpliktelser.

Så foreslås det å fastslå gjeldende praksis i § 9 nytt annet ledd som følger: Aksjer som eies indirekte gjennom et selskap som har til formål å investere i f.eks. aksjer, andre verdipapirer, næringseiendom eller eventuelt shipping, skal ikke oppgis. Det er tilstrekkelig å oppgi at man eier aksjer i det navngitte investeringsselskapet, og at dette selskapet har til formål å investere i andre selskap.

Denne registreringsplikten for indirekte eierskap av selskapsinteresser ble innført i registerets reglement i 2012. Det daværende presidentskapet så det som naturlig å avgrense opplysningsplikten.

Presidentskapet sa i Innst. 21 S for 2012–2013:

«Men det kan ikke kreves en detaljert redegjørelse i flere ledd. For eksempel vil en henvisning til at et selskap investerer i aksjer, andre verdipapirer og/eller eiendom i andre selskaper være tilstrekkelig. Dersom allmennheten ønsker utfyllende opplysninger vil slike kunne innhentes i andre offentlige kilder.»

Denne uttalelsen, som ligger til grunn for gjeldende praksis, er også sitert i dagens innstilling.

Grunnen til at opplysningsplikten er ment å være avgrenset mot underliggende selskapsinteresser som eies av et investeringsselskap, er selvsagt ikke at man vil skjule eierinteressene, men at man vil unngå at registreringsplikten skal bli for omfattende og uhåndterlig.

Oppføringen av investeringsselskapet i registeret synliggjør at selskapet driver investeringsvirksomhet. Det er den viktige informasjonen, fordi man kan gå til Regnskapsregisteret – Brønnøysundregistrene – og få informa-

sjon om hvilke selskapsinteresser dette selskapet eier, da det framgår av kvartalsrapporter og årsregnskap, som innsendingspliktige foretak skal sende inn. Dette er imidlertid ikke informasjon som oppdateres jevnlig. I tillegg finnes slik informasjon på flere av investeringsselskapenes nettsider. Det finnes også søkbare databaser, som f.eks. proff.no, som gir opplysninger om selskapsinteresser på bakgrunn av informasjon i offentlige registre.

Stortinget vedtok i juni 2015 å be regjeringen fremme forslag om et norsk offentlig eierskapsregister. Når et slikt register er på plass, vil informasjon om reelt eierskap kunne gjøres enda lettere tilgjengelig for offentligheten. Så de som tror det er mulig å skjule sine eierinteresser bak et investeringsselskap, vil altså forregne seg.

Hvorfor så ikke kreve at den enkelte representant løfter disse opplysningene inn i registeret? Fordi det vil være et krav som det kan være svært vanskelig å holde oppdatert for den enkelte representant. Det kan handle om investeringsporteføljer som endres ofte, kanskje fra dag til dag hvis investeringer i aksjer og verdipapirer er en del av selskapets formål. Dessuten vil det ikke gi ytterligere informasjon om representantens eierinteresser enn det som allerede er tilgjengelig. Det vil i realiteten være en dobbelt registrering. Det er også bedrifter som har aksjeporteføljer på børsen, og som man er indirekte eier i om man eier aksjer i denne bedriften. Det kan være en produksjonsbedrift. Her vil samme problem oppstå om registreringen skal kreves i flere ledd. Det vil rett og slett være opplysninger som endres hurtig, og som man som indirekte eier vanskelig kan ha oversikt over. Det finnes også pensjonsspareordninger som er en blanding av bank- og aksjesparing – også det er et eksempel på en indirekte eierinteresse som det ikke vil være praktikabelt å skulle redegjøre for i annet ledd.

I § 8 foreslås at eiendom i næring, eid av et selskap som en representant eier eller er medeier i, skal oppgis til registeret. Samme selskap vil også være registreringspliktig etter § 9 om selskapsinteresser. Dette blir en unødvendig dobbeltregistrering, og det bør være tilstrekkelig å synliggjøre den økonomiske interessen gjennom registrering av eierinteressen i selskapet. Registreringsplikten for vedkommende eiendom etter § 8 foreslås derfor opphevet. Næringseiendom som er eneid eller eies i et sameie, vil imidlertid fortsatt være registreringspliktig etter § 8. Presidentskapet foreslår at eierformen skal spesifiseres også ved registrering etter § 8.

Etter gjeldende reglement skal eierinteressene ikke føres i registeret med beløp, verdi eller mengde. Som oppfølging av GRECOs anbefaling om å føre opp flere av de registreringspliktige forholdene med beløp foreslår presidentskapet at vederlag for selvstendige oppdrag over 50 000 kr skal oppgis med beløpets størrelse. Det samme gjelder økonomiske støtte som en representant måtte motta i tillegg til sin godtgjørelse, forutsatt at støtten utgjør mer enn 50 000 kr per år.

For øvrig foreslås det å inkludere vederlag som registreringspliktig økonomisk ytelse i § 7. Det gjelder først og fremst vederlag som mottas i forbindelse med overdragelse av en virksomhet, og som utbetales over flere år avhengig av virksomhetens resultater. Visse ytelser fra tidligere

arbeidsgivere er registreringspliktige etter § 5. Det skal nå nevnes eksplisitt i bestemmelsen at dette også omfatter lån.

Presidentskapet foreslår at oppmerksomhets- og jubileumsgaver fra eget parti eller partigruppe ikke skal være registreringspliktig. Siden det er fremmet forslag om det motsatte, vil jeg minne om at poenget med registeret er å være åpen om forhold som kan skape mistanke om bindinger som kan påvirke representantens arbeid med sakene. Vi antar at gaver fra egen gruppe eller partiorganisasjon neppe faller i denne kategorien. Tilknytningen til giver burde være åpenbar og uten potensial for interessekonflikt. Det foreslås derfor at oppmerksomhets- og jubileumsgaver fra egen partiorganisasjon unntas fra registreringsplikten for gaver i § 11, men det er selvsagt ikke forbudt å føre det opp om man følger det tryggest.

Plikten til å registrere verv og økonomiske interesser er den samme for representanter og vararepresentanter. Presidentskapet foreslår imidlertid at vararepresentanter unntas fra plikten til å spesifisere selvstendige inntektsbringende oppdrag over 50 000 kr. En eventuell selvstendig inntektsbringende virksomhet ved siden av stortingsvervet forutsettes å være en bigeskjeft som en fast møtende representant kan velge å utføre, mens det for en vararepresentant formodentlig vil være en hovedinntektskilde, som ikke kan velges bort.

Med dette anbefaler jeg presidentskapets innstilling.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:11:46]: Det er bra at presidentskapet no følgjer opp dei såkalla GRECO-anbefalingane, som det har vore jobba med over noko tid, men der ein òg veldig raskt har følgd opp vedtaket som Stortinget gjorde den 12. april i år, og som lyder:

«Stortinget ber presidentskapet ta initiativ til endring av Reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser, slik at alle selskapsinteresser, uavhengig av verdi, skal føres opp i dette registeret.»

Eg meiner nok at presidentskapet har gjort ei uklok vurdering når dei i § 9 har føreslått det unntaket for investeringsselskap som dei har gjort, som følgje av ein praksis som har vore følgd sidan 2012. Den sentrale grunnen til det er at investeringsselskap er ein heilt vanleg måte å organisere ein aksjeportefølje på i dag. Særleg viss ein har ein betydeleg aksjeportefølje, er det vanleg. Ein risikerer då å vere i den situasjonen at dei betydelegaste eigarinteressene og aksjeporteføljane ikkje vil finnast i Stortingets register, mens dei mindre – og kanskje mindre interessante – privateigde aksjeporteføljane vil finnast der.

Som sagt, mange brukar investeringsselskap. Det er ein vanleg metode, dels fordi det kan gjere det enklare å organisere ein betydeleg portefølje, men òg fordi det kan ha skattemessige fordelar, som presidentskapet sikkert er kjent med. Det er òg slik som Dagbladet har skrivt om, at det òg på Stortinget – naturleg nok, vil eg seie – er representantar som gjer det på den måten.

Eg mistenkjer ikkje på nokon måte – som representanten heller ikkje gjorde – at det er eit forslag som er fremja for at ein skal skjule ein portefølje. Men eg trur det vil vere uklokt fordi det etterlatne inntrykket likevel kan vere

at enkelte aksjeporteføljar – og då gjerne dei største – ikkje vil finnast i registeret. Eg meiner at det utan tvil bryt med intensjonen i det vedtaket som vart gjort den 12. april. Eg er klar over at det følgjer opp den praksisen som har vore sidan 2012, men vedtaket som vart gjort i april i år, kom jo etter det i tid og kan vanskeleg verte forstått på annan måte enn at ein rekna med at det skulle gjelde ulike typar investeringar, då det står: «slik at alle selskapsinteresser, uavhengig av verdi, skal føres opp i dette registeret».

På bakgrunn av det fremjar vi eit forslag om ein annan ordlyd i § 9 som òg inkluderer investeringsselskap, sjølv sagt ikkje om ein f.eks. har aksjefond eller andre typar fond, men den typen selskap som er ein vanleg måte å organisere nettopp slike interesser på som det vedtaket av 12. april gjaldt.

Dersom det skulle vere dei som meiner at det er dumt å vedta over bordet ein annan ordlyd enn den presidentskapet har hatt anledning til å jobbe med, fremjar vi òg eit subsidiært forslag, som lyder:

«Stortinget ber presidentskapet komme tilbake med forslag til endringer av Reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser, som sikrer at alle selskapsinteresser, uavhengig av verdi, føres opp i dette registeret.»

Det vil i så fall gje ei anledning til å sjå nærmare på kva for ordlyd som best varetek det omsynet.

Så fremjar vi òg forslag om ei anna beløpsgrense i forslaga til endringar i § 3 tredje ledd og § 7. Paragraf 3 gjeld honorar som vi tek imot, og § 7 gjeld ulike typar bistand frå organisasjonar, selskap eller andre. Innstillinga lyder på at grensa skal vere på 50 000 kr – frå ein gjevar. Det er eit ganske stort beløp. Det betyr f.eks. at ein kan ta imot til saman svært store honorar som kvar for seg er på under 50 000 kr.

Viss eg kan bruke meg sjølv som eksempel, sidan eg har ei spalte i ei avis som – viss eg har rekna riktig – eg kan få rett under 50 000 kr for i år: Eg vil ikkje synast det er urimeleg om det er krav til at eg skal gje opp at eg er spaltist i den avisa. Eller viss ein tenkjer seg ein annan type bistand – lat oss seie at ein stor norsk arbeidstakarorganisasjon, f.eks., skulle gje betydeleg støtte til ulike typar hjelp til politisk arbeid: Eg ville ikkje synast at det er urimeleg om det – om det ligg litt under 50 000 kr – skal gjevast opp. Det er i tillegg slik at summane vi snakkar om der, kan vere store. Så vi vil føreslå at det òg her vert brukt ei grense på 2 000 kr, som er den gåvegrensa vi elles brukar når det gjeld å gje opp ting i Stortingets register.

Når det gjeld spørsmålet om registreringsplikt for gåver frå partiorganisasjonen, vil eg seie meg fullt ut einig med representanten Hansen. Det kan neppe vere snakk om bindingar som skaper problematiske lojalitetar – kanskje kunne ein snarare seie det motsette, at det kan vere positivt for partiloyaliteten å få ei gåve i ny og ne. Men kanskje illustrerer det litt forskjellen i tenkinga.

Vi tenkjer slik at det er klokt å ha openheit, med mindre det skulle vere særlege argument mot openheit, altså det prinsippet som offentleglova i Noreg er bygd på. «Meir offentlegheit» heiter det prinsippet som vanlegvis har brei støtte i denne salen, mens her er det kanskje – får eg inn-

trykk av – lagt til grunn eit motsett prinsipp, at vi ikkje treng openheit om dette, med mindre nokon i særleg grad har dokumentert at det er eit problem. Eg trur ikkje det vil skape stor frykt om vi må gje opp det. Eg har sjølv i nokre samanhengar teke imot gåver frå partiorganisasjonen, i spesielle settingar. Eg har inga stor frykt for å måtte gje opp det. Det er utgangspunktet mitt. Eg vil likevel seie at det er eit relativt ubetydeleg spørsmål i denne samanhengen, som meir illustrerer eit ulikt tenkjesett.

Det som derimot ikkje er eit ubetydeleg spørsmål, er om ein svært vanleg måte å organisere ein aksjeportefølje på, nemleg i eit investeringsselskap, skal vere ein del av reglementet eller haldast utanfor det.

Eg tek opp dei forslaga som SV står bak.

Presidenten: Representanten Bård Vegar Solhjell har tatt opp de forslagene han refererte til.

Trine Skei Grande (V) [10:18:58]: Åpenhet: Det er en gruppe som lager humorsnutter en finner på nettet som heter Svart Humor, som har en veldig morsom sekvens der de har intervjuet folk på vestkanten, først om hva de skal stemme ved høstens valg, noe ingen vil svare på, for det er en privat avgjørelse. Så kommer de til Grønland, der jeg bor, og intervjuer folk, og alle forteller hva de skal stemme. Så spør de de samme folkene på vestkanten om ganske private, intime ting om deres seksuelliv, som de gjerne forteller, men som folk på Grønland blir kjempeprovosert av at man faktisk spør om. Så åpenhet er litt ulikt oppfattet i ulike kulturer, og sjøl i denne byen – bare med noen kilometers avstand – oppfattes åpenhet veldig ulikt.

Men i denne salen bør vi ha klare regler på hvor åpenheten egentlig ligger, og prinsippet om meroffentlighet bør være det grunnleggende prinsippet også på denne delen.

Åpenhet knyttet til politikeres økonomiske interesser er en av grunnsteinene til tilliten i et hvilket som helst demokrati. Det at det ikke skal være mulig å skjule ting, og at det skal være «meråpenhet», er ganske viktige prinsipper for å få tillit også hos borgerne. Derfor støtter jeg alt det Bård Vegar Solhjell sa i sitt innlegg. Jeg er litt skremt av at man tenker at investeringsselskap kan være en måte å skjule eierskap som egentlig kan være ganske aktivt og nært. Det er jo ikke akkurat en fondtankegang – da har man et ganske fjernt forhold til det – men i et investeringsselskap kan man ha et ganske aktivt forhold til sitt eget eierskap. Vi er skeptiske til at det kan være brukt for å skjule hvor man har et pågående aktivt eierskap.

Så må jeg innrømme at vi ble litt for sene, for vi hadde egentlig lyst til å levere et alternativ til SVs forslag om 2 000-kronersgrensa. Vi ville heller gjort det til en 6 000-kronersgrense, for det er det som er det skattepliktige, og da hadde skattereglementet slått inn på samme sted som opplysningsreglementet til Stortinget, og det tror jeg hadde vært klokt. Fordi vi ikke rakk det, i en litt stresset hverdag, kommer vi til å stemme for 2 000-kronersregelen til SV, men vi mener egentlig at her skulle man hatt et prinsipp om at dette fulgte det en skal oppgi til skattemyndighetene, og at det en skal oppgi til Stortingets myndigheter,

også var etter den samme regel. Vi kommer til å stemme for alle forslagene som SV har lagt fram i salen i dag.

Marit Arnstad (Sp) [10:22:01]: La meg først få lov til å si at jeg synes det er viktig at det som en drøftet i april, blir fulgt opp gjennom tilrådingen presidentskapet kommer med i dag.

Senterpartiet er usikker på om en har funnet det balansepunktet som vil være fornuftig, på enkelte punkt. Vi ser argumentene som blir framført av representanten Hansen omkring § 9 om investeringsselskap. Det kan være komplisert, og det kan nok være endringer som ganske raskt skjer innenfor et slikt selskap, som gjør at det kan bli komplisert og tidkrevende å kunne oppgi interessene korrekt til enhver tid.

På den annen side er det også litt rart dersom direkte selskapsinteresser skal oppgis, men ikke investeringsselskap, dersom investeringsselskapet er av en slik art at det er en veldig nær tilknytning mellom personen som har investeringsselskapet, og hvor aktiv en er i investeringsselskapet. Da framstår det som litt merkelig dersom en skal oppgi det ene, men ikke det andre. Så det at du skal oppgi investeringsselskapet, men ikke interessene i investeringsselskapet, kan i en del sammenhenger bli oppfattet som skeivt, og en burde nok etter Senterpartiets mening ha falt ned på et litt annet punkt enn det en her har gjort.

Så er jeg enig i at når det gjelder aksjefond, verdipapirfond og slike ting, som er et helt nøytralt eierskap uten noen personlig tilknytning, er det helt greit. Men for investeringsselskap er Senterpartiet usikker på om en har funnet den rette balansen.

Så har jeg et spørsmål som gjelder 50 000-kronersgrensa for vederlag. Hva er begrunnelsen for å velge 50 000 kr, og hvordan står det til f.eks. regelverket for valgkampbidrag til partiene og måten det oppgis på? Hvilket samsvare er det med det regelverket? Der er også Senterpartiet usikker i § 7 om det er den riktige grensa å forholde seg til. Vi skulle nok helst ha ønsket at dette hadde blitt utsatt og gjennomgått i forbindelse med regelverket som for øvrig skal gjennomgås på Stortinget nå, men dersom det ikke er mulig å få flertall for det i dag, kommer vi nok til å stemme for forslagene SV har framlagt i saken.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [10:25:11]: En kort anmerkning fra Kristelig Folkeparti: Etter en nærmere gjennomgang og i tråd med de merknadene undertegnede hadde i innstillingen som vi behandlet den 12. april om reglement for økonomisk register for oss stortingsrepresentanter, vil Kristelig Folkeparti stemme for forslag nr. 3, fremmet av Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av SV. Vi mener det er i tråd med den innstillingen som vi har behandlet tidligere, og som vi fullfører i dagens innstilling.

Svein Roald Hansen (A) [10:26:09]: Jeg skal ikke gjenta det jeg sa i mitt første innlegg, men først til det som Marit Arnstad nevnte om utsettelse. Det som vil være uheldig ved å skyve på det, er at tilbakemeldingen til GRECO allerede er litt på overtid. Det primære er å få kvittert ut det.

Det er i ferd med å bli nedsatt en komité som skal gå

igjennom forretningsordenen som vi gjør i hver periode. Der vil partiene bli invitert til å oppnevne representanter, og det står selvsagt partiene fritt å bringe inn også spørsmål om endringer i dette i det arbeidet. Den muligheten er der, og jeg lurer på om ikke det er en vel så god arbeidsmetode framover.

Jeg føler at vi alle er enige om at vi skal ha åpenhet om økonomiske interesser som noen kan mistenke kan gi bindinger og påvirke vårt arbeid her. Spørsmålet er da: Hvor mange ledd skal man kreve registrert i Stortingets register av ting som er registrert i andre offentlige registre? Det høres ut som man først og fremst tenker på situasjoner hvor representanten selv oppretter et investeringsselskap for å forvalte en formue, men det finnes en lang rekke investeringsselskap som man kan ha andeler i, og det kompliserer kravet om opplysninger i andre ledd, utover at det står at man skal opplyse om at investeringsselskap sånn og sånn investerer i det det måtte investere i – om det er eiendom, aksjer eller hva det måtte være.

Vi diskuterer egentlig en avgrensingsform, som også Marit Arnstad var inne på, som er praktikabel, og som gir oss en mulighet til å registrere det det bes om, uten å måtte komme i en situasjon hvor man har en løpende oppdatering – i prinsippet fra dag til dag hvis det er aksjer man investerer i, og hvis man driver «day trading». Det tror jeg vil bli ganske upraktikabelt.

Så er spørsmålet: Hvorfor 50 000 kr? Vi har ikke noe vitenskapelig grunnlag for det. Tanken var at det skal være av noe omfang. Det er vel omtrent 0,5G. Så her kan man velge et tall. Jeg vet ikke om spaltistinntektene til Solhjell er det beste eksemplet, for det er en ganske åpen aktivitet som der bedrives. Tanken er mer å forsikre oss om at ikke noen har bindinger i form av avlønninger eller tjenester som det ikke er åpenhet om. Det er det viktigste med bestemmelsen. Går man for langt ned og man da er i en situasjon hvor man har holdt et foredrag eller gjort et oppdrag som man kanskje får litt mer enn en enkel vinflaske for – er det da en lønnsinntekt man skal registrere, eller er det en gave?

Dette kan sikkert terpes og diskuteres framover, men min anbefaling er at vi vedtar dette i dag, får kvittert ut tilbakemeldingen til GRECO, og så kan utvalget som skal gå igjennom forretningsordenen, selvsagt også ta opp de spørsmålene som partiene måtte bringe inn.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:30:30]: Eg er heilt einig med representanten Hansen i at vi alle er einige om openheit, men vi er kanskje ikkje heilt einige om kva openheit betyr, korleis vi skal praktisere det på ein rimeleg måte. Eg er òg definitivt einig i at i alle former for registrering av økonomiske interesser ligg det litt «styr», for å bruke eit folkeleg uttrykk. Det er jo litt «styr» å registrere alt ein får, i dagens gåveregister òg. All type økonomisk openheit har det ved seg, men då må ein vege det at det er noko arbeid knytt til det mot den verdien det har samfunnsmessig, og så må ein finne praktikable løysingar.

Eg trur det er openbert for alle at ei dag-til-dag- eller sekund-til-sekund-rapportering ikkje er ei god og praktikabel løysing, og det har då heller ikkje vi som forslagsstilarar på nokon måte meint. Men at løysinga er å late vere

å registrere – ein måte som har vore vanleg og i bruk – synest eg er å gå i den motsette grøfta. Når det gjeld representanten Arnstads påpeiking av at det må kunne finnast eit balansepunkt der ein faktisk registrerer det, men finn ein måte der ein praktiserer nokre gjevne tidspunkt for det – kanskje skal ein òg skilje mellom ulike typar investeringsselskap – er eg i tvil om det, men det er verd å sjå på det.

Eg vil gjere merksam på at det no finst eit forslag på bordet som ikkje utset det som har med GRECO-anbefalingane å gjere, men som ber presidentskapet sjå nærmare på akkurat det punktet vi no diskuterer, og der fleire innlegg her viser ei viss usikkerheit. Det er vårt forslag nr. 6, som altså ber presidentskapet kome tilbake med eit forslag på dette punktet, om register for verv og økonomiske interesser, som «sikrer at alle selskapsinteresser, uavhengig av verdi, føres opp i dette registeret». Det ville gje presidentskapet moglegheita til å gå tilbake igjen, sjå nøyare på det og ta det innover seg.

Viss eg får lov å ta det med, er det òg eit tema her som er verd å merke seg og det er at alle partia i Stortinget sit ikkje i presidentskapet. Det er rett og slett som følgje av dommen frå veljarane – at dei som er minst av oss, ikkje gjer det. Men det er verd å merke seg at dei partia som ikkje sit i presidentskapet, alle på ulike måtar har hatt kritiske merknadar. Då kunne det iallfall vere ein idé til ein ny runde å ha noko prosess mot dei andre partia for å sjå om det kan bidra til ei forankra løysing i staden for ei løysing der det er dei fleste, som sit i presidentskapet, som stemmer for – ikkje alle heller, skjønste eg no – mens dei som ikkje sit der, stemmer mot. Mitt råd ville vere at viss representanten Hansen og resten av presidentskapet vil vere rause overfor Stortinget, kan dei få igjennom stort sett alt dei har gjort av arbeid, no. Dei kan få gjennomført GRECO-anbefalingane. Men på det punktet vi no diskuterer – der det er tydeleg at det er litt ulike syn og vi leitar etter balansepunktet – kan ein utsetje det og kome tilbake igjen med eit forankra forslag som kanskje finn det på ein betre måte.

Til slutt om 2 000 kr eller 6 000 kr: Det er ikkje så godt å seie kva som er riktig grense. Eg er ganske overtydd om at 50 000 kr ligg eit stykke over det dei fleste vil sjå på som eit honorar som er litt meir enn ei vinflaske. Om grensa er 2 000 kr eller 6 000 kr – eg synest representanten Skei Grande argumenterte ganske godt for at ein skal følge skattegrensa. Ein kunne òg argumentere for – for enkelheits skyld for oss representantar – at grensa skal vere på 2 000 kr for det som gjeld gåver. Eg trur berre vi lèt forslaget stå no, men til seinare rundar kan det vere argument for å justere det, slik representanten Skei Grande argumenterte for.

Michael Tetzschner (H) [10:34:44]: Det har vært en rekke innlegg i samme retning, som har konkurrert i å si hvor praktfull denne endringen i reglementet er, men det har vært en så merkverdig argumentasjon at jeg tenkte jeg i hvert fall skulle holde et kort innlegg for å minne om at det også finnes visse mothensyn.

For det første tror jeg man har kommet i skade for å overføre en del av resonnementene fra skattelovgivnin-

gen – hva skattemyndighetene skal bry seg med for å beregne riktig inntekt. Det er ikke det spørsmålet som er oppe her. Representanten Hansen var nettopp inne på at det åpenheten skulle gjelde, var bindinger som kunne tenkes å virke inn på representantenes stemmegivning, altså noe som rett og slett ville påføre dem begrensninger i utøvingen av representantskjønn. Da vil man forstå at det å ha en aksje eller to eller det å være spaltist – med mindre man skal minne offentligheten om at man skriver såpass godt at man får noe på trykk på den måten, og at man får betalt for det – ikke er aktuelt i den sammenhengen. Jeg vil anta at representanten Solhjell ikke ville føle at hans uavhengighet gikk fløyten om han hadde større inntekter av det. Det ville for øvrig være ham vel unt. Solhjell brukte seg selv som et eksempel, og jeg har sett at han ikke søker gjenvalg. Jeg vil tro at han har mye å hente ved å prøve virkeligheten utenfor dette rommet, og at han kanskje også vil returnere som en bedre representant.

Det jeg vil si om dette forslaget, er at det er et utmerket stykke arbeid hvis man legger vekt på symbolpolitikken i politikken. Men det er ikke virkningsfullt hvis man virkelig er ute etter det som representanten Hansen var ute etter, nemlig å være åpne om forhold som kan bety bindinger for representantene.

Da vil jeg også minne om at hvis det var virkelig substansielle forhold man var ute etter å regulere, kunne man jo ta for seg hvorfor offentlighetsloven ikke gjelder for stortingsrepresentantene. Inhabilitetsreglene gjelder ikke, og det er det meget gode grunner til at de ikke gjør, men da må man ikke argumentere som om dette er et ledd i en meroffentlighet.

Jeg vil også si at det er underlig at man heller ikke har kunnet finne frem til en bagatellgrense. Det betyr jo at det blir mye ekstra arbeid for å registrere interesser som det ikke knytter seg noen som helst offentlig interesse til. Og da har man åpnet et nytt frontavsnitt, nemlig: Hva skjer hvis man glemmer å få innregistrert endringer som man knapt har tenkt på, nettopp fordi de er så betydningsløse? Da kommer man selvfølgelig i avisen. Det er jo ikke slik at man utrydder muligheten for mistenkeliggjøring. Nei, da blir man selvfølgelig mistenkeliggjort fordi man ikke har vært å jour med innberetningen til de funksjonærene som vi må ansette for å holde rede på dette.

Jeg vil igjen si at forslaget sikkert er utmerket symbolpolitikk, men det er lite egnet til virkelig å hegne om representantenes uavhengighet. Hvis man først skal begynne å få oversikt over den, er det helt andre bindinger som det kunne vært interessant å få på bordet, nemlig hvor mye subsidier man mottar, hvor mange barn man har i skolen eller i barnehagen, som også er avhengig av offentlige overføringer i betydelig grad. Hvis vi først begynner med den mistenkeliggjøringskarusellen, får vi mye å gjøre. Men det er klart at så lenge vi har SV her i salen, får vi slike forslag som dette.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:39:19]: Det var i grunnen eit innlegg som kommenterte seg sjølv, så eg har ingen vidare kommentar til det. Men eg sa ein feil i stad, for eg sa forslag nr. 6 frå SV, og det finst ikkje noko forslag nr. 6, det

skulle vere forslag nr. 4. Dei tre første av forslaga våre er forslag til endringar i innstillinga, mens forslag nr. 4 i realiteten er eit forslag som kan stemmast over uavhengig av om det er innstillinga frå presidentskapet til § 9 eller vårt alternativ som vert vedteke. Det forslaget seier at presidentskapet skal kome tilbake med forslag som tek inn i seg alle typar selskap, òg investeringsselskap. Så eg vil gjerne at det vert votert over etterpå. Poenget med det er altså at det kan vedtakast uavhengig av kva forslag til § 9 ein skulle bli einig om.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:40:21]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om valg av medlemmer til Stortingets ansvarskommisjon (Innst. 350 S (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:40:33]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelser for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer (Innst. 355 S (2015–2016))

Første visepresident Marit Nybakk [10:40:21]: Presidentskapet legger i dag fram innstilling om regulering av godtgjørelser for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer slik som Stortingets lønnskommisjon har besluttet eller foreslått.

Stortingets lønnskommisjon ble vedtatt opprettet av Stortinget den 21. juni 1996. I ny lov om godtgjørelse for stortingsrepresentanter, gjeldende fra 1. januar 2012, videreføres tidligere regelverk og praksis.

Stortingets presidentskap oppnevner lønnskommisjonens leder og to andre medlemmer for fire år. I «Utfyllende regler for kommisjonens virksomhet», fastsatt av presidentskapet 21. juni 1996, med senere endringer, står det som følger:

«Kommisjonens oppgave i henhold til Stortingets vedtak er – med Stortingets samtykke – å fastsette den årlige godtgjørelsen til stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer.»

La meg understreke at lønnskommisjonens vurdering og fastsettelse skjer på fritt grunnlag, altså uavhengig av presidentskapets vurdering, og det har vært viktig at de er et selvstendig organ som gjør dette i forhold til lønnsutviklingen ellers i samfunnet. Godtgjørelsene fastsettes enten til bestemte kronebeløp eller i forhold til andre satser eller beløp.

Presidentskapet tar lønnskommisjonens beslutning om godtgjørelser til etterretning og fremmer et enstemmig forslag om at Stortinget fastsetter godtgjørelsene som Stortingets lønnskommisjon har foreslått i sin innstilling.

Kommisjonen har innhentet opplysninger fra flere hold

for å kartlegge lønnsutviklingen i norsk arbeidsliv, både fra privat og fra offentlig virksomhet. Kommisjonen viser også til den enigheten som det har vært om nivået på årets oppgjør, og som i tidligere år har lønnskommisjonen lagt vekt på den forventede årslønnsvekst ved årets oppgjør.

Lønnskommisjonens innstilling innebærer en årslønnsvekst i 2016 for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer på 2,4 pst. Dette er med utgangspunkt i beregnet årslønnsvekst i så vel statlig og kommunal som i privat sektor.

Vi merker oss at lønnskommisjonen i årets innstilling framhever at samfunnsutviklingen det siste året, med økende arbeidsledighet og synkende oljepriser, har bidratt til et mer moderat lønnsoppgjør i 2016 enn tidligere år. Den gjennomgående rammen på årets oppgjør, som er på 2,4 pst., legges på den bakgrunn til grunn for lønnskommisjonens forslag, og på denne bakgrunn anbefales presidentskapets innstilling.

Kirsti Bergstø (SV) [10:44:09]: SV vil i år, som tidligere år, legge fram et eget forslag i denne saken. Det at Stortinget har en lønnskommisjon, må ikke hindre oss i å gjøre en politisk vurdering av stortingsrepresentanters og regjeringsmedlemmers godtgjørelse og betydningen og signaleffekten det har ut i samfunnet.

Når man regulerer lønn med prosent, får de med høy lønn alltid mye mer og større vekst enn de som har lav lønn. 2,4 pst. av 800 000 kr kjennes på et annet vis enn 2,4 pst. av 200 000 kr. Det vil særlig de som tjener 200 000 kr skrive under på. Derfor fremmer vi et forslag der godtgjørelsen fastsettes basert på lønnsveksten en gjennomsnittlig heltidsansatt ville fått med 2,4 pst. lønnsvekst. Og så har vi lagt det oppå det stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer og statsminister tjente og fikk utbetalt i fjor.

SV står fremst i kampen mot økte forskjeller. For oss er det også et viktig prinsipp at avstandsgapet mellom vanlige folks lønninger – det man har til bolig og brød – og det som stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer og statsminister tjener, ikke skal fortsette å øke. Derfor tar jeg opp SVs forslag.

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstø har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [10:46:00]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Oppheving av lov om eierskap i medier og ny lov om åpenhet om eierskap i medier (Innst. 339 L (2015–2016), jf. Prop. 39 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den for-

delte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:46:55] (ordfører for saken): Mediemangfold er viktig for å ivareta demokratiske, kulturelle og språklige verdier. Framveksten av digital formidling har gjort det mer krevende å hindre usunn maktkonsentrasjon gjennom reguleringer. Derfor er det viktig med en regulering av medieeierskap som er tilpasset den moderne medievirkeligheten.

I proposisjonen foreslår departementet å oppheve medieeierskapsloven. Det er stor grad av samstemmighet i denne saken, og forslaget får støtte fra en samstemt komité.

Stortinget har nylig vedtatt endringer i konkurranse-loven, som er viktig når vi nå opphever medieeierskapsloven. Vi mener konkurranse-loven, med de endringene som nå er vedtatt, vil ivareta hensynet til mediemangfold i forbindelse med oppkjøp og sammenslåinger av medieselskap.

I proposisjonen foreslås det også en ny lov om åpenhet om eierskap i medier som opprettholder Medietilsynets oppgaver knyttet til allmennhetens innsyn i medieeierskap. Komiteen er enig med departementet i at dette vil kunne bidra til å understreke viktigheten av åpenhet om eierforholdene i mediebransjen.

I innstillingen foreslår Arbeiderpartiet at det innføres en særbestemmelse i konkurranse-loven som gir anledning til å vurdere mediemangfold i tillegg til de rene konkurransehensyn i forbindelse med foretakssammenslutninger på medieområdet. Jeg går ut fra at Arbeiderpartiets representanter selv redegjør for forslaget.

Jeg vil bare fra Kristelig Folkepartis side understreke at vi mener konkurranse-loven vil være godt egnet til å ivareta hensynet til mediemangfold også uten å innføre en slik særregel.

Arild Grande (A) [10:49:12]: Jeg viser først til merknadene fra komiteen og også fra Arbeiderpartiet i denne saken.

I utgangspunktet var Arbeiderpartiet innstilt på å beholde medieeierskapsloven, med noen justeringer. Vi mener at dette ikke er et område som fungerer etter ren markedslogikk, men som dreier seg om noe så alvorlig som demokratiets infrastruktur. Så ser vi landskapet an og erkjenner at det ikke er flertall for dette synet i denne salen. Derfor har vi valgt å støtte forslaget fra regjeringen, men vi vil samtidig forsøke å bidra til åpenhet og å fremme ytringsfrihet, de reelle ytringsmulighetene, og et allsidig medietilbud. Derfor har vi foreslått en egen bestemmelse om at Konkurransetilsynet i saker om mediemarkeder kan gripe inn dersom en foretakssammenslutning fører til markedsandeler over 30 pst., og da med nødvendig fleksibilitet til å endre den i forskrift.

Et differensiert medieeierskap er avgjørende for å sikre en sterk ytringsfrihet. En svekkelse av eiermangfoldet vil bl.a. kunne føre til mer ensretting av redaksjonelt stoff,

som følge av utvekslingsavtaler og andre redaksjonelle avtaler. Vi frykter at det hensynet ikke i tilstrekkelig grad ivaretas i departementets forslag, og det er derfor vi har foreslått denne bestemmelsen. Vi skulle sterkt ønsket at flere partier kunne vært med på dette. Med dette fremmer jeg Arbeiderpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Arild Grande har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ib Thomsen (FrP) [10:51:18]: Regjeringen slår fast at den vil

«legge til rette for god nyhetsproduksjon og en bredt anlagt offentlig samtale i fremtidens digitale mediesamfunn».

Målet er derfor at mediepolitikken skal «stimulere til nyskaping og innovasjon, samtidig som den frie pressens tradisjoner og grunnverdier ivaretas» i Norge. Når det gjelder eierskapsreguleringer konkret, slår regjeringen fast at den ønsker å tilpasse eierbegrensningene for medier til ønsket om å sikre mangfold.

Jeg har forstått at Medietilsynet fortsatt skal ha en rolle når det gjelder å bidra til åpenhet og kunnskap om eierforhold i norske medier. Vil innhold og profil i en avis være lik uansett om det er LO, Livets Ord, Trygve Hegnar eller Berlusconi som eier avisen? Har det noen betydning for demokratiet om disse kontrollerer samtlige medier som dekker politikk og samfunnsutvikling i en region eller i hele Norge? De avgjørelsene som eierne har innflytelse over, påvirker innholdet i media. For eksempel er det eierne som ansetter ansvarlig redaktør, fastsetter økonomien og ressursmessige rammevilkår og foretar en rekke strategiske valg for virksomheten. Påvirkninger fra eierne direkte eller indirekte er imidlertid ikke enkelt å påvise. Hvordan skal man f.eks. avdekke om en avis unngår å skrive ufordelaktig om egen eier? Så eierkonsentrasjon i media kan medføre en innskrenkning av ytringsfriheten. For at en ytring skal bli lest eller hørt, må det eksistere tilgjengelige kanaler hvor ytringen slipper til.

Med internett har vi fått en situasjon preget av overflod av ytringsmuligheter og informasjon. At alle i prinsippet nå kan komme til orde, kan ses som en styrking av demokratiet. Samtidig er det ikke vilkårlig for gjennomslagskraften om budskapet fremmes på Twitter, i Dagsrevyen eller i lokalavisen som er alene i sitt område – eller om den som twitrer, heter Jens Stoltenberg eller Solveig Torsvik.

Det er fortsatt stor og stabil oppslutning om tradisjonelle medier, og muligheten til å produsere innhold gir ikke automatisk innflytelse. Vi ser at det er hierarkisk rangering innenfor enkelte medier, og noen anses som mer viktige enn andre. I de redigerte mediene er det ingen allmennrett å få slippe til. Derfor er det her eierskapsreguleringen har hatt størst betydning.

Forskningsarbeid i Norge og internasjonalt peker på at behovet for en regulering snarere øker enn minsker som følge av den teknologiske utviklingen. Økt konsentrasjon og konsolidering i bransjen, framvekst av nye flaskehalsar og nye måter for å låse mediebrukerne til f.eks. programvare, gjør at eierskap fortsatt har stor betydning.

Et nylig eksempel i et av våre naboland illustrerer hva som kan skje når mektige personer får stor kontroll i media.

I fjor sommer avslørte den britiske avisen The Guardian at ansatte i konkurrenten News of the World, som eies av Murdoch, i en årrekke har telefonavlyttet både offentlige og private personer. Kan man se for seg at slike forhold ville blitt avdekket i en avis med samme eier som News of the World? Neppe.

I kjølvannet av saken er det igangsatt flere tiltak i Storbritannia, bl.a. granskes forholdet mellom Murdoch-familien og britiske politikere. Mye tyder på at gjensidige tette bånd har hatt konsekvenser både politisk og journalistisk.

Vi vet hvem som eier norske medier i dag, men vi kan ikke si noe om fremtiden. Endringer i eierskap skjer raskt og kan få store konsekvenser. Eierkonsentrasjon kan vanskelig reverseres i ettertid dersom den viser seg å ha negative konsekvenser. Et argument som har vært fremmet mot loven, er at eierskapsbegrensningene medfører at utenlandske eiere favoriseres framfor norske.

Marit Arnstad (Sp) [10:56:33]: Gjeldende medieeierskapslov har vært det juridiske grunnlaget for myndighetene til å oppfylle bl.a. ønsket om ytringsfrihet og mediemangfold i mediebransjen. Senterpartiet erkjenner at den teknologiske utviklingen er utfordrende sett i forhold til dagens medieeierskapslov, og at loven ikke lenger er treffsikker når det gjelder å følge utviklingen verken innenfor teknologi eller konkurransesituasjonen på medieområdet.

Utviklingen av digital distribusjon har ført til omfattende endringer i bransjen. Teknologiske endringer og endrede brukervaner har også ført til nye formidlingsplattformer, som i sin tur har resultert i etablering av nye bedrifter. Med endrede konkurranseflater er det utfordrende å rigge et treffsikkert lovverk.

Senterpartiet er som kjent ikke medlem av komiteen og har dermed ikke deltatt i drøftingene under behandlingen av saken, men vi har merket oss at sjøl om et klart flertall av høringsinstansene støtter forslagene i proposisjonen om å oppheve dagens lov, har bl.a. Norsk Journalistlag vært kritisk og bekymret for at en avvikling av medieeierskapsloven vil gi et uforutsigbart regelverk på området. Særlig gjelder det oppheving av konkrete terskelverdier i gjeldende lov, som ikke på samme måte er definert i konkurranseloven.

Senterpartiet er, i likhet med Arbeiderpartiet, bekymret for at hensynet til mediemangfold ikke i tilstrekkelig grad ivaretas i departementets forslag, og støtter derfor forslaget fra Arbeiderpartiet om at det i tillegg til de øvrige endringene i konkurranseloven også innføres en særbestemmelse med hjemmel til å vurdere hensynet til mediemangfold. Senterpartiet ser det som klokt å gi Konkurransetilsynet en hjemmel til å gripe inn dersom en foretakssammenslutning vil lede til markedsandeler over 30 pst., slik det er definert i Arbeiderpartiets forslag.

Senterpartiet støtter med det forslagene i proposisjonen samt mindretallsforslaget fra Arbeiderpartiet.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:58:38]: Regjeringen ser det som en sentral oppgave å verne om mediemangfoldet. Å fremme mediemangfold er et mål som det er bred politisk oppslutning om, og som er forankret i både Grunnloven § 100 og artikkel 10 i Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

Målet om mediemangfold inkluderer et mangfoldig og spredt eierskap i norske medier. Det er ikke likegyldig hvem som eier de kanalene vi bruker for å ytre oss, diskutere, innhente informasjon og orientere oss i samfunnet. Men det er ikke det diskusjonen i dag dreier seg om. Debatten i dag dreier seg om hvordan målet om mediemangfold kan fremmes på en måte som er effektiv, og som ikke legger unødvendige byrder på næringen. I dag behandles oppkjøp og sammenslåinger på medieområdet av to tilsyn etter to ulike regelverk. Det er dårlig ressursbruk både for staten og for mediesektoren. Jeg er derfor glad for at en enstemmig komité slutter seg til forslaget som ligger til behandling i dag.

Ved å oppheve medieeierskapsloven samles tilsynsansvaret under Konkurransetilsynet, og aktørene får ett tilsyn og ett regelverk å forholde seg til. Det vil gjøre fusjonskontrollen på medieområdet både mer kostnadseffektiv og mer treffsikker. Når konkurransemyndighetene vurderer et oppkjøp eller en fusjon, vil de allerede i dag se på konsekvensene for både pris og produktkvalitet. Hensynet til mediemangfoldet er en viktig del av denne kvalitetsvurderingen. Stortinget har nylig vedtatt endringer i konkurranseloven som vil gjøre loven enda bedre egnet til å sikre mediemangfoldet. Det er derfor jeg ikke ser noen grunn til en ny bestemmelse om mediemangfold i konkurranseloven sånn som det er foreslått fra mindretallet.

Samtidig har tiden gått fra medieeierskapsloven. Loven forhåndsdefinerer markeder og eierskapsgrenser basert på hvordan mediesektoren så ut på slutten av 1990-tallet. Men siden den gangen har mediebransjen gjennomgått store endringer preget av teknologiske utviklinger, endrede brukervaner og nye konkurranseflater, og endringene fortsetter i stadig økende tempo.

Jeg vil derfor understreke igjen at jeg er glad for at det er en samlet komité som slutter seg til forslaget om å oppheve medieeierskapsloven. Mediene fungerer som kanalvoktere ved å påvirke hvem og hvilke ytringer som slipper til i offentligheten. For å kunne ta stilling til den informasjonen som formidles gjennom media, er det viktig å vite hvor den kommer fra, og hvilke interesser som står bak. Regjeringen har derfor gått inn for å opprettholde Medietilsynets ansvar for å sikre allmennheten innsyn i eierforhold på mediesektoren. Det er en mediepolitisk oppgave som det ikke er naturlig å legge til Konkurransetilsynet, og jeg registrerer at en samlet komité også støtter det forslaget. Det er jeg glad for.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:02:17]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Repr-

sentantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Line Henriette Hjemdal, Kirsti Bergstø og Une Aina Bastholm om å forebygge kroppspress hos barn og unge (Innst. 327 S (2015–2016), jf. Dokument 8:26 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hege Haukeland Liadal (A) [11:03:11] (ordfører for saken): Først vil jeg få takke komiteen for godt arbeid i saken om å forebygge kroppspress hos barn og unge. Komiteen har hatt høring, og det har vært stort engasjement hos organisasjoner og ungdomspartier, som hver for seg og sammen har tatt kontakt og gitt innspill.

Komiteen mener representantforslaget tar opp viktige temaer. Kroppspress blant barn og unge er en av de faktorene som gjør at unge mennesker føler krav om å lykkes på alle områder. Komiteen mener det er sannsynliggjort at det er sammenheng mellom kroppspress og dårlig psykisk helse. 85 pst. av unge jenter og 30 pst. av unge gutter, ifølge SIFO i 2014, opplever kroppspress. Det er alvorlig, spesielt at jenter opplever dette.

Komiteen har forelagt saken til uttalelse i helse- og omsorgskomiteen, i og med at forslaget ligger i skjæringspunktet mellom disse to komiteene. Det er ikke kommet inn ytterligere merknader til saken fra dem.

Komiteen mener det er behov for mer forskning på hva som påvirker barn og unges helse og selvbylde, og hva som er årsaken til at de opplever kroppspress. Videre trengs mer kunnskap om hva som beskytter barn, og hva som gir dem styrke til å takle press, krav og forventninger.

Komiteen mener at skolen og helsetjenesten må samarbeide godt for å sikre elever, barn og unge trivsel og helse, sett fra flere perspektiver. Skolen er en god arena for å bidra til at barn og unge opparbeider seg styrke og ulike strategier for å stå imot kroppspress.

Komiteen deler seg i forslag til vedtak. Jeg vil redegjøre for flertallets innstilling og regner med at mindretallet redegjør for sin. Flertallet i komiteen støtter at vi som politikere må ha oppmerksomhet omkring de utfordringer kroppspress gir barn og unge. Vi mener videre at alle departementer som har berøringspunkt mot denne gruppen, aktivt må se etter muligheter for å avhjelpe problemene gjennom politiske initiativ. Flertallet i komiteen mener, i likhet med Landsgruppen av helsesøstre, at retusjert reklame vil ha begrenset effekt på opplevd kroppspress og i tillegg være vanskelig å regulere. Det samme flertallet mener at en kan starte så tidlig som i barnehagen med å jobbe for sunne holdninger om selvfølelse, mestring, tilhørighet, inkludering, respekt og anerkjennelse.

For Arbeiderpartiet er det viktig å påpeke at i forbin-

delse med Meld. St. 44 for 2012–2013, Likestilling kommer ikke av seg selv, pågikk det et utredningsarbeid knyttet til merking av retusjert reklame, dette i regi av Statens institutt for forbruksforskning. I så måte anmodes det om at rapporten og regjeringens vurdering av denne framlegges for Stortinget på egnet måte. Arbeiderpartiet gjør som resten av komiteen: Vi støtter intensjonen i forslaget, og sammen med Kristelig Folkeparti ber vi regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om hvordan kroppspress blant barn og unge reelt kan begrenses.

Til slutt en stemmeforklaring angående de forslag Kristelig Folkeparti fremmer i sitt innlegg senere i debatten: Arbeiderpartiet vil stemme for forslagene nr. 3 og 4 fra Kristelig Folkeparti.

Mette Tønder (H) [11:07:28]: Forslagsstillerne tar opp et viktig tema. Det å oppleve at en ikke strekker til, og tro at en ikke når opp til de idealene som settes av andre mennesker rundt en, er en kjent følelse for de fleste av oss. Jeg er dessuten sikker på at den er tidløs. Damene med timeglassfigur synes nok ikke noe særlig om Twiggy som ideal, like lite som det på Rembrandts tid var noe særlig å se ut som Twiggy. Jeg vet at guttene i reklamen til Abercrombie & Fitch kan få unge gutter og menn med pappakropp til å fortvile, og personlig er jeg ikke udelt begeistret for å prøve bikini i prøverom dekorert med bilder av supersexy modeller iført samme type badedrakt when jeg febrilsk prøver å trekke over en blek, men fattet mammakropp.

Jeg vokste opp i en tid da Hennes & Mauritz-reklamen var det mest massive vi ble utsatt for. Det var en annerledes tid enn i dag. I dag kan alle selvrealisere seg på nett i blogg og i realitetsshow. Møtet med det som noen forsøker å definere som det perfekte, blir så massivt og fører til at noen barn og unge får helseplager av det.

Høyre har ikke stilt seg bak forslaget om å merke retusjerte bilder. Vi mener at dette ikke er et målrettet tiltak, det ville rett og slett ikke hjelpe på problemet. Denne regjeringen styrker helsestasjonene. Vi vil skape rom for at dette, sammen med andre emner, kan tas opp i skolen, og vi gjør psykisk helsearbeid om til en likeverdig del av folkehelsearbeidet. I tillegg vil vi støtte Venstres forslag nr. 6, om å ta dette opp målrettet i ungdomshelsestrategien, og forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti, om å få mer kunnskap om temaet. I tillegg til alt dette, til forskning, til holdningsarbeid, må vi også – og dette gjelder oss alle – være tydelige voksenpersoner i møte med barn og unge. Dette gjelder i skolen, på helsestasjonen, i psykisk helsevern, men er vel så viktig i møte med våre egne barn.

Min pappa pleide å si til meg at jeg skulle gjøre som han sa, og ikke som han gjorde, men på dette området holder ikke det. Skal vi bygge opp trygge barn og unge med selvrespekt og selvtilit nok til å møte de idealene med holdningen «jeg er god nok – og meg selv», må vi faktisk også vise det ved egen praksis.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [11:10:11]: All honnør til forslagsstillerne for å setja eit viktig tema på dagsordenen. Det å tryggja barn og unge i at dei er gode og fantastiske akkurat sånn som dei er, er viktig. Vi som er foreldre,

må vera rollemodellar og kommunisera trygghet, omsorg og eit godt sjølvbilete hos barna våre, anten dei er små eller store.

Så er det no eingong slik at barn veks opp og får nye kontaktflater, og dei knyter nye band. Den rivande teknologiske utviklinga har også ført til at vi har fått ta del i i overkant mykje av det som skjer, og kva kvart barn og kvar ungdom held på med. Ein «snap-ar», legg ut bilete på Instagram, Facebook og andre sosiale arenaer, og nye dukkar opp heile tida. Ja, påverknaden er for mange svært stor – stor nok til ikkje å føla seg god nok eller fin nok på mange område.

Vi har ei stor utfordring, og vi treng mykje meir kunnskap om dette. Vi må sikra oss at barn og unge ikkje blir skadelidande på grunn av press. Vi som foreldre må vera støttande, og vi må tora å bry oss om kva som skjer i kvardagen til barna og ungdomane.

Å sjå til andre land og kva dei gjer på dette området, er også noko vi må ta med oss. Det er fleire land vi kan samanlikna oss med, og ungdomane og barna er opptatt av omtrent det same.

Regjeringa er opptatt av helsa til barn og unge. Eg viser til folkehelsemeldinga, at psykisk helse skal få ein større plass. I primærhelsemeldinga viser ein også til at ein vil betra det førebyggjande og helsefremjande tilbodet til barn og unge. Auken har vore stor i dei frie inntektene til kommunane dei siste åra, nettopp for å styrkja både helsestasjonar og skulehelsetenesta, inkludert jordmortenesta.

Helse- og omsorgsdepartementet har sett i gang ein ungdomshelsestrategi. Målet er at ungdom og unge voksne skal ha dei beste føresetnadene for å leva eit godt liv og oppleva meistring ut frå akkurat kven dei er. Alle arenaer der barn og unge oppheld seg, kan vera viktige bidragsytarar til eit betre tilvære, der kroppspress og andre negative opplevingar kan bli varetatt på ein god måte. Med informasjon, kommunikasjon og kunnskap vil dette vera med og bidra til ein betre kvardag for ungdomen vår.

Folkehelsearbeidet skal òg vareta utfordringar som psykisk helse. Det er bestilt fleire rapportar frå ulike forskingsmiljø som også omhandlar tema som kroppspress.

I tiltaksplanen for å motverka vald og seksuelle overgrep mot barn og unge skal livsmeistring i skulen skapa eit rom for vanskelege samtalar, som f.eks. om kroppspress.

Eg er glad for at mange organisasjonar er opptatt av dette temaet og har lyst og evne til å gjera noko med det. Det er eit stort arbeid, men vi må gjera alt vi kan for å støtta dei på eit så viktig område.

Eg trur at regjeringa er bevisst utfordringa som gjeld kroppspress, og viser med alle sine handlingar, i meldingar og i bestilte rapportar at ein skal få eit godt grunnlag for å gjera det lettare for barn og unge når det gjeld akkurat dette temaet. Men som eg har nemnt før: Vi som foreldre har også eit ansvar for å bry oss og kanskje tora å blanda oss lite grann inn i barn og unges opplevingar av kroppspress.

Vi støttar dei same forslaga som Høgre refererte til.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:13:56]: Aller først vil jeg takke representantene Kjersti Toppe, Line Henriette Hjemdal, Kirsti Bergstø og Une Aina Bastholm for at de

har fremmet dette forslaget og dermed bidrar til at vi kanskje kommer noen skritt videre i arbeidet med forebygging av kroppspress blant barn og unge.

Vi påpeker i innstillingen at intensjonene i dette forslaget er så viktige at vi mener regjeringen bør komme med en egen sak til Stortinget om hvordan kroppspress blant barn og unge reelt kan begrenses. Dersom det er slik at noen ikke har tro på akkurat de forslagene som ligger på bordet her, men ønsker å gjøre en jobb for å begrense kroppspress, håper jeg at vi ser deres alternative, konkrete forslag til tiltak raskt.

Kristelig Folkeparti fremmer fire forslag. Det første handler om nei til at annonsører tar i bruk retusjering og virkemidler for å sikre at reklamen ikke viser urealistiske og usunne skjønnhetsidealer. At det er en sammenheng mellom slik reklame og kroppspresset i samfunnet, mener Kristelig Folkeparti er svært sannsynlig.

I likestillingsmeldingen er et utredningsarbeid knyttet til merking av retusjert reklame i regi av Statens institutt for forbruksforskning omtalt. Ifølge statsråd Horne ble rapporten ferdigstilt våren 2014, og som vi skriver i innstillingen, forventer vi at «rapporten og regjeringens vurdering av denne fremlegges for Stortinget på egnet måte».

Forslag nr. 2 handler om markedsføring rettet mot barn og kroppspress også barn opplever. Vi har alle hørt om SIFO-undersøkelsen, som viser at 85 pst. av unge jenter og 30 pst. av unge gutter opplever kroppspress fra reklame. Dette er vi nødt til å ta alvorlig. Kristelig Folkeparti mener forslagsstillerne med god grunn setter spørsmålstegn ved om dagens regulering av reklame rettet mot barn er god nok, og om den ivaretar målet om å gi barn og unge trygge rammer i oppveksten. Kristelig Folkeparti støtter på denne bakgrunn forslagsstillerens forslag om å be regjeringen foreslå endring av markedsføringsloven for å gi barn reell beskyttelse mot reklame og for å hindre kroppspress og de negative konsekvensene dette har for barns psykiske helse.

Kristelig Folkeparti mener det er behov for mer kunnskap og kompetanse, og vi fremmer derfor dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen sørge for mer kunnskap om årsakene til at barn opplever kroppspress og sliter med dårlig selvbilde.»

Vi er glad for at det ser ut til at dette forslaget får flertallets stemmer i dag.

Kristelig Folkeparti mener det er behov for mer kunnskap om psykisk helse hos barn, kroppspress, dårlig selvbilde og årsakssammenhengene bak alt dette. Det betyr ikke at myndighetene ikke allerede i dag besitter mer enn nok kunnskap om denne samfunnsutviklingen til å ta utfordringene på alvor. Vi mener regjeringen nå bør ha to tanker i hodet samtidig: både sørge for mer kunnskap og sette i gang arbeidet – og gjøre et konkret arbeid – for å motvirke kroppspress mot barn og unge i det offentlige rom. Kristelig Folkeparti støtter forslagsstillerne i at det er naturlig og nødvendig at denne tematikken inkluderes i arbeidet med ungdomshelsestrategien. Derfor fremmer vi følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med ungdomshelsestrategien foreslå tiltak for å motvirke at barn

og unge blir utsatt for kroppspress gjennom reklame generelt, og reklame i offentlige rom spesielt.»

Vi er glad for at det ser ut til at også dette forslaget kan få flertallets stemmer i dag.

Jeg tar opp de forslagene Kristelig Folkeparti har fremmet i denne saken. Og så vil jeg også varsle at Kristelig Folkeparti kommer til å stemme subsidiært for Venstres forslag nr. 5 og 6.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold har tatt opp forslagene fra Kristelig Folkeparti.

Kjersti Toppe (Sp) [11:18:36]: Først vil eg takka medforlagsstillarane mine for at vi tverrpolitisk kunne løfta denne saka.

I SIFOs rapport «Retusjert reklame og kroppspress» frå 2014 viser ein til forskingsresultat som viser ein samanheng mellom reklame, kroppspress og psykisk helse. I den same rapporten svarar 85 pst. av unge jenter og 30 pst. av unge gutar at dei opplever kroppspress, og dei svarar sjølv at reklame har anten stor eller størst påverknadskraft på kroppspresset dei opplever.

Barn og unge vert gjennom stadig fleire medium og i gatebiletet utsette for reklame som framhevar utsjånaden til kroppen. Ifølgje Ungdata 2014 slit kvar fjerde jente i 15–16-årsalderen med depressive symptom, og kvar tredje jente seier seg lite nøgd med seg sjølv. Ifølgje undersøkinga er det ein klar auke i angst og depressive lidingar som grunngeving for uføretrygd blant dei unge.

Kroppspress frå reklame er eit problem som eg difor meiner er godt dokumentert, og som opptar breie lag av samfunnet – som vi òg skriv i forslaget. Hensikta med forslaget er at ein frå Stortinget si side gjer meir for å sjå på samanhengen og setja inn tiltak.

Det er ikkje slik at kroppspress aleine nødvendigvis fører til verken spiseforstyrningar eller andre psykiske lidingar, men det er ein av fleire faktorar, og samanhengen meiner eg er dokumentert.

Det vert fremja seks forslag i saka. Senterpartiet kjem til å støtta alle forslaga som vert fremma, både av Kristelig Folkeparti og av Venstre, subsidiært.

Eg har eit par kommentarar til svaret frå statsråden med omsyn til forslaga som låg i sjølve representantforslaget, spesielt dei to siste av desse, om korleis ein kan regulera dette i marknadsføringslova.

Når det gjeld å få slike tiltak inn i den varsla ungdomshelsestrategien, meiner eg det burde vera opplagt at Stortinget kunne slutta seg til eit slikt forslag. Når det gjeld punkt 2 i representantforslaget, om at vi må få meir kunnskap, ser eg at statsråden viser til ein del undersøkingar som er sette i verk, men eg tenkjer at dette er eit område som ein bør få meir systematisk kunnskap om – særleg sidan dette er problematisert og ein er usikker på korleis ein skal kunna regulera dette betre.

Så til statsråden sitt svar om at det ikkje er hensiktsmessig å endra marknadsføringslova:

«Å forby reklame med urealistiske eller usunne skjønnhetsideal for å motvirke kroppspress vil skape

store utfordringer knyttet til den nærmere grensegangen.»

Vidare:

«Dagens markedsføringslov skal først og fremst ivareta forbrukernes økonomiske interesser. Forbrukernes helse er ikke et hensyn som markedsføringsloven skal ivareta.»

Her er eg ueinig. Viss ein ser på desse føresegnene i marknadsføringslova, handlar dei jo om etikk og moral. Korleis kan ein seia at ikkje det er vanskelege grenser i utgangspunktet?

Når vi ser på lova, kapittel 4, om «særleg beskyttelse av barn» og kva som er ein god «markedsføringsskikk», står det under punkt a at ein skal leggja vekt på om marknadsføringa «oppfordrer til lovbrudd, farlig atferd eller brudd med vanlige sikkerhetsnormer». Under punkt b, som eg vil framheva, står det at ein skal leggja vekt på om marknadsføringa «spiller på sosial usikkerhet, dårlig samvittighet eller dårlig selvtillit». Det står i lova i dag – at vi ikkje da kunne utvida den paragrafen til òg å seia noko meir konkret om kroppspress, eller brukt punkt b i dag, for å regulera reklame.

Når det gjeld marknadsføringslova og helse, er det i dag regelverk som skal hindra reklame direkte mot barn og unge når det gjeld usunn mat, så her er eg heller ikkje einig i svaret frå statsråden.

Terje Breivik (V) [11:23:51]: Takk frå meg og Venstre til representantane bak forslaget – eit forslag som utvilsamt handlar om grunnleggjande livskvalitet for unge menneske i ein sårbar fase i livet.

Eg tek ordet til eit kort innlegg for å gje nokre få merknader til Venstre sine forslag til justeringar i vedtaksordlyden. Eg vil innleiingsvis presisera at Venstre, som ikkje sit i komiteen, stiller seg bak det ein samrøystes komité skriv om at det er sannsynleggjort at det er ein samanheng mellom kroppspress og psykiske helseutfordringar, og at det er behov for meir forskning om kva som påverkar helsa og sjølvbiletet til barn og unge, og om årsakene til at barn og unge opplever kroppspress.

Me er òg samde med Kristeleg Folkeparti, som peikar på alvoret i SIFO-undersøkinga, der så mykje som 85 pst. av unge jenter svarar at dei opplever kroppspress frå reklame. Det er òg bakgrunnen for røystegjevinga til Venstre i denne saka i dag.

Venstre kjem til å støtta Kristeleg Folkeparti sitt forslag nr. 3 og intensjonen i forslag nr. 4. Me har fremja eit alternativ til forslag nr. 4, som me forstår kan famna noko breiare.

Når det gjeld forslaga om konkrete endringar i marknadsføringslova, viser me til svaret frå statsråden om at det er ein del utfordringar knytte til desse forslaga til oppmødingsvedtak, både på grunn av grensegangen for kva som kan reknast for usunne, urealistiske skjønnheitsideal, og når det gjeld Noregs EØS-rettslege forpliktingar.

Me ønskjer derimot å omformulera Kristeleg Folkeparti sitt forslag nr. 1 til eit oversendingsforslag. Det er mindre brukt i Stortinget i dag enn tidlegare, men det er eit mindre forpliktande forslag, som vert oversendt regjeringa utan at

det vert votert over realiteten i innhaldet. Det inviterer regjeringa til å sjå nærmare på problemstillinga, og det vonar me regjeringa og regjeringspartia ønskjer – òg med tanke på dei samrøystes merknadene eg nemnde innleiingsvis.

Med dette tek eg opp forslaga frå Venstre.

Presidenten: Representanten Terje Breivik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Kirsti Bergstø (SV) [11:26:22]: Det er en viktig sak vi diskuterer nå. Det er en viktig sak for likestilling, for folkehelse og for maktutjevning.

I Sosialistisk Ungdom hadde vi for 15–20 år siden et slagord som sa at det blir ikke revolusjon så lenge jenter bare teller kalorier. Det synes jeg fremdeles er et godt slagord. Det er fordi det er vanskelig å prøve å ta kontroll over arbeidshverdagen sin, påvirke skolehverdagen eller ta makt i samfunnet hvis en bruker alle krefter på å kontrollere seg selv og kroppen sin. Nettopp det å kontrollere seg selv – prøve å bli noe som markedskreftene hele livet har fortalt at en burde bli – kan være utmattende, og det kan være destruktivt. For den som aldri føler seg bra nok fordi damen på plakaten er en figur du aldri kan nå, er det vanskelig. Ikke engang hun selv kan nå bildet av damen på plakaten, fordi damen på plakaten er retusjert – ofte til det ugjenkjennelige – og når ikke idealene kan leve opp til seg selv, ja, da kan det bli vanskelig å skulle leve opp til idealene.

Men selvtilliten retusjeres ikke av den grunn. Avstanden mellom speilbildet og selvbildet kan være en uoverkommelig av grunn. Selv om man slett ikke er overvektig, viser undersøkelser at veldig mange unge føler seg for tykke, de føler seg ikke komfortable og trygge på sin egen kropp.

Mennesker som er misfornøyd med seg selv, er stor butikk. Det finnes en krem for hver kroppsdelt – i hvert fall om du er kvinne – og en blir fortalt at om en bare kjøper «riktige» klær og «riktig» sminke, blir en også «riktig». Vi vet at plastisk kirurgi øker i omfang, og unge mennesker blir fortalt at det en ikke er fornøyd med, kan faktisk fikses. Pupper kan pumpes opp, lepper kan pumpes opp, og fett kan suges ut.

SV vil sende et sterkt signal om at selvforakt ikke skal være handelsvare. Derfor vil vi begrense markedsmakten over unge sinn. Vi vil ta et sterkere grep for å hindre reklame og kroppspress, og vi vil absolutt støtte Kristelig Folkepartis forslag i dag, i tillegg til komiteens innstilling.

Samtidig er det viktig at kjønn, kropp og grensesetting som tema berøres i bred og vid forstand i barn og unges liv. Derfor må vi ha nok helsesøstre, vi må ha en god seksualundervisning, vi må ha trygge og tilgjengelige voksne som kan være med og sortere løgn fra sannhet, og som kan være med på å gjøre dem trygge på at de er bra nok sånn som de er. Vi må ha en skole som fremmer kritisk tankegang og refleksjon. Men det vil alltid være forskjell på å være bevisst og å være immun. Den massive påvirkningen virker inn.

Jeg er glad for at vi har samlet oss om det representantforslaget som blir behandlet her i dag. Jeg vil gjerne bruke anledningen til å takke alle de ungdommene og ungdoms-

organisasjonene som i dag utgjør en motkultur, og som er en motstrøm. De har klistret opp lapper over retusjert reklame og har brukt tid og krefter, helger og kvelder, på at unge skal bli sinte på skjønnhetstyranniet, og ikke på seg selv. De krever respekt for den de er, og for det de gjør, og ikke bare for hvordan de ser ut, hvordan de kler seg, og hvordan de ter seg.

I dag behandler vi en viktig sak. Det er et spørsmål om de unge skal få troen på seg selv, eller om de skal få brutt ned den troen gjennom systematisk påvirkning av reklame og bli fortalt at de skulle egentlig vært noe annet enn den de er, når de er mer enn bra nok som den de faktisk er.

Rasmus Hansson (MDG) [11:30:57]: Det er vanskelig nok som det er, å være ungdom, og det er mange innviklede årsaker til det. Men det betyr at ungdom ikke trenger økt belastning gjennom kommersiell reklame om urealistiske kroppsidealer, som dyttes på dem gjennom alle livets kriker og kroker. Ungdommen selv oppgir reklame som en viktig årsak til at de føler et urealistisk kroppspress, et press som i det daglige tar form av så vel uuttalte krav som eksplisitte oppfordringer om at de skal se slik eller sånn ut for å være vellykket og kul.

Det er ingen hemmelighet at reklamebyråer som får i oppdrag å selge et produkt, ofte knytter produktet til kroppsidealet, og det er heller ingen hemmelighet at sex selger. Når bilder av allerede syltynne eller muskuløse modeller manipuleres digitalt for å gi inntrykk av enda smale midje eller enda større muskler, blir figuren et oppkonstruert og virkelighetsfjernt ideal som betyr profitt for noen, men som for vanlige mennesker – og særlig ungdommer – betyr: Du er ikke god nok. Dette rammer noen av de mest sårbare blant oss.

Miljøpartiet De Grønnes mål med politikken er å skape et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse. Det krysspresset som de unge utsettes for, drives fram av den samme iveren etter forbruksøkning som også er det som fører til at vi driver rovdrift på natur og ressursgrunnlag. For å øke forbruket av alt fra klær og kosmetikk til solarium og støttemedlemskap i treningsentre blir det godtatt at ungdommens psykiske helse blir slengt i kverna.

Ungdom og barn blir utsatt for reklame som fokuserer på kropp og utseende overalt hvor de ferdes. Flere representanter har pekt på forskningen som viser i hvor stor grad særlig unge jenter, men også unge gutter, føler kroppspress. Det er ikke et medmenneskelig samfunn.

Vi kan ikke sitte stille og se på at en stor del av ungdommen vår tror at kroppen deres ikke er bra nok. Dette er en typisk oppgave for oss på Stortinget. Derfor har vi, sammen med Senterpartiet, SV og Kristelig Folkeparti, lagt fram et representantforslag med fire helt konkrete, fullstendig gjennomførbare og faglig veldokumenterte punkter for å ta tak i dette.

Motforestillingene mot å gripe inn i lovverket og justere det når det gjelder dette problemet, er litt vanskelige å forstå. Vi har ingen problemer med å regulere reklamen når det gjelder røyk, alkohol, legemidler og andre ting som også er helseskadelige. Vi kan åpenbart gjøre det på dette området også.

En innskjerping av markedsføringsloven § 2 vil ikke bare kunne løfte noe av vekten av skuldrene på dem som sliter, det vil også bane vei for et sunnere og mer inkluderende samfunn. Det er ingen som vil forby bilder av vakre mennesker, men det vil alltid være rikelig med påminnelser for de fleste av oss om at noen andre ser finere ut enn det vi gjør selv. Det vi ikke trenger, er at kommersielle interesser bruker sine aller tyngste og aller mest sofistikerte virkemidler for å presse et eksepsjonelt og urealistisk skjønnhetskrav på våre unge.

Jeg takker derfor i første omgang Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og SV for samarbeidet om de fire punktene i representantforslaget som er lagt fram. Vi kommer også subsidiært til å støtte de to forslagene som Venstre har fremmet, og hvis jeg oppfattet det riktig, foreslo representanten Breivik fra Venstre at forslag nr. 1 endres til et oversendelsesforslag. Det synes vi er konstruktivt, og vi vil støtte det.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Solveig Horne [11:35:52]: Det er et viktig tema som tas opp i representantforslaget, og jeg deler komiteens vurdering av at det er alvorlig at unge mennesker opplever kroppspress. Som mor til en 19-åring ser jeg hver eneste dag hvilket kroppspress spesielt jentene opplever.

Det er åpenbart også en sammenheng mellom kroppspress og dårlig psykisk helse, og regjeringen har et stort trykk på arbeidet med psykisk helse. I folkehelsemeldingen slår regjeringen fast at psykisk helse skal få en større plass i folkehelsearbeidet, og regjeringen vil, som det også framkommer av primærhelsemeldingen, bedre det forebyggende og helsefremmende tilbudet til barn og unge i kommunene. Den historiske satsingen som har vært på helsestasjoner, skolehelsetjeneste og psykologer ute i kommunene, er viktig i den forbindelse.

Komiteen mener det er behov for mer forskning om hva som påvirker barn og unges helse og selvbylde, og om årsaker til at barn og unge opplever kroppspress. Videre pekes det på behovet for mer kunnskap om hva som beskytter barn, og hva som gir dem styrke til å takle press, krav og forventninger.

Folkehelseinstituttet kan vise til en økning i psykiske plager blant barn og unge og mener også at det trengs mer kunnskap om årsaker. Derfor er jeg glad for at Helsedirektoratet har bestilt forskning fra ulike miljøer om stress, press, psykisk helse, ensomhet og mobbing. Det vil også være viktige kilder til den kunnskap komiteen etterlyser.

Jeg ser også på muligheten for å benytte forskningsressurser fra mitt departement på dette feltet.

Skolen er en viktig arena for å bidra til at barn og unge opparbeider seg styrke og strategier for å stå imot presset. Komiteen mener skolen og helsetjenesten må samarbeide for å sikre elevenes trivsel og helse, noe jeg støtter fullt ut. Som varslet i kommuneproposisjonen for 2016 vil regjeringen ytterligere styrke helsestasjoner og skolehelsetjenesten. Kommunene står i en unik posisjon til også å

jobbe med forebygging, helsefremmende arbeid og tidlig diagnostikk og intervensjon.

Psykiske helseplager blant barn og unge er en utfordring. Helse- og omsorgsdepartementet vil om kort tid legge fram en ungdomshelsestrategi. Det er et uttalt mål at færre unge skal oppleve kroppspress. Det overordnede målet er at unge skal ha de beste forutsetninger for å leve et godt liv og oppleve mestring fysisk, psykisk og sosialt. Disse forutsetningene påvirkes og skapes primært på andre arenaer enn i helsetjenesten. Det skjer på skolen, på universitetet eller høyskolen, i hjemmet, på fritidsarenaer og på arbeidsplassen. Strategien vil bl.a. belyse hvordan man kan sikre tilgjengelighet, kapasitet og godt koordinerte tjenester til ungdommen. Problemstillinger knyttet til psykisk helse og samfunnets press er to av flere sentrale områder i strategiarbeidet.

Det er kommet forslag fra komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti om endringer av markedsføringsloven. Regjeringen ser at det er utfordringer knyttet til markedsføring og kroppspress. Jeg er likevel skeptisk til forslaget om å forby reklame som kan skape kroppspress. Hva slags markedsføring er det som skaper kroppspress? Er det retusjerte bilder? Er det bilder av modeller som bruker brun-krem eller fjerner hår?

Det vil være vanskelig å sette de grensene mellom hva som kan, eller ikke kan, skape problemer. Det er dessverre slik at vi ikke alltid kan forby alt vi ikke liker.

Reklame som skaper kroppspress, kan allerede i dag være forbudt etter markedsføringsloven § 2, forutsatt at tiltaket også innebærer en krenkelse av grunnleggende moraloppfatning eller likestilling mellom kjønnene. Jeg stiller spørsmål ved om en ytterligere regulering av denne typen markedsføring vil være formålstjenlig. Jeg merker meg også at Landsgruppen av helsesøstre i høringen uttalte at merking av retusjert reklame vil ha begrenset effekt og vil være vanskelig å regulere.

Jeg har også lyst til å påpeke at et forbud må vurderes nøye opp mot Norges EØS-rettslige forpliktelser. Jeg tenker da særlig på direktivet om urimelig handelspraksis, som setter grenser for hvordan vi regulerer reklame.

Dersom et lovforbud ikke strider mot EØS-forpliktelsene, blir neste spørsmål om det er hensiktsmessig å regulere dette i markedsføringsloven. I den forbindelse vil jeg nevne at dagens markedsføringslov først og fremst skal ivareta forbrukernes økonomiske interesser, ikke folkehelsen.

Derfor mener jeg det viktigste vi nå kan gjøre for barn og unge, er å satse på et godt helsetilbud og å styrke de unges egen evne til å motstå press.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:41:19]: I mitt innlegg viste jeg til likestillingsmeldingen og at det i likestillingsmeldingen er omtalt et utredningsarbeid knyttet til merking av retusjert reklame i regi av Statens institutt for forbruksforskning. Ifølge statsråden ble denne rapporten ferdigstilt våren 2014 – det er to år siden. Så mitt spørsmål er: Kommer regjeringen til å legge fram en sak til Stortinget på bakgrunn av denne rapporten, eller på hvilken egnet måte vil statsråden komme til Stortinget med dette?

Statsråd Solveig Horne [11:42:03]: Den SIFO-rapporten som representanten viser til, var et utredningsarbeid som ble igangsatt av daværende statsråd, Inga Marte Thorkildsen, og jeg har også tidligere sagt at jeg ikke har sett grunnlag for å prioritere å legge fram den som en enkeltstående rapport til Stortinget. Det temaet som vi diskuterer i dag, kroppspress og hva vi kan gjøre for å motvirke det og hjelpe barn og unge som blir utsatt for det presset, er det som har vært regjeringens prioriterte oppgave. Det har vært styrking av helsetjenesten, skolehelsetjenesten og psykologtjenesten, og det er den ungdomshelsestrategien som blir lagt fram om kort tid av helseministeren, der feltet kroppspress vil være en aktiv del av den strategien. Så har jeg lyst til å nevne et oppdrag som vi har gitt til Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, som heter Livsmestring i skolen. De fikk et oppdrag om å se på hvordan dette kan komme inn mer i skoleverket. Jeg ser fram til å få en rapport om dette fra dem i løpet av våren.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:43:07]: Jeg håper jo ikke at det er fordi det var den forrige regjeringen som ønsket en slik rapport, at rapporten nå blir liggende i skuffen. Mer alvorlig er det hvis det har kommet klare anbefalinger i denne rapporten som Statens institutt for forbruksforskning har gitt regjeringen, og hvis ikke disse klare anbefalingene blir fulgt, lurer jeg på: Hva akter regjeringen egentlig å gjøre med retusjert reklame, som vi vet kan ha en sammenheng med kroppspress blant barn og unge?

Statsråd Solveig Horne [11:43:44]: Både den forrige regjering og den nåværende regjeringen satte i gang mange forskningsoppdrag, og man får utredninger, men det er ikke alle som egner seg for å bli en egen sak for Stortinget. Det jeg i hvert fall kan forsikre representanten om, er at det kroppspresset og presset på den psykiske helsen som veldig mange barn og unge der ute i dag opplever, er noe som regjeringen tar på alvor. Jeg mener at regjeringen leverer på både forebygging, hjelp og tiltak overfor de barn og unge som trenger noen å snakke med, og som trenger hjelp. Det å få på plass mer kunnskap om dette feltet er noe som vi gjør både gjennom den satsingen vi har gjort på helsestasjonene og skolehelsetjenesten, og ikke minst også gjennom den ungdomsstrategien som det nå jobbes med, og som blir lagt fram om kort tid. Komiteen og representanten har etterlyst mer forskning og kunnskap om dette feltet, og det er jeg veldig glad for at vi nå er på god vei til å få.

Kjersti Toppe (Sp) [11:45:02]: Statsråden sa i innlegget at dagens markedsføringslov først og fremst skal varetta dei økonomiske interessene til forbrukarane, og at helseaspektet ikkje skal varetakast gjennom markedsføringslova. Når ein les § 21 i markedsføringslova om god markedsføringsskikk overfor barn, står det i punkt b at ein i vurderinga bl.a. skal leggja vekt på om reklamen «spiller på sosial usikkerhet, dårlig samvittighet eller dårlig selv-

tillit». Eg kan ikkje sjå at den regelen i dag omhandlar økonomiske interesser, som statsråden seier at marknadsføringslova berre regulerer. Meiner statsråden at dagens marknadsføringslov er feil, og at ein da vil fjerna desse reglane, viss eg kan forstå statsråden rett?

Statsråd Solveig Horne [11:45:58]: Som jeg også sa i innlegget mitt, kan reklame som skaper kroppspress, allerede i dag være forbudt etter markedsføringsloven § 2, dersom det også innebærer en krenkelse av grunnleggende moraloppfatning eller likestilling mellom kjønnene. Ytterligere reguleringer vil neppe ha noen hensikt, og som Landsgruppen av helsesøstre sa i sitt høringssvar, tror de merking av retusjert reklame vil ha begrenset effekt, og at det i tillegg vil være svært vanskelig å regulere.

Det vil altså være vanskelig å vite hvordan et slikt forbud skal reguleres eller utformes, og hvilken markedsføring det egentlig er som skaper kroppspress. Så tror jeg også det er viktig å ta med seg at hvis vi skal regulere dette ytterligere, må et slikt forbud også vurderes opp mot Norges EØS-rettslige forpliktelser.

Kjersti Toppe (Sp) [11:46:52]: Eg må spørja om igjen, for eg fekk ikkje svar på spørsmålet. Eg spør om § 21 i marknadsføringslova der det står:

«Når markedsføring overfor barn vurderes etter § 2, skal det blant annet legges vekt på om markedsføringen»

«spiller på sosial usikkerhet, dårlig samvittighet eller dårlig selvtillit»

Dette er jo ein del av dagens lov, det er ikkje snakk om ei ny regulering. Eg synest det er usikkert om statsråden vil retta seg etter dette, eller om statsråden meiner dette er noko som er umogleg å regulera. Så spørsmålet mitt er: Vil statsråden og regjeringa sørgja for at § 21 i marknadsføringslova vert følgd opp?

Statsråd Solveig Horne [11:47:39]: Som jeg også har sagt før, kan reklame som kan skape kroppspress, allerede i dag være forbudt etter markedsføringsloven, om det er § 2 eller § 21, og vi har et forbrukerombud som skal påse at markedsføringsloven blir fulgt. Så lenge vi har et lovverk for dette, skal det følges.

Kirsti Bergstø (SV) [11:48:11]: Statsråden sa i sitt innlegg at hun er skeptisk til å forby reklame som kan skape kroppspress, og viste til at denne typen reklame kanskje allerede er forbudt. Da er det naturlig å spørre statsråden om hvilke grep hun vil ta for at dagens lovverk skal håndheves, og det er naturlig å spørre hvilke andre grep enn å begrense reklame statsråden vil ta for å bekjempe kroppspress.

Statsråd Solveig Horne [11:48:47]: Etter markedsføringsloven kan reklame som skaper kroppspress, være forbudt allerede i dag, og som jeg sa i mitt tidligere svar, har vi et forbrukerombud som skal passe på at markedsføringsloven blir fulgt. Det er et ansvar de tar på alvor.

Det er, som jeg også har sagt, ikke alltid det er det mest

hensiktsmessige å forby alt vi er uenig i, eller som vi ikke liker. Jeg mener det som er viktig nå, er å gi barn og unge kunnskap om kroppspress, om reklamen og hva de blir utsatt for, og det blir også gjort et arbeid inn mot skoleverket for å skape trygge barn og unge med selvtillit. Samtidig er det viktig at vi satser på helsestasjoner, skolehelsetjeneste, psykologer, slik at de barna som sliter, får den hjelp og oppfølging de trenger på dette feltet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ib Thomsen (FrP) [11:50:10]: I løpet av kort tid har fenomenet «kroppspress» glidd inn i dagligspråket og fått status som vår nye, store helseutfordring. Det har f.eks. også vært oppe i Stortingets spørretime ved flere anledninger, der politikerne har vært skjønt enige om at her må noe gjøres. Det er bra, og det er også bra at det er på tvers av partigrensene. Jeg mener vi tar utfordringene seriøst.

Fenomenet «kroppspress» har også vokst enormt i antall medieoppslag. En gjennomgang viser at det har skjedd en stor endring i framstillingen. I 1990 knyttes kroppspress til å være fanatisk opptatt av kroppen. I dag beskrives det som noe utenfor oss selv, som øker fra uke til uke, og som kan forårsake spiseforstyrrelser, depresjon, angst og andre psykiske lidelser.

Videre ser vi at eksperter, journalister, politikerne og andre voksne som kommuniserer kroppspress, snakker som om det ikke gjelder oss selv, og at det er ungdommen som er mest utsatt. Men ungdommen selv er like entydig i det. En jente som har skrevet i Aftenposten, sier:

«Vi har nådd punktet hvor du er forpliktet til å føle kroppspress.»

Vårt utgangspunkt er at kroppspress er noe som skapes mellom mennesker. Det opprettholdes og forsterkes ved at vi snakker og skriver om det, og fysiske lidelser som spiseforstyrrelser trenger ikke ha noen kobling til kroppspress. Kroppspress er noe som oppstår og utspiller seg mellom folk, men slik omtales ikke kroppspress i store oppslag som jeg har lest. Tvert imot: Media, politikerne, disse ekspertene, frivillige organisasjoner og andre gjør kroppspress til noe som fører til store plager, spesielt blant ungdom. Kroppspress har derfor blitt noe som må bekjempes for å få bukt med alt som det er årsaken til, og det er mye som må bekjempes: Avisene skriver om bloggere som oppfattes som oppskriften på kroppspress. Lærerne siteres i media på at felles dusjing kan være kroppspress. Sannitetskvinnene hevder at retusjerte bilder er kroppspress. Når skolesvømmingen må endres fordi det finnes en viss risiko for at elevene kan oppleve kroppspress, kan de også bli oppmerksomme på at det å ha på seg badetøy kan være ekkelt.

Jeg mener man trenger en annen forståelse av kropp – i stedet for panikk og bekymring kan mennesker, særlig ungdom, oppmuntres til å oppleve å være kropp i verden.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:53:23]: Dette er bare en stemmeforklaring og for å rette opp en liten mis-

forståelse. Venstres forslag nr. 5 er et oversendelsesforslag, men vi kommer til å stemme for vårt forslag nr. 1 i innstillingen.

Svein Harberg (H) [11:53:58]: Dette er en stemmeforklaring til det samme. Et oversendelsesforslag, slik det som er fremmet av Venstre, synes jeg høres greit ut.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. Presidenten vil foreslå at sakene nr. 6, 7 og 8 blir behandlet under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 6 [11:54:39]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnehageloven og opplæringslova (spesialpedagogisk hjelp, kortere ventetid for barnehageplass m.m.) (Innst. 338 L (2015–2016), jf. Prop. 103 L (2015–2016))

Sak nr. 7 [11:54:59]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnehageloven (tilsyn m.m.) (Innst. 344 L (2015–2016), jf. Prop. 33 L (2015–2016))

Sak nr. 8 [11:55:16]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Tid for lek og læring. Bedre innhold i barnehagen (Innst. 348 S (2015–2016), jf. Meld. St. 19 (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 50 minutter, Høyre 45 minutter, Fremskrittspartiet 25 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Venstre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Svein Harberg (H) [11:56:50] (komiteens leder og ordfører for sak nr. 8): Det gir en god følelse å ha kommet til behandling her i salen om tre saker om barnehage som har engasjert oss i komiteen over flere måneder. Det har engasjert oss fordi det har vært mange diskusjoner og stort

engasjement omkring innholdet i sakene. Det er bra. Høyre blir glad når det vises engasjement omkring de saker regjeringen vil løfte til diskusjon, og engasjement gir grunnlag for samarbeid om gode vedtak.

Når det gjelder vedtak, må jeg minne om at det er utfordrende i komitéarbeidet når fire partier ikke sitter i komiteen. Dette gir, som vi ser i dag, gjerne mange forslag som kommer etter at innstilling er avgitt, og helt til i dag tidlig har det vært dialog om justeringer og om hvem som støtter hva. Det betyr også at det foreligger en del forslag som er til forveksling lik forslag fra andre. Jeg vil takke komiteen for dialog rundt meldingen og lovsakene og for gjensidig raushet og tålmodighet i en travel innspurt. Det gjelder selvsagt også dialogen med skyggene fra partier som ikke sitter i komiteen.

Meldingen tar til orde for å skape et helhetlig, trygt og kvalitativt godt barnehagetilbud. Det er innholdet i barnehagen som omtales, og behandlingen av meldingen skal bl.a. danne grunnlag for arbeidet med ny rammeplan. Meldingen retter oppmerksomhet mot viktigheten av å skape trygghet for barna i barnehagen. Behandlingen av disse sakene i dag tar vare på dette, både gjennom lovmessig oppfølging og ikke minst med innspill til arbeidet med ny rammeplan.

Meldingen påpeker videre viktigheten av å sikre god språkutvikling hos barna og at de tospråklige barna får god hjelp til å kunne samhandle med andre barn og voksne gjennom god språkutvikling i norsk. Dette gir et godt grunnlag for videre samhandling i nærmiljø og skolegang. Nettopp overgangen mellom barnehage og skole er et annet vektlagt tema. Erfaring viser at dette er en krevende overgang for mange barn, et hinder man må arbeide for å minimere. Også barna i de samiske barnehagene må sikres et tilbud basert på deres eget språk og deres kulturarv. Et klart og tydelig svar fra regjeringen i dette samlede arbeidet er å fortsette arbeidet med kompetanseheving i sektoren.

Det ligger mange gode tiltak i meldingen som ikke vil bli kommentert her i salen i dag, og som støttes. Slik er den politiske debatten. For alle med et engasjement for innholdet i barnehagen vet jeg at de har funnet fram til og vil følge med videre på oppfølgingen av disse. De forslagene det er direkte uenighet om, eller som det er nyanser i forståelsen av, vet jeg vil bli rikelig og tydelig kommentert av de forskjellige partiene, så det skal jeg overlate til den enkelte talsperson. Jeg vil derimot kommentere noe omkring meldingen med utgangspunkt i Høyres behandling av saken.

Regjeringen legger i meldingen opp til en tydelig innsats for å sikre god kvalitet i barnehagetilbudet. De har tatt på alvor evalueringsresultatene, som sier at det er store forskjeller på kvaliteten mellom barnehagene, også innen kommunene. Dette vil en rette opp ved å samle barnehagene omkring noen viktige hovedlinjer. Vi vil ha trygge barnehager av høy kvalitet som er tilgjengelig for alle. Dette høres naturlig nok ut som en selvfølge, men «høy kvalitet» har altså vist seg å være varierende og krevende.

Vi vil ha en barnehage som gir alle barn et godt tilbud tilpasset den enkeltes behov. Vi vil at barnehagen skal

være et sted for utvikling og læring, noe som skal føre til at når barna går videre til skolen, skal de være trygge på og fungere i samarbeid og samhandling med andre.

Det er ingen tvil om at vi har mange svært gode barnehager og barnehagelærere i dette landet, og de har på en imponerende måte fanget opp og skapt grunnlag for gode holdninger til det mangfold av språk og kulturer en opplever i barnegruppene i dag. Nå er det viktig at vi også får et felles grunnlag for dette arbeidet i rammene rundt barnehage tilbudet.

Barn er imponerende lettlærte når det gjelder respekt for og forståelse for at noen har forskjellig tro bakgrunn, kultur og dermed ulike tradisjoner å forholde seg til. En stor diskusjon har imidlertid kommet omkring hvordan en skal sikre god språkutvikling for barna gjennom barnehagen. Høyre mener det er viktig å ha klare mål for hva barnehagelærerne skal arbeide med i språkutviklingen. Noen har tolket dette dit hen at regjeringen ønsker testing, prøving og konklusjon for hvert enkelt barn, noe som aldri har vært beskrevet, omtalt eller ønsket fra vår side. En slik type barnehage er like fjernt for oss som for dem som har løftet den debatten, og våre merknader tydeliggjør dette.

Jeg opplever at under diskusjonen om hvilke ord og uttrykk som benyttes, ligger det en felles forståelse for og et ønske om at det må finnes klare mål for arbeidet, som de ansatte kan forholde seg til. Også for foresatte er det en god hjelp å ha slike mål å forholde seg til. Det er forventningsavklarende og skaper godt grunnlag for samarbeid.

Det er urovekkende når det fremkommer som en utfordring at mange av barna i barnehagene føler utrygghet i hverdagen sin. Nettopp trygghet i samvær med andre barn og voksne skal jo være barnehagens grunnleggende plattform. Dette ser vi på som så viktig at komiteen ber regjeringen fremme forslag om egen lovhjemmel om et trygt omsorgs- og læringsmiljø. Trygge barn gir glade barn, og trygge og glade barn gir det beste grunnlaget for mestring, utvikling og læring. Det er gode barnehager som fungerer. Jeg er glad for at regjeringen også så tydelig har adressert at holdningsskapende arbeid mot mobbing skal være en del av dannelsen i barnehagen. Dette utfordrer både barn og unge på en god måte.

Det viktigste «redskapet» i barnehagen er de voksne som er rundt barna. Høyre har i regjering vært tydelig på at en satsing på barnehage er lik en satsing på økt kompetanse. Dette har vært fulgt opp i budsjettene, og flere tiltak følges også opp i meldingen. En gjennomgang av barnehagelærerutdanningen for å styrke kvaliteten er et viktig tiltak. Barn endrer seg, omgivelsene endrer seg, og utdanningen må hele tiden oppdateres. Vi i Høyre er også glade for at det så tydelig legges opp til faglig oppdatering og spissing av kompetansen hos førskolelærerne, og at det også legges til rette for påbygging av kompetanse av de ufaglærte i barnehagene på en slik måte at de kan tilegne seg formell kompetanse i kombinasjon med arbeid. Forslagene omkring praksis i utdanningen på tvers av grunnskole og barnehage og tilrettelegging for hospitering hos hverandre i kommunene er viktige tiltak for å arbeide godt med tilrettelegging for en god overgang mellom barnehage og skole.

Vi i Høyre er selvsagt klar over at fortsettelsen av arbeidet med voksentesetthet og pedagogtesetthet i barnehagen er et helt sentralt tema for å sikre kvalitet. Dette er imidlertid vedtatt og har på bakgrunn av sin åpenbare økonomiske konsekvens ikke fått vår støtte her. Det betyr på ingen måte at vi ikke står ved det vi tidligere har sagt, og det vet jeg statsråden vil følge opp.

En kort kommentar også til lovproposisjonene: Jeg er glad for det samstemte ønsket om et tydelig og godt tilsyn med barnehagene og for det enstemmige vedtaket om en evaluering etter to år av om den endringen vi nå gjennomfører, er nok. Proposisjonene vil for øvrig bli kommentert av andre i fraksjonen. Jeg vil også komme tilbake med stemmeavklaring fra oss etter hvert som de forskjellige partiene har fremmet og begrunnet sine forslag.

«Tid for lek og læring. Bedre innhold i barnehagen» er en melding som danner et godt grunnlag for arbeidet med ny rammeplan, og forslag som får flertall i salen her i dag, presiserer og utdyper dette.

Jeg er glad for at vi har opplevd den store interessen og det store engasjementet. Jeg er glad for at Stortinget har flyttet oppmerksomheten fra kvantitet til kvalitet, og jeg er glad for at statsråden er så klar på at det viktigste er at vi gir barna våre et best mulig utgangspunkt for videre deltakelse i utdanning, samfunns- og arbeidsliv. Barnets beste må være en soleklar rettesnor, og vi som foresatte, ansatte, politikere eller andre må forholde oss til det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [12:06:35]: Representanten sa at han var glad for engasjementet og interessen knyttet til disse barnehagesakene. Vel, det han kaller for engasjement og interesse, kaller andre for barnehageopprør og sterk uro i en hel sektor. Det er derfor mange av de forslagene knyttet til den meldingen og de sakene vi behandler i dag, blir stanset av stortingsflertallet.

Statsråden har tidligere brukt mye tid på å si at folk egentlig bare misforstår regjeringens politikk, at vi egentlig er ganske enige. Ingen skulle egentlig måles etter språknormen, og økte krav til dokumentasjon var egentlig ikke det, selv om det sto slik formulert i lovteksten. Utbyttebeskrivelse skal ikke stille noen krav til ungene. Nei, forskerne, tilsynet, Utdanningsforbundet, Fagforbundet, FAU, Skolelederforbundet og tusenvis av barnehageansatte og en samlet opposisjon har bare misforstått.

Hva tenker representanten Harberg om at en samlet bransje går imot regjeringens barnehagepolitikk? Hva er det regjeringen her har forstått, som bransjen selv ikke forstår?

Svein Harberg (H) [12:07:40]: Jeg registrerer at noen kaller det som nå har skjedd, et opprør, og det kan det nok godt betegnes som, men når det betegnes som et opprør mot regjeringens politikk når hovedsaken har vært noe som ikke står i noen av de tre sakene vi behandler i dag, så er det ikke et opprør mot det regjeringen mener, da må en i hvert fall ta utgangspunkt i det som står i sakene. Der står det f.eks. helt klart at det ikke skal være dokumentasjon

av det enkelte barn, at det ikke skal være økt dokumentasjon, men at det dreier seg om å legge til rette for god og felles aktivitet mot barnehagegruppene. Det har jo vært en av frontfortellingene i opprøret, og det har altså ingen rot i virkeligheten i de sakene vi har på bordet.

Anette Trettebergstuen (A) [12:08:38]: Jeg registrerer at representanten fra partiet Høyre, i likhet med statsråden, fortsetter å tegne en historie om at folk bare har misforstått her. Men jeg tror bransjen selv, i likhet med opposisjonen i Stortinget, godt klarer å lese tekstene og derfor er bekymret for den retningen regjeringen går i.

Men over til noe annet som representanten nevnte i innlegget sitt, nemlig at bemanningsnorm er vedtatt, men på grunn av de økonomiske konsekvensene vil ikke regjeringen si noe om det i dagens vedtak. Når man klarer å legge fram en stortingsmelding om kvalitet i barnehagen, men hopper bukk over den fremste kvalitetsfaktoren i barnehagene, nemlig flere ansatte med riktig utdanning, så er denne meldingen et mageplask.

At regjeringen ikke lytter, er vi vant til, men hva synes egentlig stortingsrepresentanten Harberg om at regjeringen velger ikke å følge opp Stortingets anmodningsvedtak fra desember i fjor, der Stortinget påla regjeringen å komme tilbake med en plan for hvordan denne bemanningsnormen skal nås innen 2020?

Svein Harberg (H) [12:09:50]: Stortingsrepresentanten Harberg har full tillit til at det kommer regjeringen tilbake til, men som Trettebergstuen meget godt vet, krever det penger å jobbe med en norm som skal ha større deltagelse av voksne. Jeg registrerer heller ikke at Arbeiderpartiet har lagt inn store summer til det når de nå behandler budsjett og revidert budsjett, og så får vi se hvor mye de kommer med. Dette hører hjemme i budsjettet. Dette vil bli fulgt opp akkurat sånn som det er blitt bedt om, det har statsråden bekreftet, og det har vi bekreftet.

Og så er det en liten nyanse når Trettebergstuen sier at det viktigste er flere ansatte. Ja, det er også viktig, men det viktigste er å sørge for at alle de som er der nå, får påbygging til å være gode barnehagelærere, og at utdanningene gir gode barnehagelærere, og så skal vi jobbe videre med både bemanningsnorm og pedagogtthet.

Anette Trettebergstuen (A) [12:10:58]: De har altså lagt fram en stortingsmelding om kvalitet i barnehagene, der flere ansatte med riktig kompetanse ikke nevnes med et ord. Men det også slik at en samlet opposisjon i Stortinget, med unntak av partiene Høyre og Fremskrittspartiet, så seg lei på å vente på at denne regjeringen skulle komme tilbake med en løsning på hvordan kravet om bemanningsnorm i 2020 skulle nås. Derfor vedtok vi i denne sal i desember i fjor at regjeringen skulle komme tilbake med en plan for hvordan dette skal nås, ikke med en pengesum i et vedtak, men en plan. Det har vi ikke sett noen ting til. Vi hadde forventet at den planen og hvordan man skal nå kravet om bemanningsnorm i 2020, skulle bli omtalt i en stortingsmelding om kvalitet, men det skjedde ikke. Vi forventet så at man skulle etterkomme Stortingets anmodningsvedtak i

forbindelse med revidert statsbudsjett, men det har heller ikke skjedd.

Statsråden har tidligere skrevet at man skulle se vedtaket om bemanningsnorm i sammenheng med likebehandlingen av økonomien i private og kommunale barnehager, men det skjedde heller ikke. Hvorfor kan ikke denne regjeringen fortelle Stortinget hvordan man skal oppnå bemanningsnormen i 2020?

Svein Harberg (H) [12:12:07]: Regjeringen skal få lov til å svare for regjeringen. Det jeg med veldig rak rygg kan svare for, er at regjeringen i denne meldingen tar veldig på alvor å stille til rådighet de ressurser som skal til for at det skal være god kompetanse i barnehagen, og en har vært tydelig på at først skal vi jobbe aktivt for å gi de som vil ha påbygging, de som vil ha spisskompetanse, de som vil ha en formell utdanning, en mulighet til å få det. Det er godt ivarett i tidligere budsjetter og også i denne meldingen, og det er et viktig første steg, og så skal vi komme tilbake til hvordan vi skal følge opp både bemanningstettheten og barnehagelærertettheten, og eventuelt annen barnefaglig kompetanse som har sin plass i barnehagen.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:13:07]: Kristelig Folkeparti er veldig glad for at en samlet komité ber regjeringen fremme forslag om en egen lov hjemmel om et trygt omsorgs- og læringsmiljø etter modell av opplæringsloven § 9 a, en lov som handler om hvordan man jobber med mobbing.

Jeg må stille et spørsmål til representanten Svein Harberg. Når man innfører en sånn lov, skal den følges opp, og en av de viktige tingene hvis man skal kunne følge opp nye lover i barnehagen, er at man har nok kompetente voksne som er i stand til å følge opp de lover som dette huset vedtar. I dag er det et skrikende behov for en høyere bemanning i barnehagen. Hvordan ser man for seg at denne loven skal ha noen virkning dersom det ikke blir gjort noen ting i forhold til bemanningsnormen?

Svein Harberg (H) [12:14:08]: For det første blir det i hvert fall ikke gjort noe med dette hvis vi ikke vedtar det, og det er det viktige. Nå har vi dannet det grunnlaget. Dessuten henger det godt sammen med det at vi nå har denne satsingen på å bygge kompetanse blant dem som er i barnehagen, og mobbing er et tema som ikke har vært like aktuelt da alle de som nå jobber i barnehagen, tok sin utdanning. Det å oppdage at mobbing skjer i barnehagen, kan være krevende. Vi vet at det skjer, og vi tror nok at det i all hovedsak er ubevisste handlinger, men da skal en ha kompetanse til å se det og finne ut hvordan en skal følge det videre, hvordan en skal skape de holdningene hos barna ved å si at nei, vet du hva, sånn gjør vi ikke. Dette utfordrer de voksne i barnehagen til å gripe fatt i dette, de som er der nå, og de som kommer senere – nå har vi lagt grunnlaget.

Audun Lysbakken (SV) [12:15:21]: Med all respekt for representanten Harberg synes jeg det er temmelig arrogant å avfeie barnehageopprøret som en misforståelse. Jeg

tror ikke at det er barnehageopprørerne, som i stor grad jobber i sektoren selv, og som kjenner denne hverdagen bedre enn noen av oss i denne salen, som har misforstått. Det er regjeringen og høyresiden på Stortinget som igjen og igjen lar være å lytte til sektoren. Det kanskje beste eksemplet på det er det løpet som i utgangspunktet var lagt for å lage nye rammeplaner uten forankring i profesjon. Der har altså regjeringen vært tydelig på at de nye læreplanene for skolen skal lages i nært samarbeid med profesjonen selv. Men i barnehagene skal det plutselig ikke gjelde. Det er en farlig forbigåelse av den viktigste kompetansen vi har, nemlig de som gjør jobben selv. Hvorfor synes representanten Harberg det er lurt å lytte til lærere i skolen, men ikke til barnehagelærere i barnehagen?

Svein Harberg (H) [12:16:23]: Representanten Harberg synes det er lurt å lytte til alle innspill som kommer. Jeg har heller ikke avvist problemet som dette barnehageopprøret har frontet spesielt om enkeltbarn og språk. Jeg har bare sagt at det er ikke det som står i disse sakene. Vi er enige med dem i deres bekymring hvis det er en slik utvikling i barnehagen. Jeg kan lese fra Meld. St. nr. 19 for 2015–2016, her står det:

«Målet er at språknormen skal bidra til å bevisstgjøre de ansatte i arbeidet med barns språklige utvikling gjennom barnehageårene. Den veiledende språknormen skal gi et felles referansepunkt for innsats i språkarbeidet i barnehagen, men det skal ikke settes opp resultatmål for enkeltbarnets utbytte.»

Det er nettopp det som har vært påstått, at det sier regjeringen. Her står det helt klart i papirene at det skal ikke være det, og da sier jeg at det omtales noe som ikke står i sakspapirene, og det er ikke manglende respekt for dem som har sagt det – jeg skjønner deres bekymring, og den bekymringen ville vi også hatt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [12:17:43] (ordfører for sakene nr. 6 og 7): Som saksordfører for to saker vel eg å ta ei om gongen. Den fyrste er Prop. 103 L for 2015–2016, som gjeld endringar i barnehageloven og opplæringsloven. Eg vil fyrst og fremst takka komiteen for eit grundig og viktig arbeid med ei lovendring som gjeld dei aller minste og dei som har særlege behov. Det er ein samla komité som er opptatt av at alle barn fortener eit godt barnehagetilbod, uansett når på året ein er fødd eller om ein treng spesiell tilrettelegging av ulike grunner.

Når det gjeld spesialpedagogisk hjelp, vil eg påpeika at dette bidrar til å sikra at barn får nødvendig hjelp for å avhjelpa vanskar og utfordringar, f.eks. knytt til språk og åtferd, på eit tidleg tidspunkt. Denne hjelpa kan òg bidra til å minska sjansen for at barnet seinare i utdanningsløpet vil ha behov for spesialundervising.

Opplæringslovens utforming av vurderingstema og innhald er i stor grad knytt til spesialundervising for elevar og ikkje barn med behov for spesialpedagogisk hjelp. Barnehagelovutvalet føreslo i NOU 2012:1, Til barnas beste, derfor endringar i innhaldet i den sakkyndige vurderinga.

I proposisjonen foreslår departementet, på vegner av regjeringa, at regelverket om barn under opplæringspliktig alder skal flyttast frå opplæringsloven til barnehageloven. Det betyr bl.a. at retten til spesialpedagogisk hjelp og retten til teiknspråkopplæring vil følgja av barnehageloven. Dei fleste barn som mottar spesialpedagogisk hjelp, går i barnehage. Regjeringa meiner det er ein fordel at regelverket om barn under opplæringspliktig alder blir samla i same lov. Dette vil gi ei meir logisk plassering av regelverket og gi eit meir heilskapleg og brukarvenleg regelverk. Departementet, på vegner av regjeringa, foreslår i proposisjonen enkelte endringar i gjeldande rett. Eit av forslaga er at PP-tenesta skal støtta barnehagane i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling. Forslaget betyr at barnehagen kan få hjelp til å utvikla det ordinære tilbodet til barn med særlege behov. Med PP-tenestas bistand kan barnehagane bli sett betre i stand til å setja inn innsatsen tidleg.

Regjeringa foreslår også at kommunens plikt til å leggja til rette barnehagetilbodet for barn med nedsett funksjons-evne, skal fastsetjast i barnehageloven. I tillegg fremjar departementet forslag om at barn og foreldre får klagerett til fylkesmannen på kommunens avgjerd om tilrettelegging.

Regjeringa foreslår vidare at vilkåra for å ha rett til teiknspråkopplæring skal endrast. Endringa betyr ei styrking av retten til teiknspråkopplæring for barn under opplæringspliktig alder.

Regjeringa foreslår også at fråflyttingskommunen vedtak om spesialpedagogisk hjelp eller teiknspråkopplæring skal gjelda fram til tilflyttingskommunen har fatta nytt vedtak. Forslaget vil bidra til at barn ikkje opplever lengre avbrot i den spesialpedagogiske hjelpa eller teiknspråkopplæringa.

Kunnskapsdepartementet, på vegner av regjeringa, foreslår i denne proposisjonen også lovendringar som skal bidra til at foreldre og barn får kortare ventetid for barnehageplass. Det foreslås i proposisjonen at barn fødd i september eller oktober skal få rett til barnehageplass frå den månaden dei fyller eitt år. I tillegg inneheld proposisjonen enkelte andre endringar i barnehageloven. Dette er alle endringar som fører oss fleire skritt i riktig retning mot at alle barn skal få rett til barnehageplass frå den månaden dei fyller eitt år.

Foreldre med barn som har vedtak om spesialpedagogisk hjelp eller teiknspråkopplæring, har også rett til fritak i foreldrebetalinga for den tida barnet mottar hjelp eller opplæring. Eit av formåla med ordninga er å bidra til høg barnehagedeltaking for barn med behov for slik hjelp. Tal frå 2015 viser at over 96 pst. av barn i aldersgruppa tre til fem år i Norge, går i barnehage, og barn som har vedtak om spesialpedagogisk hjelp, har også høg barnehagedeltaking.

Overføring av lovheimelen for rett til spesialpedagogisk hjelp frå opplæringsloven til barnehageloven er tidlegare foreslått bl.a. av Barnehagelovutvalet i NOU 2012:1, Til barnas beste, og av Midtlyng-utvalet i NOU 2009:18, Rett til læring. Då Meld. St. 24 for 2012–2013, Framtidens barnehage, blei behandla i familie- og kulturkomiteen våren 2013, støtta ein samrøystes komité forslaget om overføring til barnehageloven.

Vidare er det viktig å understreka at også barn under opplæringspliktig alder som ikkje går i barnehage, framleis skal ha lik rett til spesialpedagogisk hjelp som i dag. Retten til spesialpedagogisk hjelp gjeld uavhengig av om ein går i barnehage eller ikkje.

Det er også viktig å påpeika behovet for godt samarbeid med andre relevante kommunale tenester, under dette kommunens helsestasjonar. Regjeringas forslag vidarefører lovfesting av kommunens ansvar for å sikra at retten til spesialpedagogisk hjelp blir oppfylt. Ein føreslår også at det blir fastsett i barnehageloven at når foreldre ber om spesialpedagogisk hjelp til barna sine, har kommunen ei plikt til å sikra at PP-tenesta utarbeidar ei sakkunnig vurdering, og at kommunen deretter fattar eit vedtak. Ein samrøystes komité støttar dette.

Det er viktig å påpeika at personar med nedsett funksjonsevne er gjennom nasjonal lov og internasjonale konvensjonar sikra rett til å kunna delta i samfunnet på lik linje med funksjonsfriske. Det betyr at barn med nedsett funksjonsevne skal ha moglegheit til å delta i barnehage til liks med andre.

I Noreg blir ca. 60 000 barn fødde årleg. Alle nyfødde i Noreg blir screena med tanke på hørselstap ved ein enkel test på barselavdelinga. Førekosten av hørselstap hos nyfødde er 1–2 promille. I tillegg kjem barn som får hørselstap på eit seinare tidspunkt. Det er ikkje kjent kor mange av barna med hørselshemming som går i barnehage, og det er generelt lite kunnskap om denne barnegruppa og tilbodet barna mottar i barnehagen. Men sidan rundt 97 pst. av alle fireåringar i Noreg går i barnehage, er det grunn til å tru at dei fleste barn med hørselshemmingar også går der.

Tilbodet til barn med hørselshemming blir organisert ulikt i kommunane. Nokre kommunar har oppretta egne barnehagar som er spesielt tilrettelagde for barn med hørselshemming, kor det blir tilbydt eit teiknspråkleg miljø.

Tilbodet om skyss er i nokre tilfelle nødvendig for at barnet skal kunna nytta seg av tilbodet om spesialpedagogisk hjelp eller teiknspråkopplæring. Tilbodet til dei aktuelle barna kan liggja langt frå heimen, og det kan vera ei særleg byrde for foreldre å frakta barnet til hjelpen eller opplæringa. Derfor bør ein vidareføra retten til gratis skyss for dei barna som har rett til spesialpedagogisk hjelp og teiknspråkopplæring.

Regjeringa viser i den politiske plattformen si at ho vil arbeida for auka fleksibilitet i barnehageopptaket. Barnehagen er ein viktig samfunnsinstitusjon for svært mange, og retten til barnehageplass gir barn ein moglegheit til å delta i eit fellesskap og få moglegheit til å utvikla seg uavhengig av foreldras økonomiske eller sosiale situasjon. For mange foreldre er retten til barnehageplass avgjerande for deira økonomi og organisering av kvardagen.

Eg er glad for at vi har ei regjering som ønskjer å leggja til rette for at fleire barn tidlegare kan nytta seg av retten til barnehageplass, og at regjeringa føreslår å gi fleire barn rett til plass ved å redusera ventetida for foreldre med barn fødde i september eller oktober. Dette er eit skritt i riktig retning.

Så til Prop. 33 L for 2015–2016 om endringar i barnehageloven, som omhandlar tilsyn m.m. Som saksordførar

vil eg takka komiteen for eit grundig og viktig arbeid om ei lovendring som gjeld dei aller minste, og som i større og større grad angår dei fleste barn. Norske barnehagar held jamt ein høg kvalitet og gir viktige bidrag til ein barndom fylt av mestring og meningsfullt samvær. Som mamma, bestemor og stortingspolitikar er eg glad for å representera ein komité som set innhaldet i barnehagen på dagsordenen med endringar i barnehageloven. På vegner av regjeringa har Kunnskapsdepartementet lagt fram proposisjonen med forslag til endringar i barnehageloven om tilsyn, dokumentasjon og vurdering, innføring av nemninga barnehagelærar og presisering av at departementet kan gi forskrift om rammeplan for barnehagens innhald og oppgåver.

Regjeringa føreslår at Fylkesmannen får heimel til å føra tilsyn med barnehagar. Forslaget oppfyller regjeringas mål om å innføra eit uavhengig tilsyn i barnehage-sektoren. Vidare føreslår regjeringa at Fylkesmannens heimel til å føra tilsyn med kommunens bruk av økonomiske reaksjonsmidlar skal avklarast i barnehageloven. Dette er ei oppfølging av Prop. 98 L for 2011–2012, der departementet varsla at denne vurderinga skulle gjerast i framtidig lovarbeid.

I denne proposisjonen føreslår departementet på vegner av regjeringa at reglane om statleg tilsyn og rettleiing skiljast ut i egne bestemmingar. Det blir presisert at tilsynet med kommunen som barnehagemyndigheit er eit reint lovlegskapstilsyn, og at tilsynet skal skje i samsvar med kommuneloven.

For å sikra tidleg innsats og eit barnehagetilbod som er lagt til rette for barnegrupper og det enkelte barnet, føreslår regjeringa at det i barnehageloven blir presisert at det pedagogiske tilbodet skal dokumenterast og vurderast. Lovforslaget betyr at barnehagen får ein klar heimel til å behandla personopplysingar og skal dessutan sikra at dokumentasjon og vurdering varetar barnas personvern. Departementet føreslår også at barnehageloven med forskrifter skal endrast slik at nemninga «førskulelærar» blir erstatta med nemninga «barnehagelærar». Det føreslås også at det skal presiserast i barnehageloven at departementet kan gi forskrift om barnehagens innhald og oppgåver.

Foreldras valfridom er viktig. Foreldra skal kunna velja om dei ønskjer å nytta seg av barnehage, og om dei gjer det, skal dei både kunna velja mellom ulike barnehagealternativ og ha påverknad på korleis barnehagen til deira barn blir drifta. Tryggleik i barnehagen er særleg viktig. Foreldre skal føla seg forsikra om at eittåringen eller femåringen har det godt og trygt i alle dei timane mor og far er på jobb.

Når det gjeld kommunens høve til å undersøka saka før Fylkesmannen set i verk tilsyn, viser eg til at regjeringa i lovforslaget har lagt til grunn at dersom kommunen som barnehagemyndigheit ikkje har vore involvert i saker der Fylkesmannen blir bedt om tilsyn, skal kommunen gis anledning til å undersøka saka og få moglegheita til sjølv å retta opp forholda før statleg tilsyn blir sett i verk.

Utdanningsdirektoratet har også bedt om at regjeringa opplyser om kva som skal kunna forventast av kommunens oppfølging når Fylkesmannen sender over ein sak til kommunen. Kommunen som barnehagemyndigheit vil kunna

nytta både tilsyn og rettleiing for å undersøka og sikra at rettsreglar blir etterlevde. Dersom ei sak ikkje allereie har vore vurdert av barnehagemyndigheit, vil det som hovudregel vera naturleg at Fylkesmannen vidaresender ein førespurnad om tilsyn til kommunen. Regjeringa vil då la det vera opp til eit lokalt skjønn å vurdera kva verkemiddel som er mest hensiktsmessig i det enkelte tilfellet.

Ein samla komité har også merka seg at Barneombodet har peika på at det er behov for å kunna gjera unntak frå hovudregelen om at kommunen skal gis anledning til å undersøka saka før det blir starta statleg tilsyn. Regjeringa vurderer at Fylkesmannen heilt unntaksvis bør kunna setja i verk tilsyn utan at kommunen har undersøkt saken, f.eks. der kommunen ikkje undersøker ei sak innan rimeleg tid, eller dersom saka er særleg alvorleg.

Komiteen viser til at gjennom barnehageloven er kommunen gitt heimel til å gi barnehageeigar pålegg om retting av uforsvarlege eller ulovlege forhold. Vidare kan kommunen vedta tidsavgrensa eller varig stenging av verksemda dersom fristen for å etterkoma pålegget ikkje blir overhalde, eller viss forholdet ikkje lét seg retta. Dersom kommunen avdekkjer brot på krava som blir stilte til bruken av offentlege tilskot og foreldrebetalinga, kan kommunen nytta økonomiske reaksjonsmidlar.

Komiteen har også vore opptatt av om det er nødvendig at Fylkesmannen har dei same sanksjonsmoglegheitene som kommunen har i sine tilsyn som barnehagemyndigheit. For å oppnå eit effektiv tilsyn er det nødvendig at Fylkesmannen kan opptre med lik tyngde og effektivitet som kommunen, og at det blir reagert på brot på barnehageloven.

Komiteen viser til at regjeringa foreslår at Fylkesmannen gis rett til innsyn i dokument og tilgang til barnehagelokale i den utstrekning dette er nødvendig for å utføra tilsynet med barnehagen. Komiteen ser at forslaget inneber at Fylkesmannen blir gitt tilsvarende rett som kommunen til dokumentinnsyn og tilgang til barnehagelokale.

Regjeringa foreslår inga realitetsendringar i gjeldande rett når det gjeld barnehageeigars ansvar for at barnehagen har eit dokumentasjons- og vurderingsarbeid i samsvar med krav i barnehageloven og forskrift om rammeplan for barnehagens innhald og oppgåver. Barnehageeigar oppfyller sitt ansvar i samarbeid med barnehagens pedagogiske personale.

Barnehageloven fastset at barnehageeigar skal driva verksemda i samsvar med gjeldande lovar og regelverk. Barnehageeigar er gjennom dette gitt ansvaret for at barnehageverksemda følgjer dei krava som barnehageloven med forskrifter seier.

I Datatilsynets rapport Personvern i skole og barnehage blir det drøfta korleis internkontroll med personopplysningar bør betrast. Rapporten viser til at det er eit gjennomgåande problem at det ikkje er tilfredsstillande rutinar for å oppfylle personopplysningsloven og personopplysningsforskriftas plikter, og dette gjeld spesielt på innsyn, innhenting av samtykke og risikovurdering av digitalt verkøy som behandlar personopplysningar.

Det er uansett viktig at det blir gjort ei risikovurdering i barnehagane for å sørgja for at opplysningar ikkje kjem på

avvegar, og at det må vera avklara ansvarsforhold når det gjeld kven som er behandlingsansvarleg for personopplysningane. Dette ansvaret er lagt til barnehageeigar, og eg vil presisera det ansvaret barnehageeigar har for opplæring av dei tilsette når det gjeld dette.

Ein samla komité ønskjer ikkje at det i arbeidet med ny rammeplan skal utviklast definerte normer for barns utvikling knytt til alder eller utviklingsstadium. Alle barn skal vurderast med utgangspunkt i eige potensial for utvikling med omsyn til individuelle forskjellar blant barn og det store mangfaldet av barn med ulike føresetnader. Barnehagen skal ikkje setja spesifikke mål for enkeltbarn utan at dette har ei klar grunngeving. Måla skal i desse tilfella setjast i samarbeid med foreldre og eventuelle samarbeidspartar utanfor barnehagen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [12:32:45]: Ingen er vel egentlig overrasket over at det er et massivt barnehageopprør mot regjeringen og mot meldingen regjeringen har lagt fram. Det har i mange år vært en viktig sak for ansatte i sektoren å få på plass en bemanningsnorm som gjør at vi får flere ansatte som har tid til barna.

Også i dette hus har det vært uttrykt en sterk vilje til å styrke bemanningen i norske barnehager. Senest våren 2013 drøftet Stortinget hva som skal til for å få hevet kvaliteten i barnehagene, og da sluttet alle partier unntatt Fremskrittspartiet seg til en bemanningsnorm. Likevel er ikke dette fulgt opp i regjeringens stortingsmelding. Er det Fremskrittspartiet som med sin motstand over flere år har sørget for at arbeidet med en bemanningsnorm har blitt stoppet?

Laila Marie Reiertsen [12:33:47]: Eg kan ikkje seia at vi har skylda for det. Vi er for ei bemanningsnorm innan 2020, og det kjem vi til å støtta regjeringa vidare på. Det er sjølv sagt vårt arbeid å jobba vidare med å få bemanning på plass. Eg vil òg seia at kommunane har eit ansvar. Vi har sett av mange millionar til kommunane for at dei skal ha ein god barnehage, og vi vil fortsetja med meir midlar i åra som kjem, men det er klart at ei bemanningsnorm må på plass om ganske kort tid, spesielt blant dei yngste.

Arild Grande (A) [12:34:23]: Jeg er usikker på om kommunene føler at behovet deres er godt nok fulgt opp i regjeringens opplegg for kommunesektoren. Det er ikke lenge igjen til 2020. Vi hadde kanskje forventet at regjeringen ville ha signalisert hvordan de skal følge opp ambisjonen fra et stortingsflertall om å sikre en bemanningsnorm innen 2020, men det står det ingen verdens ting om i meldingen. Vi skjønner også, som Harberg peker på, at dette ikke er en budsjettbehandling, men det vanlige er at en regjering melder til Stortinget hvilke prioriteringer man har innenfor sektoren, og hva som skal komme i Stortingets behandling av budsjettet, slik at Stortinget kan gi en vurdering av prioriteringene som skisseres. Men her er det altså ikke nevnt med ett ord. Kan Reiertsen her og nå garantere at det kommer en oppfølging fra Stortinget om en beman-

ningsnorm, slik Stortinget har bedt om, og at vi vil se det i budsjettet for 2017?

Laila Marie Reiertsen [12:35:25]: Eg likar ikkje å garantera på vegner av andre, men eg veit – sånn som eg kjenner ministeren på dette området – at han er oppteken av å få ein god barnehage. Det har han vist med desse meldingane og proposisjonsendringane. Eg vil tru at han vil stå på for å få ei god bemanningsnorm, og at saka kjem til Stortinget.

Arild Grande (A) [12:35:50]: Da får vi håpe at statsråden står på vidare. Så langt tyder det på at han ikke var til stede under budsjettforhandlingene i regjeringen da man skulle diskutere hvordan man skulle følge opp Stortingets vedtak om bemanningsnorm og kvalitet i barnehagen. Vi får håpe at han i framtiden møter opp og kan sende noen signaler til regjeringen, som så langt ikke har vært villig til å satse på barnehagesektoren og flere ansatte.

Noe annet som regjeringen møter massiv motstand på i dette barnehageopprøret, er ønsket om mer dokumentasjon av enkeltbarn i barnehagen. Datatilsynet har bl.a. advart mot at personopplysninger kan komme på avveier. Også her skjønner vi hvor forslaget kommer fra, for vi har sett i media at representanten Reiertsen har tatt til orde for videoovervåkning av barn i barnehager. Har Reiertsen oppslutning om dette forslaget i eget parti?

Laila Marie Reiertsen (FrP) [12:36:45]: Når det gjeld dette forslaget, har vi ikkje drøfta det i eige parti. Det var eit utspel frå meg åleine. Grunnen var rett og slett at ein blei litt sett ut og sjokkert over det som skjedde i barnehagen i ei spesiell sak. Representanten veit sjølv kva det handla om. Dermed må vi prøva alt vi kan å hindra slike overgrep i barnehagen. Det var det dette galdt.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:37:17]: Dessverre fikk de yngste barna i barnehagen for liten plass i barnehagemeldingen vi har til behandling i dag. Det er fremmet tre forslag i saken. Det handler om barnegruppens størrelse, det å tilhøre en barnegruppe, og hvordan legge til rette for gode tilvenningsrutiner og utvide retten til fri fra jobb i forbindelse med barnehagestart.

Fremskrittspartiet er med på en del av merknadene som knytter seg til dette, men støtter ikke forslagene. Er representanten Laila Marie Reiertsen enig i at det må være et særlig fokus på de minste, de yngste, barna. Og siden hun ikke støtter forslagene, er det andre forslag Fremskrittspartiet mener man heller burde ha fremmet?

Laila Marie Reiertsen (FrP) [12:38:09]: Som representanten seier, er vi med på ein del av merknadene, og vi synest dei er veldig viktige. Difor er vi med på dei.

For det første har det når det gjeld dei aller minste i barnehagen, vore ei utvikling. Vi har fått mange fleire små barn i barnehagane. Dette blir ikkje vist godt nok i rammeplanen som er lagd. Forskinga viser òg at vi må fokusera meir på dei små ungane. Difor må vi sjå på forskjellane blant individa generelt, og sjå på tilnærming og korleis ein skal ta hand om barna på ein god måte i barnehagen. Ved

at dette skal inn i rammeplanen, meiner vi at ein får eit godt grunnlag for at det skal bli ein mykje betre kvardag for dei små – ikkje minst gjeld det tilvenjing i starten og det å møta barnehagen. Det er ein lausrivingsfase frå foreldre, det kan eg sjølv underskriva på. Det at ein får ein god overgang – og ein god startfase – frå heimen til barnehagen er kjempeviktig.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Anette Trettebergstuen (A) [12:39:25]: Det å investere i barnehagene er noe av det lureste og viktigste vi som politikere kan gjøre. Det lønner seg for arbeidslinjen og for likestillingen, og det gir ungene våre det beste utgangspunktet for møtet med resten av livet. I barnehagen skal ungene våre ha et godt sted å være. De skal sosialiseres, integreres, lære språk og ferdigheter gjennom leken, rustes for livet og bli skoleklare. Barnehagen er en viktig, men helt særegen del av utdanningsløpet. Det skal den fortsette å være.

Hver eneste dag leverer tusenvis av foreldre de små ungene sine i barnehagen. Noen av ungene løper jublende inn til vennene sine og til de voksne, andre gråter litt når de må si ha det til mamma eller pappa. Vi er alle i denne sal helt enige om at målet er at alle foreldre skal være trygge på at både de ungene som jubler og de ungene som gråter, blir tatt godt vare på, at de utvikler seg i barnehagen til å bli trygge, selvsikre små barn, gode i språk og skoleklare. For å få til det for alle barn må vi fylle barnehagen med bedre innhold og kvalitet. Men hva betyr egentlig det? I synet på det skiller regjeringen og opposisjonen lag. I de sakene og den meldingen som vi diskuterer i dag, tar regjeringen til orde for utbyttebeskrivelser, språknorm og mer kartlegging og dokumentasjon av barns preferanser og ferdigheter. Barnehagesektoren selv, forskerne og ekspertene er tydelige i sin tilbakemelding: Det vil ikke gi mer kvalitet i barnehagen. Barna vil ikke bli tryggere av det, mer selvsikre, bedre i språk eller skoleklare av det. De vil heller ikke lære mer.

Nok en gang ser vi at denne regjeringen evner å legge fram en stortingsmelding som beskriver utfordringene godt, men som svikter når det gjelder forslag til tiltak som kan gjøre noe med det. Og nok en gang ser vi en regjering som ikke lytter til forskere, fagbevegelsen og de som vet hvor skoen trykker. De er alle sterkt kritiske til retningen regjeringen nå dreier barnehagepolitikken i, og de verktøyene som foreslås. De er kritiske til at regjeringens linje går for langt i å gjøre barnehagen mer lik skolen, at den går for langt i å skulle måle og teste ungenes ferdigheter mer enn det som skjer i dag, og at den overhodet ikke tar inn over seg at det viktigste som må på plass for å oppnå bedre kvalitet i barnehagen, gjøre barna mer skolemodne, bedre i språk og bedre rustet for resten av livet, er flere ansatte med riktig kompetanse.

Statsråden selv og flere representanter hittil i dag har gjentatt at det er ingen grunn til noe opprør, for folk har bare ikke forstått hva regjeringen egentlig mener i sakene og i meldingen. Vel, det er heller ikke første gang vi hører fra denne regjeringen at folk har misforstått. Det

er etter hvert blitt et kjent mønster. Vi så det da debatten om reservasjonsretten raste. Vi så det da regjeringen svekket arbeidsmiljøloven, noe som førte til den første generalstreiken på 19 år, fordi en samlet fagbevegelse raste mot konsekvensene. Det gjorde ikke noe inntrykk på regjeringen – folk hadde bare ikke forstått at dette var til arbeidsfolks beste. Likestillingsministeren la før jul fram en stortingsmelding om likestilling som ikke vil føre til mer likestilling. Alle slaktet meldingen. Også her hadde fagfolk, fagbevegelse, NGO-er og folk flest misforstått – det blir visst mer pappaperm av å kutte i pappakvoten, og det blir visst mer likestilling av å jobbe mot den.

Og nå er vi der på barnehagefeltet også. Når en samlet bransje, anerkjente forskere, Utdanningsforbundet, Fagforbundet, Foreldreutvalget, Skolelederforbundet, tusenvis av enkeltmennesker, gjennom opprøret er bekymret, bør regjeringen gå i seg selv og se om det kanskje er regjeringen som har et problem – i det minste et kommunikasjonsproblem, siden alle tydeligvis misforstår regjeringen hele tiden. Eller er det kanskje sånn at denne regjeringen i sak etter sak rett og slett gjør et for dårlig forarbeid, lytter for lite til folk flest og fagfolk og gang etter gang legger fram politikk som blir stoppet i Stortinget?

Arbeiderpartiet lytter til dem som vet hva som fungerer for at kvaliteten skal bedres i alle barnehager. Vi bygde ut tilgjengelige barnehageplasser landet rundt da vi styrte, og vi jobbet med kvaliteten parallelt – sammen med og ikke mot barnehagesektoren selv. Gjennom to stortingsmeldinger, den siste i 2013, kom vi med over 40 tiltak for en bedre barnehagehverdag for ungene våre: tiltak for bedre språkutvikling, bedre verktøy for kartlegging og rammer for bruk av dokumentasjon, kompetanseheving for de ansatte, bedre arbeidsmiljø, bedre tilsyn og en bedre overgang mellom barnehage og skole – med sektoren på lag.

De fleste av disse forslagene er overhodet ikke fulgt opp av denne regjeringen, som etter at den har overtatt, har vist at den har nedprioritert barnehage. Nye ideer og bedre løsninger, løfter om løpende opptak og bedre kvalitet har blitt til økte køer, mer testing og måling og økte priser – og tapte muligheter, f.eks. når regjeringen velger å likebehandle private og kommunale barnehager økonomisk, men ikke lar kommunene få muligheten til å stille de samme kravene til kvalitet. Tapte muligheter viser den også når den lar være å forholde seg til stortingsflertallets vedtak om bemanningsnorm. Ja, det er faktisk ikke rart at det blir opprør.

Når vi i dag går imot en del av de tiltakene regjeringen har lagt fram, er det fordi de går for langt i å tenke systemer foran mennesker. De går for langt i å åpne opp for å måle det enkelte barn istedenfor å måle barnehagens arbeid. Vi har bedre forslag til hvordan vi skal nå målet om økt kvalitet i barnehagene.

Den fremste kvalitetsfaktoren i barnehagene er de ansatte. Flere ansatte med rett kompetanse er det første som må til. Det overser regjeringen i meldingen, og med det overser den nok en gang stortingsflertallet, som senest før jul ba om at regjeringen skulle komme med en plan for hvordan denne bemanningsnormen skulle oppnås. Det velger de altså ikke å bruke tid på.

Det er gledelig at stortingsflertallet i dag parkerer noen av de mest upopulære tiltakene regjeringen har lagt fram. Vi sier nei til mer pålagt bruk av dokumentasjon, nei til økt måling av enkeltbarns ferdigheter. Vi har sammen med regjeringspartiene fått til et bedre forslag og en bedre modell for språkkrav for ansatte, som skal sikre bedre språknivå hos den ansatte, men samtidig ikke hindre fleksibilitet de stedene hvor dette ikke er et problem. Jeg håper at det forslaget som vi har kommet til enighet om, står seg også gjennom denne debatten, og at Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet velger å stemme for et forslag som bransjen selv synes er bedre.

I tillegg foreslår Arbeiderpartiet sammen med Kristelig Folkeparti og resten av opposisjonen flere gode tiltak for mer kvalitet i barnehagene. Vi aksepterer ikke at barn mobbes og stenges ute. Vi vil lovfeste barnehagebarnas rett til et trygt omsorgs- og læringsmiljø. Vi ber regjeringen vurdere om det skal være begrensninger på hvor store barnegruppene skal være. Vi vil gjøre tilvenningen til barnehagen så god som mulig og ber regjeringen vurdere hva som skal til, f.eks. at mor eller far får mer fri til å kunne være til stede i starten. Vi vil at det stilles krav om at hver eneste barnehage skal ha et godt norsk språkmiljø. Og vi mener at barna bør ha rollemodeller av begge kjønn.

Også partiene som ikke er representert i komiteen, Venstre, SV og Senterpartiet, har levert gode forslag, som vil gi økt kvalitet i barnehagen, som vi i dag støtter.

Samtidig som vi jobber for økt kvalitet, må vi ikke glemme at det er mange barn som ikke går i barnehage. Køene vokser med den blå-blå regjeringen. Skal vi fange opp alle som trenger litt ekstra, enten det er språkstøtte, voksenkontakt eller annet, må vi bygge nok plasser til at alle barn får et tilbud. På vegne av barna og småbarnsfamiliene må vi ha større ambisjoner for både innhold og kapasitet i barnehagene enn det denne regjeringen har. Jeg er svært glad for at stortingsflertallet i dag avviser regjeringens retningsskifte for barnehagesektoren og sier at den nordiske, gode barnehagemodellen fortsatt skal bestå.

Jeg tar både opp de forslagene Arbeiderpartiet står bak alene i innstillingen og dem vi står sammen med Kristelig Folkeparti om.

Presidenten: Representanten Anette Trettebergstuen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Svein Harberg (H) [12:48:54]: Representanten Trettebergstuen er veldig opptatt av hvordan en nå setter stopp for noe som de er veldig imot. Et av forslagene er at det skal være en norm for språkutviklingen i barnehagen. Jeg tror jeg må be om en stemmeforklaring, for jeg leser i Trettebergstuenens egen kronikk at hun viser til:

«I Oslo, for eksempel, krever den nye Arbeiderparti-byråden at alle barnehagene skal ha planer for systematisk observasjon av barnas språkutvikling.»

Og i forslag nr. 3, fra mindretallet i innstillingen, står det:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre målene for barnehagens arbeid med språk» – og ikke nok med det,

men også sette mål for «lek omsorg og sosial kompetanse».

Hva er det som gjør at det å sette tydelige og klare mål er greit, men at en norm ikke er greit?

Anette Trettebergstuen (A) [12:49:59]: Takk for spørsmålet, for det er her regjeringspartiene og opposisjonen virkelig skiller lag.

Vi tror på å stille krav til at barnehagene skal bedrive språkarbeid og kvalitetsarbeid på en mer systematisk måte, men det er barnehagene og de ansatte vi skal stille krav til, ikke til hva det enkelte barn skal kunne. Det regjeringen foreslår, er en norm og en standard for hva alle femåringer skal kunne. De som kjenner barn, og de som kjenner barnehagehverdagen, vet at det er en helt umulig oppgave, det virker mot sin hensikt.

Så er det også slik at man kan sette normer for, krav til og mål om hva det enkelte barn skal kunne, men så lenge ingen får i oppgave virkelig å sørge for at ungene kan det ved at man innfører en bemanningsnorm – med flere ansatte med mer kompetanse – så kan man teste og måle og norme seg grønn.

Regjeringen har altså foreslått en språknorm, men de sier nå at den skal være veiledende, ingen skal måles ut fra den. Da er det meningsløst, og da er vi tilbake til det som er Arbeiderpartiets politikk: Det er at barnehagene skal drive systematisk, godt (presidenten klubber) språkarbeid, gjennom f.eks. en veiledende (presidenten klubber igjen) ...

Presidenten: Taletiden er omme.

Svein Harberg (H) [12:51:14]: Det er fortsatt uopplært for meg, fordi en snakker om barnehagene og deres arbeid – som regjeringen gjør i sin sak, og som Høyre og Fremskrittspartiet gjør i innstillingen. Og så kommer altså det som Trettebergstuen trekker fram som det gode eksempelet, fra Oslo igjen – som jeg nesten må be om en forklaring på – at «alle barnehagene skal ha planer for systematisk observasjon av barnas språkutvikling», ikke av de ansattes arbeid med språket, men av barnas språkutvikling. For meg er det fortsatt en logisk brist her som jeg tror Trettebergstuen kan forsøke å oppklare.

Anette Trettebergstuen (A) [12:51:59]: Jeg er glad for at jeg får fortsette der jeg glapp i stad.

Poenget er at når barnehagene på en systematisk og god måte skal jobbe med barns språkutvikling, skal man gjøre det ved bruk av skjønn og der det er behov for det, ikke ved å sette én standard og én norm for hva barn skal kunne, men ved å gi de ansatte tillit, slik at de kan bruke sin pedagogiske utdannelse og ha tid til å følge opp de ungene de ser trenger hjelp.

I Oslo-barnehagen gjør de det den forrige regjering – altså bl.a. Arbeiderpartiet, da vi satt i regjering i 2013 – ba om. Med den reviderte Oslo-standard for språkarbeid bruker de ansatte tid på å observere, vurdere og følge opp ungene, involvere foreldrene. De har tillit til at de ansatte sikrer ungene som trenger det, den ekstra opp-

følgningen. Det er en modell som gjør at de ansatte bruker tid på de ungene som trenger det, ikke på å skulle måle og teste alle barn opp mot én meningsløs norm.

Svein Harberg (H) [12:53:03]: Det er ikke alltid en får svar i en replikkveksling, i hvert fall ikke slik at en forstår logikken i det.

Jeg skal gå litt videre. For det første registrerer jeg igjen at Arbeiderpartiet taler varmt for økt pedagogtetthet. Heller ikke i revidert budsjett nå kom det – så vidt jeg kunne se – en eneste krone til det. Det er vel ikke en helt logisk sammenheng i det heller.

Så til slutt: Det er 34 konkrete forslag i denne meldingen – som Anette Trettebergstuen betegner som en virkelighetsbeskrivelse uten tiltak – 34 tiltak. Arbeiderpartiet går imot tre–fire av dem – eller har nyanser av det. De andre 30 går de for. Hva har skjedd med de tiltakene – som ligger der – som Arbeiderpartiet støtter, men som omtales som om de ikke finnes?

Anette Trettebergstuen (A) [12:54:01]: Som jeg sa i innlegget mitt, går Arbeiderpartiet og en samlet opposisjon imot de tiltakene som går for langt. Jeg sa at denne meldingen inneholder mye god beskrivelse av utfordringene – det er vi alle enige om – og det er også en god del gode tiltak. De tiltakene som vi ikke kan støtte, er de som har ført til barnehageopprør – og således har tatt oppmerksomheten bort fra de gode forslagene. Det er ikke rart, for når vi ser at regjeringen tar til orde for mer bruk av dokumentasjon – selv om en i dag sier noe annet – språknorm, en mal for hva alle unger skal kunne, strikte språkkrav til de ansatte osv., er det å ta barnehagesektoren i feil retning.

Det vil ikke si at det ikke er ting i denne meldingen som vi alle støtter, men poenget er at hvis regjeringspartiene i dag hadde fått flertall for disse forslagene, hadde det gått ut over – og ikke styrket – kvaliteten i barnehagene.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:55:12]: Sammen med Kristelig Folkeparti fremmer Arbeiderpartiet to forslag om språk og språkarbeid. Vi ber regjeringen tydeliggjøre målene for barnehagens arbeid med språk og sette mål for hvordan barnehagen skal arbeide med lek, omsorg og sosial kompetanse. I tillegg ber vi «regjeringen om ikke å utarbeide veiledende normer for det språklige grunnlaget barn bør ha med seg fra barnehagen.» Hva er Arbeiderpartiets begrunnelse for dette, og hva må til for at man kan forvente at barnehagen kan sette mål for hvordan barnehagen skal arbeide med språk, lek, omsorg og sosial kompetanse? Er dette noe vi bare kan vedta, og så forvente at det skal skje av seg selv?

Anette Trettebergstuen (A) [12:55:56]: Takk for spørsmålet.

Nei, det er ikke slik at vi politikere kan vedta hva de barnehageansatte skal oppnå med barna våre i barnehagen. Vi er nødt til å gi de ansatte tillit, tid og rom til å kunne ta vare på det enkelte barn, se det enkelte barns behov og følge opp det enkelte barn på egnet måte. Det er derfor vi i dag også bruker så mye tid i denne debatten på å

minne regjeringspartiene om at det beste virkemidlet for å oppnå bedre kvalitet over hele linjen i barnehagen, ville vært å gjennomføre stortingsflertallets vedtak om en bemanningsnorm innen 2020 og økt pedagogtetthet. Det ville ha gitt bedre rom for å følge opp det enkelte barn og således ha ført til at barna våre ville få bedre språkutvikling, sosialisering og integrering og være bedre skodd for skolen.

Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og resten av opposisjonen i dag stemmer ned de forslagene som tvert imot ville ført til at de ansatte skulle bruke tiden sin på mer dokumentasjon, mer papirarbeid, som ville tatt fokuset bort fra den kvalitativt gode oppfølgingen av barnehagebarna.

Audun Lysbakken (SV) [12:57:17]: Det er en glede å få stå sammen med representanten Trettebergstuen om veldig mange gode forslag i dag. Det er gjort godt håndverk i komiteen fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkepartis side.

Proessen rundt denne meldingen har vist at en av de tingene vi ikke kan stole på når det gjelder denne regjeringen, er at den vil forankre arbeidet godt i sektoren med dem som kjenner barnehagen best – de som jobber der, de som forsker på barnehagen, de som sitter på fagkompetansen. Det ligger allerede inne forslag og merknader som understreker dette fra Arbeiderpartiets side, men nettopp på grunn av den erfaringen har SV ønsket å gå enda mer konkret til verks og få vedtatt at arbeidet med rammeplanen må foregå gjennom en prosess hvor profesjonen selv deltar.

Derfor vil jeg gjerne utfordre representanten Trettebergstuen på om Arbeiderpartiet vil bli med på det, så vi er helt sikre på at vi har bundet opp statsråden godt nok.

Anette Trettebergstuen (A) [12:58:17]: Representanten Lysbakken har helt rett i at denne meldingen og den behandlingen den får her i dag, og det opprøret den har skapt, er et resultat av en regjering som ikke gjør forarbeidet sitt godt nok, som ikke lytter til forskere, fagfolk og bransjen selv, og heller ikke til det folk flest er opptatt av, som er – og vil føre til – bedre kvalitet i barnehagen.

Da representanten Lysbakken selv satt i regjering og styrte sammen med Arbeiderpartiet, og vi la fram vår melding om kvalitet i barnehagen, var nettopp det med en inkluderende prosess rundt revidering av ny rammeplan, en av forutsetningene for en ny rammeplan.

SV sitter ikke selv i komiteen, men jeg kan trygge representanten Lysbakken på at vi er helt enige om at når nå rammeplanen skal revideres, må det gjøres med bred involvering fra dem som vet hvor skoen trykker – fagfolkene i bransjen selv og pedagogene. Det forslaget vi har lagt fram i innstillingen som går på det, dekker det synet som representanten Lysbakken her tar til orde for.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:59:40]: Kristelig Folkeparti er svært glad for at barnehagen virkelig er blitt satt på dagsordenen i Stortinget. Både lovproposisjonene

og meldingen vi har til behandling i dag, har skapt et stort engasjement, og det engasjementet skal vi politikere med ansvaret for landets barnehagepolitikk være veldig glad for. Sakene vi har til behandling, har skapt sterk debatt, og slik komiteen har arbeidet med lovforslagene og meldingen, tror jeg det er riktig å si at Stortinget har lyttet til de signalene som har kommet, ikke minst fra barnehagesektoren selv.

I tillegg til de to lovproposisjonene behandler vi barnehagemeldingen, Tid for lek og læring. Bedre innhold i barnehagen. Dette er altså en barnehagekvalitetsmelding, og selv om komiteen er enig i mye, må statsråden ha meg unnskyldt, for jeg ble både forundret og skuffet over at denne kvalitetsmeldingen ikke inneholdt noe om det som virkelig kunne ha gitt barnehagene et stort kvalitetsløft, nemlig bemanningsnorm og barnehagelærernorm. Det vil jeg komme tilbake til, men dette var svært skuffende, og statsråden får i dag rikelig anledning til å forklare hvorfor dette ikke er løftet fram i meldingen.

Kristelig Folkeparti støtter regjeringens forslag til endringer i Prop. 33 L, med noen unntak, aller først og viktigst forslaget om ny § 2 første ledd i barnehageloven. Når vi fremmer forslag der vi ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med nytt forslag til endring i § 2, er det på grunn av dette: Med flertall for en slik løsning vil regjeringen få en mulighet til å starte opp dette arbeidet med utgangspunkt i stortingsflertallets holdning.

Proposisjonene og meldingen har et helt annet utgangspunkt enn det stortingsflertallet står for, slik vi har oppfattet det. Det er tydeliggjort gjennom de siste ukene. Både selve lovteksten og proposisjonene er blitt et lappverk av motstridende signaler og føringer, og det er svært uklart i hvilken grad det vil fungere som et styringsverktøy. Slik vi har forstått det, setter vi ikke barnehagen i en lovløs tilstand av den grunn. Barnehagene er fortsatt underlagt personopplysningsloven.

Vi ønsker ikke setningene i regjeringspartienes lovforslag om rutine for dokumentasjon. Dette innebærer en lovpålagt plikt til dokumentasjon, og med teksten i proposisjonen og meldingen blir dette et feil signal til sektoren. Dersom det er behov for en lovhjemmel for behandling av personopplysninger som skal ivaretas, er det nok bare å omtale dette, og ikke «rutine for dokumentasjon». Bakgrunnen for vår skepsis her handler bl.a. om at regjeringen i proposisjonen skriver det ikke skal skilles mellom dokumentasjon, vurderinger og kartlegginger osv., slik vi peker på i merknadene våre.

Så er vi veldig skeptiske til innledningen i merknaden som søker å forsikre om at det ikke skal skje noen endringer i forhold til dagens lov og rammeplan. Vi mener et problem i dag er at dagens lov og rammeplan tolkes forskjellig. Etter manges syn er mye av dagens praksis i barnehagen langt utenfor rammeplanens intensjoner. Derfor mener vi absolutt ikke det er betryggende å skrive:

«Det foregår i dag, i tråd med dagens rammeplan, systematisk observasjon, dokumentasjon og vurdering av både barnehagens virksomhet og av enkeltbarn.»

Dette kan være sant, men det er like sant at det også foregår slik praksis som absolutt ikke er i tråd med det vi

forstår som intensjonen i dagens rammeplan. Vi er i tvil om det er ønskelig å legitimere slik praksis gjennom det nye forslaget.

Kristelig Folkeparti mener regjeringspartienes forslag til ny § 2 er bedre enn regjeringens forslag, men Kristelig Folkeparti vil votere for å be om et eventuelt nytt forslag fra regjeringen, dersom det er slik at det er nødvendig med en lovhjemmel for behandling av personopplysninger. Vi opplever at det er for mange uklarheter i det som samlet ligger her i dag, til at vi vil votere for noe annet.

Kristelig Folkeparti voterer for regjeringens forslag til tilsynsordning under forutsetning av at dette evalueres etter to år, og dersom evalueringen viser at kommunenes tilsynsansvar ikke blir ivarettatt på en god og kvalitetssikker måte, vil veien være kort her på Stortinget til å fremme forslag om et uavhengig tilsyn.

Kristelig Folkeparti fremmer også dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen snarest, og senest høsten 2016, fremme en sak for Stortinget der regjeringens arbeid med bemanningsnorm og barnehagelærernorm gjøres rede for.»

Regjeringen har altså som sagt lagt fram en melding om kvalitet i barnehagen som ikke med ett eneste ord omtaler det Kristelig Folkeparti mener er det aller viktigste for kvaliteten i barnehagen, bemanningsnorm og barnehagelærernorm – nok voksne og nok barnehagelærere. Kristelig Folkeparti mener dette er helt grunnleggende, for med nok barnehagelærere sikrer vi kvalitet gjennom kompetanse og kunnskap.

Regjeringens løsning er å prøve å sikre kvalitet gjennom normer og standardisering. Normer skaper ikke kvalitet, og barn blir ikke bedre av å måles. God nok kvalitet i alle barnehager sikrer vi med krav om nok voksne på jobb hele dagen og med krav om nok barnehagelærere i alle barnehager.

Kristelig Folkeparti vil ikke ha språknorm, utbyttekrav, mer kartlegging og dokumentasjon. Vi fremmer derfor disse forslagene, og håper Stortingets flertall voterer til barnas beste:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å utarbeide veiledende normer for det språklige grunnlaget barn bør ha med seg fra barnehagen.»

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre målene for barnehagens arbeid med språk og sette mål for hvordan barnehagen skal arbeide med lek, omsorg og sosial kompetanse.»

Det handler om at vi ikke skal stille målkrav til hvert enkelt barn. Det er barnehagens arbeid som det skal fokuseres på i rammeplanen, ikke enkeltbarnets prestasjoner. Vi lytter til fagfolkene som sier at målstyring av små barn vil drepe lærelysten og virke mot sin hensikt.

Kristelig Folkeparti er glad for at Stortinget i dag gir klar beskjed om at vi ønsker å videreføre den norske og nordiske barnehagetradisjonen. For Kristelig Folkeparti er en av hovedstolpene i barnehagepolitikken: Ikke gjør barnehagen til skole! La omsorg og lek prege sektoren og la læring komme gjennom lek! Kristelig Folkeparti har stor tro på den nordiske barnehagetradisjonen, der barndommens egenverdi og barns frie lek blir ivarettatt.

De yngste barna ble litt borte i denne meldingen fra regjeringen. I Stortinget løfter vi dette perspektivet. De yngste trenger små barnegrupper, de trenger å tilhøre en barnegruppe, og de trenger god tid til tilvenning. Ikke minst er det viktig for de yngste barna at det er nok voksne til stede hele dagen, og at det er nok barnehagelærere i barnehagen.

Så er Kristelig Folkeparti glad for at alle partiene i komiteen stiller seg bak dette forslaget om mobbing:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om egen lovhjemmel om et trygt omsorgs- og læringsmiljø, jf. opplæringsloven § 9a.»

Vi er enige om at det er behov for ytterligere lovstøtte for barnehagens relasjons- og antimobbearbeid. Dette er et viktig skritt i det videre arbeidet med mobbing også i barnehagene.

Så til Prop. 103 L. Kristelig Folkeparti voterer for regjeringens forslag til endringer i Prop. 103 L, med bare ett unntak. Når det gjelder fritaket i foreldrebetalingen for barn som mottar spesialpedagogisk hjelp, mener Kristelig Folkeparti at det bør videreføres. Barnehagelovutvalget argumenterte med at redusert foreldrebetaling for denne gruppen barn kan stimulere til økt barnehagedeltakelse. Det er sannsynlig at barnehagedeltakelse kan ha særlig positiv effekt for disse barna, og fratrukk i foreldrebetalingen kan bidra til at barnets behov for spesialpedagogisk hjelp lettere kan ses i sammenheng med barnets barnehagehverdag. For familier med inntekter over inntektsgrensen i moderasjonsordningene og med høye utgifter vil en fjerning av refusjonsordningen være av økonomisk betydning. Vi mener det er uheldig, og vi fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen videreføre ordningen med fradrag i foreldrebetalingen for barn som mottar spesialpedagogisk hjelp.»

Så vil jeg i et senere innlegg komme tilbake igjen til andre ting i Prop. 103 L, bl.a. det som har med flytting av datogrensene å gjøre og hvordan det skal forstås. Jeg må også i et senere innlegg ta opp hvordan Kristelig Folkeparti vil votere i disse sakene.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sonja Mandt (A) [13:09:34]: Nok en gang har jeg lyst til å pirke litt ved bemanningsnormen. Stortinget har jo vedtatt – og det er blitt sagt gjentatte ganger fra talerstolen her nå – en bemanningsnorm og bedt om en opptrappingsplan, og ikke en budsjettplan som det blir hevdet. Det er ikke blitt fulgt opp i meldingen, og vi har hørt unnskyldningen fra representanten Harberg, og det kommer sikkert en fra statsråden.

Jeg hører skuffelsen i representanten Bekkevolds innlegg, og jeg gir ham muligheten til å utdype enda mer skuffelse. Hva tenker egentlig Kristelig Folkeparti om at regjeringa ikke følger opp vedtak som er gjort her i Stortinget, og at vi nok en gang må foreslå dette?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:10:18]: I mitt innlegg prøvde jeg å gi uttrykk for dette, men selvfølgelig innenfor det parlamentariske språks rammer, for jeg ble både skuffet og forbauset over at vi i meldingen ikke på noe som helst sted kunne se at dette viktige området ble løftet, til tross for at statsråden har vært veldig tydelig på at dette skal komme på plass innen 2020.

Så hører det med til historien at Kristelig Folkeparti har vært mer utålmodig enn det. For to år siden sa vi at dette må vi få plass til allerede i 2016. I vårt alternative statsbudsjett la vi inn 300 mill. kr til et kvalitetsløft i barnehagen, som handlet om bemanningsnorm og barnehagelærernorm. Så det er ingen tvil om at Kristelig Folkeparti er skuffet, og vi forventer å få en sak til Stortinget høsten 2016, hvor regjeringen forteller Stortinget hvordan det arbeides med denne normen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Representanten Bekkevold nevnte et forslag – er det et forslag som er tatt opp?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:11:29]: Ja, det er et forslag som er tatt opp, men det er så mange forslag nå, og jeg trenger litt tid for å kunne gjøre rede for dem.

Presidenten: Det skal representanten få. Det ser ut til å være en stund til vi er ferdig med debatten.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:11:41]: Vi må gjøre dette ordentlig.

Kjersti Toppe (Sp) [13:11:53]: Det er mange saker og mange forslag å ta stilling til om ein ikkje sit i komiteen. Eg skal prøva å gå igjennom dei på ein god måte for å synleggjera Senterpartiet si stilling i desse sakene.

Når det gjeld sak nr. 6, om endringar i barnehagelova og opplæringslova, kjem Senterpartiet til å støtta at regelverket om barn under opplæringspliktig alder vert flytta frå opplæringslova til barnehagelova, slik det er skissert i proposisjonen, og at kommunen si plikt til å leggja til rette barnehagetilbudet for barn med nedsett funksjonsevne vert flytta på same måte.

Vi støttar òg forslaget om at barn fødte i september og oktober skal få rett til barnehageplass frå den månaden dei fyller eitt år. Vi føreset at regjeringa sikrar at dette vert gjort på ein måte som sikrar kvaliteten i tilbudet.

I denne saka vil vi òg støtta forslag nr. 2, frå Arbeidarpartiet, om å gjennomgå finansieringa av barnehagane med sikte på at likeverd i tilskot skal føresetja likeverd i krav til kvalitet og tilgjengelegheit.

Til sak nr. 7, om endringar i barnehagelova, støttar Senterpartiet forslaget om å gi Fylkesmannen heimel til å føra tilsyn med barnehagar i særlege tilfelle, men at kommunane framleis skal ha hovudansvaret for tilsynet med barnehagane. Dette er ei veldig viktig sak, som eg sjølv har vore opptatt av som lokalpolitikar, for eg har sett at tilsynet med barnehagar ikkje har fungert etter hensikta, og at det ofte er Arbeidstilsynet som må trå til viss det er eit eller anna f.eks. med innklimaet. Dette er ei forbetring. Senterpar-

tiet har landa på at det vert eit noko meir uavhengig tilsyn, og det trur eg kan styrkja kvaliteten i tilbudet. Regjeringa foreslår i denne saka òg:

«For å sikre tidlig innsats og et tilrettelagt barnehagetilbud til barngruppen og det enkelte barn foreslår departementet at det i barnehageloven presiseres at det pedagogiske tilbudet skal dokumenteres og vurderes.»

Barnehagelova inneheld ingen føresegner om dette i dag.

Senterpartiet er klare på at vi ikkje ønskjer ei retning der vi får ein masse kartlegging av barn i barnehagane, og vi meiner at kompetanse og utvikling hos enkeltbarn berre skal dokumenterast dersom det er gode pedagogiske grunnar til det. Vi støttar difor Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti sitt forslag i innstillinga om å be regjeringa koma tilbake til Stortinget med forslag til ny § 2 første ledd som tar vare på eit eventuelt behov for lovheimling for behandling av personopplysningar, men som på ingen måte legg til rette for meir dokumentasjon, kartlegging og måling av det enkelte barnet.

Vi støttar òg forslag nr. 2 i innstillinga, frå Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti, om å be regjeringa fremja ei sak om regjeringa sitt arbeid med bemanningsnorm og barnehagelærernorm, og vi kan støtta Venstre sitt forslag nr. 4, subsidiært, men vi meiner at forslag nr. 1, frå Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti, der vi går rett imot § 2, er det beste forslaget.

Når det gjeld barnehagemeldinga, er det ei utruleg viktig og kjærkomen sak, og alle kan vera einige i dei overordna målsetjingane, at vi skal ha trygge barnehagar, at vi skal ha høg kvalitet, og at vi skal ha ein barnehage som er tilgjengeleg for alle, der barn skal trivast, utvikla seg og læra. Så skal vi ha tilbud som er tilgjengelege, uavhengig av familiebakgrunn. Tittelen på barnehagemeldinga er «Tid for lek og læring – Bedre innhold i barnehagen». Vi meiner at tittelen er veldig god, men at innhaldet ikkje lever opp til tittelen.

Eg har gjort meg éi betraktning – det har òg vore sagt mykje om det i denne salen i dag, nemleg: Kvifor har vi barnehagar i Noreg? Er det for at vi skal sørgja for at ungene vore vert skuleklare? Er det for at vi skal sørgja for at ungene våre får ei god utdanning? Det er første steget i utdanningsløpet, vert det sagt. Er det for å sikra integrering? Er det for at ein skal få eit godt arbeid? Eg har lyst til å presisera at alle desse barnehagedagane er jo sjølve livet. Det er sjølve livet til ungene våre, og det har ein eigenverdi å vera i ein barnehage. Ein barnehage er ikkje eit verkemiddel for å oppnå noko seinare i livet, det er livet der og da. Fire eller fem år er lang tid, det er ein heil barndom, og eg har lyst til å forenkla dette til ei veldig enkel setning om kva som må vera føremålet: Det må vera gøy å gå i barnehagen. Eg trur at viss ein har det gøy i barnehagen, så lærer ein òg alt dette andre.

Det var ei personleg ytring.

Senterpartiet har levert fleire forslag i saka, og eg skal prøva å gå igjennom dei, slik at salen vert informert om korleis vi tenkjer.

Vi har eit eige forslag om i ei bemanningsnorm å vurderer krav om minst 50 pst. barnehagelærarar og 25 pst.

barne- og ungdomsarbeidarar i barnehagen. Dette er i tråd med det som kom inn i høyringa i saka.

Vi har eit forslag der vi ber regjeringa ta vare på den nordiske barnehagetradisjonen, der utvikling og læring skjer gjennom fri lek, og difor ikkje gi barnehagekvardagen eit tydelegare skuleførebuande innhald i ny rammeplan. Med dette forslaget vil eg presisera at vi ikkje meiner at overgangen barnehage-skule ikkje må forbeistrast. Den må forbeistrast, som det også er omtalt i meldinga, men når det gjeld akkurat overgangen barnehage-skule, sluttar vi opp om det som står i meldinga om at departementet vurderer ei lovfesting av dette samarbeidet for å sikra dei gode overgangane. Men vi ønskjer ikkje ein barnehage som legg meir vekt på å vera skuleførebuande.

Vi har eit forslag der vi ber regjeringa sikra at ny rammeplan ikkje gir føringar for auka krav til dokumentasjon og kartlegging av enkeltbarn som ein del av den pedagogiske verksemda.

Vi har eit forslag om å be regjeringa i ny rammeplan gi tillit til pedagogane i barnehagane ved å tydeleggjera at barnehagelærarane er sentrale i val av pedagogiske og metodiske verktøy, og at slike val som hovudregel skal vera den pedagogiske leiinga i barnehagen sitt ansvar.

Vi har eit forslag om å be regjeringa i rammeplanen styrkja barnehagen sitt ansvar for å ta vare på morsmålet til barna og moglegheita til ei god språkleg utvikling, auka den fleirkulturelle kompetansen i barnehagen og styrkja foreldra sin rett til medverknad. Det er forbausande at det er så lite snakk om morsmål, men berre om norsk som andrespråk i denne debatten.

Vi har eit forslag om å be regjeringa i rammeplanen sørgja for at i skulekrinsar med nynorsk skal både offentlege og private barnehagar bruka nynorsk i barnehagen. Dette er eit utspel frå bl.a. Mållaget. Det gjeld f.eks. å ha nynorske bøker tilgjengeleg.

Vi har eit forslag om ikkje å endra fordelinga av det øyremerkte statsstilskotet for tiltak for betre språkforståing blant minoritetsspråklege barn i førskulealder. I dag er det ei ordning som blir gitt i alle kommunar, og tilskotet vert fordelt etter kor mange minoritetsspråklege barn som skal vera i barnehagen. No vert dette tilskotet sentralisert til dei byane som har veldig mange minoritetsspråklege, og andre kommunar får inga støtte. Senterpartiet er imot den omlegginga.

Vi har eit forslag der vi ber regjeringa sikra at rammeplanen set tydelegare krav om eit systematisk og formalisert samarbeid mellom barnehage og barnevern, slik at barnehagane vert betre på å senda bekymringsmelding ved mistanke om omsorgssvikt og/eller overgrep.

Vi har eit forslag der vi ber regjeringa følgja opp målsetjinga i Meld. St. 19 for 2014–2015, folkehelsemeldinga, om å vurdere ei eiga lov om barns arbeidsmiljø. Eg ser at i proposisjonen her så vert det vist til folkehelsemeldinga, men leddsetninga om at ein skal vurdere ei eiga lov om barns arbeidsmiljø, er ute av proposisjonen. Eg har av og til elefanthukkommelse, og eg hugsar dette veldig godt fordi regjeringspartia gjekk ut og gjorde dette til ei nyheit. Eg synest det forslaget er bra. Forslaget i romertalsvedtaket om å sikra lovheimelen, jf. opplæringslova § 9 a, kan vi

stemma for subsidiært, men vi veit jo korleis det er i skulen. Det er ikkje bra nok, og eg har stor sans for å vurdere ei eiga lov om barns arbeidsmiljø.

Vi har eit forslag om å sikra tiltak som fører til at det vert rekruttert fleire menn i barnehagen, og vi kjem til å stemma subsidiært for Venstres forslag.

Elles ser det ut som om eg må koma opp igjen og forklara resten av stemmegivinga.

Men eg fremjar i alle fall Senterpartiet sine forslag i saka.

Presidenten: Da har representanten Kjersti Toppe tatt opp de forslagene hun har referert til.

Iselin Nybø (V) [13:22:18]: Denne saken har, som flere har vært inne på allerede, skapt et stort engasjement i barnehagesektoren. Det er ikke uten grunn. Det er vesentlige endringer regjeringen har foreslått, og da er det positivt at profesjonen engasjerer seg og gir uttrykk for hva de mener er en god utvikling av barnehagene.

En av de sakene som har vært mye diskutert, er det som går på innsamling og kartlegging av personopplysninger. For Venstre er det viktig at barnehagen er noe annet enn skole. Det er leken som skal stå i fokus i barnehagene. Så er det klart at det er mye læring i lek, og slik skal det også være. Barnehagen er en viktig arena for læring. Det kan vi f.eks. se på språk. For de ungene som sliter med språket, er barnehagen en viktig arena for språkopplæring. For de ungene som ikke snakker norsk hjemme, er barnehagen kanskje den viktigste arenaen for å lære seg norsk. Så er det heldigvis slik at de aller fleste ungene går i barnehagen, og sammen med regjeringen har Venstre og Kristelig Folkeparti gjort en viktig innsats for å få ned prisen for dem med lavest inntekt, slik at det ikke er noen unger som blir holdt utenfor den viktige arenaen av økonomiske årsaker.

I våre barnehager har vi hele spekteret av unger. Vi har unger med store funksjonshemninger. Vi har unger med lettere funksjonshemninger. Vi har unger med dysleksi. Vi har unger med dyskalkuli. Vi har unger med atferdsvansker, og vi har unger uten noen nevneverdige utfordringer. Vi har unger med vanskelige forhold hjemme, osv., osv. Heldige er vi som har et slikt system som kan ivareta hele mangfoldet av unger.

Når et så stort spekter av unger er samlet på én arena, sier det seg selv at her er det ulike forutsetninger, ulike utfordringer, ulike oppfølginger som skal gjennomføres. Barnehager over det ganske land driver med kartlegging av unger. De finner ut hva som trengs av oppfølging, de gjennomfører oppfølgingen, de har dialog med foreldre, osv. Det er vel ingen som ønsker at det ikke skal foretas noen kartlegging av unger. Det vi er skeptisk til, er kartlegging av alle unger, uavhengig av om det er behov for det eller ikke.

I forbindelse med kartlegging og oppfølging er det helt nødvendig at barns personvern ivaretas. Det kan ikke være slik at unger skal ha et svakere personvern enn det resten av befolkningen har. Vi har fått klare tilbakemeldinger fra bl.a. Datatilsynet om at det er nødvendig å rydde opp

i hjemmelsgrunnlaget. Dette er en jobb som må gjøres av departementet.

Det er likevel nødvendig å presisere at en slik opprydding, eller klargjøring, ikke skal bety at barnehagene skal begynne å kartlegge eller måle mer enn de gjør i dag. Tvert imot kan det være grunn til å se på om de kartlegges litt vel mye i dagens barnehager. Derfor har Venstre lagt fram et forslag, som vi mener ivaretar nødvendigheten av å rydde opp i hjemmelsgrunnlaget som barnehagene har for å følge opp de ungene som har behov for en spesiell oppfølging. Hvis dette forslaget ikke får flertall, vil vi selvfølgelig stemme subsidiært for det mindretallsforslaget som foreligger fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti.

Slik vi i Venstre ser det, er det viktigste i å sørge for barns utvikling at vi har kompetente voksne i barnehagene. Det er ikke likegyldig om vi fyller barnehagene med voksne som har barnefaglig kompetanse, eller om det å være en voksen i seg selv er kvalifikasjon nok. Det å drive pedagogisk arbeid med barn er ikke lettere bare fordi ungene er små. Etter hva jeg kan forstå, må det være mye vanskeligere jo mindre ungene er, og da er det større grunn til å fylle barnehagene våre med folk som vet hva de holder på med. Vi støtter det forslaget som foreligger fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti om en bemanningsnorm, men vi ønsker ikke at dette bare skal handle om barnehagelærere. Vi mener vi også må inkludere dem som har fagbrev. Venstre har et uttalt mål om at 50 pst. av de ansatte skal være barnehagelærere, og at 80 pst. skal ha barnefaglig kompetanse. På den måten fyller vi barnehagene med folk som kan se det enkelte barn, som vet hvilke utfordringer de har, og hvordan man best bør jobbe med de utfordringene innenfor de rammene barnehagen skal være. Det fremmer vi også forslag om i dag.

Vi fremmer også forslag hvor vi ber regjeringen se spesielt på hvordan vi kan rekruttere menn til barnehagesektoren. Det er altfor få menn som jobber i barnehagene i dag, og det er av stor verdi at begge kjønn er representert i dette yrket. Jeg er derfor glad for at flere har uttrykt støtte til det forslaget tidligere i debatten.

Vi har registrert at komiteen nå innstiller på at det ikke skal lovfestes et nivå for norskkompetanse for de ansatte i barnehagene. Dette er ikke Venstre enig i. Vi mener at norskkunnskapene til dem som jobber så tett på unger, er viktig. Barnehagen er, som jeg tidligere har sagt, kanskje den viktigste arenaen for norsk språk hos mange unger, og da er det ikke likegyldig om de ansatte kan norsk eller ikke.

Når dette diskuteres, får vi ofte høre at det vil være uheldig om man skal stille slike krav, fordi barnehagene er en plass der f.eks. mange innvandrere kan få jobb. Vi er selvfølgelig ikke imot at det også skal kunne være praksisplasser i barnehagene, slik som det kan være på de aller fleste andre arbeidsplassene i dette landet. Men det kan ikke være slik at barnehagene skal være en plass der de som ikke får jobb andre plasser, blir plassert. Ungene våre er det viktigste vi har. Gode norskkunnskaper er viktig når ungene begynner på skolen. Vi mener det må kunne stilles krav til norskkunnskapene til de ansatte. Vi vil derfor ikke støtte det forslaget fra komiteen og fremmer et eget forslag på dette punktet. Hvis vårt forslag får flertall, må

regjeringen komme tilbake til Stortinget og fremme et forslag til lovendringer. Da forutsetter vi selvfølgelig at man tar høyde for at det skal kunne være en viss fleksibilitet i barnehagene, slik at det f.eks. er rom for å ta inn folk i praksisplasser. Vi forutsetter at nødvendige unntak fra en slik bestemmelse vil bli drøftet og framkomme i en slik sak, som regjeringen i så fall må komme til Stortinget med.

Som jeg har sagt tidligere, ønsker Venstre at 50 pst. av de ansatte skal være utdannet barnehagelærere, og at 80 pst. av de ansatte skal ha barnefaglig kompetanse. Dersom vi klarer å oppfylle dette på et tidspunkt, har vi i stor grad løst de norskutfordringene som er, for har man den utdannelsen, har man også de språkkunnskapene som trengs.

Når det gjelder språknorm for ungene, er vi helt på linje med Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Vi ønsker ikke det. Unger er forskjellige, og det skal de få lov til å være. Vi er redd for at en slik språknorm vil måtte medføre en storstilt kartlegging og mye byråkrati. Det er ressurser som blir bedre brukt i møte med enkelte barn. Vi må heller fokusere på antallet ansatte og kompetansen til de ansatte vi har.

Til slutt vil jeg ta opp de forslagene som Venstre har levert inn.

Presidenten: Representanten Iselin Nybø har tatt opp de forslag hun refererte til.

Audun Lysbakken (SV) [13:30:20]: Nå går nesten alle barn i Norge i barnehage før de begynner på skolen. SV er veldig stolt over å ha bidratt til den barnehagereformen som ble gjennomført i vår regjeringstid, og som gjorde det mulig. Det er kanskje det største og viktigste løftet for den norske velferdsstaten på mange tiår.

Det betyr en ny hverdag for norske barn og for norske familier. Flere barn får muligheten til å ta del i den læringen, den trivselen, den utviklingen av nysgjerrighet, sosial kompetanse og språk, og de trygge rammene rundt hverdagen som barnehagene betyr. Det betyr også en enklere hverdag for familiene. Det betyr at flere kan ta del i arbeidslivet, og det betyr over tid – er jeg overbevist om – sosial utjevning, for barnehagen er en arena for å gi ulike barn like muligheter. Det er en viktig arena for kampen mot Forskjells-Norge, for å skape et samfunn som ikke gir opp ett eneste barn.

Det var et modig politisk valg å gjennomføre barnehagereformen. Som alle store reformer var den også krevende. Ikke minst var den store mangelen på nok utdannede barnehagelærere en utfordring. Til tross for det har undersøkelser vist at kvaliteten på barnehagetilbudet holdt tritt, tross den enorme utbyggingen. Det er takket være den fantastiske innsatsen som ansatte, profesjonsutøvere og barnehageeiere la ned i denne perioden.

Men selv om det er veldig mye positivt å si om det vi har lagt bak oss, er det helt klart behov for kvalitetssikring og utvikling av kvaliteten i barnehagene våre. Derfor fremmet også daværende statsråd Kristin Halvorsen barnehagemeldingen Framtidens barnehage våren 2013. Det er interessant å se at flere av de forslagene som kom opp i den

meldingen, blir fulgt opp også av nåværende regjering. På en del områder følger Torbjørn Røe Isaksen opp god rød-grønn barnehagepolitikk, og det er jeg glad for.

Allerede i forordet til den meldingen slo Kristin Halvorsen fast følgende:

«Den norske barnehagetradisjonen er verdifull. Den tar utgangspunkt i at barndommen har en verdi i seg selv. Det er viktig at barn har det fint her og nå og har gode opplevelser hver dag. I norske barnehager er leken det viktigste utgangspunktet for læring.»

Det synet var et bevisst verdivalg. Det er også utgangspunktet for de bekymringene jeg og SV har knyttet til den meldingen vi nå behandler. Derfor stilte jeg spørsmål til kunnskapsministeren tidligere i vår om å få en redegjørelse for departementets manglende involvering av profesjonen selv i utarbeidelse av ny rammeplan.

Så har kunnskapsministeren gang på gang forsikret oss om at jo, han er også opptatt av å ta vare på den norske barnehagemodellen. Men det er vanskelig å tro på det når flere forslag går i stikk motsatt retning av det vi til nå har bygd barnehagene våre på. Det gjelder forslaget om innføringen av en veiledende språknorm. Språkforskere sier det er umulig å lage en komplett norm – at en statlig norm vil oppfattes som et vedtatt mål for barns språk i barnehagen, uansett hva regjeringen sier. Forslaget om at en ny rammeplan skal tydeliggjøre det språklige og sosiale utbyttet barn skal ha med seg etter endt barnehagetid, er også en helt annen måte å tenke på – en grunnleggende filosofi, en grunnleggende tankegang for barnehagens retning.

Ekskluderingen av fagmiljøene selv i arbeidet med ny rammeplan er også et viktig brudd med det som har vært en av grunnene til at norske barnehager holder så høy kvalitet som de gjør. Derfor er jeg glad for at vi i dag kan danne flertall mot regjeringen på en rekke av disse avgjørende punktene. Det er også derfor SV fremmer et eget forslag i dag, som i enda større grad konkretiserer bestillingen til statsråden om å ta profesjonen med i arbeidet med ny rammeplan.

En god barndom varer hele livet. Vi må bruke de store pengene på de små menneskene – barna våre. Det er den beste investeringen i Norges framtid. Men da må vi også la barn få være barn, og ikke gå på den store misforståelsen at det å gjøre barnehagen mer som skolen er den riktige måten å legge til rette for mer læring på. Den riktige måten å legge til rette for at barn lykkes i skolen, er tvert imot å la barn få være barn og la leken stå i sentrum i barnehagene.

Med dette skal jeg ta opp det forslaget som er omdelt i salen, og bare si at siden komiteen av en eller annen grunn har gitt SV halvparten av taletiden til de andre partiene, rekker jeg ikke engang å redegjøre for vår videre stemmegiving, så det skal jeg tegne meg på nytt for å gjøre.

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:35:58]: Som flere har nevnt, har det vært mye debatt rundt barnehagemeldingen. La meg bare være helt klar på at den debatten ikke skyldes misforståelser, den debatten skyldes uenigheter. Så

er det ikke alle uenighetene som f.eks. særlig Arbeiderpartiet har dratt fram, som er reelle uenigheter. Det er mye vi er enige om, som står der klart og tydelig fra regjeringen: at barnehagen ikke skal være skole, at vi ikke skal ha individuelle læringsmål for det enkelte barn, og at vi skal bevare den nordiske barnehagetradisjonen.

Så er det heller ikke slik at det har vært entydig negativt, snarere har meldingen og de brede trekkene av det regjeringen foreslår, fått stor støtte i mange miljøer – fra kommunenes egen organisasjon, fra Private Barnehagers Landsforbund, 50 pst. av norske barn går i private barnehager, fra flere barnehager som har hatt høringsinnspill, og ikke minst også fra viktige organisasjoner som Dysleksi Norge, som ikke nødvendigvis støtter alt, men som støtter hovedretningen nettopp fordi de er så opptatt av å fange opp de barna som i dag glipper.

Men så er det også en del ting – selv om vi har enighet om noe – som det er reell uenighet om. Flertallet i Stortinget gir i dag klar beskjed om at det er særlig to forslag de ikke ønsker. Det er en veiledende språknorm, og det er det vi har kalt en utbyttebeskrivelse. Det betyr selvfølgelig at de forslagene legges vekk.

Jeg har også lyst til å si til alle som har engasjert seg i debatten både i salen og utenfor, at vi følger debatten, og vi hører det ropet som kommer om at man vil involveres tettere i prosessene videre. Vi har ikke planer om å sitte inne på et møterom i departementet og skrive en rammeplan. Vi skal engasjere og involvere profesjonen. Vi kommer også til å ta initiativ etter dette, bl.a. sammen med Utdanningsforbundet, for å se om vi kan finne noen felles arenaer hvor vi kan få en diskusjon med utgangspunkt i det flertallet i Stortinget stiller seg bak.

Så er det mye som det gis klarsignal for at vi skal jobbe videre med. Og det er viktige ting. Det dreier seg f.eks. om en rammeplan som har enda klarere krav og forventninger til barnehagenes arbeid med språk, slik at vi klarer å fange opp de barnehagebarna som i dag faller ut. En rammeplan som er tydeligere og et bedre verktøy – i dag er den også veldig omfangsrik, kanskje man skal gjøre noe med det. En rammeplan for barnehagen som tydeligere tar opp i seg at det er en forskjell på miljøet rundt en ettåring og miljøet rundt en femåring. En rammeplan og et regelverk som klarere sier noe om overgangen mellom barnehage og skole, som mange kommuner får til veldig bra, men der altfor mange svikter. Og lovverk også – for å ha en sikkerhetsventil gjennom at man får et uavhengig tilsyn gjennom Fylkesmannen, sånn at man skal kunne gå inn og sjekke dersom foreldre, ansatte eller Fylkesmannen selv mener at kommunen ikke tar sitt tilsynsansvar og gjør det godt nok.

Betydningen av en god start i livet kan ikke underverdes. Jeg har egentlig to innfallsvinkler til barnehagediskusjonen. Det ene er at barnehagen i dag ses på på en annen måte enn før. Barnehagen har vært begrunnet med likestilling, med samfunnsøkonomi fordi begge foreldrene kan være ute i arbeid, og med kampen mot Forskjells-Norge. Alt det er viktig, og barnehagen bidrar til alt det, men først og fremst handler barnehagen om de barna som går der. I mange år har de viktigste prioriteringene dreid seg om antallet plasser. Nå må de viktig-

ste prioriteringene dreie seg om innhold og kvalitet for barna.

Det andre er at det er for store forskjeller mellom barnehager i dag. Vi kan se det på variasjon i bemanning. Vi kan se det på variasjon i antall barnehagelærere. Vi kan se det på resultater fra undersøkelser som viser variasjon i hvor systematisk, grundig og godt det pedagogiske arbeidet som planlegges og gjennomføres, er. Målet er selvfølgelig ikke at de som jobber virkelig bra, skal jobbe dårligere, men at vi skal få flere barnehager til å jobbe enda bedre, og – må jeg legge til – flere barnehageeiere, både private og offentlige, til å jobbe enda bedre. Det er derfor jeg mener at rammeplanen er et så viktig verktøy. Rammeplanen må beskrive enda klarere enn i dag hva barnehagen skal være, og legge tydeligere rammer for det viktige arbeidet som gjøres. Rammeplanen skal få tydeligere frem at det er forskjeller mellom en ettåring og en femåring – ikke gjennom individuelle læringsmål, men når det gjelder hva slags miljø barnehagen skal ha for omsorg, for læring.

Så er det selvfølgelig individuelt hvordan barn utvikler seg, og det tilsier igjen at barnehagen ikke skal bli en skole, og at vi ikke skal ha individuelle læringsmål. Vi vet samtidig at barn trenger noe å strekke seg etter, og det skal barnehagen sørge for, men gjennom lek og læring hånd i hånd, som i dag. Vi vet at mange barnehagebarn får hjelp og støtte altfor sent. Barnehagen gir oss en unik mulighet til å finne de barna som trenger hjelp, og det må vi gjøre gjennom presisjon, ikke gjennom massetiltak. Det er en grunn til at denne regjeringen, i motsetning til forrige regjering, ikke har foreslått kartlegging av alle fireåringer, f.eks., som i praksis var konsekvensen av forrige regjeringens tiltak, nettopp fordi det er den systematiske observasjonen, som Arbeiderpartiet skriver så godt om i et innlegg i VG i dag, som er det avgjørende, og så setter man inn tiltakene for de barna som trenger det, etter en god faglig vurdering.

Dagens rammeplan har mange kvaliteter, men den er utydelig på flere områder. Vi vet at barnehagene tolker forskriften ulikt, og det i seg selv kan bidra til at det oppstår kvalitetsforskjeller mellom barnehagene, f.eks. i språkarbeidet. Og når vi vet hvor avgjørende språkarbeidet er, ikke for fremtidens arbeidsliv eller skolegang eller noe sånt, men for lek, for utvikling, for å kunne trives og hygge seg og få venner i barnehagen er det alvorlig. Undersøkelser viser også at det er for store forskjeller mellom barnehagene, og det kan ha betydning for det språklige grunnlaget barna har når de begynner på skolen. Derfor er det nødvendig med et mer systematisk og bevisst språkarbeid i barnehagene, og ikke minst at man lærer av de barnehagene som virkelig får det til.

Læring er ikke noe nytt i barnehagesammenheng, og jeg synes en av de viktigste tingene som har skjedd i barnehagen, er at profesjonen så tydelig sier fra om at barnehagen er en del av utdanningsløpet, men en genuint annen pedagogisk arena enn skolen. Både i dagens rammeplan og i rammeplanen av 1996 er man tydelig på at det skal foregå læring i barnehagen. Spørsmålet er da hvordan. Jeg vil understreke at det å legge til rette for mer læring i barnehagen ikke betyr at barn skal leke mindre, og istedenfor å ha teoretiske forklaringer rundt det kan man rett og slett

bare dra rundt i Barnehage-Norge og se hvordan man stimulerer barns nysgjerrighet, hvordan barna leker og lærer samtidig, og hvordan man klarer å finne den gode balansen mellom den helt frie leken, hvor de voksne kanskje må gripe inn for å sikre at alle er med, og de voksenstyrte, vokseninitierte aktivitetene som også er lek.

Vi må vokte oss vel for å ha et system som driver jakt på mangler ved barn, men samtidig må vi ha et system som sikrer at barn som har behov for ekstra tilrettelegging eller annen innsats, får hjelp så tidlig som mulig. Med andre ord må godt faglig skjønn hos profesjonen kombineres med systematikk og gode rutiner. Det er ikke et angrep på profesjonens faglige handlingsrom. Det er heller ikke, mener jeg, en tidstyv, det er snarere en forutsetning for barnehagens virke som pedagogisk virksomhet. Så er det opp til den enkelte barnehage å bestemme om, når og hvordan pedagogiske verktøy skal brukes.

Jeg har for øvrig merket meg at Stortinget ønsker en lov-hjemmel om et trygt omsorgs- og læringsmiljø, og skal selvfølgelig komme tilbake til Stortinget med det på egnet måte.

Så må jeg innrømme at jeg stusser litt når det gjelder noe av retorikken om bemanningsnorm. Årsaken til det er at er det én ting alle i denne salen er enige om, er det nettopp det. Det som står i regjeringserklæringen, er akkurat det samme som står i f.eks. Arbeiderpartiets program. Hvis man skal fremheve noen her, er det Kristelig Folkeparti, som til og med har lagt inn penger til bemanningsnorm i sitt alternative statsbudsjett. Det er det ikke alle partier som har gjort. Vi er enige om at vi skal ha en bemanningsnorm innen 2020, og vi skal selvfølgelig også følge opp Stortingets bestilling om å få en plan for det. Men la meg bare understreke at viktigere enn en plan er det å følge opp selve politikken.

Da vi overtok regjeringskontorene, manglet vi 4 400 barnehagelærere. Nå er antallet halvert. Det er bra for barnehagen, det er bra for barna, og det viser at utviklingen går i riktig retning. Men selvsagt skal vi gjøre mer. Jeg har sagt at vi først må oppfylle dagens pedagognorm før vi vurderer en forsterket en, men vi skal selvfølgelig også der følge opp Stortingets bestilling. Men også på dette området må vi være opptatt av ikke bare hvor mange barnehagelærere vi skal ha, men også hvilke muligheter barnehagelærerne får, f.eks. gjennom en kompetansestrategi som videreutvikles i denne meldingen. Videreutviklingen av strategien og fortsettelsen av den får sterk støtte, og det er jeg glad for.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [13:46:18]: Når det kommer til bemanningsnorm, holder det ikke at partiene er enig i partiprogrammet sitt, det holder heller ikke at det står i Sundvolden-erklæringen, for poenget er at opposisjonen så seg lei av å vente på at regjeringen skulle følge opp det vedtaket som Stortinget fattet våren 2013, da Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet la fram stortingsmeldingen som la til rette for bemanningsnorm 2020. Når vi ikke hadde hørt et ord om dette og hvordan det følges opp, på to år, så opposisjonen seg lei av å vente på regjeringen,

kom med et anmodningsvedtak og ba statsråden legge fram en plan for hvordan dette skulle nås. Da sa statsråden at dette skulle han se i sammenheng med finansieringsmodellen for private og kommunale barnehager. Den kom, og vi hørte ikke et ord om bemanningsnorm.

Hvordan kan det ha seg at statsråden sier at han er for å følge opp et enstemmig stortingsvedtak om bemanningsnorm, men ikke kan komme til Stortinget med en plan for hvordan det skal gjøres?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:47:22]: Jeg kommer til å følge opp det Stortinget ber meg om å følge opp. Det er en selvfølge at det flertallet vedtar, kommer vi til å følge opp. At det ikke kommer i denne stortingsmeldingen, er fordi den primært handler om rammeplanen, altså innholdet i barnehagen. Det er lov å være utålmodig, det er jeg også – jeg har understreket flere ganger at 2020 er siste frist – men jeg vil jo anta at det er en grunn til at det står akkurat det samme i tre dokumenter: i regjeringserklæringen til denne regjeringen, i Arbeiderpartiets program og i de vedtakene som forrige regjering fattet, nemlig at vi skal ha en bemanningsnorm i 2020.

Det jeg da synes er pussig, er at man forsøker å late som om det er en uenighet om målet. Det er det ikke. Vi skal ha en bemanningsnorm innen 2020, det står klart i regjeringserklæringen, og når den kommer, må den både følges opp, og, hvis det er behov for det, også finansieres.

Når det gjelder de private barnehagene, kan jeg gjerne svare på det, men det er det ikke tid til nå.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:48:40]: Jeg står med en liten brosjyre fra Utdanningsforbundet i Hordaland, og på første side står det:

«Kva vi ønskjer å sjå, er barn på jakt etter kunnskapen, ikkje kunnskapen på jakt etter barna.»

La den henge litt i lufta.

Hvis regjeringen ikke vil ha resultatmål for enkeltbarn, og hvis barnehageopprøret, og for så vidt også Kristelig Folkeparti, har misforstått hva som egentlig ligger i dette, er det det å si at regjeringen skriver i meldingen at de ikke vil at det skal settes opp resultatmål for enkeltbarns utbytte, men de skriver også at de vil ha utbyttebeskrivelser og en veiledende språknorm for språklig grunnlag ved barnehagens slutt, og at språknormen skal operasjonaliseres i rammeplanen i målformuleringer.

Så spørsmålet blir: Hvordan kan målformuleringer formuleres uten å være et resultatmål?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:49:41]: Rammeplanen i dag består jo av målformuleringer, men det er prosessmål. Den avgjørende forskjellen mellom skolens læreplaner og barnehagens rammeplaner er at det handler ikke om at barn skal kunne det og det, det handler om hva barn skal jobbe med, komme i kontakt med, noen prinsipper for lek – den type ting – og det er et grunnprinsipp som jeg ønsker å beholde.

Når det gjelder denne veiledende språknormen, er utgangspunktet vårt en sterk bekymring for at barn begynner på skolen uten å kunne godt nok norsk, og et ønske – som

vi deler med stortingsflertallet – om å ha et både klarere, bedre og tydeligere språkarbeid i barnehagen. Vi har da lansert det som vi kanskje kunne omdøpt, sann i etterpå-klokskapens lys, tanken om en veiledende språknorm utarbeidet av fagfolk og fagmiljøer – det vil ta tid – som et støtteverktøy for barnehagene. Men så tar jeg til orientering at det har vært kontroversielt og omdiskutert i sektoren, og at det heller ikke er flertall for det på Stortinget, så den ideen må vi legge bort og nå jobbe videre med det man er enig om, nemlig forsterket språkarbeid.

Kjersti Toppe (Sp) [13:51:00]: Det at det er problematisk å innføre ei rettleiende språknorm, og at ein må ha kunnskap for å utarbeida det, reagerer eg noko på, for på helsestasjonane er det jo slik at ein ved toårskontrollar og fireårskontrollar og før skulestart vurderer kor stort ordforrådet til ungen er. Så spørsmålet mitt er: Dersom ein er opptatt av dette i barnehagesektoren: I staden for å innføre ei ny norm i ei barnehagelov, kvifor sørgjer ikkje statsråden for at det vert eit betre samarbeid mellom barnehage og helsestasjon, der ein har kompetansen til å vurdere ungen i eit heilskapleg perspektiv, i staden for å innføre nokre rigide system i barnehagelova? Eg håper at statsråden forstår spørsmålet mitt og kan gi eit svar på den vurderinga.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:51:54]: Jeg er helt enig i representantens beskrivelse av at vi har verktøy i dag for å vurdere barns språkutvikling. Et faglig problem med de verktøyene er at det er ikke gitt at alle kartleggingsverktøyene egner seg for alle typer barn, både på grunn av individuelle forskjeller – alle er forskjellige, også barn, barns språkutvikling er forskjellig – og fordi f.eks. minoritetsbarn og majoritetsbarn kan ha forskjellige utfordringer. Men jeg tror det er god mulighet for å få et bedre språkarbeid gjennom en kombinasjon av systematisk observasjon – som jo er det barnehagelærere og ansatte i barnehagen driver med hver eneste dag – og bevissthet om språkarbeid, mer systematikk på det i flere barnehager og godt veiledningsmateriell, som ikke er veiledende normer, men veiledningsmateriell. Så mener jeg nok at barnehagen er den viktigste arenaen for dette, men det må gjerne også være et tettere samarbeid mellom barnehagene og andre deler av kommunen.

Iselin Nybø (V) [13:53:10]: Venstre har lagt fram flere forslag til denne saken. Blant annet har vi et forslag som går på rekruttering av menn inn i barnehagene, og vi har et forslag som går på å jobbe med de barnehagelærerne som er andre steder enn i barnehagene, ha incentividordninger for å få dem tilbake til barnehagene og øke rekrutteringen av andre faggrupper med barnefaglig kompetanse inn i barnehagene.

Nå er det ikke sikkert at Venstre får flertall for disse forslagene, men jeg vil i all beskjedenhet påstå at dette er såpass fornuftige forslag at statsråden bør jobbe med det nesten uavhengig av om Stortinget vedtar det eller ikke. Så jeg vil gjerne høre hva statsråden tenker om forslagene, men også hvordan han tenker at vi kan jobbe med dette fram-

over. For jeg tror statsråden er enig med Venstre i at det er viktig å få flere menn inn i barnehagene, og at det også er ønskelig at de som har utdannet seg som barnehagelærere, er i barnehagene for å jobbe med ungene våre. Spørsmålet er hvordan vi kan få dem tilbake. Hvordan tenker statsråden vi kan jobbe med det framover?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:54:13]: Det er to spørsmål. Når det gjelder rekruttering av menn, tror jeg det aller viktigste er å synliggjøre menn som er i barnehagen, og at barnehageeierne har en strategi for å rekruttere med kjønnsbalanse. Det er barnehageeiere som klarer å få flere menn inn, og mye tyder på at menn liker å jobbe der det er et par andre menn.

Så tror jeg også veldig mye ligger i å synliggjøre nettopp det som representanten Nybø sa så godt i sitt innlegg, at det er faglig utfordrende å jobbe med små barn. Det i seg selv burde det ikke være noen kjønnsdimensjon ved, men jeg tror at det å synliggjøre det også kan være et viktig bidrag til å rekruttere flere.

Når det gjelder å forsøke å lokke barnehagelærere som ikke er i sektoren, inn, har vi gode erfaringer med samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre i skolen bl.a. for å få rekruttert flere yrkesfaglærere fra arbeidslivet, så det er noe vi gjerne kan jobbe videre med og se på. Så skal vi selvfølgelig også vurdere å støtte forslagene – det kan ikke jeg si på stående fot.

Audun Lysbakken (SV) [13:55:32]: Den 24. november i fjor fattet Stortinget følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for innfasingen av en bemanningsnorm, der det vurderes om krav om 50 pst. barnehagelærere bør være en del av planen.»

Hva i det vedtaket er det mulig å misforstå? Statsråden snakker som om dette er noe som han helt siden Sundvolden-erklæringen har tenkt å gjøre. Det er snart tre år siden. Statsråden har én enkel oppgave, og det er å melde tilbake til Stortinget om hvor han er i løypa med det krystallklare vedtaket Stortinget har fattet. Det betyr en plan for innfasingen av en bemanningsnorm og en vurdering av kravet om 50 pst. pedagoger. Det er åpenbart at det ville være naturlig å gjøre det her, fordi dette er helt inne i kjernen av det vi diskuterer nå, nemlig kvaliteten i barnehagene. Det er uforståelig at statsråden ikke bruker den muligheten, og da må han også finne seg i at vi stiller spørsmål ved om han egentlig er på ballen.

Da er mitt enkle spørsmål: Når kommer denne planen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:56:44]: Jeg finner meg i alle spørsmål, jeg. Det er jo litt av poenget med å stille i Stortinget.

Poenget mitt har vært å få frem to ting. For det første følger vi selvfølgelig opp Stortingets bestillinger. Og det er en viktig del av kvalitetsarbeidet i barnehagen, men som det også er redegjort for i denne meldingen, handler den primært om arbeidet med en ny rammeplan. Det berører også f.eks. behovet for kompetanseløft, faglig påfyll og den typen ting. Vi kommer til å komme tilbake til Stortin-

get med det Stortinget har bestilt, men det var en bestilling som kom i november/desember i fjor, og denne meldingen ble levert innen fristen for at den skulle behandles i år.

Det andre, som jeg terper på, er at dette er det enighet om. Da er det som sagt forståelig og bra at man er utålmodig – det er jeg også – men ikke at man forsøker å late som om det ikke er enighet blant alle partier om at vi skal ha en bemanningsnorm innen 2020. Det står i regjeringserklæringen, og det er akkurat det samme som forrige regjering sa.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Sonja Mandt (A) [13:58:11]: Jeg vil takke saksordføreren for jobben når det gjelder Prop. 103 L og Prop. 33 L, for det har vært gjort en god jobb.

Barn må få tilgang til spesialpedagogisk hjelp så raskt og så tidlig som mulig når behovet er til stede. Arbeiderpartiet mener at foreldrene ikke må få en ekstra belastning og ekstra utgifter når barna trenger det. Vi vet at tidlig innsats lønner seg for barns utvikling og for resten av utdanningsløpet, og det er viktig at de som har behov for det, får tilbudet og ikke velger det bort på grunn av økonomi.

Regjeringa vil altså frata foreldrene den retten de har i dag til fritak for foreldrebetalingen for den tida barnet mottar hjelp eller opplæring. Det kan ikke Arbeiderpartiet støtte. Vi støtter oss derimot til NOU-en «Til barnas beste», der det konkluderes med at redusert barnehagebetaling kan stimulere til økt bruk av barnehagedeltakelse og dermed ha positiv effekt på barna. Vi mener det er viktig at ordningen med fradrag fortsetter, og fremmer forslag sammen med Kristelig Folkeparti om det.

I Prop. 103 L fremmes det forslag om barnehagerett for barn født i september og oktober. Det støtter vi selvfølgelig fullt og helt. Men vi har lyst til å minne posisjonen på hvordan deres argumentasjon og oppførsel i denne saken var da de var i opposisjon.

Pipa har nå fått en annen låt. Nå er det ikke datohysteri eller uhørt at barnehager ikke har løpende opptak, ei heller er det en regjering som ikke leverer. Det de har klart, er å få til en liten utvidelse til oktober. Jeg regner med at det smaker litt vondt for dem som var ivrigst her på talerstolen og kritiserte regjeringa Stoltenberg den gangen.

Det er bra at utvidelsen kommer, men det er ikke mye å kytte av. Køen vokser – fra rundt 8 300 til over 10 400 – noe som betyr at det ikke gjøres nok. Man bevilger ikke de pengene det er behov for, for det er ingen satsing på barnehage fra regjeringa.

Arbeiderpartiet mener, som KS, at ikke-kommunale barnehager, på lik linje med kommunale barnehager, må pålegges å tilby plass til barn med lovfestet rett foran barn uten lovfestet rett. Det mener tydeligvis ikke regjeringa og unngår igjen å lytte til dem som kjenner belastningen og ser utfordringene. Regjeringa har én kjepphest, det er likebehandling i økonomi – private må få pengene sine. Det viser at for regjeringa går pengene foran barna.

Derfor fremmer vi nok engang forslag om at finansieringen må gjennomgås for å sørge for likeverd i krav til kvalitet og tilgjengelighet.

Det er ikke nok med likebehandling i økonomi. Arbeiderpartiet mener at det må gjelde det totale bildet – og først og fremst barnas beste.

Når det gjelder Prop. 33 L, er tilsyn ett av temaene. Her er en sak fra behandlingen av «Framtidens barnehage». Der ønsket man på sikt å overføre ansvaret for tilsyn til Fylkesmannen – et forslag som der fikk flertall. Det er for lite og for dårlig tilsyn i dag, og det må bli bedre. Rapporter viser at det er tegn til bedring, og at noen kommuner gjør jobben. Dersom ansvaret fortsatt skal være i kommunene, er det nødvendig å følge opp at det gjøres godt nok videre.

Tilbakemeldingen er at kommunene har kunnskapen og kompetansen, og at noen kommuner sågar oppretter egne tilsyn. Men igjen – det er for dårlig. En av de største utfordringene for kommunene er at myndighet og eier er den samme. KS støtter at kommunene fremdeles skal ha ansvaret, og mener de har muligheten. Vi ser også at en overføring til Fylkesmannen vil medføre økte kostnader. Arbeiderpartiet har i denne runden valgt å støtte regjeringa for å beholde det som et kommunalt tilsyn, men det må følges opp og evalueres i løpet av en toårsperiode for å se om den positive utviklingen vi nå ser, fortsetter. Gjør den ikke det, vil Arbeiderpartiet at Fylkesmannen overtar tilsynsansvaret.

Så til spørsmålet om dokumentasjon eller ikke – hvor mye og hvor langt det skal gå. Det har preget denne saken veldig. Det har vært et stort engasjement fra organisasjonene, og de fleste er veldig skeptiske og negative til økt bruk av kartlegging og dokumentasjon. Og de fleste vi hører, ser at loven åpner for det.

Vi ser i dag en økende grad av dokumentasjon av barns liv i barnehagen, og vi mener at lovproposisjonen åpner for å dokumentere ytterligere dersom en ønsker det. Arbeiderpartiet mener at dagens mulighet for dokumentasjon er tilstrekkelig, og at barnehagen skal være en arena for lek og læring, uten at barna blir vurdert opp mot andre enn seg selv. Hver dag lærer barn nye ting, i sitt tempo, og barnehageansatte noterer seg det som er nødvendig for at barna skal få det tilbudet som trengs. Slik kan det fortsette med dagens lovverk.

Barnehagepolitikken fra regjeringa kommer stykkevis og delt, og vi er usikre på konsekvensene av det proposisjonen åpner for. Der er vi på linje med de fleste organisasjonene, som f.eks. Utdanningsforbundet og Fagforbundet.

Regjeringa lytter altså heller ikke her til dem som kjenner området best, men tar kampen for å skape mer usikkerhet om det med dokumentasjon. Vi registrerer at regjeringspartiene har lagt inn merknader som understreker at lovforslaget ikke betyr mer dokumentasjon. Også representanten Harberg var oppe og understreket det fra talerstolen. Men vi stoler ikke helt på hvordan dette kommer til å bli tolket i framtida, for når det skrives i proposisjonen at lovforslaget ikke skal skille mellom kartlegging, dokumentasjon eller vurdering, er det vanskelig å være trygg på hva resultatet blir i neste omgang. Vi vil ha et vedtak som ikke kan misforstås. Derfor ber vi regjeringa komme tilbake til Stortinget med et nytt forslag til § 2 som ikke legger til rette for mer dokumentasjon.

Det er viktig å ha gode rutiner og sikker behandling av

personopplysninger. Datatilsynets rapport om personvern i skole og barnehage er en god rettesnor. Der slås det fast at det i dag ikke er gode nok rutiner, og at risikovurdering sjelden blir gjort i barnehager. Det er viktig at barnehageeier vet om sitt eget ansvar, og det bør, etter Arbeiderpartiets mening, gjøres en risikovurdering i hver barnehage. Man bør også avklare hva som er vanlig informasjon og ikke trenger personvernregler. Det er mye usikkerhet rundt dette. Her er det mye å ta fatt i for kommunene, noe jeg håper kommer til å bli gjort.

Det å legge til rett for gode pedagogiske tilbud betyr tilstrekkelig med personell med god kompetanse i barnehagene. Den 24. november 2014 behandlet vi et forslag fra representanten Lysbakken om en bemanningsnorm, som har vært oppe her gjentatte ganger. Den har ikke kommet. Den 16. desember samme år varslet statsråden at det skulle gjøres en gjennomgang av finansieringen av private barnehager, der målet var å likestille. Det har han klart å få til. Det andre har han bare lagt på vent.

Det som betyr noe for barna i barnehagen og for de ansatte, kan altså legges på vent, mens private aktører må få innfridd sine krav raskt. Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti etterlyser nok en gang innføring av bemanningsnormen – og jeg tror det er understreket nok i denne salen hvorfor – senest innen høsten 2016. Da har det altså gått ett år. Og det mener vi bør holde.

Jeg tar opp de forslagene vi ellers har i saken.

Hans Andreas Limi hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Sonja Mandt har fremmet de forslagene hun refererte til.

Mette Tønder (H) [14:06:39]: I dag debatterer vi endelig innholdet i barnehagen. Ja, ja – vi skal innom rettigheter, plasser, starttidspunkt og litt annet også, men i hovedsak diskuterer vi innhold og kvalitet, ikke ventelister og antall plasser. Det er en milepæl for barnehagepolitikken.

Det er nå sånn at nesten alle barn er innom barnehagen før skolestart. Det betyr at mange har meninger om hvordan barnehagehverdagen skal se ut, og det engasjementet har det vært spennende å ta del i i arbeidet med disse sakene.

Komiteen var nylig på reise i Bergen og besøkte en barnehage som hadde spesialisert seg på kunst og kultur. Det var en spennende barnehage med kø av foreldre som ønsket barna sine inn der. Styreeren vi møtte, var opptatt av å fortelle oss at barnehage var noe annet enn det å være hjemme. Store grupper barn gis mulighet til å lære seg å være sammen med andre. Dyktige ansatte har en annen pedagogisk tilnærming til barna enn det vi som vanlige foreldre har.

Der jeg som forelder bestikker fireåringen med is for å få ro om kvelden, vil de barnehageansatte antakeligvis bruke mer pedagogiske virkemidler. Der foreldre teller kjøttkaker sammen med poden, vil styreeren i en barnehage sette dette inn i et større læringsmål. Men når lillegutt slår seg og vil på fanget til en av en av de ansatte i barnehagen,

kommer det fanget bare på en svak andre plass. Den trygge pappaen som klemmer, plastrer og trøster, skal og vil alltid være på første plass. Med det utgangspunktet er det viktig at vi får en rammeplan som sikrer god og jevn kvalitet.

Barn ønsker å lære, og de ønsker å leke. I barnehagen skal barns lærelyst, lekelyst og læringspotensial møtes og ivaretas. Læring skal skje gjennom lek og på barns premisser, og aktiviteter skal ta utgangspunkt i det enkelte barns forutsetninger og behov.

Vi får ikke et godt innhold i barnehagen uten kompetente ansatte. Og mens vi venter på bemanningsnorm, som har vært tatt opp gjentatte ganger her, og som flertallet i denne salen er enige om skal komme innen 2020, må det være lov å være tilfreds med at vi i år bruker 410 mill. kr på kvalitets- og kompetansetiltak i barnehagen. Det er mer enn en dobling på tre år. At antall dispensasjoner fra utdanningskravet går nedover og at antall pedagoger i barnehager går oppover, er også hyggelige tall.

Det sosiale sikkerhetsnettet må ta imot dem som virkelig trenger det. Derfor er det innført et nasjonalt minstekrav til redusert foreldrebetaling. Ordningen sikrer at ingen husholdning må bruke mer enn 6 pst. av samlet skattepliktig inntekt på en barnehageplass. Det er også innført en mer målrettet ordning for gratis kjernetid i barnehagen. Dette gjelder tre-, fire- og femåringer fra familier med lav inntekt. Vi prioriterer å nå de familiene som virkelig trenger det, i stedet for å gi støtten til bestemte geografiske områder.

Barn kan i opplæringsløpet trenge ekstra hjelp, og det er viktig å komme tidlig inn med denne hjelpen. Bestemmelsene om barn under skolepliktig alder som trenger spesialpedagogisk hjelp eller tegnspråkopplæring, har til nå befunnet seg under opplæringsloven. De fleste av barna som mottar denne hjelpen, går i barnehagen, så en mer logisk plassering vil være å legge bestemmelsene om dette under barnehageloven, slik det nå foreslås.

I tillegg til dette foreslås det å knytte PP-tjenesten nærmere barnehagen. PP-tjenesten skal hjelpe barnehagen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling. Det å jobbe sammen for å legge enda bedre til rette for tidlig innsats er en viktig og riktig vei å gå.

Det diskuteres kommunegrensene over det ganske land i disse dager. For noen er disse grensene det viktigste i verden å bevare, og for barn og voksne som trenger litt ekstra hjelp, kan de minne litt mer om uoverkommelige barrierer. Derfor er jeg glad for at det nå gjøres endringer, slik at fraflyttingskommunens vedtak om spesialpedagogisk hjelp gjelder frem til tilflyttingskommunen fatter nytt vedtak. Det er viktig med kontinuitet i hjelpen, og dette må ikke hindres av usynlige grenser.

Jeg startet dette innlegget med å si at vi i dag skulle snakke om kvalitet, men allikevel må det nevnes at fleksibiliteten også øker ved at ettåringer født i perioden 1. september–31. oktober gis rett til plass fra den måneden de fyller ett år.

Ib Thomsen (FrP) [14:11:22]: De erfaringer barn får i barnehagen i dag, bidrar til å legge grunnlaget for mulighetene de får senere i livet. Evnen til å være medmennes-

ke og til å bidra til å skape godt fellesskap vil være påvirket av de opplevelser og erfaringer barn har med seg fra barnehagen og hverdagen de har der.

Barnehagen skal gi trygg og god omsorg og samtidig stimulere til lek og utvikling på barns premisser. Forskingen underbygger betydningen av at barn har grunnleggende og gode sosiale ferdigheter før de begynner på skolen. Det er sammenheng mellom kvaliteten på barnehagetilbudet og den enkeltes helse, utdanning og økonomi i voksen alder.

Barnehagens innhold og kvalitet er vesentlige bidrag til gode skolerresultater og et fundament for å lykkes i arbeids- og samfunnsniv. Barns læring er en sammenhengende prosess gjennom hele utdanningsløpet. I barnehagen skal barnets lærelyst og læringspotensial møtes og ivaretas i et omsorgs- og læringsmiljø preget av trygghet, inkludering og lek.

Kunnskap og kompetanse, ferdigheter og holdninger utvikles i samspill med andre i meningsfulle fellesskap hvor barn har mulighet til å uttrykke seg. Leken er barnets grunnleggende læringsform og skal ha en framtrødende plass i barnehagen i framtiden også.

Barnehagelæreren skal tilrettelegge for gode pedagogiske prosesser som styrker og støtter barns læring og utvikling gjennom utfordringer, og som er tilpasset hvert enkelt barn.

Skolen skal bygge på fundamentet barn har med seg fra barnehagen. Det krever at barnehagen og skolen samarbeider, som jeg vet skjer i mange kommuner rundt omkring i hele landet i dag, slik at de kjenner hverandres faglige vurdering av arbeidsmåte og kultur.

I barnehagen og skolen skal barn og unge møte et innhold som betyr noe for livet deres her og nå, men som samtidig legger et solid fundament for framtidig samfunns- og arbeidsliv. Barn og unge skal være aktive deltakere i læringsprosessen, de skal utfordres, og de skal erfare nytten og gleden ved å løse stadig mer avanserte problemer og finne tilfredsstillende svar.

Fra barnehagen skal barn ha med seg grunnleggende, gode sosiale og språklige ferdigheter. På skolen vil elevene gå dypere inn i faglig innhold, begreper og sammenhenger, og elevene vil i økende grad kunne bruke sin kompetanse til å tilegne seg mer kunnskap.

Gitt kunnskap om hvor mye en god barnehage kan bety for barn, og hvor mye ressurser i form av offentlige overføringer og foreldrebetaling som brukes i barnehagesektoren i Norge, skal vi forvente en god og høy kvalitet på barnehagetilbudet.

Barnehagetilbud med lav kvalitet går ut over barnets trygghet, trivsel, lek, utvikling og læring i hverdagen og gir dem et dårlig utgangspunkt for videre oppvekst og skolegang. Høy kvalitet på tilbudet er viktig for at barn skal få en god barndom, og virker også helsefremmende.

Jeg vil også framheve behovet for å sikre at alle barnehager arbeider godt med utvikling av barns språk. Dette gjelder som en del av det allmennpedagogiske tilbudet for alle barn, og det gjelder også barn med minoritetsspråklig bakgrunn. Et godt norskspråklig fundament er avgjørende for barns videre skolegang, utdanning og yrkesliv. Minori-

tetsspråklige barn som har gått i barnehage i flere år, bør beherske norsk godt nok ved skolestart til at de får tilfredsstillende utbytte av undervisningen i skolen. Det å bidra til best mulig språklig grunnlag for barn når de begynner på skolen, er en av barnehagens viktigste oppgaver.

Trond Giske (A) [14:16:47]: For tolv–tretten år siden fikk jeg gleden av å være saksordfører for det som skulle bli Stortingets store barnehageforlik, hvor samtlige partier i Stortinget gikk sammen om en veldig ambisiøs målsetting: sørge for full barnehagedekning, innføre makspris, bygge ut antall pedagoger, sørge for et barnehagetilbud for alle.

Tolv år etter kan vi feire at vi har nådd målet. Vi bruker i år 20 mrd. kr mer per år til barnehage enn vi gjorde før den storstilte opptrappingen startet. Det meste kom under den rød-grønne regjeringen, så de som av og til sier at det skjedde ingenting da Stoltenberg satt som statsminister, kan i hvert fall på dette området konstatere at en av de største velferdsreformene i norgeshistorien ble gjennomført – 150 000 flere heltidsplasser i barnehage, over 40 000 flere ansatte, tryggere hverdag for familiene, mulighet for yrkesdeltakelse for menn og kvinner og selvfølgelig også det som diskuteres i dag, en fantastisk plattform for å gi alle barn en god start i livet: mulighet til å lære språk, muligheten til å lære samvær med andre, muligheten til å forberede seg på skolegang, men også muligheten til å føle trygghet og trivsel hver eneste dag. Barndom er ikke bare en forberedelse til voksenlivet. Barndom er en tilværelse i seg selv som skal fylles med kvalitet og glede.

Det er ikke lenge siden kunnskapsministeren skapte læreropprør på skolefeltet, og man skulle tro at man hadde lært og forstått at det er viktig å skape god kontakt, samarbeid og forankring hos dem som faktisk skal gjennomføre politikken, når nye initiativ tas. Men dessverre har vi fått et nytt opprør nå, et barnehageopprør. Høyre sier at de er glad for at sakene som legges fram, skaper diskusjon, og det er fint, men det er enda finere med en bred tilslutning, forståelse og entusiasme om det Stortinget går inn for, og det regjeringen tenker å gjennomføre. Da blir veien til endring i barnas liv også veldig mye kortere. Det er uro, bekymring og sinne som best beskriver de reaksjonene som har kommet, etter at regjeringen la fram sakene hvor de staker ut en ny kurs for barnehagene.

Det er synd, for det at 97 pst. av barna fra tre til fem år nå går i barnehage, er en formidabel mulighet til å utjevne forskjeller. Vi vet av forskning at tidlig innsats og oppfølging tidlig i livet er veldig avgjørende for hvordan det går senere. Vi har hatt diskusjoner i skolepolitikken om økt innsats fra første til fjerde trinn. Vi foreslo en lese-, skrive- og regnearanti for andreklassinger. Vi har ikke fått flertall for det. Likevel har opposisjonspartiene Kristelig Folkeparti og Venstre fått gjennomslag i forlikene om budsjett for en innsats som regjeringen selv ikke har sett seg råd til: flere lærere på småskoletrinnet og større oppmerksomhet om den tidlige innsatsen.

Vi har lenge sett hvordan én av fire elever – i 20 år, kull etter kull – slutter i videregående skole før de har fullført og bestått. Vi har lett etter årsaker i overgangen mel-

lom ungdomsskole og videregående. Vi har lett etter Ny GIV og FYR-prosjekt – hva det nå heter alt sammen – og overgangsprosjekt, og det har gitt null resultat. Grunnen er at dette frafallet starter i barnas læring veldig mye tidligere. Det starter tidlig i skolen, ja, for noen er det allerede i barnehagen at mye av dette grunnlaget legges. Derfor er det full tilslutning i Stortinget til at barnehagen er en læringsarena. Barn har en fantastisk evne til å lære når de leker, og leke når de lærer, og dette skal det selvfølgelig legges til rette for i barnehagene.

Problemet og der statsråden går seg vill, er: Hvilken sentralstyring og hvilken sentraldirigering trenger de gode pedagogene våre i barnehagen for faktisk å gjøre den jobben? Det virker av og til som man tror om både skole og barnehage at hvis ikke Utdanningsdirektoratet eller Kunnskapsdepartementet instruerer folk til å gjøre det på den ene eller den andre måten, skjer det ingen læring. Men dette er altså mennesker som har mange års utdanning i å undervise barn, i å ta seg av barn, til å drive pedagogisk kvalitetsarbeid, som er de som ser ungene hver eneste dag, som opplever de sosiale situasjonene, som kjenner hjemmeforhold og foreldre, og som ut fra det må bruke sin erfaring, sin kunnskap og sin utdanning til å skape gode muligheter for alle barn.

Hadde statsråden lyttet til sektoren, til dem som kan mest om barnas utvikling og hva som fungerer i barnehagene, hadde han fått med seg at de som er i sektoren, ikke mener at en del av de nye initiativene fra regjeringen vil føre til mer kvalitet. Tvert imot advares det mot flere av dem. Statsrådets svar er at nei, det var egentlig ikke ment slik, det er egentlig de tingene som de allerede gjør, kartleggingsprøvene, de verktøyene som allerede finnes, som er det som skal brukes. Det må jo slå statsråden at det er veldig rart at det blir så mye konflikt hvis han egentlig bare foreslår at ting skal fortsette som før. Et eller annet sted må denne konflikten komme fra. Det kan godt hende at det er Utdanningsforbundets feil at det blir konflikt om dette, at det er Elevorganisasjonens feil at det blir konflikt om fraværgrensen, eller at det er lærerorganisasjonenes feil at det blir konflikt om kompetansekrav. Men det kan hende at når det blir konflikt på område etter område, med sektoren, kan det også ha noe med arbeidsformen i Kunnskapsdepartementet å gjøre, at man ikke jobber tett nok på dem det angår, ikke sørger for å få forståelse for reformer eller kanskje heller ikke lytter og finner disse mer omforente løsningene som dermed også blir implementert.

Sektoren sier selv at de trenger i grunnen ikke så mange flere verktøy. De trenger først og fremst tid og ressurser til å bruke de verktøyene som finnes. Det hjelper lite, sier sektoren, at vi skal ha enda flere verktøy for å kartlegge at elever eller barnehageunger sliter med lesing eller språk, hvis ikke vi har tid til å ta konsekvensene av at elever sliter med lesing eller språk.

En god parallell er en sak vi har i skolen, hvor kunnskapsministeren for halvannen måned siden var på TV 2-nyhetene, dypt sjokkert over at halvparten av ungene i skolen går ut uten å kunne svømme, og hvor vi her i salen f.eks. har foreslått at man skulle innføre en plikt for alle skoler og kommuner til å lære ungene å svømme. Det

ble nedstemt av Høyre. Hva er Høyres svar i stedet? Jo, å innføre en kartleggingsprøve på om elevene kan svømme. Men kartleggingen ligger jo der. Bakgrunnen for hele nyhetsinnslaget var at halvparten ikke kunne svømme, og det tar lærerne ca. fem sekunder å finne ut om ungene kan svømme eller ikke, det er bare å hive dem i vannet, så ser man det med en gang. Det som mangler, er tid til å lære dem å svømme, tid til å drive undervisning. Det er dette som er hele forskjellen på venstresidens og Høyres skole- og barnehagepolitikk, at man tror at man kan bare måle seg til bedre kvalitet. Man er ekstremt opptatt av å måle resultatene i skolen, men man må snart begynne å konsentrere seg om å skape resultatene i skolen, og på samme måte må vi tenke barnehagepolitikk. Man skal ikke bare måle resultatene. Man skal skape resultater. Man skal sørge for at de pedagogisk ansatte, alle de fantastiske fagarbeiderne og assistentene som jobber med ungene hver eneste dag, faktisk får gjort den jobben de er veldig klar over at de har.

Stoltenberg-regjeringens barnehagesatsing bidro til å gi oss en unik mulighet. Her kan vi oppdage de barna som av en eller annen grunn har kommet skjært ut. Her kan vi oppdage de barna som, hvis vi ikke hjelper dem, kan komme til å streve resten av livet. Vi kan finne dem tidlig. Vi kan bistå dem tidlig. Vi kan gi dem en helt annen start. Men hvordan skal vi finne disse barna hvis vi ikke har nok voksne til å lete? Hvordan skal vi finne disse utfordringene og hjelpe dem med å komme bedre i gang hvis vi ikke har tid til å hjelpe?

Arbeiderpartiet har gode løsninger for hvordan dette skal skje. Punkt én: få på plass nok kompetente voksne, slik at hvert eneste barn blir sett, og slik at de voksne i et fagmiljø kan vurdere hvem som trenger ekstra hjelp, og gi den hjelpen som trengs. Punkt to: sørge for at barnehagene har gode planer for systematisk oppfølging av dem som trenger det. Det kan man gjøre ved å bruke litt mindre tid på omdiskuterte massekartleggingsverktøy og i stedet sette krav om at alle barnehager utvikler en plan som sikrer systematisk observasjon, vurdering og oppfølging av barnas utvikling, slik f.eks. den nye barnehagebyråden fra Arbeiderpartiet gjør i Oslo. Når man oppdager at et barn henger etter, velger barnehagen det kartleggingsverktøyet de mener er best. De kartlegger de barna pedagogisk leder mener har behov for det, og setter inn den oppfølgingen de mener barnet trenger, og foreldre og foresatte skal involveres hele veien – ubyråkratisk, ressursene settes inn der de trengs, de får gjøre den jobben de er satt til, tillit og fleksibilitet som hjelper ungene.

Det gjør også at vi ikke bruker ressurser på unødige skjema, kartlegging og byråkrati. Vi vet at denne regjeringen ser ut til å ha et eget mål om å øke antall byråkrater høyest mulig. Vi deler ikke det målet, men tenker at ressursene må brukes på læring, på kvalitet og på utvikling. Oppfordringen fra Arbeiderpartiet til kunnskapsministeren er: Bruk kunnskapen som ligger der, alle de fantastiske ansatte, innspillene som kommer derfra. Da lager vi en barnehage som kan fungere godt for alle.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [14:27:06]: Den jevne og vedvarende styrkingen av barnehage tilbudet som denne re-

gjeringsen gjennomfører, er motivert av at vi ønsker å gi alle barna en trygg og god tid i barnehagene.

Blant mange viktige tiltak er innføringen av en tydelig sosial profil, både gjennom gratis kjernetid og gjennom det nasjonale minstekravet til redusert foreldrebetaling, eller – sagt litt mer folkelig – at ingen skal måtte betale mer enn 6 pst. av samlet skattepliktig inntekt for en barnehageplass.

Betydningen som barnehagen har for barnas utvikling, er – som vi har hørt her i salen, men som vi også kan se gjennom både nasjonal og internasjonal forskning – svært godt dokumentert, og det er noen funn som det er verdt å trekke frem: personalets kompetanse, kvaliteten på relasjonen mellom voksne og barn, satsingen på barnehagens kvalitet – det er i seg selv god samfunnsøkonomi også – og naturlig nok: en god kvalitet på barnehage tilbudet, som er viktig både for språkutviklingen og barnas generelle utvikling.

I norske barnehager i dag er det gjennomgående god dokumentasjon på en rekke områder. Det er ikke vår intensjon å stille krav til mer dokumentasjon eller ny dokumentasjon, selv om diskusjonen særlig rundt § 2 har båret preg av den oppfatningen. Litt av det kan man forstå når man hører representanten Mandt som sier at hun rett og slett ikke stoler på det vi sier, ikke når statsråden sier det, når det står i meldingen eller når alle våre representanter sier det.

Snarere handler det om å nyttiggjøre seg den dokumentasjonen man allerede har, på best mulig måte gjennom å synliggjøre barnehagens ansvar for behandlingen av dokumentasjonen. Litt enkelt sagt handler det om å strukturere og ivareta den allerede eksisterende dokumentasjonen på en trygg og effektiv måte, noe som i tillegg til å understreke ansvaret man har ved behandling av personopplysninger, også legger til rette for mer systematisk bruk av dokumentasjonen i arbeidet med den enkelte barnehages utviklingsarbeid og for barnehagene generelt, men også i relasjon til hvert enkelt barn. Det handler altså om å samle eksisterende informasjon og dokumentasjon og legge til rette for enda bedre rutiner for bruk og behandling av denne dokumentasjonen.

Vi har høye ambisjoner på barnehagefeltet. Etter mange år med fokus på kvantitet, er det – som flere har vært inne på – gledelig at vi nå har en periode og en debatt med fokus på kvalitet. Gode barnehager får nå mulighet til å bli enda bedre.

Videre åpnes det også for en endring i tilsynet med barnehagene. Det har i debatten vært tatt til orde for et uavhengig tilsyn, noe også mitt eget parti tidligere har vært positivt til. Likevel ser vi – som flere har påpekt – at ved å flytte hele tilsynet ut av kommunen fjerner man viktig barnehagekompetanse i den enkelte kommune. Det er også – etter hvert som norske kommuner sakte, men sikkert blir større – grunn til å tro at disse fagmiljøene blir enda mer profesjonelle enn de er i dag. Det kan nok virke besnærende med en mer sentral kompetanse, men vi har likevel kommet frem til at det er en styrke å ha det fagmiljøet i den enkelte kommune.

Så kommer det i tillegg en viktig endring: Fylkesman-

nen får nå også tilsynsmyndighet, noe som åpner for at foreldre, barna deres, barnehageeiere og ansatte får en anledning til å løfte saken ut av kommunen og inn for fylkesmannen. Det tror vi er en god ordning, og vi ser frem til praksisen. Den vil danne grunnlag for en eventuell fremtidig debatt og eventuell evaluering av hvordan den organiseringen fungerer. Det er avgjørende at tilsynet har troverdighet og tillit hos alle som arbeider med, arbeider i eller har barn i barnehagen. Det at det nå blir adgang til et uavhengig tilsyn og at det kan aktiveres, styrker ordningen, og vi tror det vil oppleves positivt.

Det er sagt mange ganger at barna er det viktigste vi har. Barnehager med god kvalitet, god oversikt, gode rutiner, dedikerte eiere og en regjering med høye ambisjoner på feltet, samt gode sikkerhetsnett for å fange opp feil eller mangler, gjør at vi alle sammen også i fremtiden kan sende barna våre trygt til barnehagen, i trygg forvisning om at de har gode dager med tid for lek og læring.

Hege Haukeland Liadal (A) [14:31:40]: Det er noe forunderlig at behovet for å styrke kvaliteten i barnehagene lanseres som en ny idé. Jeg tillater meg å ønske statsråden velkommen etter. Vi kan starte med St.meld. nr. 41 for 2008–2009, som nettopp het «Kvalitet i barnehagen». Meldingen viste til både behov, retning og konkrete forbedringer, særlig hva gjelder personalet i barnehagene. Så kom Meld. St. 24 for 2012–2013, som het «Framtidens barnehage», som i aller høyeste grad var en kvalitetsmelding, og som ble behandlet så sent som våren 2013.

Innstillingen viser at det på flere områder er bare å sette i gang, at barnehagepedagoger har rett i at det ikke behøves en ny melding, og at de selvsagt er opptatt av kvalitet. Det er de hver eneste dag. En kunne forventet at Solberg-regjeringen fulgte opp Stortingets behandlinger istedenfor å «restarte».

Det er god grunn til å tro at enhver regjering vil være opptatt av kvaliteten i våre barnehager, men evnen og viljen til faktisk å bidra virker unektelig nokså forskjellig. Nok og kompetent personale er en hovedsak i tilrettelegging for god kvalitet i barnehagene. Derfor støttet Stortinget – alle partier, bortsett fra Fremskrittspartiet – en bemanningsnorm under behandlingen av meldingen om framtidens barnehage, som flere har vært inne på i sine innlegg tidligere.

I tråd med Stoltenberg-regjeringens forslag slo regjeringen fast at en bemanningsnorm med én voksen per tre små barn og én voksen per seks store barn skulle være regelen innen 2020. Her er det uttrykt ved at stortingsflertallet har bedt om en plan fra statsråden, og vi venter fremdeles.

Ifølge Utdanningsdirektoratet var det i 2015 283 684 barn i barnehage. Det er nesten 2 730 færre barn i barnehage enn i 2014. Om lag 10 pst. av barna i barnehagealder går altså ikke i barnehage. Barnehagekøen har økt fra 8 334 til 10 411 barn. 10 411 barn i kø kan illustreres med eksempelvis 371 skoleklasser à 28 elever. Dette viser at vi går feil vei, og det samsvarer dårlig med et mål om å sikre alle rett til barnehageplass. Samtidig gir det grunn til å minne om at statsråden bidro med et kutt i antall plasser på om lag 7 000, som hans første bidrag i statsbudsjettet

for 2014. Den gangen valgte han ironisk nok bort akkurat det han nå foreslår, som datofesting av rett til barnehageplass for ettåringer, og hadde stor tro på at flere skulle velge kontantstøtte foran barnehageplass. Resultatet var dette: tapte år for barnehageutviklingen og tapte år for barn i barnehage.

Når det gjelder personalet, var det i 2015 74 669 årsverk i barnehagene – en nedgang på 320 årsverk fra 2014. Men heller ikke det ser ut til å kunne vekke statsrådets engasjement for den tidligere nevnte bemanningsnormen, underlig nok.

Barna fortjener en bemanningsnorm framfor en språknorm.

Til slutt vil jeg gi all støtte til de mange som i dag har vært med og hedret barnehagene som en god arena for våre barn. Det opplever jeg at vi er enige om. Den gir oss foreldre mulighet til å være trygge på at når vi går på arbeid, blir barna våre godt ivaretatt. Leken, sosialiseringen, fellesskapet og mestringfølelsen er alle biter av en barnehagehverdag som vi kan være stolte av, som vi kan hegne om, og som fungerer skoleforberedende for alle alderstrinn.

Svein Harberg (H) [14:37:10]: Som tidligere varslet vil jeg komme tilbake og avklare hvordan Høyre og Fremskrittspartiet vil stemme i sakene. Jeg tar også med innstillingen til Prop. 103 L for 2015–2016, som vi følger slik den foreligger, så der er det ikke noe spesielt å si.

I innstillingen til Prop. 33 L for 2015–2016 har Høyre og Fremskrittspartiet et forslag til vedtak, fordi vi har flertall i komiteen, men som ikke har flertall i salen.

Så er det to forslag som omhandler § 2 første ledd, som er fremmet i salen. Det er et mindretallsforslag i innstillingen, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, og det er et forslag fra Venstre. Når vi vet at vi ikke får flertall for komiteens innstilling til § 2 første ledd, velger vi å gå inn for forslag nr. 4 i saken, altså det forslaget som Venstre fremmer – og dermed ikke for det som ligger under A, § 2 første ledd.

Så til stortingsmeldingen. Her er det mange forslag og kanskje utfordrende å rydde i dem, men vi har gjort det etter beste evne. Vi kommer til å stemme for innstillingens mindretallsforslag nr. 3, nr. 4 og nr. 5.

Så går vi over til Venstres forslag. Forslag nr. 10 kommer vi til å støtte. Her trenger vi å forklare noe, for vi er med på I, som vi gikk inn for i komitébehandlingen, fordi vi så at det var flertall for å gjøre det annerledes når vi skulle påpeke ansvaret for og viktigheten av å sikre de ansattes språk. Venstre har kommet med et forslag der de har beskrevet dette på en god måte – regjeringen skal komme tilbake til det – og har også tatt med samisk språk. Vi synes det er en god formulering og en god måte å løse det på, derfor støtter vi det. Dermed støtter vi ikke I i innstillingen. Så støtter vi forslag nr. 11, og vi støtter forslag nr. 14. Der har de satt inn et «vurdere», som gjør at det er lettere for oss å gå inn for det. Forslag nr. 17 vil vi også gå inn for.

Vi går over til Senterpartiets forslag, der vi vil gå inn for forslag nr. 27. Bare en liten forklaring her også: Når vi ikke følger anmodningen fra representanten fra Venstre som statsråden fikk, om å gå inn for forslagene nr. 15 og

nr. 16, der det ene handler om å rekruttere menn, er det fordi begge forslagene om rekruttering er formulert slik at de har en økonomisk konsekvens. De fleste her i salen kjenner til at det er vanskelig for regjeringspartiene å gå inn for noe som binder budsjettet. Senterpartiets forslag om å ha oppmerksomhet på å rekruttere menn har ikke en slik følge. Derfor velger vi å gå inn for det.

Da tror jeg at jeg har vært igjennom det som gjelder. Det er sikkert litt utfordrende å følge med på det, men jeg vet at sekretariatet har god kontroll på dette. De fleste partiene har vi vært i dialog med, så de skal også kjenne til det.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [14:41:29]: Eg har grunn til å seia nokre ord om Meld. St. 19 for 2015–2016, i og med at eg var saksordførar for dei to lovproposisjonane.

Norske barnehagar held jamt over ein høg kvalitet og gir viktige bidrag til ein barndom fylt av meistring og meningsfylt samvær. Vi er opptatt av at vi må styrkja tilbakemeldingskulturen i barnehagane. Det er avgjerande at alle foreldre får gode og tydelege tilbakemeldingar om korleis barna har det når mor og far ikkje er til stades. Spesielt viktig er dette for dei aller minste barna, som ikkje kan uttrykkja seg like godt som dei som er eldre.

Ikkje alle barn har det godt i barnehagen: Dessverre viser undersøkingar at barnehagesektoren har fleire utfordringar og ikkje er i mål med å skapa inkluderande omsorgs- og læringsmiljø for alle. Det er for store variasjonar i kvaliteten på det allmennpedagogiske tilbodet, og mange barn manglar tilstrekkeleg norskspråkleg kompetanse ved skulestart. Mange barn med behov for særleg støtte og tilrettelegging får ikkje eit godt nok tilbod. Overgangen og samanhengen mellom barnehage og skule kan bli betre.

Tryggleik i barnehagen er derfor noko som regjeringa prioriterer på det sterkaste i den nye stortingsmeldinga om ein betre barnehage. Den nye rammeplanen har høge ambisjonar for trivselen til barna, utvikling av språk og læring i kvardagen. Barna skal gå ut av barnehagen med erfaring, kunnskap og ferdigheiter som har verdi for det vidare livsløpet deira og for eit liv i eit meir komplekst og mangfaldig samfunn.

Eigenarten til barnehagen handlar om læring gjennom lek. Vi er opptatt av utforskartrongen og nysgjerrigheita til barna, som det skal stimulerast til på barna sine egne premisser. Det blir stilt krav til dei vaksne. For Framstegspartiet og regjeringa er det viktig å styrkja det pedagogiske arbeidet for å sikra eit godt og tilpassa tilbod til alle barn. Barnehagen skal ha system og rutinar som sikrar at barn som har behov for særskild tilrettelegging eller støtte, får det tilbodet dei treng, om nødvendig i samarbeid med andre instansar.

Vi ønskjer å tydeleggjera dei nasjonale rammene som regulerer dei viktigaste sidene ved barnehageverksemda. Eigar og tilsette må, innanfor dei nasjonale rammene, kunna grunngi vala sine overfor foreldra og myndighetsnivåa. Slik blir det også lettare for foreldra å vita kva dei kan venta av barnehagen. Eit godt foreldresamarbeid er grunnleggjande viktig. Samtidig skal barn og foreldre oppleva ein større samanheng og kontinuitet i overgangen mel-

lom barnehage og skule, sjølv om barnehage og skule er ulike pedagogiske institusjonar. Utsette barn er særleg sårbare i overgangen, og mange barnehagelærarar fortel at dei allereie i barnehagen gjer seg tankar om kven av barna dei er redde vil droppa ut av skulen seinare. For samfunnet er det avgjerande at vi blir flinkare til å fanga opp desse barna og setja inn riktige hjelpetiltak tidleg nok.

Regjeringa har levert mykje på barnehageområdet, men det er framleis ein del som står att. Eg er stolt over at vi i løpet av regjeringsperioden har styrkt den sosiale profilen til barnehagen betydeleg. Det er innført eit nasjonalt minstekrav til redusert foreldrebetaling som sikrar at ingen hushald må bruka meir enn 6 pst. av den skattepliktige inntekta på ein barnehageplass, med maksimalprisen som ei øvre grense. Det er innført gratis kjernetid for fire- og femåringar frå familiar med låg inntekt, og frå 1. august 2016 vil tilbodet om gratis kjernetid også omfatta treåringar frå familiar med låg inntekt.

Regjeringa har lagt til rette for etableringa av 3 400 nye småbarnsplassar, noko som gjer det lettare for kommunane å ha eit meir fleksibelt opptak. Det blir også gitt midlar til førebuaende symjeopplæring i barnehagen – eit viktig tiltak for at barna skal bli trygge i vatn, slik at ein hindrar drukningsulykker.

Nokre barn og foreldre vil framleis kjenna at dei minste barna har det best heime dei første leveåra, men som politikarar må vi ta ansvaret for at barnehagen blir tryggast og best mogleg, særleg når dei aller fleste familiar brukar han. Barnehagen kan ikkje vera upåverka av endringar som skjer i samfunnet. Foreldra skal kunna setja krav om tryggleik for barna. Vi forventar at barnehagane gir barna tryggleik, omsorg og opplevingar og gir foreldra klare tilbakemeldingar om korleis barna har det i kvardagen når ikkje foreldra er til stades.

Eg har lyst til å takka alle for ein god debatt. Eg sit litt igjen med at ordet som har blitt mest brukt i dag, er nok «bemanningsnorm». Det er ganske utruleg, og fascinerande på same tid, at ei bemanningsnorm som vi alle er einig i – til og med vi i Framstegspartiet – har fått den store samtala på plass her i salen i dag. I alle fall: Takk for ein god debatt, alle saman.

Anette Trettebergstuen (A) [14:46:22]: Jeg har aller først lyst til å takke for en god debatt her i salen i dag, en debatt som viser tydelige skillelinjer mellom regjeringspartiene og opposisjonen, som får fram at regjeringspartiene er mer opptatt av systemer enn av mennesker, opptatt av mer måling og kartlegging enn av den kvalitativt gode oppfølgingen. Det er bra at også debatten igjennom viser at regjeringspartiene ikke får flertall for de mest ytterliggående forslagene sine, men jeg er glad for at statsråden i salen i dag er såpass ydmyk at han innrømmer akkurat det – at her har regjeringen ikke flertall for sine forslag. Det kunne vært interessant å høre om regjeringspartiene og statsråden fortsatt mente at innføring av språknorm, utbytte, krav osv. og mer dokumentasjon fortsatt er en god idé, eller om de innser at opposisjonen, med sine forslag her i dag og sine omskrivninger av forslag, har gjort innstillingen og dermed barnehagepolitikken bedre.

Det gjør opposisjonen i dag, med sine forslag og sine vedtak. Vi gjør kvalitetsarbeidet i barnehagene bedre, men innenfor de rammer og den gode tradisjonen som vi er vant til i den norske barnehagepolitikken. Og nå må altså regjeringen følge opp.

Jeg har mine tvil om at regjeringen blindt kommer til å følge opp de vedtak flertallet i Stortinget i dag gjør, når vi har sett den manglende evnen til å følge opp flesteparten av vedtakene om bemanningsnorm og barnehagelærerprosent som Stortinget tidligere har gjort – i to vedtak. Vi gjør et tredje vedtak i dag, men statsråden bekrefter i salen nok en gang at han ikke kommer til å følge opp vedtakene Stortinget har gjort, og komme med en plan for hvordan dette skal følges opp. Tvert imot sier statsråden og representantene fra regjeringspartiene at dette er vi så enige om at det kommer til å skje av seg selv. Det er ikke riktig, det må gjennomføres. Men så er det heller ikke slik at vi i denne salen har vært enige om at vi skal ha 50 pst. pedagogtettethet. Dersom Høyre og Fremskrittspartiet i dag mener det, er det noe nytt, i så fall. Da kan de gjerne forklare det. Hittil har de kun sagt at de er med på en bemanningsnorm innen 2020, men ikke 50 pst. pedagogtettethet. Derfor har jeg ingen tro på at regjeringen kommer til å fullføre dette arbeidet.

Når det kommer til språkkrav til ansatte, har opposisjonen vært opptatt av at vi må stille strengere krav til at de ansatte skal kunne godt norsk, for det er viktig for språkarbeidet i barnehagen at ungene våre lærer godt norsk. Men det som ble lagt fram av regjeringen, mente vi var for strengt, at det kom til å hindre fleksibilitet i de barnehager der dette ikke er noe problem, f.eks. der alle de ansatte fyller språkkravene og man ønsker å ansette f.eks. en minoritetsspråklig mann, som kanskje ikke ved ansettelsesstart fyller språkkravet, men som kan fylle andre krav for å arbeide i barnehagen, f.eks. det med mannlige rollemodeller. Vi fikk derfor til en god løsning sammen med regjeringspartiene om en endring av teksten i det språkkravet, men nå hører vi altså at partiet Venstre foreslår noe annet, som regjeringspartiene velger å gå for.

Jeg tror, etter å ha hørt debatten i dag, at vi alle er enige om at språkkravet ikke skal utformes på den måten at det hindrer den typen fleksibilitet, og jeg er glad for at representanter for flere partier sier det. Så vi kommer til å stemme subsidiært for Venstres forslag, og så får vi se når saken kommer tilbake til Stortinget, om regjeringen har fulgt opp det vi i salen i dag har sagt.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at Høyre har taletid til overs, og spør derfor statsråden om han ønsker ordet til et femminuttersinnlegg nå.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:50:35]: Takk – det er fint når det er taletid til overs.

Bare helt konkret til det som representanten Trettebergstuen sa: Jeg har bekreftet at jeg kommer til å følge opp det stortingsflertallet vedtar. Jeg vet ikke hvor mange ganger jeg skal si det – jeg har sagt det tidligere her også at når stortingsflertallet ber om en plan, er det min jobb som statsråd å følge stortingsflertallet. Det heter parlamenta-

risme. Så jeg har bekreftet det. Det jeg har forsøkt allikevel bare å få frem, er at det er rart at man forsøker å lage konflikt rundt en sak hvor alle partier her inne har det samme standpunktet. Det står i regjeringserklæringen «bemanningsnorm (...) innen 2020», det står i Arbeiderpartiets program bemanningsnorm innen «2020», og den forrige regjeringen hadde bemanningsnorm «innen 2020».

Så må jeg også si at når man først gjør seg høy og mørk, lønner det seg kanskje også å ha med litt penger, at man selv viser gjennom sine alternative budsjetter at man virkelig mener dette. Kristelig Folkeparti har lagt inn 300 mill. kr til bemanningsnorm. Så vidt jeg kan se, er det mange andre partier som ikke har gjort det – ingen nevnt, ingen glemt.

Så er det selvfølgelig slik at regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet, fortsatt mener det vi har fremmet for Stortinget, og det er også begrunnelsen for at når Venstre fremmer et forslag i salen som ligger nærmere opp til – ja egentlig helt opp til – det vi har foreslått, er det naturlig for oss å gå for det.

Helt til slutt: Når det gjelder dokumentasjon, er det ikke slik at vi har foreslått en lovhjemmel som skal gi mer dokumentasjon i barnehagen eller mer kartlegging i barnehagen. Det er også nettopp grunnen til at Høyre og Fremskrittspartiet kommer til å stemme for forslaget fra Venstre, hvor det understrekes klart og tydelig. La meg bare gi et eksempel. Representanten Trettebergstuen skriver i en kronikk i VG i dag – hvor jeg er enig i veldig mye – om hva de gjør i Oslo. I Oslo pålegger de barnehagen å ha planer for systematisk observasjon av barnas språkutvikling. Jeg vil anta at dette også dokumenteres på en eller annen måte, at språkutviklingen ikke bare er en plan for systematisk observasjon, men at det også er en form for dokumentasjon, kanskje særlig når det gjelder de barna man er ekstra bekymret for, for å kunne gi tilbakemelding til foreldre ved samtaler, og at man har noe å forholde seg til på personalmøter når man diskuterer dette, og av diverse andre grunner. Den typen dokumentasjon er personopplysninger, og barnehagen har ikke i dag en klar hjemmel i lov for å behandle den typen personopplysninger, og det er den hjemmelen vi er opptatt av at barnehagen skal ha. Det betyr ikke at barnehagene skal dokumentere mer. Det betyr heller ikke at barnehagene skal dokumentere mindre, men det betyr at man skal ha en klar hjemmel for den dokumentasjonen man driver med i barnehagene i dag. I dag ligger det i forskrift, da vil det reises opp i lov.

Så tar jeg til orientering at Stortinget ønsker en enda tydeligere innramming av det forslaget. Man er, tilsynelatende i hvert fall, enig om intensjonen, men ønsker en klarere innramming, og det må vi da komme tilbake til Stortinget med.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:54:10]: Til Prop. 103 L for 2015–2016: Det er opp til kommunen å bestemme hvordan opptak av barn født i september eller oktober skal organiseres. Kommunens plikt er å tilby plass

fra den måneden barnet fyller ett år, og barnets rett er å få plass i barnehagen i den kommunen det er bosatt i, fra den måneden barnet fyller ett år. Kommunen kan velge å tilby disse barna plass allerede i løpet av august, men det er viktig å understreke at kommunen ikke har mulighet til å kreve oppstart og kreve foreldrebetaling fra og med august av foreldre med barn født i september eller oktober. Det er opp til barnehagen eller kommunen å fastsette hvilken dag i løpet av måneden – altså den måneden barnet fyller ett år – barnet kan starte, og foreldrene vil være pliktige til å betale foreldrebetaling fra den oppstartsdatoen som er fastsatt av kommunen eller barnehagen, forutsatt at denne er i løpet av den måneden barnet fyller ett år.

Det er også viktig å understreke at hensikten med utvidelsen av rett til barnehageplass er å sikre flere ettåringer barnehageplass, ikke å legge til rette for eller gi incentiver til tidligere barnehagestart for barn under ett år. Det slås i regjeringens høringsnotat fast at barnehagene må

«i perioden august til oktober ha en høyere tetthet av barnehagelærere enn minimumskravet som ligger i pedagognormen for å kunne ta imot barn i løpet av september/oktober».

Videre står det skrevet:

«En høyere tetthet av ansatte i august/september vil likevel være en fordel med tanke på kvaliteten i barnehagene. I august vil det være mange nye barn i de fleste barnehager. Flere barnehagelærere og ansatte per barn, kan bidra til bedre muligheter til å følge opp alle barn i en tilvenningsfase.»

Dette lovvedtaket skal legge til rette for at flere ettåringer kan starte i barnehagen når de trenger plass, og finansieringen av dette er et statlig ansvar. Ekstra utgifter til barnehagene og kommunene dekkes gjennom bevilgning i statsbudsjettet. Jeg har bare lyst til å presisere det, for det har kommet noen signaler om at man ikke helt har forstått hva denne flyttingen av datogrensen har betydd, og at dette da vil medføre større kostnader for kommunene. Det er viktig å presisere at dette ikke skal belastes verken barnehage eller kommune, dette skal bevilges over statsbudsjettet.

Så synes jeg den debatten vi har hatt om bemanningsnorm og barnehagelærernorm, er ganske interessant. Kunnskapsministeren har pekt på at det er full enighet i denne sal om at det skal innføres en bemanningsnorm innen 2020. Men det kunne vært interessant å høre – representanten Trettebergstuen var litt inne på det – om kunnskapsministeren også vil si at det er full enighet om minst 50 pst. barnehagelærere, en barnehagelærernorm. Hvis Høyre mener det nå, er jo det veldig positivt.

Kjersti Toppe (Sp) [14:57:28]: I meldinga står det:

«Med grunnlag i en presisert hjemmel i barnehageloven, vil regjeringen at rammeplanen skal gi klare føringer for plikten til å følge med på enkeltbarnets utvikling, trivsel og læring gjennom observasjon, dokumentasjon og vurdering.»

Difor har Senterpartiet vore skeptisk til forslag nr. 3 i innstillinga, om å setja mål for barnehagen sitt arbeid med språk osv. No ser vi at det kjem til å verta eit fleirtal, så vi

kjem til å støtta forslag nr. 3 i innstillinga, men eg vil seia frå talarstolen at vi forventar at det ikkje vert meir dokumentasjon eller kartlegging, og at det vert gjort på ein god måte.

Elles støttar vi forslaga nr. 2, 3, 4, 5, 7 og 8 i innstillinga når det gjeld barnehagemeldinga. Vi støttar òg I og II og forslaget frå SV, som er laust og delt ut i salen. Vi kjem til å støtta forslaga nr. 11, 14, 16 og 17, frå Venstre. Eg har ikkje gitt presidentskapet skriftleg beskjed om nr. 17 og nr. 3. Forslag nr. 4, om å vurdere å gi barna rett til å høyra til ei barnegruppe og om barnegruppestørrelse, meiner eg er altfor lite omtalt i denne barnehagemeldinga. Størrelsen på barnegruppa er viktig, spesielt for dei minste ungene. Det at dei har få andre ungar å innretta seg etter, og at dei har få vaksne å innretta seg etter, kan bety like mykje som bemanningstettleiken. Det håpar eg at statsråden kan ta med seg.

Når det gjeld ei rettleiande norm for det språklege grunnlaget – at det skal utarbeidast ei norm for kva ungene skal ha med seg frå barnehagen – vil eg, som eg tok opp i replikkrunder, presisera at det i dag vert gjort slike vurderingar av ungar. Det som eg reagerer på, er formuleringa om at ein skal ha ei norm for kva ungene skal ha med seg frå barnehagen. Språkutviklinga til ungar startar eigentleg frå dei vert fødte, med pludring, dei første orda osv., og ho skjer kontinuerleg. Eg held fast ved det eg sa, at her må ein òg ha eit godt samarbeid med helsestasjonen dersom ein får ein mistanke.

Når ungene er to år, skal dei kunna seia nokre setningar. Eg testa min eigen unge på toårsdagen og spurde: Øystein, kan du seia Øystein to år? Da svara han meg: Nei, din dust. Da fann eg ut at han jo var kartlagd greitt og bra, men det kan jo vera andre ting med det barnet som ikkje var like bra.

Audun Lysbakken (SV) [15:00:43]: Det har vært en litt spesiell debatt fordi den har vært preget av to ulike retninger.

På den ene siden er det venstresiden og sentrumspartiene, som har stått opp for det som har vært den tradisjonelle tilnærmingen til barnehagepolitikken, en videreføring av de lange linjene i norsk barnehagepolitikk, som tar utgangspunkt i lek, trivsel, sosial trygghet, ut fra en idé om at flere voksne og flere pedagoger er det aller viktigste for å få mer kvalitet i hverdagen til ungene, og at veien til læring ikke går gjennom mer kartlegging, gjennom mer målstyring, gjennom mer detaljstyring av pedagogene.

På den andre siden er det høyresiden, som har lagt fram en kurs i meldingen, og som har brukt denne debatten til enten å forklare at de har blitt misforstått, eller at den kursen egentlig ikke gjelder. Det tyder i hvert fall på at selv-tilliten med hensyn til eget budskap, fra Høyre og Fremskrittspartiets side, har gått betydelig ned i løpet av den tiden Stortinget har behandlet barnehagemeldingen, og det er det også god grunn til. Og jeg vil gi stor honnør til dem som står bak barnehageoppøret, og som har fått til dette og gjort at vi kan få barnehagepolitikken på sporet igjen.

Jeg lovet i sted å komme tilbake med en stemmeforklaring. Vi har et veldig høyt antall forslag som skal be-

handles. Jeg tror ikke jeg skal kjede forsamlingen med å gå igjennom absolutt alle, vår stemmegivning er levert inn til sekretariatet, men jeg vil bare si at vi støtter romertallsvedtakene i de ulike innstillingene. Vi vil også stemme for samtlige av de mindretallsforslag som enten Arbeiderpartiet alene eller Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti har fremmet, både i Innst. 338 L, i Innst. 344 L – med et lite unntak, som sekretariatet er informert om – og i Innst. 348 S. Vi vil også stemme for de fleste av de forslagene som er fremmet av Senterpartiet og Venstre, i tillegg til, selvfølgelig, SVs eget forslag.

Det vi ser her i dag, er en bred enighet mellom sentrumpartiene og venstresiden i barnehagepolitikken, som lover godt for framtiden, og som det også vil være klokt av statsråden å innrette seg etter. Den aller viktigste beskjeden statsråden kan ta med seg – det gjelder i denne saken som i en rekke andre saker han håndterer – er: Lytt mer til sektoren! Da får vi mindre konflikt, og vi får også en raskere vei fram til vedtak som kan bringe sektoren videre.

Karin Andersen (SV) [15:03:49]: Aller viktigst, kanskje: Hvis man lytter mer til dem som har greie på det, blir det bedre både skole og barnehage, og det er jo det vi vil alle sammen.

Jeg har lyst til å si at jeg er litt glad, for jeg føler at verden går litt framover. I 1973 begynte jeg å engasjere meg for barnehager, og da foregikk ikke debatten slik som den har gjort i dag. Da var det ganske mange som var veldig imot barnehager i det hele tatt, og veldig mange som slett ikke kunne tenke seg at det skulle være en rettighet for barn, at det skulle være billig, eller at det var bra for barn og familien. Tvert imot var de fleste partier som sitter i denne salen, veldig imot barnehager helt til SV tok initiativet til et barnehageforlik og forandret Norge til det bedre – for ungene, for familiene og for økonomisk vekst for landet. Det er jeg veldig stolt av og glad for.

Saken i dag handler om kvaliteten på barnehager. Når foreldre kommer med ungene sine til barnehagen, kommer de med det mest dyrebare de har. Jeg har jobbet i barnehage i 17 år, tatt imot dette dyrebare og vet at det er vanskelig å strekke til, særlig for oss som ikke var faglærte den gangen. Men gode, faglærte barnehagelærere er gull verdt, det er for få av dem, og mange barnegrupper er for store. Skal barnehagene bli så gode som de bør bli for at alle ungene skal kunne få utvikle seg så positivt som de har mulighet for, må det altså flere barnehagelærere til, det må til en bemanningsnorm, og det må til et tak når det gjelder antall barn, for det er ikke mulig bare å utvide, utvide og utvide.

En av debattene her er dette med språkkartlegging. Ja, det skjer jo hele tida i barnehagen. Men hvis du er i barnehagen og ikke er trygg fordi de voksne ikke har tid til deg, er min erfaring at noen unger kanskje ikke sier et steinsens ord. Noen unger snakker tidlig, noen unger snakker seint, og gode og nok barnehagelærere behersker veldig mange metoder som gjør at barn knekker kodene tidligere, og kan bli trygge på seg sjøl.

Til slutt: Barn skjønner fryktelig tidlig at de blir målt og kartlagt. Det kan hende det er en spore for noen, men for de

aller fleste er det en klump i magen. At man via kartlegging og måling bidrar til at barn får mestingsfølelse, som man sier, må jeg si at jeg ikke har noen tro på. Barnehagen skal ha nok kompetente ansatte, slik at barn mestrer, og er det nok ansatte med god kompetanse i barnehagen, går dette bra for de aller, aller fleste.

Presidenten: Geir Jørgen Bekkevold har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:07:05]: Jeg har lovet å gjøre rede for hvordan vi skal votere i dag, og nå skal mye sies på inn- og utpust i løpet av 1 minutt.

Jeg kan begynne med Innst. 344 L til Prop. 33 L. Forslagene Kristelig Folkeparti er med på, er allerede tatt opp, men jeg vil varsle at subsidiært vil vi stemme for Venstres forslag nr. 4.

Når det gjelder stortingsmeldingen, trekker vi forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. De andre forslagene fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti er allerede tatt opp.

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti i Innst. 338 L til Prop. 103 L er allerede tatt opp.

Så til forslagene fra de partiene som ikke er med i komiteen. Vi kommer til å stemme for Venstres forslag nr. 11, nr. 14, nr. 16 og nr. 17 og for Senterpartiets forslag nr. 19–23, nr. 25 og nr. 27.

Da tror jeg jeg har redegjort for hvordan vi forholder oss til forslagene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [15:08:36]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkning av arbeidet til styresmaktene for å nå måla om økologisk landbruk (Innst. 297 S (2015–2016), jf. Dokument 3:7 (2015–2016))

Presidenten: Saksordføreren, Tom E.B. Holthe, som egentlig er første taler, er ikke til stede. Da får Per Olaf Lundteigen ordet først.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:09:21]: Saksordføreren vil sikkert legge fram innstillingen. Jeg skal presentere saken sett fra Senterpartiets ståsted.

For det første er denne saken overordentlig viktig, fordi ren, trygg mat og ren og trygg drikke er utrolig viktig for folkehelsen. Det skjer en gledelig utvikling i den norske opinionen, nemlig at stadig flere blir bevisst på at en må stille større krav til maten. Veldig mange av de livsstilssykdommer og folkehelseproblemer vi har, har sin basis i at mat og drikke inneholder stoffer som over tid gir alvorlige komplikasjoner.

Punkt to: Saken er alvorlig fordi det som har vært Stortingets målsettinger over lang tid, ikke har blitt tatt på alvor, og blir ikke tatt på alvor, av Landbruks- og matde-

partementet. Jeg er veldig glad for rapporten fra Riksrevisjonen som går inn på et tema og vurderer om det som er sagt i denne sal over 16 år, er det vel, er fulgt opp eller ikke. Det er prisverdig, og det står Riksrevisjonen til ære.

Stortinget har hatt mål for økologisk jordbruk siden 1999. Den gang ble det sagt at målet var at 10 pst. av det totale jordbruksarealet skulle være lagt om til økologisk drift innen 2010. I 2005 ble målet endret til at 15 pst. av produksjon og forbruk skulle være økologisk innen 2015. Så så en at det var vanskelig å nå, så i 2010 ble tidsperioden forlenget til 2020.

Vi har presise målsettinger. Målsettingene er så presise at det skal drives økologisk matproduksjon på 15 pst. av det samlede jordbruksarealet, og det er klart definert hva som er jordbruksareal, det er Landbruks- og matdepartementet fullstendig klar over i sin statistikk. Det står at 15 pst. av husdyrholdet skal være økologisk. Husdyr vet også Landbruks- og matdepartementet hva er i forhold til ville dyr. Vi snakker altså om husdyr. Det er ambisiøst, det er alle enig om, men Stortinget var klar over at det var ambisiøse mål, da målsettingene ble satt. Dette jeg nå sier, er det en enstemmig komité som står bak: presisjonen i målsettingene, at det er ambisiøst, og at Stortinget var klar over at det var ambisiøst, da målsettingene ble satt.

Økologisk landbruk er definert i regelverket for økologisk produksjon i forskrift om økologisk produksjon og merking av økologiske landbruksprodukter og næringsmidler av 4. oktober 2005, den såkalte økologiforskriften. Alle som produserer økologiske landbruksprodukter og næringsmidler, må holde seg til det offentlige regelverket på området. Det er altså presist og nøye regulert.

Denne økologiske driftsformen bygger på en del forutsetninger. Naturressursene skal forvaltes slik at skadelige virkninger på miljøet unngås, og derved sikre at jordens fruktbarhet på lang sikt ivaretas. Det genetiske mangfold og artsrikdommen skal sikres, og ved økologisk jordbruk skal det skapes et miljø som tilgodeser husdyrenes naturlige adferd og behov. Så kommer det som er det aller vanskeligste og mest krevende, nemlig at det skal være et vekstskifte som skal være mest mulig variert, og plante dyrkingen skal være lagt opp slik at en forebygger ugress, sykdommer og skadedyr, og med mest mulig resirkulering av organisk materiale. Det er meget krevende å drive økologisk jordbruk med minst mulig ugress. Det vet enhver som har prøvd å praktisere det. Det er enklere å bruke sprøytemidler.

Ved økologisk drift blir det lagt opp til en balanse mellom areal og husdyrhold med hensyn til forproduksjon og bruk av husdyrgjødsel – glitrende. Det er gammel kunnskap at det skal være samsvar mellom husdyrholdet du har, som lever av planter, og arealet du har å dyrke planter på – god, gammel, verdikonservativ kunnskap som det økologiske jordbruket nå har tatt fatt i. Det er dem til ære for det.

Økologisk jordbruk har som mål at produkter også etter bearbeiding skal ha basis i det helhetlige utgangspunktet. Bearbeiding er altså også vesentlig. Hva du putter inn i råvarene, hvordan du bearbeider dem, er også vesentlig, for enhver som leser en produktinformasjon, ser alle de stof-

fene som er puttet inn i det en skal spise, etter at det er gått fra primærjordbruket. Det er videre i økologisk jordbruk krav til at genmodifiserte organismer og produkter avledet av sånne ikke skal brukes. Genmodifiserte organismer, hvis vi eksempelvis tar planter, er planter som tåler sprøytemidler som er av en sånn karakter at vanlige planter drepes for fote dersom dette sprøytemiddelet blir brukt. Når det gjelder genmodifiserte planter, tåler planten et sprøytemiddel som alle andre grønne planter dør av. Det viser hva den planten inneholder, og det er den faglige, saklige begrunnelsen for hvorfor en skal holde seg vekk fra genmodifiserte organismer og genmodifiserte planter.

Det er Landbruks- og matdepartementet som har det overordnede ansvaret for landbruksforvaltningen og skal legge til rette for at målene for økologisk landbruk blir nådd. Det har aldri vært noen tvil om hvem som har ansvaret i denne saken. Det er Landbruks- og matdepartementet ved statsråden.

De siste offentlige, dokumenterte tallene finner vi i Landbruksdirektoratets rapport fra 2016, og den viser at det fortsatt er en nedgang i det økologiske arealet i Norge. Det skjer i 2015, og det er nå en situasjon hvor bare 4,8 pst. av det totale, norske jordbruksarealet er økologisk areal. Samlet utgjør det i underkant av 500 000 dekar. Det går altså nedover. Andelen økologisk kornproduksjon er om lag 1 pst. Andelen økologisk solgt kraftfôr lå på 1,8 pst. i 2015, og økologisk husdyrproduksjon utgjorde i 2015 følgende i volum: melk 3,4 pst., kjøtt 1 pst., fjørfe 0,2 pst., egg 5,2 pst. Når det gjelder frukt, bær og grønnsaker, som veldig mange er opptatt av, framgår det at også der er arealet i tilbakegang, men at det i hovedsak skyldes nedgangen i potetarealet. Det totale økologiske frukt-, bær- og grønnsaksarealet er bare på 2,3 pst. av totalareal.

Hva så med forbruket? Det skjer en radikal endring i folks forbruksvaner, som jeg innledet med. Sjøl om det nå er sånn at i dagligvarehandelen utgjorde de økologiske matvarene i 2014 bare 1,45 pst., så har det fra 2013 til 2014 vært en økning på nesten 30 pst. – enormt. Ifølge Landbruksdirektoratets rapport nr. 12 fra 2016 økte omsetningen av økologiske mat- og drikkevarer med nesten 15 pst. i 2015, til nesten 2 mrd. kr, og det er en fordobling siden 2010. Innenfor andre kanaler enn dagligvarehandelen økte det også betydelig.

Det som skjer, er altså en positiv holdningsendring hos norske forbrukere til økologiske mat- og drikkevarer, og det er bra. Det er meget bra, og her vil jeg rette en oppfordring til dagligvarekjedene. Dagligvarekjedene med det monopoliserte marked som de tre har, har nå et stort ansvar for å gjøre en jobb for å få fram flere økologiske produkter for en grei pris til forbrukerne, slik at en kan få en utvikling som er i samsvar med Stortingets vilje på det området.

Det har vært et problem hittil at det har vært større produksjon enn det som har vært omsatt i markedet. Det har ført til at en stor del av den økologiske produksjonen blir solgt som ordinære produkter i markedet. Fra 2010 er andelen økologiske varer som er videresolgt fra mottaks- og foredlingsanlegg som økologisk merkede varer, økt for alle husdyrprodukter. Men fortsatt er det sånn i 2015 at bare 54 pst. av melken som er produsert økologisk, blir

solgt som økologisk. For kjøtt er tilsvarende 39 pst., og med kjøtt menes storfe, sau, lam og svin. For fjørfe er det 100 pst. – gledelig – for egg 81 pst. Det som er å merke seg her, er at utviklingen går i riktig retning, men fortsatt er det altså altfor mye av det som produseres økologisk, som blir solgt som ordinære varer.

Riksrevisjonen har påpekt fem hovedfunn, og det viktigste står i punkt 1:

«Utviklinga for økologisk produksjon og forbruk er ikkje i samsvar med måla frå Stortinget på området.»

Det står vidare at regelverket er for komplekst og uoversiktlig, stimuleringstiltakene er ikke nok til å øke den økologiske produksjonen, og styresmaktene har ikke lagt godt nok til rette for å øke det offentlige forbruk av økologisk mat. Så gjelder det markedsføringen, hvor den generiske markedsføringen, det som på godt norsk heter markedsføring av en produktkategori istedenfor en bestemt merkevare, ikke er omfattende nok til å nå ut til forbruker, distributør, storhusholdning og dagligvarehandel.

Hvorfor driver vi med økologisk jordbruk? Det er to hovedgrunner til det. Den første er at forbrukerne som ønsker å spise og drikke økologiske jordbruksprodukter, skal få dekket sitt behov gjennom nasjonal produksjon for de produkter det er naturlig å produsere i Norge. Den andre er at økologisk jordbruk skal være en læringsarena for hele det norske jordbruket for å gjøre driftsmetodene mer framtidrettet ved å fremme fruktbarheten i jorden og bedre dyrevelferden. Å dekke forbrukerbehovet og forbedre driftsmetodene for hele det norske jordbruket er altså svært gode formål.

Norsk jordbruk er gjennomregulert. Norsk jordbruk er en privat næring. Det er næringsvirksomhet, men den er gjennomregulert. Jeg kjenner ikke til noen private næringer som er så gjennomregulert som norsk jordbruk. Det er regulert gjennom lover og forskrifter og ikke minst gjennom økonomiske virkemidler. Mer enn hele nettoinntekten i norsk jordbruk kommer som bevilgning over statsbudsjettet, og jeg kan forsikre presidenten at det ikke blir delt ut en krone fra statens side uten at det er en hensikt bak. Det er gjennomregulert. Hvorfor er vi da i den situasjonen, når en har så mange virkemidler, at en er så langt vekk fra målet?

Dette grunnleggende misforholdet mellom målsetting og det som kommer fram i denne riksrevisjonsrapporten, kan umulig være en tilfeldighet. Min vurdering er at det er et resultat av en mangeårig dobbeltkommunikasjon fra departementets side overfor Stortinget. Jeg er klar over at det er sterkt sagt, men jeg prater av noe erfaring. Det er et resultat av mangeårig dobbeltkommunikasjon. En har sagt formuleringene, men har gjort noe annet. Dette kan ikke fortsette. Det kan ikke fortsette at en på dette området, og jeg skal ikke ta fram andre områder, sier én ting og gjør noe annet, når en har tilnærmet full kontroll over arenaen vi snakker om.

Jeg vil derfor understreke at Stortingets mål om at 15 pst. av produksjon og forbruk av jordbruksvarer skal være økologisk i 2020, fra Senterpartiets side står fast, og det må gjennomføres. Hvis det ikke står fast og skal gjennomføres, må Stortinget fortelle at en går vekk fra dette,

og så får en fortelle forbrukerne at Det norske storting har lagt målet for økologisk jordbruk på et lavere og mindre ambisiøst nivå enn det som ble fastlagt for mange herrens år siden.

Dette er bakgrunnen for at Senterpartiet fremmer forslag, som har fått tilslutning fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Vi ber ut fra det jeg nå beskriver, om at regjeringa kommer tilbake til Stortinget på egnet måte høsten 2016. Ja, det er krevende, men det henger sammen med at det her er sagt så mye og gjort så lite over så lang tid, at nå må departementet skjerpe seg. Nå må en skjerpe seg, en kan ikke bare sitte her og snakke uten å gjennomføre ting. Da må vi få en konkret handlingsplan som omfatter generisk markedsføring, kunnskapsbasert informasjon og rådgivning om økologisk jordbruk til både gårdbrukere og forbrukere, økt offentlig innkjøp, nødvendig økte økonomiske stimuleringstiltak, for dette gjør seg ikke sjøl. Det er meget krevende å drive økologisk produksjon, og det krever stor innsats og stor faglig dyktighet, og da må en få økonomisk mulighet til å leve av arbeidet som er så viktig framover.

Til slutt må vi få en forenkling av regelverket for økologisk produksjon og foredling, slik at Stortingets mål nås i 2020.

Jeg vil si det sånn at hvis forslaget jeg nå har presentert hovedinnholdet i, ikke får subsidiær støtte fra de partiene som kan gi det flertall, nemlig Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, så vil det være helt uklart om Stortinget mener at målet for økologisk produksjon og forbruk skal nås i 2020. Jeg regner med at Riksrevisjonen er enig med meg i at det er en slik klargjøring en må ha, slik at en vet hva som er Stortingets reelle mening om saken. Dermed kan vi få en åpen debatt og et åpent ordskifte, og folk kan velge hvem som ivaretar denne delen av politikken på den mest framtidsrettede måten.

Presidenten: Tok representanten Lundteigen opp forslaget?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:25:03]: Jeg tar opp forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Da har representanten Per Olaf Lundteigen tatt opp det forslaget han refererte til.

Tom E.B. Holthe (FrP) [15:25:12] (ordfører for saken): Først og fremst må jeg få beklage at jeg kommer noe sent inn i salen til denne saken. Ikke som en unnskyldning, men forklaringen er at naturen av og til krever sitt etter inntak av diverse landbruksprodukter.

Denne saken dreier seg om Riksrevisjonens undersøkelse av «arbeidet til styresmaktene for å nå måla om økologisk landbruk». Stortinget har hatt mål for økologisk landbruk siden 1999, da det ble satt som mål at 10 pst. av det totale jordbruksarealet skulle være lagt om til økologisk drift innen 2010. I 2005 ble målet endret til at 15 pst. av produksjonen og forbruket skulle være økologisk innen 2015. I 2010 ble tidsperioden forlenget til 2020. Som

det framgår av Riksrevisjonens rapport, er den økologiske produksjonen i Norge langt under målet, og målet vil vanskelig bli nådd innen tidsfristen, 2020.

Komiteens flertall har merket seg at det økologiske regelverket er et forhold som Riksrevisjonen påpeker som en mulig årsak til at økologisk matproduksjon ikke har en større markedsandel. Riksrevisjonen framhever at regelverket er komplekst og uoversiktlig. Regelverket for økologisk produksjon, videreføring og merking er gjort til en del av EØS-avtalen. Dagens forskrift om økologisk produksjon og merking av økologiske landbruksprodukter og næringsmidler av 2005 – økologiforskriften – er basert på en EU-forordning fra 1991 og en rekke endrings- og gjennomføringsforordninger. Flertallet i komiteen antar at den viktigste årsaken til at målet for økologisk matproduksjon ikke nås, er at etterspørselen etter økologiske matvarer er for lav i Norge. I dag må deler av den økologiske produksjonen selges som ordinære varer.

Flertallet viser til at norskprodusert mat generelt har rykte på seg for å være trygg å spise, antakelig mye fordi det norske landbruket er i verdenstoppen hva gjelder renhet i produksjonsprosessen. Blant annet benyttes det lite antibiotika i norsk husdyrproduksjon, noe som medvirker til at norsk landbruk er lite utsatt for antibiotikaresistens. Det kan også være med på å forklare hvorfor konvensjonelt dyrket mat holder så god stand i forhold til økologisk mat. I denne sammenheng spiller også pris en avgjørende rolle. Økologisk mat er generelt dyrere enn konvensjonelle varer.

En samlet komité viser til at Riksrevisjonen anbefaler at Landbruks- og matdepartementet

- utarbeider en oppdatert, helhetlig strategi for å nå målene om økologisk produksjon og forbruk
- som part i landbruksoppgjøret kommer med stimulerings tiltak som i større grad bidrar til økt økologisk produksjon
- tar initiativ til økt innkjøp av økologisk mat i det offentlige
- bruker generisk markedsføring og kunnskapsbasert informasjon om økologisk landbruk for å øke forbruket av økologiske matvarer

Flertallet i komiteen viser til at statsråden er enig med Riksrevisjonen i at det er behov for en ny og helhetlig strategi, og at en da vil vurdere hvordan og hvilke initiativ som skal bli tatt overfor andre departementer og virksomheter for å fremme økologisk mat i private og økologiske storhusholdninger.

Flertallet har merket seg at statsråden mener det er ressurskrevende å påvirke forbrukerne til å velge økologisk mat gjennom generiske markedsføringskampanjer, og at en i stedet bør legge vekt på informasjon til forbrukerne i det videre arbeidet på området.

Med dette anbefaler jeg innstillingen fra komiteen.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Anne Odenmarck (A) [15:29:47]: Målet for Riksrevisjonens undersøkelse har vært, som saksordføreren har re-

degjort for, å finne ut om Landbruks- og matdepartementet gjennom styring og virkemiddelbruk har lagt til rette for å nå målene om økologisk produksjon og forbruk.

Sjelden har vel en undersøkelse gjort av Riksrevisjonen hatt et så klart svar. Utviklingen er ikke i samsvar med målene, og det er ikke lagt til rette for å øke den økologiske produksjonen, og heller ikke for å øke det offentlige forbruket av økologisk mat. Selv statsråden skriver at han er enig i at utviklingen for økologisk produksjon og forbruk per i dag ikke er i samsvar med målsettingen.

Riksrevisjonen mener det er uheldig at den økologiske produksjonen og forbruket fremdeles er så langt fra målene. Det er vi i Arbeiderpartiet helt enig i. Det er faktisk slående hvor langt unna vi er.

Samtidig avdekker Riksrevisjonens undersøkelse at folk i større grad enn for bare for få år siden er opptatt av økologisk mat. Fra 2013 til 2014 var det en vekst i dagligvarehandelen på nesten 30 pst. På samme tid har omfanget av areal som er under omlegging fra konvensjonelt til økologisk landbruk, gått ned siden 2009. Denne ubalansen kan oppå det hele føre til økt import av jordbruksprodukter som kan bli produsert i Norge, som kjøtt og korn.

Tallene bekrefter utviklingen. Omsetningen av økologisk kjøtt ble syvdoblet i perioden fra 2006 til 2014, mens kjøttproduksjonen bare økte med 0,6 pst. Økologiske kornprodukter og bakervarer ble doblet i samme periode, mens kornproduksjonen steg med 0,8 pst.

Når det i tillegg viser seg at bare 27 pst. av det norskproduserte økologiske kjøttet og halvparten av melken blir merket som økologisk, må man som ikke-ekspert spørre seg hva som gikk galt, og hva som bør gjøres.

Riksrevisjonen har kommet med en rekke tilrådninger til Landbruksdepartementet som sikkert vil være en god start på dette. Det handler i korthet om å lage en helhetlig strategi, øke produksjon og rekruttering og hindre frafall gjennom stimulerings tiltak, ta initiativ for å øke offentlige innkjøp av økologisk mat og markedsføre det økologiske landbruket bedre.

Arbeiderpartiet viser sammen med komiteens flertall til at statsråden er enig med Riksrevisjonen i at det er behov for en ny, helhetlig strategi, og at en da vil vurdere hvordan og hvilke initiativer som skal bli tatt overfor andre departementer og virksomheter for å fremme økologisk mat i private og økologiske storhusholdninger.

Vel så viktig er det at flertallet mener at denne helhetlige strategien er et viktig tiltak som bør ligge til grunn for alt videre arbeid på området, at de andre anbefalingene fra Riksrevisjonen blir nærmere vurdert når strategien utarbeides, og at andre relevante aktører trekkes inn i arbeidet, slik at også tiltak som ligger utenfor landbruks- og matministerens område, tas med.

Arbeiderpartiet mener også – i likhet med Venstre, SV og Miljøpartiet De Grønne – at det er viktig å sikre tilstrekkelig tilskudd til omlegging til produksjon av økologisk kjøtt og melk for å møte etterspørselen etter disse produktene.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [15:34:06]: La meg starte med å referere til Kristelig Folkepartis utmerkede parti-program. Der står det bl.a.:

«Matvareproduksjonen i Norge skal baseres på en miljø- og ressursvennlig utnyttelse av lokale ressurser.»
Det står videre:

«Derfor må grovførbaserte produksjoner prioriteres fremfor dem som krever økt innførsel av kraftfôr.»

Miljø- og ressursvennlig utnyttelse må være en viktig stolpe i norsk landbruk. Forvalteransvaret forplikter. Forvalteransvaret forplikter oss til å ivareta ressursgrunnlaget slik at vi kan overføre jorda og et godt grunnlag for matproduksjon også til kommende generasjoner. For Kristelig Folkeparti er ansvarlig og bærekraftig miljø- og ressursforvaltning innenfor landbruket en kjerneverdi. Det er en del av den helhetlige økologiske tankegangen som må prege oss i enda sterkere grad framover.

Heldigvis ser vi noen tegn i tiden på at økologisk mat er i vinden. Mange etterspør mat uten sprøytemidler og tilsetningsstoffer. Stadig flere forstår at økolandbruk tar vare på livet i jorda og gir større biologisk mangfold. Vi ser en økt bevissthet om hva vi spiser, hva vi putter i oss av kunstige tilsetningsstoffer. Dette er grunnleggende positivt. Økt innslag av økologiske matprodukter på forbrukernes bord vitner om en større bevissthet enn tidligere knyttet til helse og miljø. Ikke minst ser vi en økende bevissthet knyttet til dyrevelferd hos norske forbrukere. Det er positivt.

Kristelig Folkeparti stiller seg bak Stortingets mål om at 15 pst. av produksjonen og forbruket skal være økologisk i 2020. Dette målet, som ble fastsatt i 2010, er fortsatt det som gjelder som en politisk forpliktende målsetting. Som også Riksrevisjonens rapport viser, er det en lang vei å gå på dette området, men det er altså noen positive tendenser. Forbruket av økologisk mat øker, og vi er på rett vei.

Riksrevisjonen har i sin rapport vurdert om Landbruks- og matdepartementet gjennom styring og virkemiddelbruk har lagt til rette for å nå målene om økologisk produksjon og forbruk på en god måte. Det er flere interessante funn her. Riksrevisjonen mener bl.a. at stimulerings tiltakene ikke er tilstrekkelige for å øke den økologiske produksjonen. Det bidrar ifølge rapporten til en utvikling som gjør det vanskeligere å hindre frafall og å rekruttere nye økologiske bønder.

Det pekes videre på at myndighetene ikke har lagt godt nok til rette for å øke forbruket av økologisk mat i offentlig sektor. Dette er et punkt vi kan merke oss. Stat og kommuner bør i større grad bruke sin innkjøpsmakt og stille krav om innkjøp av økologisk mat. Det viser seg altså at kun en fjerdedel av offentlige kunngjøringer i 2014 stilte krav om at økologisk mat skulle inngå i tilbudet.

Stat, fylke og kommune må gå foran og bruke sin innkjøpsmakt. Men en hovedoppgave framover vil nok fortsatt være å stimulere og motivere den alminnelige forbruker til å velge økologiske produkter. Dette handler i stor grad om tilgjengelighet og pris. Jeg merker meg at Riksrevisjonen foreslår at det utarbeides en oppdatert helhetlig strategi for å nå målene om økologisk produksjon og forbruk.

Som part i jordbruksoppkjøret har staten en mulighet til å sette i verk stimulerings tiltak som i større grad bidrar til å øke den økologiske produksjonen. På den måten kan staten bidra til å sikre rekruttering og forhindre frafall av økologiske primærprodusenter. Dette peker rapporten på, og det er verdt å merke seg dette.

Til slutt vil jeg vise til det forslaget som Kristelig Folkeparti fremmer sammen med Venstre, SV og Miljøpartiet De Grønne, hvor vi ber regjeringen legge fram en tydelig handlingsplan for å øke den økologiske matproduksjonen i Norge. Vi trenger en tydelig handlingsplan, slik at vi kan få en raskere utvikling mot det målet Stortinget har vedtatt. Dersom vi skal få økt den økologiske produksjonen, og dersom vi skal få flere til å velge økologiske produkter, tror vi det vil være nyttig med en oppdatert plan med konkrete virkemidler. Riksrevisjonens rapport vil være et nyttig grunnlagsdokument i det arbeidet.

Jeg tar herved opp forslaget.

Presidenten: Da har representanten Hans Fredrik Grøvan tatt opp det forslaget han refererte til.

Karin Andersen (SV) [15:39:03]: Økologisk landbruk er viktig. Grunnen til at det er viktig, er at det handler om å ta vare på kanskje den viktigste ressursen vi har, nemlig matjorda, og behandle den på en slik måte at en kan produsere mat for framtidige generasjoner i århundrer og årtusener. Dette er et forvaltningsansvar som er enormt for dem som driver med jorda, men det er også et forvaltningsansvar som må ivaretas av myndighetene når de skal drive landbrukspolitikk.

Det både å utvikle økologisk landbruk og å bidra til økologisering av det konvensjonelle landbruket er svært viktig. Det handler ikke om, tror jeg, at økologisk mat er sunnere enn konvensjonell mat – det strides forskningen om, så det vet jeg ikke – men for jorda er det sunnere. Og det er den vi må bevare for alle framtidige generasjoner. Derfor har Stortinget satt et slikt mål. Det var meningen at det skulle nås. Det var ikke et tulleforslag med gode ønsker for framtida, det var alvorlig ment, slik som representanten Lundteigen sa.

Riksrevisjonen sier at når man ikke når målene, må man sette inn flere virkemidler – det står det i rapporten. Spørsmålet er da: Hva gjorde regjeringen da de skulle legge fram sitt landbruksoppkjøret etter at Riksrevisjonens rapport kom? Satte de inn virkemidler i tråd med denne rapporten? Svaret er definitivt nei, det gjorde ikke regjeringen. Det var manglende satsing. Noen av tilskuddene holdes på dagens nivå, men potten til utviklingsmidler for økologisk landbruk – nå snakker jeg altså om statens tilbud i jordbruksoppkjøret – skulle fryses på fjorårets nivå. Blir det mer økologisk landbruk av det? Nei. Det skulle ikke bevilges flere midler til informasjon om økologisk landbruk enn før, og informasjon har vært viktig, har vi sett i Riksrevisjonens rapport og hørt av flere andre talere før meg. Det skal ikke bevilges flere midler til Norsk Landbruksrådgiving, som jo er veldig nødvendig hvis man skal få både overgang til økologisk produksjon og mer økologisering av generelt, konvensjonelt landbruk. Arealtilskuddet blir som

det var, med unntak av tilskuddet til økologisk produksjon av grønnsaker, der det var en liten økning. Tilskuddene til økologisk husdyrhold ble økt litt innenfor rammen, men bare innenfor en uendret bevilgning på 107,2 mill. kr i statens tilbud.

Samlet avsetning til økologisk landbruk for 2017 var foreslått til 155,5 mill. kr. Det står i skarp kontrast til Riksrevisjonens anbefalinger om å styrke stimulerings tiltakene på økologisk produksjon både gjennom utviklingstiltak og produksjonstilskudd.

Riksrevisjonen hadde også klare anbefalinger om behovet for en betydelig satsing på disse informasjonstiltakene hvis Stortingets mål skulle kunne nås.

Det er nesten uhørt at departementet til de grader overhører denne Stortingets kontrollinstans på denne måten, uten klart å melde tilbake at man ikke ønsker å følge opp disse målene, man ønsker noe annet. Det ville jeg vært uenig i, men det ville være en politisk real sak om man gjorde det og sa at dette bryr vi oss ikke om, derfor gjør vi det ikke. Da kunne vi fått en real kamp om dette og ikke en sånn skyggeboksing som vi har nå, der alle sier at de er enige i målene, men ikke følger det opp i praksis.

Veldig mange snakker også om at det er markedet som skal være styrende. Ja, nå øker etterspørselen så mye at man må øke importen. Når Stortinget bevilger penger til og ønsker å styrke økologisk produksjon i Norge, handler det om bruk av jord i Norge og norske ressurser i Norge, og ikke om å styrke økologisk produksjon i andre land. Det er kanskje ikke det verste som kan skje at man gjør det, men vi trenger denne omleggingen her i Norge.

Det er mange tiltak som man trenger for å bedre dette. For eksempel trenger man å gjeninnføre og styrke omleggingstilskuddet for økologisk produksjon og innføre kompensasjon for første karensår. Man kan styrke grovførtilskuddet og øke beitetilskuddet. Man kan øke grøftetilskuddet for å bedre jordkvaliteten og for god agronomi og få grunnlag for god grasproduksjon. Man kan ha ulike virkemidler for økologisk korn. Man kan støtte volumproduksjon på økologisk frukt, f.eks., gjennom egne distrikts-tilskudd. Man kan støtte teknologiutvikling som frambringer lettere jordbearbeidingsmaskiner og høsteutstyr. Man kan øke investeringsmidlene gjennom Innovasjon Norge. Man kan øremerke midler til økologisk produksjon. Man kan øke rentestøtten til investeringer i økologisk produksjon. Man kan rydde opp i regelverket rundt økologisk produksjon, som er veldig innviklet. Man kan styrke støtteordninger som vil motivere klyngedannelse og samarbeid innen økologisk drift, for det er viktig.

Det er mange matentreprenører innenfor denne bransjen, og det er noe som Norge er veldig glad i, og som mange liker å smykke seg med. Turister kommer, og de ønsker å få tak i noe som er spesielt for Norge, og økologiske produkter står høyt i kurs. Så her er det mange gode ringvirkninger rundt det.

Man kan styrke rådgivningen. Man kan f.eks. fastsette at staten skal kjøpe inn økologiske varer til sine kantiner, og at det f.eks. skal omfatte 50 pst. av det som serveres i statens kantiner. Det ville gi en stabil markedstilgang for mange produsenter, som de trenger for å kunne tørre å

satse. Man kan øke tilskuddet til sluttprodukter som melk og kjøtt og egg og grønnsaker. Man kan øke satsingen på generisk markedsføring og informasjonstiltak, som det er forslag om her i dag, som vi håper det blir flertall for. Og man kan f.eks. ha regionalisering av økologisk merkevare og kommunikasjonsstrategi mot regionale markeder.

Det er mange ting man kan gjøre utover det man gjør i dag. Nå har man gjort lite og lagt fram statens tilbud stikk i strid med de målsettingene som Stortinget har satt, etter at Riksrevisjonens rapport ble lagt fram.

Det er forslag i innstillingen i dag som vi er med på, men det er helt åpenbart at det trengs flere tiltak, og jeg varsler at SV kommer med representantforslag på denne saken.

Rasmus Hansson (MDG) [15:47:29]: Av og til er det en litt underlig opplevelse å sitte i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité – i disse tider kanskje ikke bare av og til, engang. Det er forbausende når Riksrevisjonen på den måten som den gjør i rapporten om regjeringens og Landbruksdepartementets oppfølging av Stortingets mål om økologisk landbruk, til de grader påviser at departementet åpenlyst og fullstendig ignorerer det som er et stortingsvedtak, og at dette skjer systematisk over mange år. Det er rart for en fyr som meg, som er forholdsvis ny i norsk politikk. Riksrevisjonens rapport viser at regjeringens oppfølging av stortingsvedtaket om 15 pst. økologiske varer er veldig langt fra god nok og veldig langt fra engang aktive forsøk på å følge opp dette målet. Dette har økomiljøer og landbruksmiljøer i Norge påpekt gang på gang uten at det tilsynelatende har hatt noen som helst effekt.

Hvorfor skal vi drive med økologisk landbruk i Norge, og hvorfor har Stortinget vedtatt at vi skal gjøre det? Det er jo ut fra en erkjennelse av at landbruksmetoder uten økologiske hensyn har for store miljøkostnader og framfor alt for store kostnader for landbruket selv over tid. Det grunnleggende prinsippet i økologisk landbruk er å drive landbruket i langsiktig balanse med ressursgrunnlaget og det biologiske mangfoldet som ethvert landbruk nødvendigvis må være en del av. Det er poenget med å fremme økologisk landbruk i Norge. I tillegg har vi også en økende etterspørsel etter økologiske varer.

Vi har havnet i en situasjon hvor departementet ikke bare er totalt og bevisst i utakt med Stortingets opprinnelige mål, men det er også helt i utakt med kundegrunnlaget, etterspørselen og opinionens utvikling, som mange har påpekt. Økologiske varer etterspørres nå så til de grader at norsk produksjon overhodet ikke holder følge med etterspørselen, og vi er i den underlige situasjonen at vi må importere økologiske varer – pakket inn i tre lag plast – med fly for at vi skal få tilfredsstilt denne etterspørselen.

Hvis den utviklingen som vi ser i dag, fortsetter på denne måten, vil vi om få år oppleve at heller ikke det som i dag er et noenlunde balansert produksjons- og etterspørselssystem, nemlig økologisk kjøtt og melk, kan møte etterspørselen. Det er altså nå spørsmål om faktisk å ta inn over seg at hele prinsippet, hele målsettingen, om å utvikle økologisk produksjon er i ferd med å svikte, og vi ser veldig skumle tegn på at dette skjer. Det betyr, som represen-

tantan Karin Andersen bl.a. påpekte, at regjeringen heller ikke i jordbruksoppkjøret har respondert på Riksrevisjonens forskjellige påpekninger, og det er et veldig illevarslende signal for muligheten for å stable på beina en økologisk produksjon som er i balanse med et marked, og som bidrar til å utvikle norsk landbruk i riktig retning.

Det økologiske landbruket i Norge trenger et kraftig løft når det gjelder produksjonstilskudd, kompensasjon i omleggingsfasen, grovførtilskudd, utviklingsmidler for økologisk produksjon – en rekke forslag som har foreligget lenge, og mange av dem finnes i Riksrevisjonens rapport. Mulighetene for å ta i bruk en aktiv tiltaksliste er selvfølgelig veldig store og veldig nærliggende, og det går utelukkende på vilje til å systematisere det og prioritere det politisk.

Det er ikke noe poeng i å holde et noe vesentlig lengre innlegg om dette nå. Det foreligger et forslag om det mest selvfølgelige tiltak av alle, nemlig en systematisk handlingsplan for å sette inn prioriterte virkemidler, og i rekkefølge, når det gjelder et mål om faktisk å oppfylle Stortingets vedtak og videreutvikle et grunnlag for økologisk produksjon i Norge som kan vokse.

Miljøpartiet De Grønne er glad for å være med på dette forslaget, og vi håper at vi i en avstemning kan få flertall for det her i Stortinget. Det vil bekrefte at Stortinget mener det de tidligere har vedtatt, og dersom det ikke blir flertall for et slikt forslag, håper vi at regjeringen på eget initiativ vil gjøre det opplagte, nemlig å skride fra løfter til konkret handling for å oppfylle sine egne og Stortingets intensjoner.

Tom E.B. Holthe (FrP) [15:53:41]: Fremskrittspartiet deler ikke stortingsflertallets målsetting om 15 pst. produksjon og forbruk av økologiske matvarer. Fremskrittspartiet er av den formening at markedet skal avgjøre etterspørselen etter økologiske landbruksvarer. Det som en politisk vedtatt målsetting om den økologiske matproduksjonen og forbruk av den representerer, gir en fort assosiasjoner til Sovjetunionens femårsplaner under den kalde krigen. De ble sjelden nådd, og hvis de ble nådd, var gjerne ikke resultatet i tråd med forventningene.

Bøndene ynder å kalle seg næringsdrivende. Da må de også innrette seg etter markedsmekanismen som tilbud og etterspørsel representerer. Når tallene for omsetning av økologiske landbruksvarer ikke er i nærheten av politisk fastsatte mål, er det åpenbart ikke politikken på området som det er noe feil med, men kanskje målsettingen i seg selv.

I tillegg til tilbud og etterspørsel er det en tredje viktig faktor som spiller inn, nemlig pris. Når en registrerer at den økologiske driftsform er mer arbeidsintensiv og gir lavere avling per dekar enn tilfellet er innenfor det konvensjonelle landbruket, har det noe å si for prisfastsettelsen. Og ved en overgang fra konvensjonell driftsform til økologisk matproduksjon – hvor mye ekstra jordbruksareal må ikke til for bare å opprettholde dagens matproduksjon?

Noen av partiene i denne salen er bekymret for utviklingen av den norske selvforsyningsgraden når det gjelder matproduksjon. Det er fristende å spørre om hvilken målsetting som er viktigst for partiene som taler varmt for

det økologiske. Er det økt matproduksjon samlet sett eller 15 pst. økologisk matproduksjon for enhver pris?

Matjorda i Norge er under press. Grunnen til det er at det meste av matjorda gjerne er lokalisert rundt byer og tettsteder med voksesmerter. Vi trenger areal til offentlige formål og til boligbygging til en stadig voksende befolkning. Vi trenger også areal til utbygging av infrastruktur for å flytte oss fra A til B. Løsningen blir gjerne fortetting og bygging i høyden for å unngå ytterligere nedbygging av matjord. Men en har registrert lokalt at de partier som gjerne skulle sett at jordvernet var grunnlovfestet, ikke nødvendigvis er de partier som står sterkest på krav om fortetting.

Noen ynder å tegne et skremmebilde av at vi ikke kan overlate til markedet å være med på å bestemme utviklingen av det økologiske landbruket, men markedet består ikke av andre enn deg og meg, der vi daglig gjennom våre preferanser for matvarer i dagligvarehandelen velger hva som skal havne på vårt bord. Noen av oss er veldig opptatt av økologisk når vi velger matvarene, men den gjengse nordmann ser nok på prisen før matvarene endelig havner i handlekurven, mens vi går mellom butikkreolene.

I Norge holder matvarer fra konvensjonelt landbruk en høy kvalitet, og Fremskrittspartiet er opptatt av at konvensjonell matproduksjon ikke skal prates ned. Det virker noe rart når en i store deler av verden snakker om manglende eller mangelfullt innhold av næringsstoffer i maten og i de verste tilfellene snakker om matmangel, mens vi i Norge i 2016 sitter og krangler om hvorvidt maten er økologisk nok. Det virker på meg meget besynderlig.

Fremskrittspartiet er opptatt av å gi landbruket langsiktige og forutsigbare rammevilkår, uavhengig av om produksjonen skjer på konvensjonelt vis eller økologisk vis.

Fremskrittspartiet utelukker ikke at økologisk landbruk vil kunne øke med tiden, men den største veksten vil nok trolig skje innenfor konvensjonelt landbruk. Slik sett vil nok økologisk matproduksjon kunne være et godt supplement til konvensjonell matproduksjon.

Fremskrittspartiet er opptatt av å gi bonden gode vilkår, slik at han eller hun kan legge opp driften sin til å bli lønnsom og til å kunne gjøre det han eller hun kan best: produsere mat av høy kvalitet til ditt og mitt bord.

Statsråd Jon Georg Dale [15:58:51]: Ein samla norsk matproduksjon er basert på og bygd opp rundt at den enkelte bonden sjølv produserer det han meiner det er etterspørsel etter i marknaden. Som representanten Lundteigen frå Senterpartiet var inne på, er det slik at norsk landbruk i stort er ganske godt regulert. Det er til og med så godt regulert at fleire av oss har hatt ønske om å liberalisere store delar av det. Men i denne reguleringa ligg altså for all konvensjonell produksjon ei forståing av at produksjonen er sett i samanheng med kva som er etterspurt i marknaden – ei marknadsbasert tilnærming til korleis vi vel å stimulere produksjonen på ulikt vis. Det gjer at vi har marknadsreguleringsordningar, det gjer at vi har marknadsbalanseringsordningar, og det har det vore brei tilslutning til i Stortinget, spesielt frå dei partia som i dag kritiserer at produksjonen av økologisk mat i stort er kopla

opp mot kva som er etterspurt. For det er den grunnleggjande utfordringa vi står overfor: Korleis sørgjer vi for at vi produserer den maten som forbrukarane etterspør?

Riksrevisjonen peikar på at ein ikkje har nådd målsetjinga om at 15 pst. av norsk jordbruksproduksjon og 15 pst. av forbruket skal vere økologisk innan 2020. Eg er einig i at det er eit ambisiøst mål, eg er einig med dei som har sagt det tidlegare, og det vil vere krevjande å nå det.

Samtidig trur eg at eg skal vere ærleg på at eg meiner det er nødvendig at det er ein balanse mellom desse to 15 pst.-måla. Dersom det ikkje er forbruk og etterspørsel, bør vi produsere konvensjonelt. Dersom forbruket endrar seg og etterspørselen går opp, bør produksjonen følgje med. Det har vore det berande i norsk jordbrukspolitikk over tid, at vi innrettar politikken slik. Då kjem vi til kjernen av det som er Riksrevisjonens konklusjonar, og det er samanhengen mellom det som er etterspurt og det som er produsert, opp mot Stortingets målsetjing.

Eg registrerer kritikken av Landbruks- og matdepartementet frå ulike representantar i salen i dag. Samtidig føler eg behov for å klargjere at det er den regjeringa som til kvar tid sit, som svarer for desse måla og måloppnåinga. Det gjer at denne regjeringa er ansvarleg for dei to åra som vi har regjert, og som omfattar denne perioden. Og det betyr at Senterpartiet er ansvarleg for dei andre åtte åra i perioden. Eg reagerer på at representanten Lundteigen så tydeleg seier at det er bevisst dobbeltkommunikasjon frå departementet over tid, og at departementet på bakgrunn av det må skjerpe seg. Ein slik kritikk av eiga regjering, som sat frå 2005 til 2013, er det lenge sidan eg har høyr.

Samtidig er det slik at eg tek på alvor den oppgåva som Landbruks- og matdepartementet har, om å nå dei måla Stortinget har sett seg. Det skal vi gjere fortløpande. I årets jordbruksavtale som er inngått mellom staten og Norges Bondelag, men som endå ikkje er sluttbehandla i Stortinget, meiner eg at vi brukar noko av det økonomiske handlingsrommet vi har, til på nytt å stimulere den økologiske produksjonen. At det ikkje er nok til å nå 15 pst.-målet allereie i 2017, trur eg vi kan leggje til grunn, men det er eit bevisst politisk val å vri stimulans over på auka produksjon der det er marknadsmoglegheiter. Men det er også slik at om lag halvparten av den mjølka vi produserer som økologisk mjølk, vert slått i lag med den konvensjonelle og selt som konvensjonell vare. To tredelar av kjøtet som vert produsert, gjer vi det same med i periodar, vi flyttar det frå økologisk-merket, riv merkelappen av dyra etter at dei er slakta, og blandar det i konvensjonell produksjon – fordi det er manglande etterspørsel. Og då er spørsmålet som også Stortinget kjem til å verte invitert til ein debatt om: I kva grad skal den økologiske målsetjinga hengje saman med den etterspørselen som er i marknaden? Eg kjem til å drøfte dette i den jordbruksmeldinga regjeringa kjem til å levere i neste stortingssesjon, fordi eg meiner dei er relevante, dei innvendingane som også representanten Lundteigen og representantar frå både SV og Miljøpartiet Dei Grøne kjem med i dag, nemleg at det bør vere ein samanheng mellom dei måla Stortinget set, og kva som er realistisk å oppnå, på den eine sida, men eg meiner det er grunnlag for å kople det tett på etterspørselen i marknaden.

Økologisk produksjon er i vinden, sa representanten frå Kristeleg Folkeparti. Det er iallfall slik at fleire og fleire etterspør nye sortiment i økologisk produksjon. Det gjer at eg trur at vi vil ha behov for å auke produksjonen av økologiske matvarer i framtida, og eg trur det er lurt at vi brukar den økologiske produksjonen som ein læringsarena for det konvensjonelle jordbruket. Men det er openbert også slik at noko av det beste vi har med norsk matproduksjon, er høg tillit blant forbrukarane når det gjeld måten vi produserer maten vår på. Vi produserer ikkje mat i det som enkelte likar å definere som eit industrialisert jordbruk i Noreg. Vi produserer basert på dei ressursane vi har tilgjengeleg, og vi produserer på ein måte som gjer at forbrukarane har høg tillit. Norske bønder har i generasjonar avla friske dyr framfor å medisinerer dei sjuke. Norske bønder har i årevis og i generasjonar brukt utmarksressursane våre til å hauste gode fôrressursar og til å bidra til å produsere produkt som har høg tillit blant forbrukarane. At det er vanskelegare å nå nye marknader basert på ein økologisk produksjon i Noreg enn det vil vere i land der det er større avstand mellom den konvensjonelle produksjonen og den økologiske, har eg ikkje grunnlag for å slå fast, men eg meiner det er grunnlag for å problematisere det spørsmålet, først og fremst med tanke på at det er noko av det mest positive vi har med norsk jordbruksproduksjon i stort.

Eg meiner at Riksrevisjonen peikar på mange relevante problemstillingar om korleis økologisk-målet har vore handtert over tid. Det gjer at eg vil kome igjen med ei ytterlegare problematisering rundt dette i den komande jordbruksmeldinga, og eg vil ta på alvor dei signala som kjem frå Stortinget om at som ein konsekvens av det som vi melde i jordbruksmeldinga, er det naturleg å følgje det opp med ein konkret strategi på korleis vi handterer dette vidare.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:07:17]: Stortingets målsettinger er veldig tydelige. De går, punkt 1, på 15 pst. av forbruk og, punkt 2, 15 pst. av areal og 15 pst. av husdyrbruk, i sum 15 pst. av produksjonen.

Det som er min rolle i kontrollkomiteen, er å kontrollere at Stortingets vedtak blir fulgt, og jeg følger det standpunktet uansett hvem som har regjeringsansvar på det tidspunktet, og det er kulturen i komiteen. Det hadde vært svært vanskelig å oppnå så svake resultater dersom en virkelig hadde ment det som var målsettingene, så her er det ikke på stell.

Jeg er helt enig i at det skal være nødvendig med balanse, det er første bud, og det er jeg den sterkeste talsmann for, men mitt spørsmål er: Vil statsråden nå fremme de nødvendige virkemidler for å realisere Stortingets mål om å øke produksjon og forbruk innen 2020 – en har bare fem år på seg?

Statsråd Jon Georg Dale [16:08:24]: Eg synest innleiinga til representanten Lundteigen er oppklarande. Eg innser at det er kontrollkomiteens posisjon. Men det eg reagerte på, var ein så einsidig kritikk av depar-

tementet, når det er eg som er konstitusjonelt ansvarleg.

Samtidig er det slik at så lenge Stortinget har eit mål om ein balansert 15 pst. produksjon og 15 pst. forbruk av økologisk mat, er det mi oppgåve å følgje opp det. Det vil eg gjere, og det har eg gjort – også gjennom årets jordbruksavtale, der vi vrir ressursar som vart frigjorde fordi produksjonen gjekk ned, og i staden for å bruke dei til konvensjonell produksjon forsterkar vi verkemiddelbruken for å stimulere den økologiske produksjonen. Det er eitt konkret eksempel på konkret handling som skjer dersom Stortinget sluttar seg til det forslaget som er lagt fram når det gjeld jordbruksavtalen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:09:31]: Mitt spørsmål var rimelig presist: Vil statsråden fremme de nødvendige virkemidler for å realisere Stortingets mål? Jeg har definert her ut fra statistikk hvordan det står til. Det er altså nesten så langt vekk fra målet som en kan komme. Det er sist vedtatt i 2010, og nå er vi i 2016.

Jeg er helt enig i at det er forbruket som er nummer én, det er jo forbruket som må opp, og da kunne kanskje statsråden starte med det samfunnsansvar som de store kjedene har. Det er tre kjeder, som opererer innenfor et nasjonalt marked, som har et samfunnsansvar for å sikre sunn og trygg mat. Burde ikke da statsråden ta initiativ til at de markedsfører økologiske produkter på en mye mer offensiv måte, slik at en i første omgang i hvert fall får solgt alt det som er produsert økologisk, som økologisk?

Statsråd Jon Georg Dale [16:10:27]: Eg kjem ikkje til å ta initiativ til å påleggje private selskap å reklamere for spesielle produktseriar. Eg meiner det er grunnlag for å få auka etterspørsel basert på den økonomiske produksjonen på anna vis. Det vil eg følgje opp, som eg no har varsla direkte frå Stortingets talarstol, først gjennom ei jordbruksmelding der vi utfordrar Stortinget på korleis vi skal handtere dette i fellesskap. Punkt 2 er å følgje opp det gjennom ein konkret strategi på korleis vi gjer dette for tida som kjem.

Så får tida vise i kva grad og kor sterkt vi skal fase inn nye verkemiddel i den økologiske produksjonen. I mange tilfelle betyr forsterka innsats på eitt område redusert innsats på eit anna, og då er eg ikkje sikker på om Senterpartiet vil synast at redusert satsing på konvensjonell produksjon – for å vri det mot økologisk – nødvendigvis er det einaste rette.

Rasmus Hansson (MDG) [16:11:36]: Jeg er glad for at landbruks- og matministeren sier at han tar Stortingets mål om 15 pst. økomat-produksjon på alvor, når saksordføreren – fra samme parti – nærmest slår fast at økomat-produksjon er noe tull. Men begge er enige om at det er marked og etterspørsel som skal styre økomat-produksjonen.

Vi lever altså i et land hvor det brukes enorme midler på å få forbrukerne til å ha den forbruksadferden som forskjellige tilbydere ønsker at vi skal ha, og det er helt åpenbart at ingen i markedet stoler på at forbrukerne kan gjøre sine egne valg, enten det gjelder bukser eller biler eller biff.

I landbruket brukes det store midler på å få folk til å kjøpe kjøtt og i matproduksjonen for øvrig på å få dem til å kjøpe laks.

Mener statsråden at akkurat økomat-produksjonen er det eneste feltet i det norske næringslivet og handelen som skal klare seg helt uten aktive markedsføringsmidler, og så – nærmest ved et under – vokse av seg selv?

Statsråd Jon Georg Dale [16:12:46]: Svaret på det er openbert nei. Derfor bruker også staten per i dag ressursar på bl.a. generisk marknadsføring. Det får vi ikkje kritikk for frå Riksrevisjonen, men han påpeika at det ikkje er tilstrekkeleg sterkt.

Samtidig har vi – mens Riksrevisjonen har arbeidd med denne rapporten – hatt andre utval i heile landbruket, som f.eks. jobbar med å vurdere betydinga av generisk marknadsføring. Hjelmeng-utvalet påpeika f.eks. at ut av generisk marknadsføring kan vi ikkje lese direkte påverknad på forbrukarane sitt faktiske handlingsmønster.

Det handlar om at vi er nøydde til å sjå heile jordbrukspolitikken under eitt. Så må vi sjå på kva som fungerer best, og eg er ikkje brått sikker på at generisk marknadsføring er det mest målretta tiltaket for å få opp den økologiske produksjonen. Eg trur det er meir målretta å stimulere den økologiske produksjonen direkte. Det har eg føreslått i årets jordbruksforhandlingar, og vi er einige med Bondelaget om ein avtale som legg til grunn at vi skal få til det.

Karin Andersen (SV) [16:13:53]: Først sier statsråden at det er markedets etterspørsel som skal få fram produksjonen, og når han da blir spurt om det ikke er nødvendig med sterkere markedsordninger for økologisk landbruk, svarer han at da skal det produseres mer. Så jeg tror statsråden må bestemme seg. Jeg har vært en entusiast for dette i mange år, men jeg har måttet leke Frøken detektiv mange ganger i butikker, og når jeg finner varene, ligger de bakerst, ser litt dårlige ut og er dobbelt så dyre som de andre. Det er ikke en markedsføringsstrategi som noen andre ville ha brukt, og det trengs sterkere markedsordninger fra statens side fordi markedsføring virker. Det er jo slik at får en det en skal ha, på tilbud, og gjerne med litt lokkepriser også, snur folks forbruksmønster seg. Det virker. Vil statsråden øke markedsordningene for økologisk landbruk?

Statsråd Jon Georg Dale [16:14:59]: Eg er fast bestemt, og det har vore ein logikk i heile resonnementet mitt, og det handlar om at der vi har overproduksjon, har vi ikkje brukt store ressursar på økologisk produksjon for å stimulere til ytterlegare overproduksjon. Men der vi ser at vi taper marknadsdelar fordi vi importerer maten, bidreg vi til ei styrking gjennom jordbruksavtalen som no ligg til behandling i Stortinget. Så dette meiner eg er logisk og i tråd med det eg har sagt tidlegare.

Når det gjeld i kva grad ulike representantar må leite seg fram til den økologiske maten, opplever eg at det er ei reell utfordring at sortimentet ikkje er like stort som i den konvensjonelle produksjonen. Men det er openbert slik, og det meiner eg, at ein overdriv veldig når ein framstil-

ler økologiske produkt som noko gammalt sarv som ligg bakarst i hyllene. Det opplever ikkje eg. Rørosmeieriet vann marknadsdelar med dei økologiske produkta sine bl.a. fordi det er veldig gode produkt.

Karin Andersen (SV) [16:16:03]: Det er det, og nå vrir statsråden på det jeg sier, og forsøker å si noe annet enn det jeg sa. Det jeg har tatt til orde for, er at man er nødt til å forsterke markedsføringen, slik at man har råd til å markedsføre disse produktene på en lekker og tilgjengelig måte overfor forbrukerne. Det må til. Det gjør alle andre. Hvis vi har økologiske produkter som ikke blir solgt, er det en tanke å sette inn noen markedsordninger nettopp for å få solgt dem, for de er gode. Da kan det være markedsordningene som svikter, og ikke det at publikum egentlig vil ha disse produktene hvis de først får dem. Det viser seg at hvis varene står foran, ser like lekke ut som de andre, og de ikke har svært mye høyere pris, vil folk velge dem. Da er spørsmålet: Hva gjør vi for å bryte den grensen for mange av de varene som i dag ikke er godt kjent for mange forbrukere? Jeg er ganske sikker på at forbrukerne vil ha dem.

Statsråd Jon Georg Dale [16:17:08]: Eg trur forbrukarane vel det dei meiner er formålstenleg nesten kvar gong dei er i butikken. Det betyr at det forbrukarane vel, kan vi sjå av handlemønsteret. Det viser at vi produserer meir økologisk enn det vi faktisk omset. Det er ei utfordring, men det er ei utfordring først og fremst fordi vi har eit landbruk med høg tillit, og vi har eit litt smalt varesortiment på ein del økologisk produksjon, og ein del av det økologiske konsumet vi har, er basert på importerte varer. Det gjev mindre marknadspotensial for norsk produksjon. Men eg trur at når vi har eigne slakteri, bondeieigde, når vi har eigne meieri, bondeieigde, som betaler for desse økologiske produkta inn, ligg det veldig mange sterkare incentiv i å sørgje for å få dei produkta ut igjen til forbrukarane enn eg klarer å løyse med generisk markedsføring.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Michael Tetzschner (H) [16:18:21]: Under henvisning til forrige replikkordskifte vil jeg si at noen av replikantene forutsetter både et helt annet produksjonssystem enn det vi har, og ikke minst et annet politisk system enn det vi har, for å gjennomføre en, skal vi si, noe teoretisk målsetting. Da vil jeg benytte anledningen til å reklamere litt for et uskyldig lite avsnitt i innstillingen, for der har det nemlig dannet seg et flertall av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, som «antar at den viktigste årsaken til at målet for økologisk matproduksjon ikke nås, er at etterspørselen etter økologiske matvarer er for lav».

Ja, det er sannheten. Vi har altså et produksjonssystem som gjør at det er kundene som bestemmer hva som kommer i hyllene. Hvis man griper inn med for sterk grad av subsidiering, forbud eller på annen måte, blir nettopp produksjonen ineffektiv. Da kan man jo snakke med dem i dagligvarehandelen som må kaste økologisk mat ved stengtid fordi den ikke har holdbarhetskvaliteter i fullt monn.

Man kan tenke på hva som ligger av ressursspille i det, og selvfølgelig også at noe økologisk mat er dyrere å drive frem enn annen mat, hvilket heller ikke er bærekraftig.

Jeg merker meg at det i debatten har vært et aldri så lite snev av paternalisme. Man snakker om befolkningen. Men det er jo ingen her som forbrukere som har klaget over at man ikke har fått – kanskje med unntak av representanten Andersen, som mente at varene lå lenger inne på hyllene. Som forbrukere er det imidlertid ikke noe til hinder for at vi kan sammensette vår matseddel og vår innkjøpskurv slik vi vil. Den kritikken som enkelte har rettet mot Landbruksdepartementet, er i virkeligheten en kritikk mot det norske folk for at de ikke innser sitt eget beste. Representanten Karin Andersen var inne på det også i sitt innlegg, at forbrukerne er nemlig ikke overbevist om at økologisk mat gir dem den kvaliteten, eller kvalitet, som hun var inne på, og vi kan legge til i forhold til den prisen som de er villig til å betale, slik at argumentet videre blir at en høy andel av konvensjonell jordbruksproduksjon ikke skulle være bærekraftig. Ja, men så får vi angripe det, og jeg regner med at særlig Senterpartiet vil legge inn et godt ord for konvensjonell jordbruksproduksjon, at den er bærekraftig. Vi hører jo stadig at konvensjonell norsk mat er i toppklasse når det gjelder kvalitet, og det kan også være en del av forklaringen, nemlig at den klarer seg utmerket nettopp fordi den er betryggende overfor forbrukerne våre.

Hvis noen skal kritiseres i denne sal, er det kanskje Stortinget selv, for å ha urealistiske mål. Hvordan skal egentlig Riksrevisjonen revidere såpass teoretiske mål som disse prosentmålene egentlig er? Jeg synes man også får en viss fornemmelse av at man ikke helt vet hvordan man skal få realisert disse målene, når man ser de tiltakene som anbefales.

Det er fire strekpunkter, hvorav det første er en «oppdatert helhetlig strategi», som egentlig er nytale for at det hadde vært fint hvis noen hadde noen ideer, men vi har dem i hvert fall ikke. Og så er det «jordbruksoppkjøret». Ja, det er vel det samme, at man kan sikkert få motivert noen, man kan betale noen mer for å sammensette produksjonen, men det er jo heller ikke bærekraftig overfor forbrukernes valg. Så er det det tredje, at staten, når den selv er innkjøper, skal bruke «økologisk mat». Ja, det er der staten altså setter til side andre enkeltpersoners etterspørsel, hvis de selv hadde hatt valget. De kan selvfølgelig overprøve folks valg, og så kan de si at i statens kantiner skal det bare spises politisk korrekt mat. Det siste punktet er «generisk markedsføring», fra de partiene som vanligvis forakter markedsføring som noe tomt, blottet for innhold, og som gir falske livsverdier. Her har man tydeligvis funnet frem til de riktige livsverdier, som gjør at befolkningen etter hvert kan oppdras i den riktige ånd, og leve opp til Stortingets 15 pst.-mål.

Jeg synes det er beskjemmende – eller det er kanskje litt sterkt, det er litt trist – at det grunnleggende premisset, den grunnleggende kritikken her, som ikke på noen måte kan rettes mot Landbruksdepartementet eller landbruksmyndighetene, er en skuffelse over at konsumentene, de som bruker etterspørselsmakten hver eneste dag, ikke lever opp til Stortingets forutsetninger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:24:40]: Jeg kan forsikre representanten Tetzschner om at Senterpartiet står bak både det produksjonssystemet vi har i Norge, og det politiske systemet. Vi er varme tilhengere av det, og vi ønsker å bruke det for å nå de mål som Stortinget setter. Ingen har sagt at de mål som Stortinget har satt på dette området, ikke kan nås med det systemet vi har, produksjonsmessig og politisk. Det er ingen som har sagt at ikke konvensjonell mat er bra. Det vi diskuterer nå, er økologisk mat.

Så sier representanten Tetzschner at det som bl.a. jeg står for, er en skuffelse over konsumentene. Nei, det er ikke det. Jeg har lyst til å stille det grunnleggende spørsmålet som Fremskrittspartiet avklarte: Deler partiet Høyre målet om 15 pst. på alle nivåer, forbruk og produksjon av økologisk mat? Ja, eller nei?

Michael Tetzschner (H) [16:25:45]: Ja, nå er det ikke slik at jeg føler meg bundet av det vedtaket. Jeg tror ikke – i motsetning til representanten Lundteigen – det er et vedtak som lar seg realisere innenfor de virkemidlene vi er villige til å bruke i en forbrukerdrevet markedsøkonomi hvor det er kundene som bestemmer hva som kommer i hyllene.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:26:13]: Jeg vil takke for svaret. Det var veldig klargjørende.

Det som er interessant da, er at representanten Tetzschner sitter i kontrollkomiteen, behandler Riksrevisjonens rapport og makter ikke å skrive ned ett eneste ord av det representanten nå sier, i innstillinga. Han greier ikke å få det fram. Hvis man leser innstillinga, kan man jo få det inntrykk at partiet Høyre er med på målsettingene. Er ikke det å føre folk og systemer bak lyset med de store kostnadene det innebærer, når man ikke mener noe med det en gir inntrykk av at en er for?

Michael Tetzschner (H) [16:26:56]: Vi har formulert følgende på side 7 i innstillingen, første spalte, sammen med andre partier riktignok, at vi «antar at den viktigste årsaken til at målet for økologisk matproduksjon ikke nås, er (...) etterspørselen etter økologiske matvarer». Det er altså summen av forbrukernes valg. Det står jeg fullt ut ved – hvis man også tar i betraktning at her er det i essens gitt en forklaring som unndrar seg en del av de virkemidlene, faktisk de aller fleste som representanten Lundteigen har advokert for. Det er også derfor vi heller ikke er med på noen av forslagene fra mindretallet, og særlig ikke der hvor Senterpartiet inngår.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:27:57]: Jeg er veldig glad for den diskusjonen som utvikler seg her, for nå får vi klargjort nærmere hva de enkelte partiene i virkeligheten står for. Vi har fått klargjort at Fremskrittspartiet ikke er tilhenger av målet om 15 pst., og representanten Tetzschner kan jeg heller ikke forstå annerledes enn at han på vegne av Høyre ikke støtter det.

Så refereres det til forbrukerne. Vi snakker her om mat og drikke innenfor et importvern, hvor de som er aktører, i all hovedsak er tre store kjeder. De kjedene har en makt som er utrolig stor i forhold til forbrukerens valg.

Jeg skal ta ett eksempel på hvordan kjedenes makt kan brukes på en positiv og – vil jeg si – forbilledlig måte. Hvilken kjede og hvilken sak tenker jeg på? Jeg tenker på NorgesGruppen, jeg tenker på kylling, jeg tenker på det faktum at fram til det siste ble kylling i Norge produsert med et stoff som heter narasin, som det er dokumentert er et antibiotikum. Så tok NorgesGruppen samfunnsansvar og sa at de ønsket å komme vekk fra det å selge kylling som er produsert ved hjelp av et antibiotikum. NorgesGruppen har maktet å få store resultater. Forbrukerne har blitt klar over hva vi her snakker om, produsentene har lagt seg i selen og har endret sin produksjonsmåte. Det er til begge parters store gunst oppnådd resultater som sier at nå er det nærmest ikke lenger produksjon av kyllingkjøtt i Norge basert på dette narasinet. Det er virkelig å ta samfunnsansvar av en kjede som har en betydelig makt.

Ellers vil jeg svare på et viktig spørsmål fra representanten Holthe. Han sa at jeg her snakket varmt for det økologiske og ikke snakket om det konvensjonelle og om sjølforsyningsgrad. Det er helt korrekt. Jeg vil klargjøre at dersom målet om økologisk jordbruk og økologisk produksjon står i motsetning til sjølforsyningsgraden, er det sjølforsyningsgraden som er viktigst, for sjølforsyningsgraden sier på kaloribasis hvilken evne Norge har til å forsyne eget lands innbyggere med mat produsert i Norge. Basisen for maten produsert i Norge er planteproduksjonen, og planteproduksjonen er et resultat av arealet som brukes, innmark og utmark, og den avling som en henter på hver arealenhet. Det er opplagt at ved en økologisk produksjonsmåte, hvor en ikke bruker kunstgjødsel, altså ikke tilfører nitrogen basert på en kjemisk prosess og fosfor og kalium på en tilsvarende kjemisk prosess, skal en være meget dyktig for å greie å opprettholde avlingsnivået bare ved grønnkjødsling eller ved husdyrgjødsel.

Så det klare svaret til representanten Holthe er at det er sjølforsyningsgraden som er det viktigste. Det innebærer at vi er nødt til å øke antall arealer i drift, og vi er nødt til å øke avlingene. Det er det som er den store utfordringa.

Men saken i dag er om hvordan kontrollkomiteen og Stortinget stiller seg til de mål som er vedtatt. Hvis en mener at disse mål skal forlates, gjør en det. Hvis en mener at disse mål ikke skal forlates, gjennomfører en målene. Jeg har her påpekt at en nå bare har fem år på seg på å nå målene. Det er meget, meget krevende. Og jeg har sagt at det første er å få opp forbruket, for å få et sug i markedet og dermed få en «drive» i hele situasjonen, sånn at produksjonen skal støtte det som er forbruket – helt opplagt.

Representanten Karin Andersen var inne på at økologisk jordbruk er sunnere for jorda. Jeg er enig i det, i den forstand at i et økologisk jordbruk er det ikke lov til å bruke sprøytemidler. Sprøytemidler dreper ugras, dreper sopp, dreper lus og påvirker hele bakterielivet i jorda. Så Karin Andersen har, etter min vurdering, dekning for det. Men jeg vil si at økologisk jordbruk også framskaffer produkter som er sunnere for forbrukeren. Alle som

kjenner til produksjonsmåter, vet at en del av det en tilfører en produksjon, vil være med videre i produktet – det er små restkonsentrasjoner som er med videre i produktet. Ikke minst er det utallige eksempler på det innenfor frukt, bær og grønnsaker, hvor en har krevende produksjonsmåter for å takle alt det utøyet som angriper disse vekstene. Ikke minst er det viktigste i det økologiske jordbruket å få vekk sprøytemidlene, og det påvirker også produksjonen i det konvensjonelle jordbruket.

Jeg vil bare avslutte med at Stortinget har klargjort mål. Jeg oppfatter at det i denne sal fortsatt er flertall for de målene, for det er bare to partier som har sagt at de vil gå vekk fra 15 pst.-målet. Det er Fremskrittspartiet og – slik jeg tolker det – Høyre. Det er derfor et flertall bak målene om 15 pst. Da er det vår oppgave å gjennomføre dem innenfor 2016, 2017, 2018, 2019 og 2020. Det er fem år. Det er meget krevende å få til det. De som er imot å gjennomføre målene, må si det. Da får en ryddige diskusjoner her i Stortinget og folk kan forholde seg til at et ord er et ord.

Presidenten: Neste taler er representanten Tom E.B. Holthe, som er sakens ordfører. Han har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til et innlegg på inntil 3 minutter.

Tom E.B. Holthe (FrP) [16:35:02]: Jeg skal være kort. Det som fikk meg til å ta ordet, var representanten Hansson som sa at Fremskrittspartiet gjennom meg mente at økologisk landbruk var noe «tull». «Tull» er et uttrykk jeg ikke har brukt og aldri vil bruke om økologisk landbruk. Om representanten hadde fulgt med i mitt innlegg, ville han fått med seg at Fremskrittspartiet er for mangfoldet landbruket representerer, også gjennom det økologiske. Selv kommer jeg fra et fylke med mye nisjeproduksjon, og vi setter stor pris på det. Ikke minst kan og ønsker jeg som kokkefaglærer å gi uttrykk for at jeg gjennom mitt yrke setter stor pris på kvaliteten vi i dag får levert fra våre næringsdrivende innen landbruket.

Karin Andersen (SV) [16:36:03]: Det er i hvert fall dobbeltkommunikasjon på høyt nivå her i dag, fra flere partier. Det viser at det er behov for en avklaring i Stortinget av om Stortinget nå står ved målsettingen Stortinget har, og som Riksrevisjonen har påpekt at ikke har blitt fulgt opp i praktisk politikk. Det er et ansvar som ulike statsråder må ta på seg, og som stortingsflertallet må ta på seg for å følge det opp hvis vi mener det fortsatt. Og det mener SV at vi skal.

Det er gode grunner til å ville det, fordi vi nettopp må ta vare på matjorda framover sånn at den kan være levende og frisk i generasjoner. Grunnen til at jeg ikke nevner helse i mitt innlegg – eller påstår det – er ikke at jeg er uenig i det representanten Lundteigen sier, nemlig at særlig disse plantevernrestene som finnes igjen, nok antakeligvis etter hvert vil hope seg opp i næringskjeden og også havne i mennesker, og det er ikke et gode. Det tror jeg vi vil innse etter hvert, men det er vanskelig å bevise, sjøl om det nå i den siste uka har kommet rapporter som både mener å fastslå dette, at det er bedre helse, og også tar opp alle disse skremslene om at økologisk produksjon vil være så lite ef-

fektiv at man ikke vil kunne produsere nok mat på den måten. Jo, det kan man nok, men da må man også sørge for at alle jordbruksarealer blir tatt i bruk, og at de blir brukt på en slik måte at de kan produsere sunt og lenge.

Så er denne debatten rundt markedsføring merkelig. Partier som er veldig markedsorientert, mener tydeligvis at markedsføring på akkurat dette området ikke har noen betydning, for her velger forbrukerne helt fritt. Jeg tror ikke at verken kjeder eller produsenter bruker millioner og milliarder av kroner på markedsføring når det ikke virker. Det er klart det virker, når du får smaksprøver, når du blir fortalt på TV-en og i avisene og massivt overalt hvor du går: Spis dette, det er sunt, det er bra, kjendisene spiser det, dette er det lekke, det nye, dette må du smake. Selvfølgelig virker dette. Selvfølgelig virker lokkepriser, det viser seg jo. Da blir du kjent med produkter, det er jo derfor man bruker markedsføring.

Fordi økologisk produksjon er viktig av grunnleggende viktige årsaker, er det viktig å få opp produksjonen, og da er det viktig at folk får mulighet til å bli kjent med produktene. Det går ikke av seg sjøl. De som produserer konvensjonelt, og de som produserer veldig usunne ting som vi stapper i oss både sent og tidlig, bruker masse penger på markedsføring.

Kjedene har også makt over hvordan varer plasseres i butikken. Det er ikke noen tvil om at de har det. De har avtaler om hva som er foran, hva som er nære deg. Hvor velger kundene mest varer, hvor plukker du med deg et eller annet når du bare går forbi? Ja, det er det masse studier av, og dette gjør alle butikkene. De vet jo hvor de plasserer varene for at de skal få solgt mest mulig av dem.

Så ønsker vi å få opp produksjonen, og for at forbrukerne faktisk skal få øye på og mulighet til å velge dette, må vi gjøre ganske mye mer med markedsføringen av det, for alle de andre markedsførere jo så intenst og voldsomt sine produkter.

Så det blir litt jomfrunalsk, synes jeg, når man sier at dette skal man liksom ikke markedsføre i det hele tatt. Alt som er forbruk, lar seg påvirke. Jeg sier ikke at forbrukerne er ubevisste eller ikke vet hva de gjør. Nei, de vet hva de gjør, men forbrukerne lar seg påvirke. Jeg lar meg også påvirke av markedsføring, jeg innrømmer at jeg gjør det, fordi man er et menneske og det virker.

Jeg håper nå at vi får en ordentlig avklaring fra regjeringspartiene på om de står bak denne målsettingen for økologisk landbruk. Det må vi ha. Vi vet jo at vi har en regjering som ikke har et flertall i Stortinget bak seg, og som av og til og ganske ofte blir bedt om å gjøre noe de er imot. Det går litt trekt og dårlig, men det er i hvert fall greit å ha det helt ærlig på bordet når situasjonen er slik, for da må jo stortingsflertallet åpenbart agere på en mye mer kontant og mye mer handlekraftig og direkte måte for å få til det man ellers vedtar med anmodningsvedtak til regjeringen. Det kan la seg gjøre når vi har en regjering som er enig i målsettingene. Hvis man har en regjering som er uenig i målsettingene, må forslag selvfølgelig være mye mer «to the point» og helt klare i sin formulering.

Gunnar Gundersen (H) [16:41:42]: Det er litt forunderlig å følge debatten. Karin Andersen får det nesten til å høres ut som en dødssynd at man blir påvirket av markedsføring. Det tror jeg vi alle blir, men det er veldig stor forskjell på det som forbrukeren velger, og det å drive med markedsføring slik at forbrukeren velger noe helt annet det han vil ha. Det var jo det Michael Tetzschner bl.a. snakket om, at det var forbrukerens valg, og det skal jeg komme litt tilbake til.

Men det var målene som er vedtatt, og det faktiske tidsperspektivet, som Riksrevisjonen har sett på, som var interessant. Dette omhandler altså perioden 2005–2014. Da var det åtte år med rød-grønn regjering og ett år med borgerlig regjering. Så hever man fanen veldig høyt fordi man ikke har nådd noen mål. Da synes jeg det reale hadde vært om Lundteigen og Andersen rett og slett hadde reist en debatt i Stortinget rundt spørsmålet: Er det realisme i de målene som Stortinget har vedtatt? Der synes jeg Michael Tetzschner hadde noen veldig gode poeng. Vi har motstridende vedtak på det aller meste når det gjelder dette, og det skal jeg komme litt tilbake til.

Jeg tror også det er grunnleggende feil å tro at det er kjedenes makt som er helt avgjørende her. Jeg tror kjedene gjør det som de ser at forbrukerne er interessert i. Poenget er: Forbrukeren velger ikke økologisk. Det er mange gode grunner til det, for norsk jordbruk er faktisk det reneste jordbruket i verden allerede, og vi burde heller snakke det opp. Hadde forbrukeren sett de reelle kostnadene bak økologisk, hadde han antageligvis valgt det i enda mindre grad. Så litt om bondens valg: Les dagens utgave av Nationen. Der står det om en økologisk bonde som er skuffet over jordbruksoppgjøret, men der står det også at konvensjonelt jordbruk gir 800 kg korn per dekar, mens økologisk jordbruk gir 300 kg per dekar. For det første er det åpenbart hva bonden velger: Han driver konvensjonelt, og det gjør de som har lyst å drive noenlunde profesjonelt. Men hvordan skal vi nå Stortingets målsetting om økt matproduksjon hvis alle skal legge om til det? Det går jo ikke.

Så sitter vi med naturmangfoldloven, som vi diskuterer i forrige uke, hvor vi ikke skal dyrke opp myr. Det er jo å drømme å tro at de arealene som står ubrukt i Norge i dag, kan fylle opp en slik produksjonsmangel: fra 800 kg per mål til 300 kg per mål. Da må vi begynne en massiv oppdyrking av myr, og da går vi rett i klimafella, for det er det naturmangfoldloven sier: Vi skal ikke dyrke opp noe særlig myr, for det ødelegger klimaet totalt. Da vil vi få et voldsomt klimaavtrykk av norsk jordbruk.

Jeg synes det er på tide at vi tar en skikkelig diskusjon om selve målet. Og jeg synes de rød-grønne kunne være reale nok til å si: Vi nådde ingen av målsettingene. Det var vår politikk som førte til at vi ikke nådde noen målsettinger.

Denne undersøkelsen omhandler som sagt perioden 2005–2014. Da får man ta på seg ansvaret og ikke skyve det over på en ny landbruksminister fra en borgerlig regjering. Så tar vi en diskusjon rundt spørsmålene: Er vi tjent med dette målet? Er vi ikke tjent med heller å snakke opp det konvensjonelle norske jordbruket og markedsføre det

som verdens reneste allerede? Og hvis det er noen sprøytemidler eller den typen ting som setter spor i mennesker etter at det er blitt brukt, så vet vi at det blir luket ut ganske fort av de kontrollsystemene vi allerede har.

Jeg ville bare ta ordet for å utdype dette lite grann. Jeg tror man skal ta på alvor at Stortinget har fastsatt målsettinger og begrensninger for jordbruket på en rekke områder som gjør at det ikke er mulig å nå alle målene, og det bør vi kanskje ta en skikkelig debatt om. Jeg personlig mener at den økologiske målsettingen er en av dem vi kanskje kan gi opp lettest.

Statsråd Jon Georg Dale [16:46:25]: Regjeringa legg 15 pst.-målet til grunn for si politikktutforming, så dei som har spørsmål knytte til det i dag, kan leggje til grunn at det er posisjonen til regjeringa. Viss han skulle endre seg eller regjeringa skulle finne det rett å utfordre Stortinget på om dette målet er mogleg å nå, vil vi kome tilbake til Stortinget med det. Eg har varsla at eg vil omtale økologisk-målet i landbruksmeldinga, som kjem seinare i år, og at eg vil følgje opp fleirtalet i Stortinget i dag med ein strategi for å nå økomåla som Stortinget har vedteke.

Men vi kan ikkje gå frå denne debatten og la det verte hengjande igjen eit inntrykk av at den tradisjonelle, konvensjonelle jordbruksproduksjonen i Noreg ikkje er rein, ikkje fremjar mattryggleik og ikkje gjev forbrukarane tryggleik når dei vel norske jordbruksprodukt. Norsk matproduksjon er blant dei reinaste i verda. Vi brukar minst medisn av alle. Vi jobbar systematisk for å unngå at det utviklar seg ein situasjon der landbruksproduksjonen legg grunnlaget for å ha antibiotikaresistente bakteriar, som seinare vil utgjere ei folkehelseutfordring. Norske forbrukarar skal kunne føle seg veldig trygge på når dei vel konvensjonelle, norske jordbruksprodukt, at det er trygg mat dei vel. Det har Stortinget jobba med i mange år for å få til, det har denne regjeringa jobba systematisk med, og det har ikkje minst bøndene jobba med i generasjonar for å få til. Vi kan ikkje ha det hengjande over denne debatten at så ikkje skulle vere tilfellet.

Ingen er imot marknadsføring, men vi er for at marknadsaktørane tek hovudjobben med å marknadsføre sine egne produkt, ikkje at staten tek ansvar for å marknadsføre enkeltprodukt som det norske jordbruket produserer. Det meiner eg er ei fornuftig og sunn ansvarsdeling, som vi legg til grunn i veldig mange andre spørsmål, og som eg er glad for at fleirtalet i Stortinget i merknadsform også sluttar seg til i dag.

Martin Kolberg (A) [16:49:05] (komiteens leder): Det er ett element i denne debatten som jeg føler behov for å ta ordet om, og det er spørsmålet om hvorfor denne kritikken ikke har kommet, hvorfor den ikke har kommet før, og hvorfor den ikke har kommet mot den rød-grønne regjeringen, slik representanten Gunnar Gundersen framførte. Dette er også delvis framført av andre.

La meg bare si at hele Stortinget, både representanten Gundersen og andre, skal stole helt på at denne kritikken hadde sett akkurat likedan ut fra Arbeiderpartiets side hvis vi hadde fått denne rapporten til behandling på et tidlige-

re tidspunkt. Dette er ikke et partipolitisk spørsmål. Dette er et spørsmål om hvordan vi organiserer landbruket med tanke på å nå Stortingets mål. Det er det som er kontroll- og konstitusjonskomiteens oppgave og intet annet enn det, egentlig.

Jeg kan ikke se at det er noen i denne debatten som har bestridt at det som står i Riksrevisjonens rapport, er riktig. Statsråden har sagt at det er riktig. Da er vi veldig langt unna målsettingen, og det er det vi påpeker. Så blir det et spørsmål: Hvordan skal man nå denne målsettingen i forlengelsen av dette? Det er en diskusjon som egentlig ligger på kanten av kontroll- og konstitusjonskomiteens oppgave, for det er en landbrukspolitisk debatt. Jeg skal ikke gå inn i det, men jeg følte som komiteens leder at jeg ville gjøre denne markeringen for at heller ikke dette skal bli hengende.

Så har jeg et element til. Statsråden sier her at det ikke må bli hengende igjen at norsk konvensjonelt landbruk ikke er bra. Jeg har ikke hørt at noen har sagt det i denne debatten. Det er ingen grunn til å si det heller – det er tvert imot meget bra – men det er dimensjonen på forskjellen mellom målsettingen for økologisk produksjon og det faktum at vi er så langt unna, som er kontroll- og konstitusjonskomiteens oppgave. Vi har i hvert fall i denne debatten ettertrykkelig lagt vekt på at så er tilfellet.

Jeg hører hva statsråden sier, men det blir opp til han, den nå ansvarlige regjering og Stortinget som sådant å sørge for at virkemidlene er på plass, slik at vi eventuelt når det målet. Ellers må vi justere det.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:51:37]: Jeg slutter meg til det komiteens leder sa, samtidig som jeg nok er blant de fremste som snakker det konvensjonelle jordbrukets sak her i salen, et konvensjonelt jordbruk uten antibiotika i føret – det er ikke så mange som er med på det – et konvensjonelt jordbruk som systematisk bekjemper multiresistente bakterier, MRSA, innenfor svineholdet. Vi har mange viktige saker.

Jeg opplever en enestående forbruksvekst for naturlig mat, økologisk mat – og det er flott. Det må fremmes videre, for det gir også god folkehelse.

Det er mye i det representanten Gundersen sa om økologisk korndyrking kontra konvensjonell korndyrking. Det viser bare at økologisk dyrking er mer krevende. Det krever en bedre jordkultur, det krever en bedre plantekultur, det stiller større kvalitetskrav og kompetansekrav til den som er bruker, og det er noe som alle snakker godt opp i mange sammenhenger.

Det som står igjen her, er at partiet Høyre, så langt jeg har forstått det, ikke støtter opp om 15 pst.-målet, mens regjeringen gjør det fordi støttepartiene står for det. På den måten er det i hvert fall noe godt som er kommet ut av debatten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [16:52:52]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av digitalisering av kommunale tjenester (Innst. 295 S (2015–2016), jf. Dokument 3:6 (2015–2016))

Martin Kolberg (A) [16:53:16] (ordfører for saken og komiteens leder): Det er slik at kontroll- og konstitusjonskomiteen igjen legger fram en innstilling som omhandler utviklingen og bruken av digitale tjenester i det offentlige liv og i offentlige tjenester. Denne gangen handler det altså om utviklingen og bruken i våre kommuner. Innstillingen er enstemmig.

Komiteens synspunkt på digitalisering, posisjonen og bruken i offentlig sektor har i all hovedsak ved alle de innstillinger vi har levert fra kontroll- og konstitusjonskomiteens side, vært enstemmig. Komiteen har hatt til behandling flere alvorlige saker som omhandler viktige områder for norsk samfunnsliv. De siste vi behandlet, var digitaliseringen i Nav, og så digitaliseringen innenfor våre helseforetak. Det siste førte til at Stortinget fattet et enstemmig vedtak om at statsråden skulle komme tilbake til Stortinget på egnet måte om den videre utviklingen innenfor helsesektoren. Regjeringen har svart på dette vedtaket ved å legge fram meldingen, den som heter «Digital agenda for Norge», og det mener jeg er bra. Det har imidlertid ikke manglet på meldinger og riktige målsettinger, men i alle disse sakene som kontroll- og konstitusjonskomiteen har hatt til behandling, er det ett hovedtema som går igjen, og det er manglende samordning og overordnet styring. Jeg sier det en gang til: Det er manglende samordning og overordnet styring som er det som går igjen i innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen når det gjelder dette viktige samfunnsområdet. Det er også hovedtema i den saken som Stortinget i dag har til behandling, altså digitaliseringen i kommunene. Også her, i likhet med saken vi nettopp har behandlet, er Stortingets mål og vedtak helt klart. Det sier

«helhetlige og fullstendige offentlige digitale tjenester til innbyggere og til næringsliv».

Det er målsettingen som Stortinget har satt, også for dagens diskusjon. Heller ikke på dette området har kommunene oppfylt dette.

Stortinget har en rekke ganger sluttet seg til og pekt på at kommunesektoren har et selvstendig ansvar overfor sine innbyggere for å løse grunnleggende oppgaver, yte tjenester, drive samfunnsutvikling, utøve myndighet og være en lokalpolitisk institusjon.

At innbyggere og næringsliv på en enkel måte skal kunne utføre sine ærender hos offentlig sektor, uavhengig av om det er staten, fylkeskommunen eller kommunen som har ansvaret for tjenesten, er en del av dette arbeidet. Digitalisering er en forutsetning for dette i vår tid. Jeg tror alle her er enig i det jeg nå har sagt.

Da er det selvfølgelig nedslående at arbeidet med digitalisering i kommunene ikke har kommet lenger enn vi kan lese i Riksrevisjonens rapporter. Riksrevisjonens undersøkelser viser at kommunene har kommet kort, at det er

store forskjeller kommunene imellom, og at forskjellene mellom store og små kommuner er slående. Det kommunale folkestyret innebærer at den enkelte kommune har et selvstendig ansvar for fornyelse, omstilling og digitaliseringstiltak i egen kommune, men nasjonale mål om likeverdige tjenester og effektiv og samordnet bruk av offentlige ressurser er en like viktig faktor. Staten er også tillagt et betydelig ansvar for å gi kommunene mulighet til å digitalisere.

Riksrevisjonen mener at igangsatte tiltak fra statens side ikke er tilstrekkelig for å nå målet om helhetlige digitale offentlige tjenester for innbyggere og næringsliv, og at det er behov for en sterkere nasjonal samordnet innsats for å bedre framdriften i det kommunale arbeidet med digitalisering.

Riksrevisjonen anbefaler at Kommunal- og moderniseringsdepartementet tar et sterkt nasjonalt ansvar for å samordne IKT-politikken i offentlig sektor, slik at offentlige digitale tjenester kan framstå som helhetlige for innbyggerne og næringslivet. De foreslår mer bruk av økonomiske incentiver, å motivere til samordning av departementer og direktorater, gjøre samordning mellom stat og kommuner enklere og dessuten at kommunens bruk av de nasjonale felleskomponentene og IKT-standardene for å effektivisere digitaliseringen av kommunale tjenester bør økes. Komiteen slutter seg til dette.

Jeg er glad for at komiteen er samlet i denne saken, og at komiteen understreker at det er viktig å ta på alvor Riksrevisjonens funn. Vi mener det er alvorlig at Stortingets mål om helhetlige og fullstendige offentlige digitale tjenester til innbyggerne og næringslivet ikke oppfylles. Det skaper ulikhet og økte forskjeller for både innbyggerne og næringslivet når nettbaserte tjenester ikke er et fellesgode i alle landets kommuner. Det er helt nødvendig med bedre samhandling mellom stat og kommune, og vi understreker Kommunal- og moderniseringsdepartementets ansvar.

Det sier seg selv at gode nettbaserte løsninger mellom kommunen og befolkningen vil bidra både til kortere saksbehandlingstid og til bedre ressursbruk. Jeg tror de aller fleste setter pris på å kunne få behandlet en byggesak på nett framfor å oppsøke offentlige kontorer. Byggesak er også et godt eksempel i et annet henseende. Direktoratet for byggkvalitet har utviklet en løsning for byggesøknader som er tatt i bruk av mange kommuner, og har på denne måten faktisk gjort det som mange kommuner etterspør, fått til en større grad av statlig involvering og ansvar, for det sier seg selv at utfordringene framover, og allerede i dag, er for store til at kommunene kan klare å løse dem alene.

Det peker på en side jeg for min del synes er slående i mange saker vi behandler i Stortinget – den manglende evnen til å lære av andre. Det gjelder både stat og kommuner. Det er på mange måter et mysterium at man ikke går ut og ser hva andre har gjort, når nye løsninger skal innføres. Når digitale løsninger mangler, får det flere veldig uheldige konsekvenser. Data på tvers av saksområder og fagsystemer fungerer ikke. Innbyggere og næringsliv må oppgi samme informasjon på nytt for hver av de kommunale tjenestene. Dette fører unekkelig til et dårlig tilbud, og ikke

minst er det å sløse med tid og ressurser til innbyggere, næringsliv og kommuner.

Det er bekymringsfullt når mange kommuner sier at de ikke har tilstrekkelig kompetanse til å digitalisere sine tjenester. Ikke minst er det bekymringsfullt at kommunene ikke har tilstrekkelig bestillerkompetanse. Kommunene klarer bl.a. ikke å anskaffe IKT-systemer eller dataløsninger i tråd med kommunens eget behov. Det er, som jeg nettopp uttrykte, liten grad av samordning og standardisering av løsningene det må gjøres noe med.

Det er svært viktig å sikre at systemer kommuniserer med eksisterende løsninger, og at dataflyt og samhandling mellom de systemene ivaretas. Mange kommuner sier at kostnadene ved å digitalisere de kommunale tjenestene er for høye til at kommunen prioriterer det, og at arbeidet også mangler forankring i kommunens ledelse. Det er kanskje ikke så rart all den tid kostnadene ligger på kommunene, mens gevinsten ligger på samfunnsnivå.

En samlet komité vil derfor understreke at funnene må tas på alvor og rettes opp, og at kommunene må samarbeide tettere og dele erfaringer og teknologiske løsninger. Vi viser også til at det er Kommunal- og moderniseringsdepartementet som har det overordnede ansvaret for å samordne IKT-politikken, og vi er derfor enig i at det er behov for en sterkere nasjonal samordnet innsats for å bedre framdriften i kommunenes arbeid med å digitalisere de kommunale tjenestene.

Hans Andreas Limi hadde her overtatt presidentplassen.

Helge Thorheim (FrP) [17:03:27]: Digitalisering i offentlig sektor skal øke kvaliteten på og effektiviteten til offentlig tjenesteyting. Dette er slått fast i flere stortingsmeldinger, og Stortinget har sluttet seg til målet om et digitalt førstevalg for innbyggere og næringsliv, jf. Innst. 370 S for 2012–2013. Dette innebærer at nettbaserte tjenester skal være hovedregelen for forvaltningens kommunikasjon med innbyggere og næringsliv.

Det er nedslående å lese Riksrevisjonens hovedfunn. Kommunene har i liten grad digitalisert sine tjenester. Arbeidet med digitalisering av kommunale tjenester har vesentlige hindringer. Kommunal- og moderniseringsdepartementets virkemiddelbruk er ikke godt nok tilpasset mål og hindringer på området. Nasjonale felleskomponenter er ikke lagt godt nok til rette for bruk i kommunene, og igangsatte tiltak er ikke tilstrekkelige for å nå målene om helhetlige og fullstendige digitale tjenester.

Digitalisering av samfunnet har pågått i ganske mange år, og på noen samfunnsområder har digitaliseringen kommet langt, og en har på flere områder allerede høstet gode frukter av det arbeidet som har vært gjort både med hensyn til mer effektiv drift og en forenkling for innbyggere og næringsliv. Imidlertid tilbys innbyggere og næringsliv et digitalt førstevalg for bare 27 pst. av de kommunale tjenestene på tre sentrale tjenesteområder. Hele 14 pst. av kommunene har ikke et digitalt førstevalg for noen av de 19 undersøkte tjenestene. Det er ca. 60 kommuner som ikke kan tilby dette. For de fleste undersøkte tjenestene er det under

halvparten av kommunene som overfører mottatt informasjon elektronisk til ulike interne fagsystemer. Dette viser at den digitale modenheten i de kommunale tjenestene gjennomgående er lav.

Jeg mener at det er kritikkverdig at kommunene i dag ikke er kommet lenger enn det som er rapportert med hensyn til å nå målene om at nettbaserte tjenester skal være hovedregelen for forvaltningens kommunikasjon med innbyggere og næringsliv. Jeg har full forståelse for at digitaliseringsarbeidet er komplisert å få til når det skal etableres samvirke mellom mange interne ulike systemer i en kommune, etableres samvirke på tvers av kommunene, som igjen har andre systemer, og ikke minst nyttiggjøre seg og samvirke med store statlige systemer. Jeg kan bekrefte at en kommune har mange ulike systemer. Med egen erfaring som rådmann i to ulike kommuner har jeg nok mange ganger blitt noe oppgitt over hvor fragmentert arbeidet med å sy sammen IKT-sektoren har vært, og hvor fragmentert dette arbeidet fortsatt er, ifølge Riksrevisjonens undersøkelse.

Ifølge Riksrevisjonen fremhever mange kommuner at kostnadene med å digitalisere kommunale tjenester er for høye til at kommunene prioriterer det, og er dette arbeidet ikke tilstrekkelig forankret hos ledelsen, stopper det gjerne opp, med et haltende system som resultat. Når kommuner ikke er i direkte inngrep med nasjonale registre, men i stedet lager lokale kopier som skyggerregistre, vil kvaliteten på arbeidet ikke bli godt nok, da skyggerregistrene ikke blir oppdatert ofte nok. Dette har dessverre vært en kjent problemstilling i mange år.

Direktoratet for forvaltning og IKT, Difi, har bidratt til digitalisering av offentlig sektor, men det er statsforvaltningen som er Difis primære målgruppe. Difi har derfor begrenset mulighet til å håndtere problemstillinger som går på tvers av statlig og kommunal sektor.

Mange kommuner mangler kunnskap om hvor viktig IKT-standards og arkitekturprinsipper er for en effektiv digitalisering av kommunale tjenester. Ettersom de nasjonale arkitekturprinsippene bare er anbefalt for kommunal sektor, mens de er obligatoriske for staten, forsterkes utfordringen for å få til en god samhandling mellom kommunenivå og statlig nivå. Når et stort flertall av kommunene, ifølge rapporten fra Riksrevisjonen, mener at nasjonale myndigheter bør forplikte kommunene mer i digitaliseringsarbeidet, er det også nærliggende å se at felles arkitekturprinsipper for statlig og kommunal sektor er en nødvendighet. Det må tas et sterkere initiativ for utvikling av løsninger som kan brukes på tvers av kommunegrensene og mellom kommuner og fylkeskommunale og statlige etater.

Avslutningsvis vil jeg uttrykke stor forståelse for kommunenes situasjon. Både teknisk og økonomisk er digitalisering av kommunale tjenester vanskelig og komplisert. Staten må stille opp med både økonomiske ressurser og kompetanse for å sette kommunene bedre i stand til å møte funnene i Riksrevisjonens rapport. I tillegg bør det være en nødvendighet at arkitekturprinsippene som er obligatoriske for den statlige virksomheten, også blir gjort obligatoriske og gjeldende for kommunene. I motsatt fall er jeg

redd for at vi fortsatt vil oppleve så store tekniske utfordringer at målet om digitalisering av kommunale tjenester ikke vil kunne nås på lang tid.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [17:08:59]: Flere og flere tjenester kan utføres over nettet innenfor både post, bank, varehandel og ikke minst knyttet til rapportering og tjenester fra det offentlige. Det bør også fortsatt være mulig for dem som av ulike årsaker ikke er databrukere, å få utført nødvendige tjenester på tradisjonell måte. Det offentlige har et spesielt ansvar for å tilrettelegge sine tjenester for alle. Men det er ingen tvil om at nettbaserte tjenester skal være hovedregelen for forvaltningens kommunikasjon med innbyggere og næringsliv.

Kommunesektoren er en betydelig leverandør av offentlige tjenester, og derfor er digitalisering av kommunale tjenester helt avgjørende for å nå dette målet.

Digitalisering av offentlige tjenester skjer i dag for lite helhetlig, og særlig på kommunenivå er det i stor grad opp til kommunen selv hvor mye de ønsker å satse på ulike digitaliseringsprosjekter.

Kristelig Folkeparti ønsker at staten og kommunene i større grad enn i dag arbeider sammen om å skape tilgjengelige og brukervennlige elektroniske løsninger for innbyggerne. Staten bør etter Kristelig Folkepartis mening ta et ansvar for å utvikle en felles digital plattform som kan tilbys kommunene, slik at disse kan velge å ta den i bruk dersom de ønsker det. Kommunene må naturligvis selv få velge hvilke tjenester de ønsker å tilby sine innbyggere digitalt.

Som saksordføreren og komitélederen har gjort rede for, er innstillingen enstemmig. Komiteen står samlet om samtlige merknader til saken. Det viser at det er en bred tverrpolitisk enighet om målsettingene her.

Kristelig Folkeparti stiller seg bak den kritikken som fremmes – en kritikk som har sitt grunnlag i Riksrevisjonens funn om at Stortingets mål om helhetlige og fullstendige offentlige digitale tjenester til innbyggere og næringsliv ikke oppfylles. Komiteen mener det er kritikkverdig at målet ikke oppfylles. Og hvorfor er dette kritikkverdig? Jo, det skapes ulikheter og økte forskjeller for både innbyggerne og næringslivet når nettbaserte tjenester ikke er et felles gode i alle landets kommuner. Dette peker komiteen på, og jeg antar statsråden vil kommentere dette i sitt innlegg.

Jeg tror et nøkkelord i denne saken er «bestillerkompetanse», nærmere bestemt mangel på sådan. Dette ser vi igjen i flere saker, også på statlig nivå og i statlige etater. Vi husker tilbake til IKT-skandalen i Nav-saken som Stortinget hadde til behandling for ett års tid siden, hvor dette var et viktig punkt.

I Riksrevisjonens rapport om digitalisering av kommunale tjenester ser vi at mange kommuner ikke har tilstrekkelig kompetanse til å digitalisere sine tjenester. Spørreundersøkelsen til kommunene viser at den administrative ledelsen i bare vel fire av ti kommuner, 44 pst., mener at de har tilstrekkelig bestillerkompetanse til å anskaffe IKT-systemer i tråd med kommunens behov. Det betyr at ledelsen i over halvparten av norske kommuner enten ikke mener at de har eller er usikre på om de har tilstrekke-

lig bestillerkompetanse til å anskaffe de riktige og relevante IKT-systemene. Vi ser også at blant de små og mellomstore kommunene er henholdsvis 39 og 44 pst. helt eller delvis enig i at de har tilstrekkelig bestillerkompetanse. Til sammenligning opplever ledelsen i 56 pst. av de store kommunene å ha tilstrekkelig bestillerkompetanse.

Heller ikke gevinstrealisering blir det jobbet systematisk med i de fleste kommuner. Dermed blir mye av digitaliseringen gjennomført uten at en utnytter godt nok mulighetene for effektivisering og ressursbesparelse.

Mangel på trygghet om IKT og mangel på kunnskap om hva som trengs av IKT-løsninger kan derfor gi et dårligere tilbud til innbyggerne. Derfor tror jeg Riksrevisjonen er inne på noe helt vesentlig når de i rapporten anbefaler staten å motivere kommunesektoren til samarbeid. Det trengs et sterkere samarbeid for å utvikle kompetanse og utveksle erfaringer og tekniske løsninger, slik at kommunene i større grad kan utvikle og dra nytte av de digitale tjenestene. Det er jo heller ikke slik at enhver kommune selv må finne opp det digitale kruttet hver eneste gang. Ofte kan ferdige standardløsninger, hyllevarer, benyttes, og et tettere IKT-samarbeid mellom kommune og stat, og ikke minst mellom kommunene, kan bidra til effektivisering og bedre tjenester.

Jeg vil samtidig understreke komiteens enstemmige merknad hvor man uttrykker en viss forståelse for kommunenes situasjon. Digitalisering av kommunale tjenester er komplisert og tidkrevende. Derfor mener også Kristelig Folkeparti at staten må stille opp med både økonomiske ressurser og – ikke minst – kompetanse. Statlig drahjelp er viktig for å sette kommunene bedre i stand til å kunne løse sine oppgaver til det beste for innbyggerne.

Statsråd Jan Tore Sanner [17:14:53]: Jeg har lest komiteens innstilling med stor interesse, og jeg kan konstatere at regjeringens politikk synes å være i tråd med komiteens merknader. Mange av de forholdene som Riksrevisjonen peker på, var allerede kjent for departementet, og det var igangsatt arbeid før revisjonen startet, for å finne mulige tiltak. Stortingsmeldingen om digital agenda har bred omtale av samhandling mellom kommune og stat, med beskrivelse av konkrete tiltak. For oppgaver som løses på tvers av statlig og kommunal sektor, skal de statlige virksomhetene ta et større ansvar for at det utvikles helhetlige digitale løsninger som også kommunesektoren kan benytte.

Det er slik at innbyggerne i liten grad forholder seg til forvaltningsnivåer, de forholder seg til tjenester, så der hvor det er hensiktsmessig og nyttig, skal det også samordnes. Derfor er Difi nå gitt i oppdrag å utarbeide en oversikt over planlagte og pågående digitaliseringsinitiativ i statlig sektor som påvirker kommunesektoren, inkludert oversikt over mulige gevinster og planer for å realisere disse. Dette gir grunnlag for en bedre og mer strukturert dialog mellom stat og kommune. En slik oversikt gjør det også enklere å identifisere behov for å etablere felles løsninger som kan dekke like behov på tvers av forvaltningsnivåene.

Difi skal sammen med KS finne et passende rammeverk som gjør det mulig å vurdere de ulike tiltakene opp

mot hverandre. Basert på disse innspillene kan Difi gi råd til Kommunal- og moderniseringsdepartementet om behov for prioriteringer mellom de ulike tiltakene ved eventuell mål- eller ressurskonflikt mellom sektorer.

Kommunene kjenner best sine utfordringer og må involveres når statlige virksomheter har digitaliseringsprosjekter som berører kommunal sektor.

Vi utarbeider en oversikt over viktige pålegg og anbefalinger vedrørende digitalisering i kommunal sektor. Vi understreker også at ansvaret for IKT-modenhet og fremdrift i kommunene er kommunenes eget ansvar. Difis verktøy og veiledning er også tilgjengelig for kommunene.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har i flere år gitt økonomisk støtte til KS' arbeid med digitalisering. Departementet har gitt KS tilsagn om inntil 10 mill. kr i 2016 til videreutvikling av IKT i kommunesektoren.

Felleskomponentene er tilgjengelige for bruk av kommunene. Det er inngått en samarbeidsavtale mellom KS og Brønnøysundregistrene om Altinn, og oppslag i Folkeregisteret er gratis for kommunene.

Kapasitet og kompetanse på IKT er en utfordring for mange kommuner, slik det også har fremkommet i denne debatten, og det er særlig de små kommunene som sliter på dette området, så jeg vil understreke at også her vil det ligge store gevinster i å ha større kommuner.

Jeg vil understreke at jeg er enig med representanten og komitélederen Martin Kolberg i at det er behov for bedre samordning og samhandling mellom stat og kommune. Det handler om tilgjengelige – og økt tilgjengelighet av – felleskomponenter. Men det handler også om tjenester som eksempelet representanten Kolberg trakk frem, om DiBKs nye løsning – DiBK er jo et direktorat under Kommunal- og moderniseringsdepartementet – hvor DiBK har utarbeidet løsningen som er tilgjengelig for kommunen. Jeg kan også trekke frem andre eksempler, som Husbanken, som nå har digitalisert både bostøtte og startlån, hvor gevinsten kommer i kommunene – og tilsvarende at kommunene nå skal over på sikker digital postkasse, slik at innbyggerne kan få en sikker digital postkasse som benyttes av både statlige og kommunale etater. Og vi ser at flere kommunale etater nå er på god vei over.

Men jeg vil understreke at dette handler ikke bare om samhandling og samordning. Det handler også om behovet for bedre kostnadskontroll, og det handler om større gevinstrealisering når prosjekter gjennomføres. Jeg har ved flere anledninger sagt at de store digitale prosjektenes tid må være forbi. Vi ser at der er det større sannsynlighet for kostnadssprekk og sprekk på tid. Det er de små og mellomstore prosjektene som har de største gevinstene. Vi må i langt større grad også ta ut gevinster når prosjekter realiseres.

Vi har nå fått på plass et digitaliseringsråd i Difi som har kompetanse fra både privat, statlig og kommunal sektor, og som gir råd på prosjekter på opptil 750 mill. kr.

Dette er et viktig område, som betyr mye for innbyggerne våre. Når vi digitaliserer offentlig sektor, er det ikke for å tilfredsstille offentlig sektors behov, men det er for

å skape en enklere hverdag for innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner.

Så er det viktig at vi styrker den strategiske IKT-kompetansen på ulike nivå, og derfor har vi allerede iverksatt et program for statlige ledere som skal få opparbeidet økt strategisk IKT-kompetanse, slik at dette blir en del av lederkompetansen i statlig sektor.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [17:21:03]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Michael Tetzschner, Helge André Njåstad, Kenneth Svendsen, Geir S. Toskedal og André N. Skjelstad om endring i valgloven. Beslutningen om valg skal holdes over én eller to dager skal kunne treffes av bystyre/kommunestyre som alminnelig flertallsvedtak (Innst. 298 L (2015–2016), jf. Dokument 8:50 L (2014–2015))

Martin Kolberg (A) [17:21:51] (komiteens leder og ordfører for saken): I motsetning til den saken vi nettopp har behandlet, er det ikke en enstemmig innstilling som presenteres nå. Det er en innstilling hvor flertallet i komiteen representerer mindretallet i Stortinget. Det vi står overfor i dag, er at et flertall i Stortinget ønsker å forandre bestemmelsen i loven på en slik måte at det nå er et alminnelig flertall i kommunestyret som skal til for at man skal kunne bestemme om det skal være todagens valg ved kommunevalg og stortingsvalg i de respektive kommunene.

Jeg regner med at de som representerer Stortingets flertall, vil begrunne sitt syn i fortsettelsen, men det framkommer tydelig av innstillingen på deres vegne at de mener at det er prinsipielt riktig at bestemmelsen om det skal være todagensvalg eller endagsvalg, skal følge den normale prosedyren for vedtak i henhold til kommuneloven, nemlig at det er et flertall i kommunestyret som bestemmer dette, og at det altså ikke er en mindretallsrettighet. Jeg forutsetter som sagt at representantene for dette synet vil utdype disse synspunktene nærmere. Selv representerer jeg og Arbeiderpartiet og de andre partiene, unntatt regjeringskoalisjonen og Kristelig Folkeparti og Venstre, et annet syn. Vi mener at mindretallsrettigheten bør opprettholdes.

Hva snakker vi om i denne sammenhengen? Vi snakker om det som er det aller viktigste i et demokrati, nemlig at det blir lagt til rette for på en best mulig måte at velgerne har lett tilgang til stemmeurnene. Det har jo gjennom årene vært veldig mye diskusjon om akkurat dette spørsmålet – om endagsvalg eller todagensvalg.

Det jeg stiller meg litt undrende til, er at man er så ivrig etter å fjerne denne mindretallsrettigheten. Jeg tror at den argumentasjonen som brukes, er prinsipiell, og man bruker også økonomiske argumenter. Om det siste vil jeg si at jeg oppfatter det som rent oppkonstruert argumentasjon. Det er ikke et spørsmål om det blir billigere eller dyrere når det er snakk om gjennomføring av valg i Norge hvert annet år. Det er en oppkonstruert argumentasjon for å styr-

ke argumentasjonen om at man ikke skal ha den samme rettigheten som man har hatt når det gjelder etablering av todagensvalg.

Jeg synes egentlig at Stortingets flertall ikke skulle gjort dette. Man går inn på et felt som har vært etablert lenge, hvor mindretallsrettigheten på dette viktige området har blitt lagt til grunn. Noen ganger har det vært Arbeiderpartiet som har vært med i mindretallsrettigheten i kommunestyrene, og andre ganger har det vært andre som har vært med i den. Den mindretallsrettigheten har bidratt til at den lokale vurderingen av et mindretall i kommunestyret har gitt muligheten til å kunne etablere et todagensvalg.

Det har jo ikke vært noe problem, så jeg forstår egentlig ikke hvorfor man gjør dette. De prinsipielle argumentene kan man legge til side hvis man vil, men her vil man det altså ikke. Dette synes jeg er – det er kanskje ikke et sånt ord som skal brukes fra Stortingets talerstol, president, så hvis det blir noe banking, tar jeg det med ro – stygt gjort. Det er rett og slett ordet stygt – jeg synes det er stygt gjort, for det er ikke nødvendig å gjøre dette. Det kan jo ikke være noen annen hensikt med dette enn å gjøre det vanskeligere å få todagensvalg. Det må jo bli det når en mindretallsrettighet forsvinner – da blir det vanskeligere å få todagensvalg. Da kan ikke hensikten være noen annen. For prinsippene knyttet til dette er det ikke nødvendig å anføre i de sammenhengene som er etablert her.

Jeg registrerer at vi for vårt vedkommende – Arbeiderpartiet, som opprinnelig kjempet igjennom denne ordningen – nå blir nedvotert, og at vi selvfølgelig må innrette oss deretter etter at Stortinget har sagt dette. Men jeg mener som sagt at vi ikke burde gjort dette. Det er unødvendig å gjøre det, og argumentene som føres i marka, er formelle, og denne formaliteten burde ikke vært anvendt mot å bruke muligheten til å få gode todagensvalg i kommunene. Det er det jeg mener.

Michael Tetzschner (H) [17:27:37]: Jeg tror ikke jeg vil bruke så mye tid på å reflektere over med hvilke hensikter Arbeiderpartiet er imot denne endringen. Jeg tror jeg skal holde meg til den positive begrunnelsen vi har for endringen. Dette «vi» er i komiteen Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, som utgjør et mindretall i komiteen, men som formodentlig materialiserer seg i et flertall her i salen.

Det argumentet representanten Kolberg var inne på, og som må tas alvorlig, er tilgjengelighet. Vi har jo sett gjennom tiden hvordan velgerne er blitt mer mobile, men også hvordan myndighetene lokalt og sentralt har lagt til rette for utstrakt forhåndsstemmegivning. Det er nesten sånn at man knapt rekker å stenge butikken for mottak av forhåndsstemmegivning før de kommunale funksjonærene skal i gang med å ta imot ordinær stemmegivning. Særlig vil jeg peke på muligheten som er gitt velgerne som ikke oppholder seg i sine hjemkommuner, til å innvirke på resultatet og delta i valgbehandlingen. Hvis man et øyeblikk ser på tilgjengelighetsargumentet, så har hele den teknologiske utviklingen, og også organiseringen rundt valgene, gjort selve valgdeltakelsen lettere for folk flest.

Vi har heller ikke sett for oss at vi skal diktere kommu-

nene en løsning. Det er nettopp kommunene som må finne løsninger, ut fra sine prioriteringer og ut fra kunnskap om hvor mange velgere de har å betjene, og også hvor mange valglokaler de skal ha innenfor kommunen, som hører med i det lokale valgstyrets selvfølger oppgaver.

Det som ligger i forslaget, er ikke noe mer enn det det gir seg ut for, nemlig at vi har tro på at det lokale kommunestyret kan treffe denne beslutningen. Hvis det var slik at flertallet i komiteen mente det var uforsvarlig å avvikle valget i Norge over bare én dag, regner jeg med at de ville fremmet forslag i valgloven som gjorde det til en tvungen, obligatorisk ordning i hele landet. Når det ikke skjer, tar jeg det som et uttrykk for at man anser det høyst forsvarlig å ha endagsvalg, og at det blir opp til det aktuelle kommunestyret, ut fra lokalkunnskap, å vedta dette.

Så kommer vi inn på det prinsipielle. I alle andre saker er det jo slik at de som skal pådra kommunekassen utgifter – det må jo være et flertall – også er de som skal saldere budsjettet og finne plass til disse utgiftene ut fra en lokal prioriteringsrekkefølge. Det stemmer jo også best med det øvrige styringssystemet vi har for lokaldemokratiet.

Dermed er vi kommet til det punkt da vi tar opp disse endringene som må gjøres i valgloven og kommuneloven, som følger av forslaget, og jeg tar det da opp formelt her.

Presidenten: Representanten Michael Tetzschner har tatt opp det forslaget han refererte til.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [17:32:02]: I merknadene til denne saken ser jeg at noen partier tillegger oss intensjoner som vi ikke kjenner oss igjen i. Det mer enn antydes at en av årsakene til at forslaget fremmes, er at vi ønsker å legge til rette for at færre kommuner avholder valg på søndagen. Jeg vet ikke hvor Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne har dette fra, men det er selv sagt helt feil. Det er heller ikke slik som disse partiene skriver i merknadene, at vi vil innskrenke tidsperioden det er mulig å avgi stemme. De skriver dette i merknadene, og jeg forstår det rett og slett ikke.

Nei, dette er overhodet ikke bakgrunnen for at vi har vært med på å fremme dette forslaget. Det saken handler om, er noe helt annet, det er om hvorvidt det er en tredjedel eller halvparten av et kommunestyre som skal ta beslutningen om et valg skal avholdes over én eller to dager. Det er akkurat det det handler om, grunnlaget for en beslutning lokalt, i det enkelte kommunestyre – ikke hvorvidt man skal innskrenke muligheten til å avgi stemme.

Mange steder har vi todagers valg i dag, og det fungerer utmerket. Andre steder er valglokalene åpne kun én dag, og det kan også fungere bra. Det er de lokale behovene som styrer dette, og det vil variere hva som er mest hensiktsmessig. Kommunen avgjør, og vi tror den enkelte kommune her vet best.

Det vi diskuterer, er altså om det er tilstrekkelig med tilslutning fra en tredjedel, eller om det skal være som i alle andre saker i kommunestyret, at et simpelt flertall skal gjelde. Her mener Kristelig Folkeparti at vi kan gå tilbake til normalordningen, slik det var før, hvor det er et ordinært flertall i kommunestyret som avgjør denne saken, som alle

andre saker – et godt demokratisk prinsipp, med andre ord. Vi sier ingenting om én eller to dager. Vi sier derimot at vi fortsatt vil at det er kommunene selv som skal avgjøre dette, og vi foreslår at kommunene avgjør saken ut fra en ordning med ordinært flertall.

Så skriver Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne følgende i innstillingen:

«Det er vanskelig å tolke forslagsstillernes intensjon annerledes enn at de ønsker å legge til rette for at færre kommuner avholder valg på søndagen før den offisielle valgdagen, og på den måten innskrenke tidsperioden det er mulig å avgi stemme.»

Hvor har de dette fra? Det har ingenting med saken å gjøre, og jeg vil bare for ettertiden ha gitt tydelig uttrykk for at disse partienes forsøk på å tolke Kristelig Folkepartis intensjon i denne saken ikke har vært spesielt vellykket.

Jeg tror nok samtidig at spørsmålet om én eller to dagers valg har blitt mindre viktig med årene, etter at muligheten til å avgi forhåndsstemmer over tid har blitt betydelig utvidet. Men dette er det opp til kommunene å vurdere. Kristelig Folkeparti står ved forslaget om at beslutningen om én eller to valgdager skal kunne fattes som et ordinært flertallsvedtak. Det mener vi vil være en riktig og god ordning.

Martin Kolberg (A) [17:35:31]: Bare en kort merknad fra min side til spørsmålet: Hvor får de det fra at dette vil innskrenke mulighetene? Jo, det ligger i sakens helt åpenbare natur, at når man forandrer loven fra at et mindretall kan bestemme det, til at et flertall kan bestemme det – da ligger det i forlengelsen av forslaget. Så vi har det derfra, rett og slett. Jeg sier det som en replikk til representanten Grøvan. Det er derfra vi har det. Det kan jo ikke være annerledes, for tanken må jo være at når et mindretall bestemmer det, er det lettere å få det til enn når et flertall bestemmer det.

Så er det de andre argumentene. Jeg er enig i det som sies av flere her, at det har forandret seg gjennom årene når det gjelder muligheten til å stemme, mer mobilitet, forhåndsstemming og alle disse tingene. Men hva er i demokratiets navn motsetningen mellom at det har blitt bedre på en rekke andre områder og at det fortsatt skal være lett å etablere en todagersordning? Det forstår jeg ikke. Jeg forstår ikke at det er noen motsetning der. Tvert imot kunne dette utfylle hverandre på en god måte også i fortsettelsen, og der hvor det var et mindretall i kommunestyret som mente at det var greit med todagersvalg, fordi de anså det som viktig med tanke på valgdeltakelsen, burde de fått anledning til å ha det. Det er det som er vår argumentasjon, og det var det som var argumentasjonen for at ordningen i sin tid ble innført. Da var argumentene riktignok noe tyngre med tanke på at det var vanskeligere mobilitet og alle disse tingene, som vi ser er mye bedre i dag, og det er mye bedre muligheter for forhåndsstemmegivning.

Men i sum svekkes muligheten for valgdeltakelse ved at det kanskje i noen kommuner, når det nå ikke er en mindretallsrettighet, ikke blir todagersvalg, hvor det ellers kunne ha vært det. Det er det dette lovforslaget i tilfelle stanser, og det synes jeg ikke vi burde gjøre. Det er det jeg sier.

Vi burde ikke gjøre det, for det burde man kunne bestemme lokalt, men med en mindretallsrettighet når det gjelder akkurat dette spørsmålet. Mer er det ikke, og det er jo det som er det vanskelige i saken, når jeg hører representanten Grøvan er litt indignert over at vi tillegger Kristelig Folkeparti et annet syn enn det de har. Jeg vil ikke si at vi gjør det – jeg bare konstaterer faktum knyttet til virkningen av det han vil stemme for senere i dag.

Mudassar Kapur (H) [17:38:35]: I et demokrati – i et lokaldemokrati – er det normalt en styrke når man flytter makt fra mindretallet til flertallet. Det er det vi gjør i denne saken, slik at den typen beslutninger tas på lik linje med andre alminnelige vedtak i et kommunestyre. Den koblingen man gjør – den broen man bygger – at det å flytte makten over til et flertall i et lokaldemokrati, er å innskrenke demokratiet, synes jeg blir en feilkobling. Dette er å sette ting på lik linje med hvordan lokaldemokratiet ellers fungerer i viktige spørsmål.

Så til saken og forslaget, og hvorfor vi mener at det også er overmodent å adressere dette med forhåndsstemmegivning. La meg ta et eksempel fra Oslo. I Oslo har vi de siste kommune- og stortingsvalg gjennomført forhåndsvalg i alle 15 bydeler i en 30-dagersperiode, fra ca. 10. august til og med den siste fredagen før valget. Ved stortingsvalget i 2013 deltok nær 40 pst. av velgerne i forhåndsvalget. Det betyr at tilgjengeligheten til stemmelokalene har blitt bedre, og den brukes i større grad.

Jeg har prøvd å lese meg litt opp på argumentasjonen som ble brukt av partiene da denne lovendringen ble gjennomført i sin tid, da man flyttet makten fra et alminnelig flertall til et mindretall. Den gangen hadde man bl.a. argumentasjon om at det ville gjøre det enklere å få opp valgdeltagelsen blant minoritetene. Det er en argumentasjon som har blitt brukt i Oslo kommune i hvert fall. Men det er jo den tiden som vi har mellom valgene, hvor departementet og mange etater bruker millioner av kroner på kampanjer for å få opp valgdeltagelsen, og alle de dagene når valglokalene er åpne helt fram til den lille, kunstige – vil jeg si – pausen på 24–48 timer fra forhåndsstemmelokalene stenger til selve valgdagen, som teller. Hvis vi politikere ikke greier å få opp valgdeltagelsen i løpet av hele den perioden, vet jeg ikke helt hva som skal til akkurat de siste 24 timene når lokalene er stengt, før de åpnes igjen.

Så det blir kunstige argumenter å si – som man ofte har gjort i Oslo – at man innskrenker enkelte gruppers muligheter til å være med og delta i demokratiske valg. Tvert imot: Vi bruker millioner av kroner og veldig mye ressurser på å få til nettopp det.

Selv om det i innstillingen er et mindretallsforslag, blir det et flertallsvedtak når det kommer til Stortinget og blir vedtatt som alminnelig flertallsvedtak, slik de fleste vedtak bør. Jeg ser også fram til de neste valgene, hvor kommunene selvfølgelig vil ha alle muligheter til å bestemme om de vil ha endagsvalg eller todagersvalg. Det er ingenting ved dette forslaget som hindrer kommunene i å gjøre det. Det er det viktig å presisere, for det har nesten blitt gitt inntrykk av – vil jeg si – at forslagsstillerne egentlig prøver

å forhindre kommunene i å ha todagersvalg. Det er rett og slett feil.

Jan Böhler (A) [17:42:47]: Jeg har bare en merknad til prinsippene her. Representanten Grøvan var inne på hva som er mest demokratisk, og representanten Kapur var nå sist inne på erfaringene fra Oslo. Det er mange ting som kan sies om hva som fremmer valgdeltagelse best, og det kan være mange meninger – etter mye forskning og kunnskap vi har høstet – om det å snu valgdeltagelsen hos grupper, som representanten Kapur var inne på. Men det som var bakgrunnen for diskusjonen den gangen loven ble endret, i hvert fall i Oslo, var at vi egentlig ville gi demokratiet større legitimitet ved at man ikke skulle ha muligheten til å mistenke eller tenke at de som har flertallet i dag, er fornøyd med hvordan situasjonen er. Hvis noen tenker: Hvis man får stemme på søndager, er det flere grupper som får anledning til å gå og stemme. Det er for knapp tid, man har en hektisk arbeidsdag på mandager. De som er flinke til å organisere dagen sin, og som kanskje er mer ressurssterke, har lettere for å få stemt. La oss åpne for det på søndager, når noen mennesker vil ha bedre tid.

Hvis man er generøs nok til å si at mindretallet – altså en tredjedel – kan få øve påvirkning på det, kan det også begrunnes på den måten at det gir demokratiet en enda større legitimitet, en slags «gentleman's» holdning, ved at man ikke vil la mindretallet føle at flertallet overkjører dem i slike spørsmål. Så jeg mener at det går an å framføre demokratilegitimitetsargumenter begge veier i denne saken. Jeg kjenner ikke all forskningen på hvordan todagersvalg har slått ut i Oslo, men det er en annen diskusjon – føler jeg – enn selve prinsippene om at man skal gi den ekstra legitimiteten til hvordan man velger å gjennomføre valg, ved å la mindretallet, som kan tenke at flertallet er tjent med hvordan ordningen har vært, få lov til å få mulighet for et gjennomslag, hvis det er en tredjedel som vil det. Det har vært en slags raushet i systemet, som har ligget i den tankegangen. Det er viktig at det kommer fram når man diskuterer hva som er mest demokratisk.

Mudassar Kapur (H) [17:45:29]: Jeg vil takke representanten Böhler for at han tok ordet, for da fikk vi en av dem som kanskje sto bak disse forslagene, opp på talerstolen for å fortelle litt om bakgrunnen. En av de tingene som ble trukket fram som et viktig argument, var legitimiteten til demokratiet. Jeg vil gjerne utfordre representanten Böhler på å fortelle hvilke deler av demokratiet som manglet legitimitet i Oslo, og valgordningen ellers, da man ønsket å innføre denne lovendringen, og hvilke deler av demokratiets legitimitet som vil forsvinne hvis et alminnelig flertall skal vedta den type ting. Det er det ene.

Det andre er, for å følge opp representanten Bøhlers innlegg: Hva er det som vil skje eller ikke skje med demokratiets legitimitet ved at valglokalene stenges den ene dagen – når de allikevel har vært oppe, f.eks. i Oslo, fra ca. 10. august og i 30 dager framover? Jeg undrer veldig på den argumentasjonen. Og når legitimiteten til demokratiet tas opp, blir jeg veldig nysgjerrig på hvordan det sto til i dette landet for noen år siden.

Jan Bøhler (A) [17:47:04]: Det sto veldig bra til for noen år siden. Demokratiets legitimitet var i høyeste grad til stede den gangen og er det nå, om dette forslaget blir vedtatt eller ikke. Jeg sa bare at en raushet i systemet overfor dem som kan tenke at flertallet ikke ønsker det, med ulike motiver, er en fordel, fordi det bl.a. var en diskusjon i Oslo om hvilke grupper som ville tjene på at man stemte på søndager, hvilke grupper som da ville øke valgdeltakelsen sin. Det er ikke gitt hva som er fasiten på det. Om endagsvalg eller todagersvalg gir mest legitimitet til demokratiet, vil være forskjellig fra sted til sted ettersom hva som øker deltakelsen eller ikke. Forhåndsstemmene ved valg har økt deltakelsen mest, tror jeg, i de senere årene.

Jeg vil bare avslutte debatten med å si at jeg ikke var aktiv i å fremme forslag den gangen, men det handlet om legitimitet, eller raushet er kanskje et bedre ord, raushet overfor mindretallet og tenke at man ikke skal tro at noen har noen baktanker med den valgordningen som velges, ved å la et mindretall få mer innflytelse på det enn man har normalt i demokratiske prosesser. Det er et ekstra hensyn i den typen følsomme spørsmål som dette er. Det var det som var begrunnelsen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [17:48:35]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Bøhler, Marianne Marthinsen, Marit Nybakk og Truls Wickholm om endring i eierseksjonsloven - demokrati i sameier for å hindre spekulasjon i utleie og oppkjøp (Innst. 329 S (2015–2016), jf. Dokument 8:140 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Mudassar Kapur (H) [17:49:40] (ordfører for saken): La meg starte med å takke representanten Bøhler – kollega i komiteen – og andre representanter fra Arbeiderpartiet for at de har fremmet dette forslaget.

Bakgrunnen for forslaget er at vi i de store byene, særlig i Oslo, har sett det man kaller hyblifisering, at for mange bor i en enhet. Andre har tatt opp problemstillinger knyttet til hvor mange enheter en enkelt person kan eie i et sameie. Det har også vært problemstillinger knyttet til hvilke typer vedtak et sameie kan fatte eller ikke, dersom en eller flere uteblir fra sameiemøtene. Slik sett snakker man altså om sameiedemokrati.

Dette er viktige punkter. Nettopp derfor har regjeringen

allerede nå igangsatt et arbeid med å følge opp lovutredningen som ble gjort av et lovutvalg i 2014. Blant annet utredes nå hvorvidt ervervsbegrensning kan oppheves eller ikke, sameienes mulighet til å forby utleie, problemstillinger knyttet til hyblifisering og en rekke andre områder. Alt og mer til i tilknytning til hva som ligger i representantenes forslag, vil bli tatt tak i når regjeringen legger fram dette for Stortinget til høsten. Jeg viser også til statsrådets brev, spesielt det siste som har kommet, hvor man går inn i forslagene enkeltvis og varsler at man vil ta tak i disse problemstillingene.

Jeg vil derfor vise til komitémerknaden hvor vi mener at det er mest «hensiktsmessig å vente til saken kommer til Stortinget» høsten 2016, og at «man dermed får gjort en grundig vurdering av alle faktorer og en helhetlig behandling av ny eierseksjonslov». Jeg vil minne om at eierseksjonsloven også handler om andre viktige elementer enn det som tas opp her, og det vil være mest ryddig å gjøre det på den måten.

På vegne av regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet, vil jeg avslutningsvis igjen understreke at vi anerkjenner mange av de utfordringene som det pekes på, særlig her i Oslo, men også i andre pressområder. Men vi mener at det er viktig å skille litt mellom hvilke lover man trenger å gjøre noe med for å møte utfordringene. Man har eierseksjonsloven, man har plan- og bygningsloven, det er en del forskrifter og bestemmelser. I det hele må vi også passe på at vi ikke vanner ut et av de viktigste prinsippene – retten til å eie og bestemme over sin egen eiendom. Så her er det mange balanser som skal tas hensyn til. Jeg tror at vi vil se en helhetlig og god behandling av dette til høsten, og ikke minst se disse utfordringene også opp mot andre lover, som ikke er tatt opp her.

Jeg avslutter med det. Jeg ser ikke noen grunn til å oppholde salen mer.

Jan Bøhler (A) [17:53:28]: Jeg vil takke saksordføreren for et grundig arbeid og for at han har vist at han vet at saken betyr mye for mange mennesker.

Vi var – og saksordføreren var med der – på et folkemøte i november 2014 på Vestli, Stovner, der det var lang kø utenfor og stappfullt lokale med hundrevis av mennesker. De som arrangerte møtet, representerte et vel med sameier. Det er 12 000 mennesker som bor i det området, men også flere andre velforeninger i sameier med titusener av mennesker er engasjert i dette og har meldt inn forskjellige ting underveis. Så dette handler om mange mennesker som er bekymret for hvordan utviklingen i deres bomiljø vil være.

På det folkemøtet den gangen var i tillegg til Arbeiderpartiet og SV Fremskrittspartiet aktivt støttende til forslagene sameiene gikk inn for. Representanten for Høyre, som var Kapur, var også veldig tilstedeværende og hadde vel mer den tilnærmingen som han også har her i salen – så det er en sammenheng her.

Det som skjedde videre, da engasjementet til velforeninger og sameier utviklet seg, var at bydelsutvalgene, særlig i Oslo, i Groruddalen, uttalte seg om dette og ville ha det behandlet samtidig som høringen om eierseksjonsloven, som ikke tok opp dette temaet, var ute på høring.

Grunnen til at vi fremmer det og tar det opp her i dag, er at temaet ikke er berørt i NOU-en om endringer i eierseksjonsloven. Bydelsutvalgene gjorde enstemmige, tverrpolitiske vedtak, og det samme gjorde Oslo bystyre. Fra Arbeiderpartiets side har vi i våre merknader, sammen med Senterpartiet og SV, lagt vekt på – og referert til – argumentene fra Oslo bystyre. Oslo er den byen som har flest innbyggere som er berørt av denne problemstillingen, og det er tverrpolitiske, enstemmige uttalelser fra merknader og innspill i høringsrunden fra Oslo bystyre som ble grundig behandlet der. Der påpeker man at det blir problemer i utviklingen av bomiljøet hvis det blir et for stort antall små utleieenheter, som utleiende som ikke bor i området, står for etter å ha kjøpt opp en rekke leiligheter i sameiene. De peker på at det fører til stor sirkulasjon av beboere, at det er ustabil – det er usikkert hvem som egentlig bor der – at det er mindre vilje til å være med på vedlikehold, enten det er dugnad eller større, kostnadskreven ting, og at det er belastninger på infrastruktur som det ikke er bygd for – enten det er vann, kloakk, parkering eller andre ting som er tatt opp – i det hele tatt uro og utrygghet i bomiljøene. Det er et tverrpolitisk engasjement. Jeg vil bare understreke at f.eks. nåværende statssekretær Bård Folke Fredriksen, som da var byråd i Oslo, var aktivt ute med store oppslag i Akers Avis om akkurat det samme som undertegnende har sagt om samme sak i samme avis. Så vi har på mange måter stått sammen om å foreslå disse initiativene når det gjelder eierseksjonsloven.

Det som er bekymringen, er at det oppstår uro i bomiljøene i området vi satser på gjennom Groruddal-satsingen og i andre områder – vi satser i utsatte områder – fordi utleieandelen øker så sterkt og sirkulasjonen av beboere gjør at man ikke vet hvem som bor der. Denne utviklingen undergraver det vi gjør fra kommune og stats side for å satse på at det ikke skal utvikle seg i feil retning i disse områdene. Hvis det er noen steder vi nå ser at det er grunn til bekymring i Groruddalen, og i områdene med område-satsinger også andre steder i byen, så er det de områdene som har sameier med en stor andel utleie og utbygging til hybler, det som kalles hyblifisering. Hvis jeg skulle trekke inn noe sted i landet hvor jeg ville sagt: Vi må passe på at vi ikke får den typen utleieområder hvor folk ikke er engasjert i nærmiljøet sitt, som man har sett i drabantbyer i Sverige, er det disse områdene jeg snakker om.

Jeg mener at vi bør ta dette veldig på alvor på Stortinget. Derfor har vi ønsket å gi statsråden innspill med de forslagene vi har, under arbeidet med proposisjonen, for dette er ikke behandlet i NOU-en. Det er ikke formet som lovforslag her i dag, men som en retning for hva vi mener statsråden bør fremme, som er det første forslaget vårt. Det andre forslaget vårt er mer konkret og angår at man ikke skal kunne kjøpe flere enn to seksjoner i samme sameie.

Dette handler om å gi beboere mer ansvar for og deltagelse i å være med og forme nærmiljøet sitt, og det angår faktisk også hvordan deres eierinteresser kan opprettholdes og ikke rammes av denne typen utvikling av området – i blokker og nærmiljø.

Presidenten: Skal representanten fremme forslag?

Jan Bøhler (A) [17:58:53]: Ja, jeg tar opp forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Jan Bøhler har tatt opp de forslagene som han refererte til.

Heidi Greni (Sp) [17:59:09]: Norsk boligpolitikk har vært vellykket for det brede lag av folket. Folk eier i stor grad sin egen bolig, mange gjennom et boligsamvirke eller i et eiersamvirke. Dette er sterkt medvirkende til vår høye boligstandard.

Representantforslaget vi behandler i dag, dreier seg om hvordan vi kan skaffe bedre trygghet for dem som eier sin bolig gjennom et eiersamvirke. Presset på boligmarkedet gjør det attraktivt å kjøpe opp boliger for utleieformål, ofte ved at leilighetene blir bygd om og delt opp i mindre enheter, såkalt hyblifisering. Jeg mener det er viktig å ta på alvor de varslene vi får om at dagens lovgivning ikke virker etter hensikten. Det virker som vi alle sammen er enige om at begrensninger i eierseksjonsloven, som sier at det ikke er tillatt å erverve mer enn to seksjoner i samme sameie, har en god intensjon. Forslagsstillerne mener vi da må stramme opp lovparagrafen slik at den får den effekten den var ment å ha. Jeg leser statsrådets svar som at han mener eierbegrensningsparagrafen bør fjernes fordi den ikke virker etter intensjonen.

Flertallet mener vi bør vente med å vurdere endringene i eierseksjonsloven til departementet har konkludert når det gjelder utredningen, og lagt fram en sak for Stortinget. Senterpartiet mener Stortinget bør gi et klart signal om at eierseksjonsloven bør strammes inn slik at sameiene får større mulighet til å hindre spekulative oppkjøp og ombygging av leiligheter for utleieformål. Vi ber derfor om at dagens begrensninger i eierseksjonsloven som sier at ingen skal kunne eie mer enn to seksjoner i samme sameie, blir opprettholdt og rammet inn slik at bestemmelsen blir effektiv. Våre forslag er i samsvar med Stortingets tidligere vedtak da en tilsvarende sak ble behandlet. Jeg mener vi bør gi departementet et klart signal om at de endringene som nå forberedes i eierseksjonsloven, skal bidra til at intensjonen i dagens lov skal virke bedre. Det er det som gir trygghet for dem som har kjøpt seg en leilighet i et sameie, trygghet for at de også i framtiden skal ha en trygg bolig i et godt bomiljø for seg selv og familien sin.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Jan Tore Sanner [18:01:44]: Jeg er enig med forlagsstillerne i at det er viktig å legge forholdene til rette for at folk som bor tett i borettslag og eierseksjonssameier, skal ha gode og trygge bomiljøer. Jeg er kjent med det sterke engasjementet som er i denne saken.

For regjeringen er det viktig at den rettslige reguleringen av slike kollektive boformer er god. Som kjent pågår det for tiden et større lovarbeid i departementet knyttet til eierseksjonsloven. Lovarbeidet bygger på en utredning fra et lovutvalg som i august 2014 foreslo en del endringer i eierseksjonsloven.

Jeg mener det er viktig at vi får muligheten til å se sammenhengen i forslag og tiltak. Lovutvalget foreslo å oppheve forbud mot å kjøpe flere enn to seksjoner i ett og samme eierseksjonssameie. Forslaget var enstemmig og begrunnet i at det er lett å omgå reglene ved å bruke stråmenn eller ved å opprette aksjeselskaper som kjøper seksjoner. Departementet vil gi en bred omtale av forslaget i den lovproposisjonen som skal legges frem for Stortinget til høsten.

Når det gjelder spørsmålet om å innføre rettslig grunnlag for at et flertall på årsmøtet kan innføre utleierestriksjoner i sameiet, er dere kjent med at jeg i brevet til komiteen datert den 25. mai har gitt uttrykk for at mitt prinsipielle utgangspunkt er at slike regler vil representere et stort inngrep i seksjonseiers rett til selv å bestemme om egen boligseksjon skal leies ut eller ikke. Samtidig ser jeg at hensynet til bomiljøet likevel kan legitimere slike begrensninger. Departementet utreder akkurat nå om bomiljøhensynet gjør seg så sterkt gjeldende at det prinsipielle utgangspunktet bør vike.

Til spørsmålet om hybelutleie bør begrenses gjennom strengere krav til bygningsmessige endringer, vil jeg understreke at jeg selvfølgelig er opptatt av at kommunene skal ha de juridiske virkemidlene som er påkrevet for å unngå at det oppstår helsefarlige boforhold. I den kommende proposisjonen vil vi vurdere om plan- og bygningslovens hjemler er gode nok til å forhindre slike boforhold, eller om det kan være grunn til å endre eller supplere dagens regler. Jeg tenker da særlig på reglene om når det oppstår en søknadspliktig bruksendring, og på hjemlene for kommunene til i reguleringsplanen å legge inn restriksjoner mot oppdeling av slike hybler.

Jeg mener det er nyttig at denne saken er fremmet, og at vi har muligheten til å ha denne diskusjonen i Stortinget, men jeg setter pris på at departementet får muligheten til å se sammenhengen i de ulike forslagene og tiltakene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Bøhler (A) [18:05:09]: Jeg takker statsråden for at han virkelig har gått inn i saken og vist at den skal jobbes ordentlig med inn i proposisjonen. Det er godt å høre.

Statsråden skriver i sitt siste svarbrev til komiteen, datert den 25. mai, at dette vil være «et vesentlig inngrep i den frie råderetten», og at det må «foreligge gode grunner» osv. for å gjøre noe i forhold til antallet hybler, eller hvordan man kjøper opp og deler opp leiligheter. Jeg vil bare spørre: Ser ikke statsråden at når personer som bor andre steder, kjøper opp leiligheter og deler dem opp – det beskrives at det kan bo opp til 16 mennesker i en liten leilighet i oppgangen – og det skjer med flere leiligheter i samme oppgang, med oppløsning av bomiljøet, men også med stor reduksjon av verdien av de andre leilighetene i blokken i oppgangen, så er det også et slags indirekte inngrep i deres eiendomsrett eller i hvordan deres eiendom står seg?

Statsråd Jan Tore Sanner [18:06:19]: Det var jo også grunnen til at jeg i mitt innlegg understreket at man samti-

dig må vurdere om hensynet til bomiljøet legitimerer slike begrensninger. Det gjelder flere forhold i hele dette saks-komplekset, at det kan være ulikt prinsipielt ståsted som møter en praktisk hverdag, og hvor vi må finne gode avveininger. Det er disse diskusjonene som departementet nå går inn i, både faglig og selvfølgelig med politiske avveininger, som vil ligge til grunn for det forslaget vi etter hvert fremmer for Stortinget.

Jan Bøhler (A) [18:07:04]: Tusen takk for svaret.

Jeg vil gjerne føye til: Når statsråden nevner at det kan være aktuelt å se på plan- og bygningsloven og forbedringer der, er det klart at det kan ha en positiv virkning. Men det er viktig også å huske på at i bofellesskap som dette har beboernes deltagelse, ansvarsfølelse og følelse av at de kan gjøre noe med sitt nærmiljø, at de kan sørge for at nærmiljøet fungerer godt og at de skal ha en god framtid der, også stor betydning. Sånn sett vil det ha stor verdi, det som bydelsutvalgene og bystyret når de har uttalt seg, har antydning om at generalforsamlingen med to tredjedels flertall bør kunne legge begrensninger på hvor mange leiligheter som kan kjøpes opp og bygges om, og hvor stort antall hybler det kan være per leilighet, osv. – at det ikke bare handler om plan- og bygningsloven og noe som er en veldig fjern ting for dem, men at de kan utforme sin egen framtid. Ser statsråden verdien i det?

Statsråd Jan Tore Sanner [18:08:06]: Det mener jeg absolutt er en viktig verdi som også skal være med i vurderingen av denne saken. Samtidig er det også vårt ansvar å sørge for at vi har et juridisk rammeverk som er tilfredsstillende, for å unngå boforhold som ingen ønsker.

Jan Bøhler (A) [18:08:30]: Bare ett spørsmål til. Det gjelder også de større samfunnsinteressene, som debatten om integrering. Vi skal behandle integreringsmeldingen her på Stortinget den 16. juni, og vi har hatt diskusjoner etter reportasjer fra Sverige om utviklingen i drabantbyområder der, med en stor andel utleie – også sett i et integreringsperspektiv.

Når det gjelder å lykkes med områdesatsingene – som jeg vet statsråden er opptatt av nå, med forhandlinger om videre områdesatsing i Groruddalen – vil det være, også mer ut fra samfunnsinteresser, viktig at vi går hånd i hånd med beboerne for å gi dem muligheter til å utvikle sitt nærmiljø. Så jeg mener også at statsråden og regjeringen bør se denne saken, hvordan vi skal lykkes med områdesatsingene, i et integreringsperspektiv.

Statsråd Jan Tore Sanner [18:09:24]: Jeg mener vi i Norge kan være stolte av mye av det arbeidet som er gjort på integreringsområdet. Det at svært mange av dem som kommer til Norge og blir boende i Norge, også etter hvert eier sin egen bolig, mener jeg er en viktig grunn til at vi lykkes så godt, for når man eier egen bolig, gir det bedre økonomisk sikkerhet, og det bidrar også til bedre boforhold og bomiljø.

Men det er heller ikke nok alene. Det er også viktig

at vi får til gode bomiljøer, bl.a. gjennom områdeløft og summen av de tiltakene som iverksettes.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [18:10:13]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i inndelingslova og kommunelova (behandling av kommunesamanslåingar mv.) (Innst. 347 L (2015–2016), jf. Prop. 76 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heidi Greni (Sp) [18:10:58] (ordfører for saken): De endringene vi i dag behandler i inndelingsloven og kommuneloven, har departementet begrunnet med ønsket om å gjøre sammenslåingsprosessen som følger av kommune-reformen, mer smidige. Komiteen har merket seg at det i uttalelsene som departementet har fått inn til sitt høringsnotat, er ulike vurderinger av de foreslåtte lovendringene. Komiteen har derfor gitt hvert enkelt forslag en gjennomgang for å vurdere de prinsipielle sidene ved de foreslåtte lovendringene.

Noen av forslagene har en samlet komité vurdert som hensiktsmessige og uproblematisk. Andre av forslagene er det ulike vurderinger av i komiteen og i flertalls- og mindretallsinnstillingene.

Komiteen er enig i departementets forslag om hvordan sammenslåtte kommuner skal behandles i ROBESK hvis det er slik at en eller flere av kommunene er i registeret fordi de er i økonomisk ubalanse. Vi er enig i at det skal foretas en ny og samlet vurdering etter sammenslåing.

Komiteen er også enig i departementets forslag om at aksjelovens bestemmelser om aksjeeiers rett til å ta over en aksje som skifter eier, ikke skal gjelde når aksjer overføres fra en kommune til en ny kommune.

Departementets forslag om deling og grensejustering i inndelingsloven er mer problematisk og har delt komiteen. Forslaget innebærer at regelverket for grensejustering skal benyttes når det gjelder områder som har mindre enn 10 pst. av innbyggerne, og at det kan benyttes for områder helt opp til 25 pst. av innbyggerne. Ved at grenseendringssaker blir behandlet som grensejustering, og ikke deling, senkes terskelen for involvering og innbyggermedvirkning. Jeg, sammen med flertallet i komiteen, mener saker knyttet til inndelings- og grensejusteringer er saker av stor betydning for lokalsamfunnet og de folkene som

berøres. Det vil også være slik at grendesamfunn som dekker store deler av kommunen, vil inngå i de foreslåtte bestemmelsene om hva som er en mindre del av kommunen. Vi støtter derfor ikke departementets forslag til endringer i inndelingsloven § 3.

Komiteen støtter departementets forslag om det skal kunne gjøres unntak fra kravet om fylkesmannsinnkalt felles kommunestyremøte etter at det er gjort vedtak om kommunesammenslåing. Der det er gjort frivillige vedtak om kommunesammenslåing og kommunene allerede er enige om alle praktiske sider ved gjennomføringen av sammenslåingen, er det ikke behov for et fylkesmannsinnkalt felles kommunestyremøte. Der sammenslåing er vedtatt av Stortinget uten tilslutning lokalt, vil kravet om fellesmøte fortsatt gjelde.

Komiteen har delt seg i vurderingen av departementets forslag om å formalisere bruken av § 17 i inndelingsloven, som gir hjemmel til å fastsette at det nye kommunestyret blir valgt av og blant medlemmene i de sammenslåtte kommunenes kommunestyre.

Mindretallet, Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV, deler KS' motstand mot forslaget med begrunnelsen at indirekte valg er mindre demokratisk enn nyvalg av kommunestyre. Jeg mener også det er all grunn til å stoppe opp ved uttalelsene fra professorene Bernt og Smith som begge er negative til forslaget om å formalisere bruken av indirekte valgt kommunestyre etter kommunesammenslåing. Professor Smith viser til den nylig vedtatte endringen i Grunnloven, hvor det nå er grunnlovfestet at innbyggerne har rett til å styre lokale anliggender gjennom lokale folkevalgte organer. Han mener en eventuell lovfesting av hjemmel til å gjøre unntak fra de ordinære reglene om valg til kommunestyre må utredes nærmere før det eventuelt kan vedtas av Stortinget.

Komiteen deler seg også når det gjelder prinsippene for styring av kommunale foretak i parlamentarisk styrte kommuner. Departementet ønsker å endre kommuneloven slik at kommunestyret/fylkestinget gis myndighet til å delegerer større myndighet til kommuneråd/fylkesråd. Også når det gjelder dette forslaget, er jeg og mindretallet enig med KS, som sier denne foreslåtte lovendringen kan svekke den politiske og demokratiske styringen av kommunale foretak.

En enstemmig komité slutter seg til departementets forslag om plikt til å kunngjøre møter. Vi er enig i at også møter som kan bli holdt for lukkede dører, og som gjelder kommunale foretak, skal kunngjøres.

Til slutt til forslaget om hvem som kan velges som medlem av fellesnemnd for gjennomføring av vedtatt kommunesammenslåing eller fylkessammenslåing. En samlet komité er enig i lovendringen, som fører til at også medlemmer av kommuneråd eller fylkesråd kan velges.

Sammensetningen av kommunal- og forvaltningskomiteen er slik at flertall i komiteen ikke nødvendigvis gir flertall i salen. I denne saken gjelder det endringene om deling og grensejustering i § 3 i inndelingsloven, der det er fremmet et mindretallsforslag, som jeg regner med at de selv vil gjøre rede for.

Til slutt: Senterpartiet vil i samsvar med innstillingen

ikke støtte endringer i inndelingsloven § 17 og kommuneloven §§ 62 og 70.

Helt til slutt vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid.

Frank J. Jenssen (H) [18:16:37]: Takk til saksordføreren for redegjørelsen i en sak som på flere punkter har samlet en enstemmig komité, men som på noen områder også synliggjør til dels overraskende mindretall.

Når kommuner eller fylkeskommuner ønsker å slå seg sammen, er det viktig at vi har fornuftige, forutsigbare og smidige regler. Det samme gjelder når det er snakk om deling av kommuner, eller når det er snakk om å justere grensene, f.eks. når en grend i en kommune ønsker å melde overflytting til nabokommunen.

Departementet har i løpet av kommunereformen også gjort mange avklaringer knyttet til spørsmål som dukker opp underveis i lokale forhandlinger – alt fra hva som skal skje med differensiert arbeidsgiveravgift, til lokale jakt- og fiskerettigheter. I den foreliggende saken avklares også hva som skjer med en ROBEK-kommune, slik saksordføreren redegjorde for, som går sammen med en annen kommune. Der får Fylkesmannen nå fullmakter til å gjøre en vurdering av om ROBEK-registrering fortsatt er til stede – en praktisk løsning, som ikke var direkte avklart i lovverket før, men som nå blir det.

På andre områder er, som saksordføreren også var inne på, enigheten ikke like stor i komiteen. I dag er det f.eks. ikke mulig å gjennomføre grensejusteringer samtidig med kommunesammenslåing. Spørsmålet er ikke om departementet skal kunne avgjøre grensejusteringer, for det kan departementet i dag, spørsmålet er om man også skal kunne avgjøre slike endringer i forbindelse med en sammenslåing, noe et flertall i komiteen – dog ikke i salen, håper vi – av litt uklare grunner går imot. Forslaget innebærer at en del grenseendringer skal kunne behandles som grensejustering, som så kan avgjøres av Kongen, og ikke må behandles i Stortinget så lenge det er enighet om sammenslåingen og delingen ellers.

Siden komiteens flertall er slik saksordføreren redegjorde for, tar jeg herved opp forslag nr. 1 i innstillingen, på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Videre foreslår departementet å skrive inn i loven den praksis som er fulgt i mange år, om at man i en sammenslått kommune, eller i et sammenslått fylke, ikke må avholde ekstraordinært valg hvis sammenslåingen effektueres fra et årsskifte da det ikke er forutgående valg om høsten. Hele eller deler av de eksisterende kommunestyrene eller fylkestingene utgjør da det nye folkevalgte organet fram til valg avholdes. Dette er altså en frivillig midlertidig ordning med folkevalgte som danner et nytt folkevalgt organ, og er, i motsetning til det saksordføreren antydde, godt i tråd med de grunnlovsendringene som denne salen har vedtatt. Dette er ikke, slik det står i innstillingen, en utvidet rett til indirekte valg, slik Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV hevder. Det er derimot en praksis som er fulgt i årevis, også under den samme regjeringen som de tre nevnte partiene satt i. Nå foreslås det eksplisitt å ta denne muligheten inn i loven, og det er snakk om saker hvor kommu-

nene selv, eller fylkene lokalt, er enige om ikke å avholde ekstraordinære valg.

Mener Arbeiderpartiet at sammenslåingen av Harstad og Bjarkøy i 2013 ikke burde skjedd uten ekstraordinært valg først? Deres egen regjering valgte å gjøre det på den måten de i dag går imot å ta inn i loven. Er de uenig i egen framgangsmåte fra den gang, sånn sett i ettertid? Mener Arbeiderpartiet at sammenslåingen av Sandefjord, Stokke og Andebu ikke skal gjennomføres fra kommende årsskifte uten forutgående valg, når kommunene er enige om det? Mener Arbeiderpartiet at Rissa og Leksvik eller Holmestrand og Hof eller Lardal og Larvik ikke skal kunne slå seg sammen fra 1. januar 2018 uten å måtte avholde ekstraordinært valg først? Alle disse kommunene har søkt om sammenslåing, og er enige om å sette sammen nye kommunestyrer fram til neste ordinære valg. Hvorfor stemmer Arbeiderpartiet i dag imot at den praksisen de selv har fulgt, klargjøres i form av en eksplisitt lovhenvisning?

Allerede i morgen skal denne salen behandle en sak om sammenslåing av Trøndelags-fylkene. Fylkestingene har vedtatt å sette sammen et nytt felles fylkesting fra sammenslåingsdatoen fram til neste valg. Men i dagens sak er det vanskelig å tolke Arbeiderpartiets stemmegivning, og for så vidt Senterpartiet og SVs, mot den foreslåtte stadfestingen av en langvarig praksis på annen måte enn at de mener at de trønderske fylkenes ønske ikke bør etterkommes, men at de pålegges ekstraordinært fylkestingsvalg. Det ville ha vært nyttig om særlig Arbeiderpartiet kunne klargjøre sitt ståsted i denne saken fra denne talerstolen, og hvis de ikke har rede svar i dag, kan jeg med glede varsle og opplyse om at spørsmålet i så fall vil bli gjentatt i morgendagens debatt.

Presidenten: Representanten Frank J. Jenssen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [18:21:30]: Denne saken handler om pilarer i kommunestruktur og kommunearbeid – både inndelingslov og kommunelov. Det er mye å si, for det er viktige saker, men jeg skal forsøke å gjøre dette kort og klart på vegne av Kristelig Folkeparti.

Den pågående kommunereformen avdekker en del nye problemstillinger som må avklares. Kristelig Folkeparti er for kommunereformen, og vi ønsker å bidra konstruktivt til at den blir realisert på en god måte, i tråd med det som har vært Stortingets intensjon. I dagens sak er det snakk om hvilke virkemidler en kan bruke, altså hvilke verktøy en har i verktøykassen for å jobbe med kommunereformen.

Når det gjelder spørsmålet om terskelen for grensejustering, går imidlertid Kristelig Folkeparti imot regjeringens forslag. Vi kan se de praktiske sidene ved forslaget, men det er et balansepunkt mot å avgi makt. I Kristelig Folkeparti mener vi at det at regjeringen skal kunne avgjøre grenseendringer opptil 25 pst. uten å måtte forelegge det, er for dramatisk for vårt grunnsyn. Terskelen på 10 pst. mener vi bør videreføres, og vi er enige med bl.a. KS om at i tilfeller der berørte kommuner ikke

er enige, bør saken behandles av Stortinget. Den beste måten å sikre dette på, er å beholde dagens begrensnings på områder som omfatter inntil 10 pst. av innbyggerne.

Kristelig Folkeparti støtter derimot å kodifisere en langvarig praksis på det med sammenslåing mellom ordinære valg – at det kan velges av et kommunestyre for resten av perioden, av og blant de sittende kommunestyrene, uten at en må ha ekstraordinært valg. Det er en god praksis, og ved å ta det inn i loven er det klargjørende og forutsigbart. Kristelig Folkeparti mener at dette både er rasjonelt og ivaretar demokratiet på en grei måte uten at man risikerer å få valg tre år etter hverandre. Vi vil peke på at erfaringen fra valgdeltakelsen de siste årene tilsier at nettopp det er fornuftig.

Kristelig Folkeparti støtter også at parlamentarisk styrte kommuner kan videreføre byrådets fullmakt til å velge styrer i kommunale foretak. Det tilhører delegasjonsreglementet. Det er kommunestyret eller fylkestinget selv som velger om de vil benytte denne muligheten.

Jeg har ikke behov for å kommentere ytterligere, og jeg anbefaler komiteens innstilling.

André N. Skjelstad (V) [18:24:44]: Venstre er tilhenger av kommunereformen som styrker lokaldemokratiet og flytter makt ned på lavest mulig nivå. Denne proposisjonen følger opp kommunereformen med forslag til endringer som er nødvendige for å få gjennomført en kommunereform på en god måte. Vi synes det er fornuftig at kommunesammenslåinger der én av kommunene er registrert i ROBEK, ikke tar statusen med seg inn i ny kommune, men at Fylkesmannen gir en tidsavgrenset fullmakt til å vurdere om det fortsatt er behov for å kontrollere økonomien i den nye kommunen.

Slik dagens regler om deling av kommuner er utformet, gis det ikke tilstrekkelig fleksibilitet i forbindelse med sammenslåing. Det er i dag ikke mulig å gjennomføre en eller flere grensejusteringer i forbindelse med kommunesammenslåing. Forslaget innebærer at begrensede deler av en slik grenseendring kan behandles som en grensejustering. En slik grensejustering kan avgjøres av Kongen i statsråd og trenger ikke framlegges for Stortinget så lenge det ellers er enighet om sammenslåingen og delingen.

Forslaget innebærer at regelverk for grensejustering normalt benyttes når det gjelder områder med mindre enn 10 pst. av innbyggerne, og at det normalt kan benyttes i områder med opptil 25 pst. av innbyggerne. Det vil øke fleksibiliteten, og flere grenseendringer kan vurderes samtidig. Muligheten til å gjennomføre grensejusteringer samtidig med sammenslåing eller andre grenseendringer fører til en mer helhetlig vurdering og til at nye grenser står seg lenger.

Hensynet til gode sammenslåingsprosesser tilsier at prosesskravene ikke behøver å være mer omfattende enn nødvendig. Vi mener at dagens regler kan være til hinder for lokale ønsker om grenseendringer. Alternativt må slike endringer tas i etterkant av vedtatte sammenslåinger. Vi mener at prosesser knyttet til inndeling av grenseend-

ringer er saker av stor betydning for lokalsamfunnet og folk som berøres. Jeg mener at forslaget tar hensyn til lokalsamfunnet og folk som berøres, ved at en får en reell mulighet til ønskede grensejusteringer i forbindelse med sammenslåingsprosesser.

Det har i forbindelse med sammenslåing blitt reist spørsmål om ekstraordinære valg i de årene det ikke er ordinære valg høsten før sammenslåingen. Venstre er for å lovfeste en hjemmel for å gjøre unntak fra reglene om kommunestyreperioder og sammensetning av kommunestyre og fylkesting. Det åpner for at hele eller deler av de direktevalgte kommunestyrene utgjør det nye kommunestyret før sammenslåingen til neste ordinære valg. Venstre mener at lovforslaget gir en praktisk måte å gjennomføre sammenslåinger på, ved alle årsskifter i kommunestyreperioden, og at de valgte kommunestyrene velger det nye kommunestyret i den sammenslåtte kommunen – av og blant medlemmene der.

Et indirekte valg mellom to ordinære kommunestyre og fylkesting svekker ikke lokaldemokratiet vesentlig når det skjer i forbindelse med noe som er ekstraordinært, og sjelden som en sammenslåing av kommuner eller fylkeskommuner.

Jeg må si at jeg synes dette er relativt inkonsekvent fra Arbeiderpartiets side det representanten Jenssen nevnte som eksempel, og som vi får en sak på i morgen med sammenslåing av Trøndelag. Jeg har for så vidt forståelse for at SV og Senterpartiet mener det, noe som også er som deres forslag i innstillingen, men jeg synes det er veldig inkonsekvent av Arbeiderpartiet, for da burde partiet også ha fulgt dette i lignende saker. Det blir interessant å se hvordan det vil utarte seg i morgen, for det er ikke i tråd med det som er framlagt her.

Når det gjelder grensejusteringer, er dette nettopp å ta folk på alvor – det at grender selv ønsker å bli en del av noe annet når man slår sammen nye kommuner. Det skjer i mitt område. Noen ønsker å bli en del av Rissa ytterst i den gamle kommunen som nå kommer til å bli sammenslått med Steinkjer. Det synes jeg virkelig er å ta folk på alvor. 80 pst. av folk i det området ønsker å tilhøre den nye kommunen, som ligger lenger vest. Det er nettopp dette jeg synes er veldig inkonsekvent av dem som roper om folkeavstemning og folkestyre. Det er virkelig folkestyre å ta grender på alvor. Det gjør vi med det vi får vedtatt i dag.

Stein Erik Lauvås (A) [18:29:19]: Jeg registrerer at representanten Frank J. Jenssen var i ferd med å klare å hisse seg opp over § 17 i denne saken. Det er mulig det har blitt mye i det siste, men han skal nå få svar. Som det har blitt sagt fra saksordføreren også, er det noe uenighet i hvordan man ser på de foreslåtte endringene som ligger i denne saken. Hvis Frank J. Jenssen kunne lese i dokumentene, så står det bl.a.:

«Departementet meinte at unntaket frå vallova og kommunelova i samband med samanslåinga av Bodø og Skjerstad kommunar og av Bjarkøy og Harstad kommunar hadde tilstrekkeleg heimel i inndelingslova § 17 andre ledd bokstav b.»

Da er det ganske kort forklart slik, som det også står i innstillingen, at vi «viser til at departementet mener en slik ordning kan gjennomføres etter eksisterende lovverk slik at det ikke trengs lovendring på dette punktet.»

Blant annet KS mener også at det mest fornuftige er at det avholdes reelle valg til et nytt kommunestyre.

Statsråd Jan Tore Sanner [18:30:48]: Jeg vil aller først takke komiteen for raskt og godt arbeid. Det er viktig for kommunene at vi får de avklaringene som nå ligger i innstillingen. Det er riktig – som det også har vært sagt i debatten – at det under arbeidet med kommunereformen har dukket opp problemstillinger som det har vært riktig og nødvendig å avklare.

De fleste av landets kommuner er nå inne i eller har vært inne i en diskusjon hvor det skal avklares hvordan de best kan sikre gode velferdstjenester til innbyggerne sine i fremtiden – om det er sammen med andre eller alene.

I disse dager er det mange kommuner som har folkeavstemninger for å få råd fra sine innbyggere, mens andre gjennomfører innbyggerundersøkelser. Deretter skal lokalpolitikerne veie ulike hensyn opp mot hverandre og innen 1. juli gjøre vedtak til det beste for innbyggerne i fremtiden. Fylkesmennene skal innen 1. oktober oppsummere og komme med sin tilråding, i tråd med Stortingets ønske. Så vil jeg komme tilbake til Stortinget med en proposisjon våren 2017.

Gjennom prosessene som har vært i kommunene, har departementet blitt gjort oppmerksom på enkelte elementer i lovverket som er uklare eller u hensiktsmessige for kommunene som ønsker eller vurderer å slå seg sammen. Med dette lovforslaget foreslår regjeringen noen mindre, men praktisk viktige forslag til endringer i inndelingsloven. Samtidig foreslår vi noen endringer i kommune-loven.

Inndelingsloven er en prosess- og gjennomføringslov for endring av kommune- og fylkesgrenser. Det er ikke foretatt en helhetlig gjennomgang av inndelingsloven nå, men regjeringen har fremmet forslag til endringer som har vist seg nødvendige for at loven skal kunne fungere som et godt redskap for endring av kommunegrenser.

De foreslåtte endringene innebærer ikke mer statlig styring eller flere obligatoriske elementer i sammenslåingsprosessen. Endringene er dels nødvendige avklaringer og dels forslag som øker fleksibiliteten og legger til rette for gode lokale løsninger. Begge deler skal bidra til at lokale sammenslåingsprosesser kan gjennomføres på en god måte.

Et av forslagene er at regjeringen skal kunne bestemme at kommunestyret i den nye kommunen kan velge av og mellom medlemmene i de sammenslåtte kommunestyrene. Departementets forslag forutsetter at kommunene selv både ønsker og vedtar denne fremgangsmåten. Flertallet i komiteen har i innstillingen gitt uttrykk for at forslaget er et uttrykk for utøvelse av lokalt selvstyre, og således er i tråd med Stortingets nylige behandling av grunnlovfesting av det lokale selvstyret. Jeg deler denne oppfatningen.

Endringene i kommuneloven omhandler to tema. For det første foreslås endringer for å legge bedre til rette for

åpenhet og møter i folkevalgte organer. Forslaget har fått unison støtte. I tillegg foreslås det å lovfeste en mulighet for kommunestyrene i parlamentarisk styrte kommuner til å delegerere styringen av kommunale foretak til byrådet eller til den enkelte fagbyråd. Forslaget er i tråd med et vellykket forslag som er gjennomført i Oslo kommune.

Forslagene har i all hovedsak fått støtte i høringsrunden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Heidi Greni (Sp) [18:34:33]: Professor Smith har store betenkeligheter når det gjelder anvendelsen av dette, med hensyn til det lovvedtaket som ble fattet her i salen den 31. mars om lovfesting av lokaldemokratiet. Han mener det er ugunstig at vi nå innfører dette uten at det har vært en skikkelig utredning, og at dette bør komme tilbake til Stortinget på et senere tidspunkt etter en skikkelig utredning og ikke bli vedtatt på den måten vi gjør i dag. Hva er statsrådets vurdering av de uttalelsene?

Statsråd Jan Tore Sanner [18:35:08]: Det ga jeg uttrykk for i mitt innlegg. Jeg er enig med flertallet i denne sal, nemlig at dette forslaget er i tråd med endringen av Grunnloven.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bjørn Lødemel (H) [18:35:38]: Stortinget handsamar mange viktige reformer, og vår komité har fått dei mest spennande. Både kommunereforma og regionreforma vil gje store endringar i den offentlege strukturen framover. Denne saka handlar om ulike sider ved lovverket når det gjeld kommunesamanslåing. Det gjeld m.a. ROBEK-status, forkjøpsrett til aksjar og deling og grensejustering ved kommunesamanslåing. Inndelingslova er ein viktig risiko ved handsaming av den pågåande kommunereforma. Mange kommunar har vedteke intensjonsavtaler med nabokommunane, og det vil vere mange kommunar som gjennom forhandlingar vil måtte stadfeste nye grenser i tida som kjem.

Kommunereforma er ikkje noko som stortingsfleirtalet gjennomfører fordi ein ynskjer å forandre Noreg. Det er noko ein gjer fordi ein ser at Noreg er forandra. Dette gjeld sjølv sagt også for kommunegrensene.

Mange bygder kan i denne prosessen bli ein viktig del av ein ny kommune i staden for å bli ein utkant i den gamle. Ein samla komité viser til at departementet si grunngeving for forslaga er at samanslåingsprosessane som følgjer av kommunereforma, skal gå smidig føre seg. Fleirtalet i komiteen viser også til at slik dagens reglar om deling av kommunar er utforma, gjev dei ikkje tilstrekkeleg fleksibilitet i samband med samanslåing.

Det er Stortinget sitt ansvar å fastleggje kommunane sine oppgåver og grenser. Dette forslaget er ikkje eit ledd i meir statleg styring, men ei lovendring som gjev lokalpolitikarane større fridom til å gjere lokale vedtak i tråd med

innbyggjarane sine interesser. Dei har både eit stort ansvar og store moglegheiter i dei pågåande prosessane.

I dag er det ikkje mogleg å gjennomføre grensejusteringar i samband med ei kommunesamanslåing, men dette forslaget betyr at avgrensa delar av ei slik grenseendring no kan behandlast som ei grensejustering. Det er ikkje tvil om at dette aukar fleksibiliteten når fleire grenseendringar blir vurderte på same tid, og at det vil føre til meir heilskaplege vurderingar og dermed til at nye grenser står seg lenger.

I mitt heimeområde blir det jobba med fleire spennande kommunesamanslåingar. Etter at Ørsta og Volda sa nei til kvarandre, blir det jobba vidare med ei samanslåing av Volda, Hornindal og Stryn. I den samanhengen har styret i Bjørke grendalag i eit ope brev til Ørsta kommune uttrykt at dersom Ørsta held fram som eigen kommune, er det naturleg at ein ser på justering av kommunegrensa for den delen av kommunen som gjeld Bjørke. Dette er ei svært fornuftig grensejustering, etter mitt syn, og eit godt døme på at ein gjennom kommunereforma også kan få til grensejusteringar som vil gje gode og tenlege grenser i framtida.

No blir det opp til Bjørke grendalag, kommunane og Fylkesmannen å kome med gode grunngevingar for ei slik grensejustering, og Bjørke grendalag vil kunne sitje i førarsetet i den vidare prosessen.

Frank J. Jenssen (H) [18:38:40]: Representanten Lauvås hadde registrert mitt engasjement i denne saken, og det er riktig. Det er jo bra at noen har engasjement også for denne typen saker. Det var nok til at han også forsøkte å gi et svar på mine spørsmål, men jeg må nok innrømme at jeg fortsatt er litt i stuss over hvilken fot Arbeiderpartiet her velger å stå på.

På den ene siden viser man til at man ikke ønsker å innføre denne kodifiseringen av en langvarig praksis fordi man mener at departementet allerede har en hjemmel. Det er for så vidt riktig at skiftende regjeringer nok ikke har brutt loven ved den måten man har bidratt til kommunesammenslåing på tidligere, men det kan være en fordel å få ting eksplisitt uttrykt i loven uten at det innebærer noen utvidelse av statlig makt i denne sammenhengen.

Tvert imot – som statsråden også understreket, og som jeg sa i mitt innlegg – er det snakk om at man skal unnlate å ha ekstraordinære valg når de aktuelle kommunene selv ber om det og er enige om det. Men hvis det er slik at Arbeiderpartiet mener at det holder med dagens praksis, at dagens praksis er ok, og at regjeringen kan forholde seg til det hjemmelsgrunnlaget man mener man har i dag, er det underlig at representanten Lauvås i samme innlegg påberoper seg KS' argumentasjon og viser til at KS i denne sammenhengen argumenterer med at det riktigste vil være å sette sammen de nye kommunestyrene i et nytt valg.

Det framstår fortsatt som høyst uklart om Arbeiderpartiet mener at det er riktig at kommunestyret som ønsker å gå sammen, og som er enige om ikke å avholde ekstraordinært valg, skal kunne unnlate å holde ekstraordinært valg og heller sette sammen et felles kommunestyre eller fylkesting basert på de allerede folkevalgte, eller om man

mener, slik man viser til at KS ønsker, at det må være ekstraordinære valg. Da får man mange valg på rad, slik det også er påpekt fra denne talerstolen.

André N. Skjelstad (V) [18:41:08]: Jeg ble litt forundret over representanten Lauvaas' innlegg her i stad, der han velger, i hele sitt innlegg, å vise til KS.

I morgen skal vi debattere en annen sak. Ut ifra det jeg kan se, og det som blir stemmegivningen fra Arbeiderpartiet i dag, må dette medføre at Arbeiderpartiet i morgen fremmer et forslag om et ekstraordinært valg spesifikt for Trøndelags-fylkene. Ellers ville det være direkte inkonsekvent i forhold til det de står for i dag. Undertegnede vil selvsagt vurdere det når det måtte komme på bordet. Jeg antar det er konsekvensen av det Arbeiderpartiet stemmer for i dag.

Helge André Njåstad (FrP) [18:42:16] (leiar i komiteen): Først takk til saksordføreren for å ha losa denne saka gjennom i komiteen i ei elles hektisk tid for komiteen. Eg synest det er fint at sjølv om komiteen jobbar med store saker på asyl- og innvandringsfeltet, med kommuneproposisjonen og er i innspurten med kommunereforma sin lokale prosess, klarer ein å akkumulera eit så stort engasjement for inndelingslova og spesielt § 17, og det synest eg er bra.

Proposisjonen som me no har til behandling, ryddar opp i ein del ting, og eg trur kommunane set pris på føreseielegheit. Men eg må seia at eg har kost meg med å lesa både mediebletet og innstillinga og sett korleis Arbeiderpartiet opptre om dagen. Me ser alle at dei skiftar meining frå månad til månad og frå dag til dag. Det me ser i denne innstillinga, er at ein på same tid meiner tre forskjellige ting. Dersom ein ser på innstillinga knytt til § 17, som me har diskutert mest i dag, er Arbeiderpartiet med på ein merknad som seier at dei ikkje støttar forslaget om å justera § 17, altså at dei ikkje ønskjer å justera § 17. Så er dei med på ein merknad som seier at dei ikkje ser behov for å endra § 17 fordi loven er allereie grei, så det er ikkje behov for lovendring på dette punktet. Og så er kanskje det mest morosame at dei på same side som dei seier at det ikkje er behov for å endra loven, er med i ein merknad som seier:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Justisdepartementet i sin høringsuttalelse mener at departementets forslag bør få som konsekvens at inndelingslova § 17 skrives om slik at det blir klart hva som skal gjelde.»

Så dette er ny noregsrekord i å meina tre ting samtidig, og då er det veldig behageleg at ein kan fortelja kva ein meiner mest: Er det behov for å gjera ingen ting, behov for å endra eller behov for å gå imot, fordi ein er imot?

Eg skal ikkje dra det opp til dei store høgder at me er veldig spente på kva Arbeiderpartiet vil meina, men det hadde vore veldig ryddig om Noregs største parti faktisk kunne vore klart og tydeleg og sagt noko i staden for å meina alt samtidig på same dag, som dei no har sett ny noregsrekord i å gjera.

Heidi Greni (Sp) [18:44:55]: Statsråden sa i sitt innlegg at han var glad for at komiteen har sørget for en rask behandling for å få dette på plass, slik at det blir smidigere i alle de sammenslåingsprosessene som vil komme som en følge av kommunereformen. Som statsråden selv pekte på, foregår det i disse dager mange folkeavstemninger.

I går var det 20 folkeavstemninger, og det ble vel ja i et par av dem, men ingen av dem hadde noen som ville slå seg sammen med dem, så det blir altså null sammenslåinger etter gårsdagens folkeavstemninger. Det ser ikke ut som om det haster så veldig med å få dette på plass, og heller ikke at det kommer til anvendelse i så mange saker.

Det jeg tok ordet for, var å kommentere Skjelstads argumentasjon for å utvide muligheten for grensejusteringer, der han sier at vi skal ta folket på alvor og lytte til innbyggerne. Det skal vi gjøre. Men det er jo sånn at hvis 25 pst. av innbyggerne i en kommune kan løsrive seg uten at kommunestyret eller de øvrige innbyggerne har muligheten til å bestemme, er det 75 pst. av innbyggerne i den kommunen som kan få store endringer, og det kan få store konsekvenser for dem. Tenk deg situasjonen der en grend med store kraftinntekter velger å løsrive seg og flytte til nabokommunen. Kommunen har kanskje gjort store investeringer som i økonomien og handlingsplanen skal finansieres gjennom disse kraftinntektene. Hva vil konsekvensene da være for de 75 pst. av innbyggerne som sitter igjen med investeringene, med gjelda, men som ikke har inntektene som de hadde tenkt å finansiere dette med? Det er årsaken til at vi er veldig skeptiske til at dette kan skje uten at kommunestyret får si sitt om saken.

Presidenten: Representanten André N. Skjelstad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

André N. Skjelstad (V) [18:47:02]: Det var et veldig avklarende innlegg fra representanten Greni. Jeg respekterer i store trekk det som er av folkeavstemninger, det gjør også denne sal, men nå dukket hun ut av skapet på mange måter. De er for Senterpartiet bare veiledende. Når det virkelige lokaldemokratiet berører grendene, vil altså ikke Senterpartiet være med på det. Jeg synes dette var veldig avklarende.

Heidi Greni (Sp) [18:47:56]: Det er jo interessant å høre at Venstre her i salen trekker den konklusjonen at Senterpartiet ikke vil respektere folkeavstemninger. Er det noen som har tatt til orde for folkeavstemninger og har respekt for dem, så er det Senterpartiet. Men det som har konsekvenser for 25 pst. av innbyggerne, har også konsekvenser for de andre 75 pst., og vi skal lytte til alle innbyggerne i en kommune, ikke bare til de 25 pst.

Så er det lokaldemokratiet som skal få lov til å si sin mening om en sånn sak. Det skal ikke overlates til regjering eller Kongen, som det står i lovverket. Det er faktisk sånn at lokaldemokratiet skal få si sin mening hvis 25 pst. av innbyggerne i en kommune ønsker å bytte kommune. Å ha respekt for folkeavstemninger kan jeg love at Senterpartiet også skal ha både i denne perioden og fram-

over, og jeg håper at Venstre kan love det sammen, at folkeavstemningene som er avholdt nå, skal respekteres fullt ut.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14 [18:49:04]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i lov om erverv av vannfall mv. (erverv av andel i offentlig ansvarlig selskap med konsesjonspliktige rettigheter til vannfall) (Innst. 332 L (2015–2016), jf. Prop. 96 L (2015–2016))

Per Rune Henriksen (A) [18:49:26] (ordfører for saken): Det er en enstemmig komité som slutter seg til lovforslaget som ligger til behandling. Forslaget vil gjøre det mulig å etablere privat minoritetseierskap i offentlige ansvarlige vannkraftselskaper eller selskaper med delt ansvar, som et alternativ til aksjeselskaper. Endringene gjør det mulig for private medeiere å kunne ta ut kraft tilsvarende egen eierandel som utbytte.

Komiteen ser det som viktig at denne lovendringen kan bidra til at kraftforedlende industri får stabil tilgang til kraft på kommersielle vilkår. Komiteen legger til grunn at lovendringene ikke rokker ved kravet om reelt offentlig eierskap til vannkraftressursene, og forutsetter derfor at det i konsesjonsbehandlingene vil bli nøye vurdert hvorvidt selskapsavtalen gir de offentlige majoritetseierne mulighet til å utøve eierskapet slik at lovens formålsbestemmelse ivaretas.

Industrielt eierskap i den form som det nå åpnes for, sikrer tilgang til egenkraft til industriproduksjon og reduserer behovet for eksterne kraftkontrakter. Dette vil gjøre industrien mindre sårbar for svingninger på kraftbørsen.

Komiteen har ikke gått inn på de problemstillingene som blir reist ved at forslag til metode for verdsettelse av industriens egenkraft for grunnrenteskattformål nå har blitt sendt på høring.

For min egen del vil jeg peke på at hensikten med lovendringen som vi nå gjør, er å sikre at industrielle eiere kan ivareta sitt behov for forutsigbar krafttilgang. Forutsigbarhet og langsiktighet er viktig for kraftforedlende industri. Dagens lovendring vil bidra til dette, og jeg forventer at det ikke forringes ved andre endringer i industriens rammevilkår på dette området.

Statsråd Tord Lien [18:51:21]: Når jeg velger å ta ordet selv om det er en enstemmig komité, og selv om det er noenlunde grissgrendt i presselosjen, er det fordi jeg mener at dette på mange måter er en historisk dag. Industri-konsesjonsloven er en lov som har vært med oss siden vi begynte å høste industrielt av vannkraftressursene våre, og som har lagt grunnlaget for en god og effektiv forvaltning og mulighet for industrialisering basert på våre fantastiske fornybare vannkraftressurser.

Jeg er glad for at vi har full politisk enighet bak oss i denne saken, og at det har vært tydelig fra denne saken ble

lagt fram. Dette er en viktig sak for industrien. Det å legge til rette for fortsatt videreutvikling av kraftforedlende industri i Norge er viktig for å fortsette å skape store – og størst mulige – verdier basert på våre fantastiske fornybare vannkraftressurser, det er viktig for å skape lønnsomme arbeidsplasser, det er viktig i et klimaperspektiv, og det er viktig for å møte det ikke ubetydelige kraftoverskuddet vi ser.

Med dette lovforslaget følger regjeringen opp Sundvolden-erklæringen. Vi legger med dette til rette for nettopp det vi har lovet der, at industrielle eiere kan eie vannkraft på en måte som gjør at man ivaretar behovet for langsiktig, stabil og forutsigbar krafttilgang i et generasjonsperspektiv, samtidig som det skjer innenfor konsolideringsmodellen.

Jeg er glad for at saksordføreren redegjorde for saken i stort på en god måte og også pekte på at vi med dette lovforslaget ivaretar hensynet til at de som er i kraftproduksjon, kan ta ut den i form av kraft, i stedet for – som i dag – bare som finansielt utbytte, samtidig som vi sikrer at den offentlige majoritets-eieren fortsatt har full kontroll og eierrådighet over vannfallene, noe som er det elementet som garanterer at vi er godt innenfor europeisk konkurranserett med disse endringene.

Jeg er også glad for at i forbindelse med det offentlige ordskiftet rundt denne saken har konsernsjefen i Hydro Aluminium, Svein Richard Brandtzæg, sagt at på grunn av denne lovendringen som i dag blir vedtatt, etter at regjeringen tidligere i år la fram forslaget, har man valgt å gå videre med utbyggingen av Hydro Karmøy og en ny smelter. Det er en av de største investeringene i fastlandsindustrien på veldig, veldig lenge. Det er en investering som allerede skaper hundrevis av arbeidsplasser, basert på ren fornybar energi, i en region som nå virkelig er i en situasjon hvor man trenger ny aktivitet og nye lønnsomme arbeidsplasser. Så jeg har bare lyst til å takke saksordføreren og resten av Stortinget for et meget godt og meget effektivt, må man kunne si, samarbeid om denne saken.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14.

Sak nr. 15 [18:55:37]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Kirsti Bergstø om å sikre full behandling av trygdeoppgjøret i Stortinget slik sakens viktighet og tradisjonen tilsier (Innst. 342 S (2015–2016), jf. Dokument 8:96 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Erlend Wiborg (FrP) [18:56:19] (ordfører for saken):

Jeg vil begynne med å takke komiteen for at vi har fått lost denne saken veldig raskt igjennom, noe som også var forslagsstillerens ønske. Saken vi behandler i dag, er representantforslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Kirsti Bergstø om behandlingen av trygdeoppgjøret. Jeg tror det er viktig, når vi behandler denne saken, at vi har historien med oss. Det startet med pensjonsforliket som samtlige partier, med unntak av Fremskrittspartiet, sto bak. Pensjonsforliket medførte at trygdeoppgjøret ble – kort forklart – en mer teknisk beregning basert på lønns- og prisvekst, fratrukket 0,75 pst.

Etter pensjonsforliket har Stortinget fått saken til behandling i samme tidsrom som revidert nasjonalbudsjett. Når det er en teknisk beregning, foreslo regjeringen at dette kunne behandles sammen med revidert nasjonalbudsjett. Det sto tydelig omtalt i statsbudsjettet for Arbeids- og sosialdepartementet som vi behandlet i fjor høst, på side 15 i proposisjonen under delkapittel Ny rutine for budsjettering.

I etterkant ser vi at dette har skapt relativt stor debatt og engasjement blant mange av landets pensjonister, i tillegg til forslagsstiller. Samarbeidspartiene Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har alltid vært lyttende når det kommer innspill fra mange av landets pensjonister. Det har ikke vært noen prestisje for oss i denne saken, og vi er helt enig i at selve trygdeoppgjøret og behandlingen av pensjoner er en stor og viktig sak som fortjener en grundig debatt. Derfor er jeg glad for at de fire partiene i dag, i merknads form, ber regjeringen om hver høst å komme tilbake til Stortinget med en melding der bl.a. bakgrunnsdokumentene for trygdeoppgjøret legges fram for å få en god og grundig debatt her i denne sal.

Det er viktig, for utfordringen med oppgjøret er at det i stor grad bygger på antakelser. Lønnsoppgjøret, som trygdeoppgjøret legger til grunn, er ikke nødvendigvis alltid ferdig på det tidspunktet trygdeoppgjøret fastsettes. Samtidig vet ingen hva inflasjonen, prisstigningen, kommer til å være. Da er vi glade for at vi hver høst får en melding og kan følge opp situasjonen etter flere måneder. Samtidig står Stortinget alltid fritt til å kunne foreta eventuelle justeringer. Det vil ikke være helt i tråd med pensjonsforliket, men Stortinget er selvfølgelig alltid suveren til å gjøre det, og man kan komme med signaler til framtidig oppgjør. Jeg er glad for at vi får det.

Jeg ser at forslagsstilleren sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer forslag om at dette i stedet skal behandles på våren, og jeg vil anta at de selv kommer til å argumentere for det utover i debatten i dag.

La det være helt klart at alle partier i denne sal anser at en god og grundig debatt er viktig. Diskusjonen i dag handler om hvorvidt dette skal være på våren eller på høsten. Pensjon er et område som det er forskjellige synspunkter på i denne sal. Fremskrittspartiets holdning til pensjon er vel kjent: Mens mange andre partier ser på pensjon som en ytelse man får av staten, anser Fremskrittspartiet at pen-

sjon er noe man har opptjent og betalt inn til gjennom et langt liv.

Jeg er glad for at vi har en regjering som ved flere anledninger har styrket pensjonistenes økonomiske situasjon, noe vi også skal behandle her i salen på fredag i en sak om å styrke enslige minstepensjonister. Regjeringen har tidligere redusert avkortningen for gifte og samboende pensjonister. Vi har heldigvis en regjering som tar pensjonistene på største alvor.

Lise Christoffersen (A) [19:01:28]: Bakgrunnen for at vi har dette representantforslaget til behandling, er at regjeringa på egen kjøll har bestemt at trygdeoppgjøret ikke er viktig nok til å presenteres som egen sak for Stortinget. Arbeiderpartiet er ikke enig i regjeringas vurdering.

I går ettermiddag fikk forslagsstiller, representanten Kirsti Bergstø, en velfortjent blomst av Pensjonistforbundet for å prøve å sikre at trygdeoppgjøret får den behandling som sakens betydning tilsier. Dessverre kommer forslaget til å bli nedstemt. Komiteen og stortingsflertallet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, synes å mene at dette bare er ren budsjetteknikk. Det er det selvfølgelig ikke, og saksordføreren glemte å si hvorfor oppgjøret i år er en teknisk beregning, mens det i fjor for Fremskrittspartiet var en stor politisk sak. Vi er enig i at det er en politisk sak, fordi det handler om en av de største utgiftspostene i statsbudsjettet, og det handler om inntekten til over en million innbyggere. For Arbeiderpartiet er det en selvfølge at en så viktig sak skal forelegges Stortinget, med analyser av inntektsutvikling og fordelingsprofil.

Det kom som lyn fra klar himmel at trygdeoppgjøret ikke lenger skulle legges fram for Stortinget. Verken i trygdeoppgjøret 2015 eller i budsjettet for 2016 kom det signaler fra regjeringa om at 2015 var siste gang. I budsjett-høringen for 2016 advarte imidlertid Pensjonistforbundet mot regjeringas forslag til ny budsjettpraksis, ved at trygdeoppgjøret heretter skulle budsjetteres på de enkelte postene i budsjettet i stedet for på ymseposten. Arbeiderpartiet valgte å ta Pensjonistforbundet på alvor og ba regjeringa vurdere denne praksisen på ny ved første anledning. Flertallet kunne i fjor imidlertid berolige alle med følgende merknad:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, merker seg at ny budsjetteringsrutine ikke påvirker gjennomføringen av trygdeoppgjøret.»

Det var ikke tilfelle. Etter Arbeiderpartiets oppfatning er en vesentlig del av gjennomføringen av trygdeoppgjøret at det kommer til behandling i Stortinget. Det er overraskende at regjeringa er så dårlig samkjørt med sine egne stortingsgrupper og støttepartier, hvis det da ikke skyldes at regjeringa, inklusiv finansminister og partileder Siv Jensen, helst vil prøve å unngå framtidige pensjonssprell som dem vi så ved oppgjøret i fjor, da «regjerings-FrP» mente én ting og «stortings-FrP» noe annet. Rett nok var det en annen statsråd ved oppgjøret i fjor, men Solberg-regjering er Solberg-regjering, uavhengig av hvem som til enhver tid sitter som statsråd i det enkelte departement. Under trygdeoppgjøret i fjor uttalte daværende statsråd at vi skulle be-

handle trygdeoppgjørene på samme måte framover som vi alltid har gjort.

Det ble samtidig varslet at regjeringa skulle gjennomgå den tekniske beregningsmåten for oppgjørene, siden det i 2015 for første gang ble et minusoppgjør for pensjonister, mens andre gikk i pluss. Det samme har skjedd nå i 2016, og regjeringa mener at det er det mest sannsynlige resultatet også for 2017 og 2018. Regjeringa skulle komme tilbake til Stortinget med sin vurdering. Det har regjeringa ikke gjort. Trygdeoppgjøret for 2016 ville vært en glimrende anledning for en slik diskusjon, basert på fakta om fordeling og inntektsutvikling for de ulike gruppene som er avhengig av trygdeoppgjøret. I stedet har regjeringa valgt å presentere en skryteliste i RNB som er mer tilslørende enn opplysende. Med 2,2 mrd. kr i skatteuttak, 2,7 mrd. kr til pensjonistpar og 82 mill. kr til enslige alderspensjonister med minstepensjon, har den gjennomsnittlige pensjonist fått en positiv inntektsutvikling, kan vi lese der. I parentes bemerket var tillegget til enslige minstepensjonister med alderspensjon ikke regjeringas verk, ikke Høyres verk, ikke Fremskrittspartiets verk, det kom etter press fra regjeringas støttepartier i Stortinget. Arbeiderpartiet hadde samme forslag, men for øvrig at det skulle gjelde alle reelle minstepensjonister, ikke bare dem med alderspensjon. Men tilbake til regjeringas skryteliste – Arbeiderpartiets spørsmål er: Hvordan er fordelingsprofilen på den? Et betimelig spørsmål er hvordan dette slår ut for enslige pensjonister sammenlignet med dem som er to? Hva er fordelingsprofilen når det gjelder skatteuttak? Hvem får mest? Og hva med dem som har så lite at de ikke betaler skatt? Alle disse viktige spørsmålene kunne vi diskutert hvis trygdeoppgjøret ble lagt fram på vanlig måte.

Det har regjeringa, dvs. Høyre og Fremskrittspartiet med støtte fra Venstre, bestemt at ikke skal skje – partipolitisk forståelig, men ikke av hensyn til pensjonistene, spesielt ikke for dem som har minst.

Med dette tar jeg opp mindretallsforslaget, som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV står bak.

Presidenten: Representanten Lise Christoffersen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Arve Kambe (H) [19:06:17] (komiteens leder): For Høyre er det viktig å sikre at pensjonistene opprettholder kjøpekraft på lik linje med andre innbyggere i Norge. For lønsmottakere blir dette ordnet årlig gjennom lønnsoppgjør og tariffavtaler. Når frontfagene er ferdig, fortsetter de andre, og i løpet av mai vet vi stort sett hvilke rammer lønnsoppgjøret ender med.

Høyre synes det er viktig med årlige trygdeoppgjør, som gir muligheter og oversikt over den økonomiske situasjonen for landet, for arbeidstakerne, for pensjonistene, og selvsagt, for trygdemottakerne.

Det at trygdemottakerne og trygdeoppgjøret tidligere har vært en sak for Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, endres nå til at det blir en egen sak i det ordinære statsbudsjettet – og dermed i praksis også en god anledning i det reviderte statsbudsjettet. Dermed kan partier som ønsker det, fremme alternative forslag som settes

i budsjettmessig sammenheng, og ikke som løse bevilgningsforslag, som ikke salderes i statsbudsjettet, i revidert budsjett eller i saldert budsjett, som det vel kan sies vi har sett tidligere i denne salen.

Jeg registrerer for øvrig at det kun var SV som i fjor hadde andre forslag til trygdeoppgjør enn det som ble framforhandlet av regjeringen. Det ser vel ut til – ut fra den debatten som iallfall jeg har registrert – at så er tilfellet også for trygdeoppgjøret 2016. Dermed er det ingen diskusjon om selve trygdeoppgjøret, om resultatet eller om selve gjennomføringen.

I statsbudsjettet er det allerede lagt inn forventet lønnsvekst i både privat og offentlig sektor. Det er lagt inn prisstigning og anslag for rentenivå. Eventuelle endringer opp eller ned gjøres da i revidert budsjett eller i salderingen under Stortingets behandling i desember.

Til grunn for en regulering ligger forventet lønnsvekst i reguleringsåret, justert for eventuelle avvik mellom forventet og faktisk lønnsvekst de siste årene. Regelen innebærer at grunnbeløpet og alderspensjon under opptjening blir regulert i samsvar med lønnsveksten. Uføretrygd og andre ytelser som blir regulert i tråd med endringer i grunnbeløpet, blir dermed regulert i samsvar med lønnsveksten. Det er tilsvarende for andre pensjonsordninger.

For alderspensjon under utbetaling gjelder andre regler. Det er ofte det diskusjonen i denne saken har vært om. Dette ble bestemt av Stortinget i 2007 og innebærer i praksis at alderspensjon under utbetaling skal reguleres ved et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst, fratrukket en fast faktor på 0,75 pst.

Regjeringen støtter denne modellen. Dette er en modell som er slått fast i Sundvolden-erklæringen og ligger til grunn for et stort flertall i Stortinget.

For 2016 er resultatet av forhandlingene at grunnbeløpet øker fra 90 068 kr til 92 576 kr fra 1. mai 2016. Dette er en økning på 2 508 kr, som utgjør 2,78 pst. Regjeringen hadde grunnlagssamtaler og forhandlinger med Pensjonistforbundet, Seniorsaken, Forsvarets Seniorforbund, LOP, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, LO, YS, Unio og Akademikerne. Det har vært enighet om tallgrunnlaget for reguleringen for 2016.

I 2016 er lønnsveksten i snitt satt til 2,4 pst., mens konsumprisindeksen er forventet å øke med 2,9 pst. Vi vet at flere blir arbeidsledige, flere blir permitterte. Disse opplever til dels stor reduksjon i sin kjøpekraft. En rekke enkeltbedrifter har vedtatt lønnsreduksjoner og lønnsfrys. Svært mange vil derfor få redusert kjøpekraft neste år. Det vil også gjelde for noen pensjonister.

Samtidig har regjeringen – sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre – bidratt til vesentlige skattelettelser, som også kommer de samme pensjonistene til gode. Dette gjelder i første rekke økt grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister, skattelettelser, redusert formuesskatt og økt grunnpensjon til enslige minstepensjonister. Samlet sett styrker dette økonomien til 600 000 pensjonister og 145 000 uføretrygdede.

Jeg registrerer at trygdeoppgjøret i seg selv har møtt liten politisk debatt i Stortinget. Slik jeg opplever det,

betyr det at trygdeoppgjøret for 2016 anbefales av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre, Senterpartiet og, formodentlig, De grønne, mens SV – hvis de følger opp sitt reviderte budsjett fra i fjor – er de eneste som har alternative forslag. Det er en nødvendig avklaring, etter mitt syn.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [19:11:30]: Jeg vil takke komiteen for rask og god behandling. Det var jo i starten litt usikkerhet om hvordan saken skulle bli behandlet. Jeg synes det er bra at det er endt på denne måten, med en grundig innstilling fra komiteen – at vi klarte å håndtere det på den måten. Vi fikk jo i sin tid litt kritikk for at vi ikke ville hastebehandle saken, men jeg synes – slik som det har blitt – det er bedre for sakens utvikling og gang at komiteen har behandlet den mer grundig.

Men til saken. Jeg vil vise til det saksordføreren sier, og som også står i innstillinga, at det er en endret praksis i måten en nå utbetaler eller budsjetterer oppgjøret på, fordi det nå er regulert i lov og forskrift. Det gjør også sitt til at vi ikke trenger å få den samme saken til Stortinget.

Vi synes allikevel det ville være riktig å få en god debatt rundt pensjonsspørsmålet i Stortinget hvert år. Derfor er jeg glad for at iallfall flertallet i komiteen i innstillinga samlet seg om at det skulle komme en melding allerede til høsten, slik at en får mulighet til å kunne ta den runden. Jeg er enig med representanten Kambe i at en da får mulighet til å diskutere det i forbindelse med statsbudsjettet og i forbindelse med revidert budsjett, og at det også kan være mulig å fremme alternative endringer. Når det allikevel er regulert i lov og forskrift, settes jo saken i et litt annet lys. Men jeg synes det uansett er riktig at en får presentert bakgrunnstall, prognosene for oppgjøret osv. i en egen melding.

Så vil jeg si at pensjonsreformen kan være krevende å forsvare. Det er bra at det er et så bredt flertall i denne sal som står bak den. Men det er helt nødvendig å sikre at vi klarer å stå lenger i arbeid, og at vi kan ta vare på bærekraften i reformen. Jeg er usikker på dem som står her og debatterer pensjon om 20–30 år – om det ikke er ytterligere innstramminger i pensjonen. Det kan iallfall fort bli det. Derfor er det heller ikke noen grunn til å skape en stor debatt ut av selve saken. Ikke det at jeg mistenker forslagsstillerne for bare å skape støy rundt saken – jeg tror oppriktig på det som har vært bakgrunnen – men det er ikke noen vits i at debatten i år skal dreie seg om hvorvidt det skal være en egen sak eller ikke. Da må en i så fall heller gjøre som SV har gjort – fremme alternative forslag. Det er det jeg opplever at de ønsker grunnlaget for og muligheten til å kunne gjøre. Men jeg vil advare mot å endre systemet i den retningen, rett og slett fordi en fort lesser regninga over på neste generasjon. Ialffall slik jeg leser prognosene, perspektivmeldinga og andre ting, vil utfordringen bli veldig stor i framtida.

Når det er sagt, vil jeg allikevel vise til at vi gjennom budsjettforliket klarte å løfte dem som har minst – minstepensjonistene får 4 000 kr mer. Som det er blitt vist til tidligere, lå det inne å redusere avkortingene for gifte og samboende pensjonister.

Å ta debatter om pensjonssystemet synes jeg er viktig og relevant, men det er etter mitt skjønn og mitt syn også viktig at flertallet i Stortinget klarer å tenke på de langsiktige utfordringene. Slik jeg nå ser det, er det ikke noen grunn til å rokke ved pensjonssystemet, pensjonsreformen. Da er det heller grunn til eventuelt å måtte gjøre justeringer som sikrer bærekraften i systemet. Men det er en annen sak.

Jeg er glad for at Stortinget nå er enig om at vi skal få en behandling av trygdeoppgjøret i Stortinget hvert år, og at det gjøres etter en melding i forbindelse med de årlige statsbudsjettene.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:15:42]: Den norske velferdsmodellen er tuftet på rike naturressurser, full sysselsetting, moderne teknologi og et velorganisert arbeidsmarked. Jambyrdige forhold mellom folk er en stor fordel. Det gir sterkere fellesskap, det gir større tillit, og det er basisen for at folk trekker i lag.

De som er utenfor arbeidslivet på grunn av alder eller manglende arbeidsevne, får sine økonomiske grunnvilkår avklart gjennom trygdeoppgjøret, hvor regulering av grunnbeløp i folketrygden og særregler for minstepensjonister avklares. Trygdeoppgjøret omfatter mange hundre tusen mennesker og er en svært viktig del av fordelingspolitikken. Det er viktig for å sikre at de som er utenfor arbeidslivet, har en anstendig pensjon å leve av i høykostlandet Norge.

Senterpartiet støtter representantforslaget fra SV om å sikre full behandling av trygdeoppgjøret i Stortinget, slik sakens viktighet og tradisjon tilsier.

Trygdeoppgjøret har vært lagt fram som egen sak for Stortinget i flere tiår. Dette førte til at Stortinget måtte behandle den økonomiske situasjonen for bl.a. landets alderspensjonister. Senterpartiet mener en slik behandling gir saken det alvor den fortjener.

Som følge av den norske tradisjonen med et velorganisert arbeidsliv er det tilsvarende viktig å ha en tillitsfull involvering av pensjonistorganisasjonene, nettopp fordi de spiller en viktig rolle i videreutviklingen av velferdssamfunnet, hvor de som frivillige organisasjoner gjør en stor og fortjenestefull jobb i mange sammenhenger, både sentralt og lokalt. Det er viktig å presisere at konsultasjon mellom staten og pensjonistorganisasjonene er en forberedelse til Stortingets behandling – dette fordi det bare er Stortinget som etter § 75 i Grunnloven kan bevilge de nødvendige pengebeløp for å dekke statens utgifter.

Trygdeoppgjøret er en viktig del av fordelingspolitikken. Den økonomiske situasjonen for folk endres nå radikalt fra den ekstremt sterke realinntektsøkningen som har vært på 2000-tallet, til en situasjon med realinntektsnedgang, som blir konsekvensen for bl.a. pensjonistene. Dette faktum er det viktig å få en årlig, fullverdig vurdering av ved at bl.a. trygdeoppgjøret legges fram for Stortinget som egen sak på våren. Dette må skje samtidig som eksempelvis lønnsoppgjøret i privat sektor avklares mellom partene og de andre oppgjørene som staten er part i, eksempelvis lønnsoppgjøret for statsansatte og jordbruksavtalen, behandles i Stortinget.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstres forslag i innstil-

linga om at informasjon om trygdeoppgjøret gis i egen melding sammen med statsbudsjettet på høsten, vil ikke være en forsvarlig løsning, fordi behandlingstidspunktet i Stortinget tas vekk fra det tidspunkt hvor helheten i lønns- og inntektspolitikken har folks og Stortingets fulle oppmerksomhet. Det er viktig at en har den fulle oppmerksomhet om helheten, og da må pensjonistenes situasjon behandles samtidig som de arbeidsføres situasjon.

Derfor vil bare behandling på våren gi en reell behandling i Stortinget. Trygdeoppgjøret er som sagt veldig viktig, og som følge av svakere statsfinanser i årene framover vil det bli behov for å husholdere tydeligere med statens utgifter. Dette vil sjølsagt også omfatte de store bevilgningene som er konsekvensen av trygdeoppgjørene. For Senterpartiet er det derfor viktig å ha en løpende politisk diskusjon i Stortinget, tilpasset norsk økonomisk virkelighet, hvor Senterpartiets ledestjerne er å sikre mer økonomisk jambyrdige forhold mellom folk – mer økonomisk jambyrdige forhold mellom folk. Dette er en grunnstein i vårt politiske verdigrunnlag, og derfor må trygdeoppgjøret behandles på våren, sammen med de andre oppgjørene.

Sveinung Rotevatn (V) [19:20:06]: Venstre støtter opp om pensjonsforliket. Det gjer heldigvis også alle andre parti i denne salen, i det minste når dei er i maktposisjon. Det er viktig, fordi vi som lever i dag, vi som vedtek budsjett i dag, vi skyv nokre enorme kostnader framfor oss som neste generasjon skal få lov til å finne ut av. Pensjonsforliket er den eine store reforma som dette hus har klart å vedta dei siste ti åra som til ei viss grad gjer noko med den utfordringa. Vi framtidige pensjonistar skal vere med og bidra gjennom levealderjustering, og dagens pensjonistar er med og bidrar gjennom den såkalla underreguleringa, som gjerne har vore målet for kritikk i forbindelse med trygdeoppgjær.

I statsbudsjettet for i år tek ein konsekvensen av at trygdeoppgjera no blir styrte av lovreglar, forskriftsreglar, er føreseielege og dermed også moglege å budsjettere. Ein flyttar dette vekk frå ymseposten og over på postane der det høyrer heime. Det er fornuftig og blir også opplyst om i budsjett dokumenta. Når det er sagt: Vi som vedtok budsjettet og las det, burde kanskje forstått at den logiske konsekvensen av ei slik endring i praksis var at Stortinget heller ikkje ville få ei eiga sak om våren, men eg må seie at det var det ikkje heilt opplagt at vi skulle forstå. Eg trur det var mange som ikkje forstod det.

Difor kjem denne debatten i salen no, og SV har teke opp dette på ein rosverdig måte. Det var også grunnen til at Venstre støtta at vi skulle ha hurtigbehandling av det forslaget SV la fram, fordi vi meinte at det var riktig at Stortinget diskuterte og behandla det fort. No vart det ikkje noko av det, men heldigvis har komiteen vore villig til sjølv å behandle saka fort, på ordinært vis, og vi har slik fått ein debatt i vårsesjonen om dette. Det er bra.

Så har vi også, frå fleirtalet si side i alle fall, landa på det som er ein fornuftig konklusjon, og det er at vi kjem til å få ei eiga sak i Stortinget og behandle ho i si fulle breidde til hausten og hausten deretter. Mange vil kanskje meine at dette er sandpåstrøing, og vi vil nok ikkje sjå at

partia fremjar nokon faktiske forslag, andre enn moglegvis SV, men frå Venstre si side har vi like fullt respekt for og forståing for det ønsket som er: å få ei grundig utgreiing, tal på bordet, informasjon, og det å diskutere ei viktig sak i Noregs viktigaste hus. Det ser eg fram til å gjere til hausten. Eg trur det er ein god konklusjon vi har landa på i dag, og eg håpar at også forslagsstillaren frå SV er fornøgd med at Stortinget vel å endre kurs ut frå det som vart skissert i statsbudsjetttdokumenta.

Heilt til sist klarar eg ikkje la vere å kome med ein kommentar til saksordføraren, fordi representanten Wiborg står her og seier at han og Framstegspartiet «anser» pensjon som noko ein har betalt inn og får tilbake. Ja, han må gjerne «anse» det som det, men det gjer det ikkje riktig. Der- som det var riktig, ville vi ikkje hatt noko å diskutere her i dag. Dersom det var slik at vi hadde ei rein innskotspensjonsordning for alle i dette landet, og dei henta ut det dei betalte inn, ville ikkje Framstegspartiet kunne gått til val på å auke pensjonane til nokon som helst. Vi ville ikkje hatt eit trygdeoppgjer.

Det er fordi vi har eit pensjonssystem som har omfordel- lande verknad. Det trur eg også at Framstegspartiet egent- leg er for, fordi det betyr at dei som ikkje har klart å stå eit langt liv i jobb, eller kanskje ikkje alltid har fått jobb eller klart å betale inn veldig mykje, likevel får ein anstendig pensjon gjennom eit omfordelende velferdssystem. Det er vi alle for, og då driv vi ikkje med og bør ikkje drive med ein retorikk som tilslørar det som er realitetane.

Kirsti Bergstø (SV) [19:24:59]: Trygdeoppgjøret om- handler inntekten til 868 513 alderspensjonister, 317 100 uføre og en rekke andre grupper. Denne saken har vært lagt fram som egen proposisjon for Stortinget hvert år.

Regjeringen har som kjent bestemt seg for ikke å legge årets trygdeoppgjør fram for Stortinget på vanlig måte. Det begrunnes med at reguleringen av pensjonene er lovfor- ankret, og at regjeringen mener å ha lagt opp til ny praksis for budsjettering gjennom Arbeids- og sosialdepartemen- tets budsjettforslag for 2016.

Som det har blitt referert til tidligere, har anslaget av kostnadene vært budsjettet hos Finansdepartementet under ymseposten. Fra og med 2016 ble det innført en ordning der anslaget budsjetteres under den budsjettposten der kostnaden kommer til å påløpe.

I budsjettforslaget fra Arbeids- og sosialdepartemen- tet for 2016 er den nye ordningen omtalt, men det er på ingen måte klart beskrevet at trygdeoppgjøret ikke skul- le fremmes som egen sak. Heller ikke i budsjettinnstillin- gen fra arbeids- og sosialkomiteen er det uttalt noe tydelig fra flertallet som tilsier at Stortinget ikke skal få saken til behandling på vanlig måte.

Regjeringens handlingsmønster er et klart brudd med en lang tradisjon der Stortinget orienteres om utviklingen i trygden, og der norske pensjonisters trygdeoppgjør får sin rettmessige behandling i Stortinget.

Jeg må også si at dette skjer i en spesiell situasjon. For andre år på rad taper pensjonister kjøpekraft. Regjeringens egne prognoser tilsier at det vil være tilfelle også de neste årene. Jeg synes det er vanskelig å finne noen god grunn

til å ta trygdeoppgjøret bort fra Stortingets sakskart, med mindre man vil leke politisk gjemsel, og med mindre det er sånn at man vil hindre debatt og kritikk og nærmere blikk på den økonomiske utviklingen for landets pensjonister. Situasjonen med tap av kjøpekraft burde vært grunnlag for initiativ i motsatt retning, nemlig hvordan man kan sikre at landets pensjonister ikke blir hengende etter mens prisen på brød og bolig stiger.

Fremskrittspartiet omtaler pensjonsreformen med en ren matematisk forståelse, som tvinger fram redusert kjø- pekraft. Men pensjonsreformen er en politisk reform. Det er selvfølgelig mulig å gjøre politiske vurderinger hvis man mener at den har uheldige virkninger ved seg.

Jeg synes også det har vært spesielt å høre at det har vært vist til at alle kunne påvirke prosessen i revidert, og at det er der man kan fremme forslag, all den tid høringen i revidert har funnet sted før trygdeoppgjøret. Det kaller jeg en skinnprosess.

SV er bekymret for økonomien til landets pensjonister. Vi er også bekymret for at de økonomiske forskjellene øker innad i pensjonistgruppen, og vi er bekymret for at særlig enslige går vanskeligere tider i møte.

SV har reagert sterkt på forsøket på å fjerne trygde- oppgjøret fra sakskartet. Det har også landets pensjonis- ter. Derfor er jeg glad for at vi har klart å presse regjerin- gen til å anerkjenne viktigheten av trygdeoppgjøret ved at regjeringspartiene nå har snudd og skjønt at saken må til Stortinget. Men det å legge fram en melding om høsten er ingen fullgod løsning. Alle vet at det ikke følger penger med en stortingsmelding. Det er vanskelig å se på ønsket om å ta trygdeoppgjøret bort som egen sak til fordel for en melding, som noe annet enn et forsøk på å skille penger og pensjon. Trygdeoppgjøret finner sted om våren. Derfor må det også behandles i Stortinget om våren. Å behandle en melding om trygdeoppgjøret om høsten er litt som å invi- tere på sopptur i januar. Det er hyggelig å bli invitert med på tur, men det er få muligheter til å finne sopp.

SV krever en fullverdig behandling av trygdeoppgjøret. Det er derfor vi i dag fremmer forslag om at trygdeopp- gjøret legges fram som egen sak for Stortinget fra og med trygdeoppgjøret 2017.

Jeg synes også at det er spesielt å mene at en så vik- tig sak skal tas bort fordi det ikke er tradisjon for på frem- me mange forslag til den. Dette handler om muligheten til å se på en retning, kunne diskutere oppgjøret og se det i sammenheng med revidert budsjett.

Statsråd Anniken Hauglie [19:30:06]: Gjennom brede pensjonsforlik har Stortinget fastsatt klare regler for hvordan pensjonene skal reguleres. Årets trygdeoppgjør er gjennomført fullt ut i tråd med disse reglene.

Gjeldende regulering sikrer pensjonistene forutsigbar- het ved at utviklingen i pensjonene er knyttet til lønnsut- viklingen. Dette bidrar også til at utgiftene til pensjoner står i forhold til lønnstakernes bæreevne, og det er viktig ikke minst i krevende tider som nå.

Fordi Stortinget har fastsatt klare og forutsigbare reg- ler for regulering av pensjoner, er det mulig å hensyn- ta utgiftene til pensjon på Arbeids- og sosialdepartemen-

tets budsjett allerede i statsbudsjettet. Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2016 i fjor høst ble det derfor vedtatt en budsjettmessig endring som innebærer at den anslåtte effekten av inneværende års regulering av grunnbeløp og pensjoner ble budsjettert på relevante poster på Arbeids- og sosialdepartementets budsjett. Som flere har vært inne på, ble disse midlene tidligere budsjettert på Finansdepartementets ymsepost, for deretter å bli flyttet, gjennom en egen proposisjon om tilleggsbevilgninger på Arbeids- og sosialdepartementets budsjett i forbindelse med trygdeoppgjøret.

Som en følge av denne omleggingen, hvor altså anslått budsjetteffekt av pensjonsreguleringen allerede var lagt inn i statsbudsjettet, var det ikke behov for en egen budsjettproposisjon med forslag til tilleggsbevilgninger i forbindelse med årets trygdeoppgjør. Denne budsjettomleggingen har ingen realitetsbetydning for gjennomføringen av selve trygdeoppgjøret.

Stortinget har mulighet til å behandle trygdeoppgjøret i den ordinære budsjettbehandlingen og i behandlingen av revidert nasjonalbudsjett. Som flere har vært inne på, var det nettopp i den forbindelse at regjeringen i fjor høst foreslo for Stortinget å øke grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister, et forslag som Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet ikke ville støtte. Og det var i den samme budsjettbehandlingen Venstre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre også ble enige om å styrke enslige minstepensjonisters økonomi med 4 000 kr.

For en gjennomsnittlig alderspensjon gir trygdeoppgjøret en økning på 4 600 kr. Økt grunnpensjon til gifte og samboende gir en økning på rundt 4 000 kr til ca. 650 000 alderspensjonister og uføretrygdede, mens økt pensjon til enslige minstepensjonister gir en økning på 4 000 kr til mellom 70 000 og 80 000 alderspensjonister.

Med bakgrunn i at vi nå har i underkant av 900 000 alderspensjonister og en bevilgning over statsbudsjettet til alderspensjon på over 200 mrd. kr i 2016, er pensjonistenes inntektsforhold og inntektsutvikling naturligvis en så stor og viktig sak at det er naturlig at den blir gjenstand for debatt i Stortinget. Regjeringen har ikke med endret budsjetteringspraksis ønsket å begrense Stortingets involvering i trygdeoppgjøret. Snarere tvert imot var hensikten med omleggingen å få en mer tydelig debatt om pensjonistenes inntektsutvikling ved å knytte pensjonsreguleringen mer direkte til behandlingen av statsbudsjettet, hvor også prioriteringer kan følges av penger gjennom forpliktende vedtak i Stortinget.

Jeg registrerer at spørsmålet likevel har skapt engasjement både i Stortinget og blant pensjonistorganisasjonene. Det er imidlertid ingen uenighet om at informasjon om en så viktig sak kommer til Stortinget. Det vi diskuterer, er når og på hvilken måte informasjonen skal legges fram for Stortinget. Jeg registrerer at stortingsflertallet ønsker at trygdeoppgjøret fortsatt skal fremmes som egen sak, i form av en melding til Stortinget om høsten, sammen med statsbudsjettet.

De tidligere budsjettproposisjonene i forbindelse med trygdeoppgjøret har bl.a. inneholdt en del bakgrunnsstoff om reguleringen og utviklingen av de ulike ytelsene som er

omfattet av reguleringen, og protokollen fra drøftingsmøtene med organisasjonene. Dette er opplysninger som etter min mening kan inngå i en melding som legges fram om høsten.

Jeg vil legge opp til at det allerede fra kommende høst fremmes en egen melding til Stortinget i forbindelse med framleggelsen av statsbudsjettet for 2017. Dette er også langt på vei i tråd med regjeringens intensjon da vi foreslo å legge fram den samme informasjonen i forbindelse med statsbudsjettet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [19:34:46]: Statsråden vender stadig tilbake til budsjettet for 2016, da noen minstepensjonister fikk en økning, der pensjonistpar uansett inntekt fikk tildelt en samlepost på 2,7 mrd. kr, og der det ble gitt skatteutt på 2,2 mrd. kr, fortrinnsvis med størst effekt for de pensjonistene som har best råd – men nok om det.

Da regjeringspartiene med begeistring presenterte sin gavepakke til pensjonistene i fjor, trodde jo alle at dette var ment som en varig økning av nivået til minstepensjonister og pensjonistpar. Nå opplever vi at dette trekkes inn i diskusjonen om trygdeoppgjøret.

Så jeg vil gjerne be statsråden klargjøre om det har vært planen hele tida at en skulle framstille årets trygdeoppgjør som å gå i pluss fordi en har hevet nivået på pensjonene for noen. Og et tilleggsspørsmål: Hva med dem som ikke har fått hevet sine pensjoner og ikke fått noe skatteutt?

Statsråd Anniken Hauglie [19:35:46]: Det er ingen tvil om at pensjonistenes kjøpekraft har gått ned i 2015 og 2016, og at prognosen når det gjelder kjøpekraften, ei heller ser så bra ut i 2017. Men når vi sier at pensjonistenes kjøpekraft likevel ser ut til å komme bra ut, og til og med i pluss, er det ikke minst på grunn av de andre vedtakene som er tatt i denne salen, som går på økningen av grunnpensjonen for gifte og samboende, og også økningen til minstepensjonistene, men også skattelettene. Vi mener at det også er en del av det store bildet når man snakker om pensjonistenes kjøpekraftsutvikling.

Som jeg har nevnt tidligere, i en annen sak i forrige uke da dette ble debattert, ser vi også at inntektsutviklingen for pensjonistene har blitt vesentlig forbedret de siste årene. Om jeg husker tallet riktig, har samtlige over 62 år fått en forbedret økonomi på mer enn 5 pst., og det er også en del av dette bildet.

Lise Christoffersen (A) [19:36:50]: I denne debatten har representantene for regjeringspartiene vært veldig opptatt av teknikk, og komitéleder Kambe sa for noen minutter siden at det er viktig at trygdeoppgjøret ikke lenger behandles om våren, men i budsjettene, for å kunne fremme alternative forslag. Da lurer jeg på: I hvilket budsjett har regjeringa tenkt seg at Stortinget skal fremme alternative forslag? Skal vi fremme alternative forslag til det trygdeoppgjøret som kommer, eller skal vi fremme alternative forslag til det trygdeoppgjøret som gikk? I begge tilfeller er vel den timingen litt spesiell – det er ganske lang tid

fram, og en har ikke startet drøftinger, eller det er ganske lang tid tilbake.

Statsråd Anniken Hauglie [19:37:31]: Om jeg husker rett, foretok man ikke budsjettmessige endringer i trygdeproposisjonen heller. Trygdeproposisjonen var en proposisjon hvor man flyttet penger fra en budsjettpost til en annen. Dersom man ønsket å gjøre økninger i eller endre de budsjettmessige sidene, måtte man også tidligere gjøre det i revidert nasjonalbudsjett – eller i statsbudsjettet, som er det naturlige stedet. Når vi er opptatt av at det skal behandles i forbindelse med budsjettene, er det nettopp fordi man da også ser det i sammenheng med øvrige prioriteringer. Det er da man kan la handling følge ord og man også viser at man er villig til å prioritere. Men selve endringene i budsjettene gjør man ikke i selve trygdeproposisjonen. Det gjorde man heller ikke tidligere, om jeg husker rett. Det er det man gjør i revidert budsjett eller i statsbudsjettet.

Lise Christoffersen (A) [19:38:24]: Nå er det for så vidt ikke pengeflytting vi er mest opptatt av. Vi er mest opptatt av den politiske debatten, og vi registrerer at flertallet ønsker å kvele den debatten på det tidspunktet hvor trygdeoppgjøret for så vidt er ferskvare, hvis man kan bruke et sånt uttrykk.

Til en litt annen vinkling, men samtidig berører også det spørsmålet litt det med teknikk eller ikke teknikk: Statsråden ga i spørretimen sist onsdag og i innlegget sitt her nå uttrykk for at trygdeoppgjøret egentlig bare er en formsak som Stortinget ikke trenger å behandle. Hvordan definerer statsråden da innholdet i organisasjonenes drøftingsrett?

Statsråd Anniken Hauglie [19:39:11]: Jeg opplever ikke at det er noen i denne salen som ønsker å – hvilket uttrykk var det representanten brukte – kvele debatten. Tvert imot er mitt inntrykk at alle her er opptatt av debatten om pensjonistenes inntektsutvikling, og det skulle også bare mangle, både av hensyn til pensjonistenes inntektsutvikling i seg selv og ikke minst hensynet til den store betydningen den posten har på statsbudsjettet. Så det er ingen uenighet om at man ønsker å ha en debatt om dette.

Men så er det en realitet at som en følge av pensjonsforliket, hvor man lovregulerte hvordan reguleringen skulle skje, har trygdeproposisjonen, trygdeoppgjøret i seg selv, endret karakter. Nå blir selve reguleringen mer teknikk, all den tid man ønsker å følge det Stortinget vedtok den gangen. Men det betyr jo ikke at man ikke kan drøfte andre spørsmål; man kan til og med drøfte det spørsmålet også. Vi diskuterte dette spørsmålet med pensjonistenes organisasjoner, men vi hadde allerede da sagt, etter en gjennomgang av reguleringsmekanismene, at vi ønsket å stå fast ved det Stortinget vedtok i forbindelse med pensjonsforliket.

Kirsti Bergstø (SV) [19:40:25]: Flertallet ber i dag om at det skal legges fram en melding om trygdeoppgjøret til høsten, og statsråden har også i sitt innlegg bekreftet at en sånn melding skal komme. Da lurer jeg på: Hva slags virkning ser statsråden for seg at en sånn melding skal ha?

Statsråd Anniken Hauglie [19:40:45]: Så vidt jeg kan se av den diskusjonen som er i innstillingen, er det ikke der et flertall som ønsker en proposisjon, dvs. et dokument hvor man skal bevilge penger. Det står at man skal legge fram en sak, men ikke at det skal være en proposisjon.

Nå får vi se hvordan den meldingen vi skal legge fram, blir seende ut. Vi hadde i utgangspunktet tenkt å la denne informasjonen tilligge statsbudsjettet. Men i meldingen vil vi naturligvis diskutere ulike forhold i pensjonistenes inntektsutvikling, skatt og andre relevante spørsmål, protokollene fra trygdedrøftingene og annen informasjon som er relevant. Og så får Stortinget behandle den meldingen sånn som Stortinget skal behandle den type meldinger, og i den grad Stortinget mener at man skal gjøre andre prioriteringer eller andre vedtak eller legge andre forutsetninger til grunn, står Stortinget fritt til å gjøre det i behandlingen av meldingen, men ikke minst også i forbindelse med statsbudsjettet, hvor pengene bevilges.

Kirsti Bergstø (SV) [19:41:47]: Et spørsmål er å se ting i sammenheng og å se nettopp trygdeoppgjøret som en sak for seg. En diskusjon som naturlig oppstår når vi ser at kjøpekraften til pensjonistene svekkes for andre år på rad, og at prognosen fra regjeringen tilsier at det skal skje også i de nærmeste årene, er hvilke unntak som kan gjøres fra pensjonsforliket. Da tenker jeg på hvilke «særlige forhold» som skal til for å kunne se bort fra den matematiske utregningen som det refereres til som begrunnelse for svekket kjøpekraft i de oppgjørene som har vært, og de som skal komme. Da lurer jeg på om statsråden mener at «særlige forhold» er en politisk vurdering, og hvilke vurderinger hun legger i det.

Statsråd Anniken Hauglie [19:42:50]: «Særlige forhold» knytter seg utelukkende til selve beregningen av lønnsveksten som skal benyttes ved reguleringen. Sist gang man brukte dette, var vel i 2002.

Når det gjelder punktet om kjøpekraft, er det riktig at kjøpekraften nå går ned. Det henger sammen med den krevende situasjonen vi ser på arbeidsmarkedet, hvor også lønnstakerne nå må bære en stor kostnad ved å ha en svært moderat lønnsutvikling, for ikke å si nedgang for mange. På mange måter kan man si at det vi nå ser, er pensjonsreformens første fartsdump. Det er nå vi for første gang møter utfordringene ved forliket, og det er nå vi for første gang kan teste ut om vi også klarer å stå ved det man vedtok den gangen man bestemte seg for det.

Pensjonene har hatt en veldig god utvikling takket være gode år for lønnstakerne og takket være denne reguleringen, som også har gitt en bedre lønnsutvikling for pensjonistene enn det de ellers ville ha fått. Nå er det krevende for arbeidstakerne, og da er konsekvensen også at det er krevende for pensjonistene.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:44:06]: Systemet med konsultasjon mellom staten og pensjonistorganisasjonene har gitt en involvering av pensjonistorganisasjonene, som kombinert med at Stortinget bestemmer, har gitt gode resultater.

Behandlingstidspunktet på våren for trygdeoppgjøret er viktig, som jeg sa, for helheten i hele den økonomiske fordelingspolitikken. Det er fordelingspolitikken som er det sentrale, og det å bruke budsjetteknikk må ikke være et skalkeskjul for å endre realitetene. Det å flytte dette til høsten oppfattes av mange som sandpåstrøing, som også representanten Rotevatn var inne på.

Mitt spørsmål er ganske enkelt: Arbeider regjeringa for å flytte behandlingen av flere inntektsoppgjør til høsten?

Statsråd Anniken Hauglie [19:44:50]: Nei.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Lise Christoffersen (A) [19:45:15]: Det har vært mye snakk om teknikk i denne saken, og jeg vil få lov til å gratulere den som har greid å tøyte representanten Wiborg siden i fjor. Da var det ikke så mye snakk om teknikk.

Høyre og Fremskrittspartiet mener nå at det ikke er nødvendig for Stortinget å behandle trygdeoppgjøret på vanlig måte. I fjor mente de det motsatte. Nå mener de det er nok å behandle det i form av en melding. Jeg minner om Pensjonistforbundet, som i høringa til budsjettet for 2016 sa at den nye budsjettpraksisen i realiteten ville undergrave drøftingsretten. Drøftingsretten er knesatt i pensjonsforliket, og Arbeiderpartiet står fast ved dette. Drøftingsretten skal være reell. Det er bl.a. den muligheten man har hatt til å drøfte om det foreligger særlige forhold som det bør tas hensyn til.

Statsråden svarte ikke på mitt spørsmål om hva hun mener ligger i organisasjonenes drøftingsrett. Statsråden mener nå at «særlige forhold» er noe annet enn at oppgjøret går i minus for andre år på rad. I fjor mente Fremskrittspartiet at ett minusoppgjør typisk var slike «særlige forhold», i år mener de det motsatte. Jeg lurer på hva de vil mene til neste år, hvis det samme skjer for tredje gang, slik regjeringa har spådd, eller i 2018, hvis det skjer for fjerde gang, særlig hvis vi i mellomtida har hatt et regjeringsskifte og Fremskrittspartiet er tilbake i opposisjon. Da kan vi jo få en ny og interessant dreining i denne debatten.

Når det gjelder resultatet av oppgjøret, er Arbeiderpartiet opptatt av at vi ikke skal skape falske forventninger til at årets trygdeoppgjør ville blitt et annet med oss i regjering. Det vet vi ikke, og da skal vi også være så ærlige og si det klart og tydelig. Men vi er opptatt av at Stortingets løfter skal holdes. Pensjonsforliket sier at løpende pensjoner skal reguleres med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst, og at en valgte av forenklingshensyn en teknisk løsning for lønnsutvikling minus 0,75 pst., vel vitende om at det kunne føre til en negativ kjøpekraftsutvikling for pensjonister i år der lønsmottakerne fikk et pluss på under 0,75 pst., men basert på historiske tall anså man denne risikoen for lite sannsynlig. Nå har det likevel skjedd, i 2015 og i 2016, regjeringa tror det vil skje i 2017 og i 2018. Men igjen tilbake til at i RNB kamufleres det faktumet med å trekke inn skatteutt og pensjonsendringer. På godt norsk kaller vi det gjerne å gi bort og ta igjen. Fordelingsvirkningene kamu-

fleres ytterligere ved at de beskrives ved hjelp av en gjennomsnittspensjonist – hvem nå det måtte være. Det viser jo bare hvor nødvendig det er at trygdeoppgjørene presenteres for Stortinget, for det grunnlaget vi nå har fått i RNB for å drøfte trygdeoppgjøret, sier oss ingen ting.

Dag Terje Andersen (A) [19:48:09]: La meg starte med å si, som representanten Ropstad, at vi står ved pensjonsforliket og er klar til å forsvare det og følge det opp. Denne saken handler ikke om det. Representanten Ropstad sa at det noen ganger kunne være krevende å forsvare og forklare. Nettopp derfor er jeg veldig skuffet over at vi ikke lenger i framtida skal behandle trygdeoppgjøret som egen sak, fordi tidligere statsråd Eriksson sa at trygdeoppgjøret skulle legges fram som før, og stortingsflertallet sa i fjor, da de begrunnet å flytte kontoer, at det ikke skulle bli noen endring eller påvirkning av gjennomføringen av trygdeoppgjøret. Når regjeringa nå velger, uten at det har blitt sagt klart og konkret noen gang tidligere, å droppe en egen sak om trygdeoppgjøret, skjønner jeg at pensjonistenes organisasjoner føler seg lurte. Det er nemlig, og har vært fram til nå, en vesentlig del av trygdeoppgjøret at det legges fram en egen sak til godkjenning i Stortinget, der det gjennomføres høringer, der deres meninger kan komme til uttrykk og vi får en sak i tilknytning til trygdeoppgjøret.

Bare for ordens skyld, så representanten Wiborg ikke skal misbruke at det står en merknad som vi ikke er med på, om at det skal legges fram en sak i forbindelse med statsbudsjettet i 2016 – man pleier jo ofte å vrenge og vri på sanne ting – kan jeg bare si at det har ikke vi noe imot. Vi har altså ikke stemt imot det – det kommer for øvrig heller ikke til avstemning. Det er ikke det som er poenget. Poenget er at det er ikke et svar på behovet for å ha en reell diskusjon om trygdeoppgjøret når det skjer.

Jeg hadde skjont det hvis statsråden hadde vært ærlig og sagt at det var viktig for regjeringa å unngå det politiske spillet som var i forbindelse med fjorårets behandling av trygdeoppgjøret. Da kom det ut et strateginotat som handlet om at en ikke skulle få til noe i Stortinget, men alle andre partier enn Fremskrittspartiet skulle få skylda. Det var ikke verdig. Men det kan ikke brukes som et påskudd til ikke å ha en respektfull måte å diskutere trygdeoppgjøret på, stå oppreist og svare på spørsmål fra de mange, ikke bare pensjonister, men mange flere som er omfattet av trygdeoppgjøret.

Det som sies om at det skal legges fram en sak på høsten, blir et fikenblad, for vi får ingen diskusjon av trygdeoppgjøret når det faktisk er gjennomført, med godkjenning i Stortinget. Det syns vi er synd, og jeg syns det spesielt fordi jeg vil stå ved den avtalen mange partier har om pensjonsoppgjøret og pensjonsreformen, men da får vi spille med åpne kort og ikke forandre spillereglene underveis. Det skjønner jeg at pensjonistenes organisasjoner føler at de nå har blitt utsatt for.

Erlend Wiborg (FrP) [19:51:29]: Jeg skal ikke beskyldte representanten Dag Terje Andersen for ikke å ha lest saken vi behandler i dag, og innstillingen, men når

han sier fra denne talerstol at man dropper sak om trygdeoppgjøret, er det direkte feil. Hvis man går inn og ser hva Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti gjør i denne sak, er det at vi legger opp til at vi skal få en egen sak om trygdeoppgjøret hver eneste høst, sånn at Stortinget skal stå fritt til å kunne diskutere oppgjøret og legge eventuelle føringer, hvis Stortinget skulle ønske det. Jeg synes også det er spesielt at representanten Andersen snakker om spill. Det dette handler om, er landets pensjonisters økonomi, men jeg skjønner godt at representanten Andersen ønsker å kamuflere Arbeiderpartiets politikk, eller kuttpolitikk, overfor landets pensjonister.

Så var representanten Lise Christoffersen også her oppe med kraftfulle angrep mot Fremskrittspartiet. Hun tok opp drøftingsretten. Jeg må da minne representanten Lise Christoffersen på at det var Arbeiderpartiet som fjernet forhandlingsretten for landets pensjonister. Fremskrittspartiet var uenig i det, men Lise Christoffersen og Arbeiderpartiet sto i bresjen for det. Flere av oss var på en debatt i regi i Pensjonistforbundet i går, og da vi hørte hva som ble sagt der, og her i salen i dag, er jeg i hvert fall glad for at Arbeiderpartiet nå er ærlig på at Arbeiderpartiet ikke ønsker å gi pensjonistene mer – for det er korrekt, hvis man går inn og ser hvordan Arbeiderpartiet faktisk har stemt i denne sal i flere saker. Realitetene er at Arbeiderpartiet ønsker å gi pensjonistene mindre enn det denne regjeringen gjør og har gjort. Arbeiderpartiet var sterkt motstandere av å redusere avkortningen for gifte og samboende pensjonister. Arbeiderpartiet ønsker nå å sende en regning på 8 000 kr i mindre pensjon til gifte og samboende pensjonister. Det synes Fremskrittspartiet er urimelig. Arbeiderpartiet ønsker å øke skattebyrden for landets pensjonister. Det synes Fremskrittspartiet er urimelig. Men det er kanskje grunnen til at Arbeiderpartiet nå ønsker å kamuflere hele debatten istedenfor å diskutere realitetene i saken, og det er at vi har en regjering som har styrket pensjonistenes økonomi. Vi kommer til å fortsette å gjøre det, og vi kommer også til å kjempe imot Arbeiderpartiets forslag og ønsker om å kutte i pensjonistenes økonomi.

Karin Andersen (SV) [19:54:30]: Realiteten er vel slik som statsråden sa, nemlig at pensjonistene nå for andre år på rad får redusert kjøpekraft, og at det ligger an til at det blir slik til neste år også. Da er spørsmålet om det er det Stortinget ønsker framover.

Lise Christoffersen var inne på historien i sitt innlegg, og jeg kan bekrefte alt hun sa i sitt innlegg om at det var store debatter rundt dette. Forsikringen da, og det som lå til grunn for Stortingets behandling, var at man antok at det som nå har skjedd, ikke ville skje – og i hvert fall ikke ofte. Og så skjer det. Da er spørsmålet om det ikke er «særlige forhold». Det er realiteten i det vi nå diskuterer. SV mener at det bør man diskutere.

Den andre saken, om man skal ha trygdeoppgjøret til Stortinget som vanlig, antok jeg var sjølsagt. Jeg må innrømme at jeg ble så overrasket at jeg ikke trodde det var sant at det kom som det gjorde, og at det skulle gjemmes bort blant andre saker, fordi det nettopp er en stor og viktig

sak som angår mange, og fordi resultatet av trygdeoppgjøret nå har mye mer i seg av system, enda mer enn før. Det betyr at vi som skal vedta dette, også må være villig til å se på det når det kommer.

Det er ingen tvil om at dette er en konsekvens av det trygdesystemet som er vedtatt. Problemet er når det slår ut på en annen måte enn det som var intendert. Jeg synes Stortinget må diskutere det i stort alvor, for det kan bety, hvis det fortsetter slik, at den gledelige utviklingen vi har sett for pensjonistene de siste årene, nemlig at færre og færre pensjonister er i statistikken over fattige, vil snu. Jeg tror ikke Stortinget ønsker at vi skal få flere fattige pensjonister i landet.

Det skal komme en stortingsmelding til høsten. Jeg vet ikke hvordan den skal kunne påvirke det konkrete pensjonsoppgjøret som skal være til våren. Det kan jo være at man legger inn noen prinsipielle føringer om at man, hvis dette skjer ett, to eller tre år på råd, skal håndtere det annerledes. Men tallene, det tekniske beregningsgrunnlaget som trygdeoppgjøret bygger på, foreligger ikke på det tidspunktet.

Kirsti Bergstø (SV) [19:57:48]: Jeg finner det vanskelig å la representanten Wiborgs harang stå uimotsagt. Det handler om at når man sitter med makten, kan man ikke sitte i ro, peke og skyld på alle andre. Det er uansvarlig. Det ble forsøksvis gjort i fjor gjennom et strateginotat, som det ble referert til, der Fremskrittspartiet skulle stå på sine primærstandpunkt og gi alle andre skylden. Da er det viktig å huske på dette: På hvem sin post er det pensjonistene nå taper kjøpekraft for andre år på rad? Hvem sine prognoser er det som sier at det også skal skje de nærmeste årene? Hvem sin regjering er det som ikke har planer om å foreta seg noen ting som helst, og ikke engang kan svare på hva som skulle være særskilte, gode og spesielle grunner til å se bort fra en ren matematisk forståelse av en politisk reform? Det er Fremskrittspartiets regjering. Det er på Fremskrittspartiets post pensjonistene taper kjøpekraft. Det er greit å tape, men da får man ta det ansvaret det er å være en del av et flertall, og stå på et politisk grunnlag framfor å drive og slå i luften i «hytt og gevær» og sitte i ro mens man skylder på andre.

Jeg minner også om at utgangspunktet for denne saken var at trygdeoppgjøret overhodet ikke skulle diskuteres som egen sak før etter valget i 2017, for det var ikke snakk om noen stortingsmelding da vi la fram vårt forslag. Da var det ingen selvsagt enighet om sakens viktighet og forståelse av at trygdeoppgjøret selvfølgelig må inn i landets viktigste forsamling og diskuteres i Stortinget. Det er en forståelse som vi har vært med på å hale regjeringens partiene, inkludert Fremskrittspartiet, med på, og det trengtes et betydelig press fra landets pensjonister for at den forståelsen skulle komme fram.

Når man skylder på andre, kan det være lurt å se hvor man selv står. Det er ikke alltid skyld er mer spennende enn sannhet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

Etter at det var ringt til votering, uttalte
presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Før vi starter på voteringen i sak nr. 1, gir jeg ordet til Marit Nybakk, deretter til Olemic Thommessen.

Marit Nybakk (A) [20:09:44]: Jeg vil anbefale Arbeiderpartiets gruppe å støtte innstillingen, men i tillegg – på bakgrunn av den debatten vi har hatt i saken i dag, og ønsket om at Stortinget står mest mulig samlet i en sak som dette – også anbefale Arbeiderpartiet å stemme for SVs forslag nr. 4, slik at det blir mulig å finne fram til et samlede balansepunkt når det gjelder hvordan vi best sikrer en praktikabel åpenhet om selskapsinteresser som skal registreres.

Olemlc Thommessen (H) [20:10:34]: På samme måte som Arbeiderpartiet skal Høyres gruppe også støtte innstillingen, men i tillegg støtte forslag nr. 4 fra SV. Bakgrunnen er at vi under debatten av saken forstår at intensjonen i forslaget er å gjøre en utredning med sikte på å finne et håndterlig og avgrensbart utgangspunkt for registreringsplikt, altså for indirekte eierskap. Dette synes Høyre er greit.

Harald T. Nesvik (FrP) [20:11:22]: Jeg vil også anbefale Fremskrittspartiets representanter å stemme for innstillingen samt forslag nr. 4 fra SV, slik at man får tatt jobben med se på hva som er praktisk mulig å få til knyttet til registerordningen for framtidige løsninger.

Presidenten: Da skulle alle anbefalinger være gitt, og vi kan gå til votering.

Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er forslagene nr. 1–4, fra Bård Vegar Solhjell på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Presidentskapet hadde innstilt:

I

I reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser gjøres følgende endringer:

§ 1 annet ledd annet punktum skal lyde:

Bare eksistensen og arten av de forskjellige interesser skal oppgis, ikke beløp verdi eller mengde, *med mindre dette følger særskilt av bestemmelse i dette reglementet.*

§ 1 tredje ledd nytt annet punktum skal lyde:

§ 3 tredje ledd gjelder ikke for innkalte vararepresentanter.

§ 3 tredje ledd skal lyde:

Det angis særskilt og med beløp om enkeltoppdrag, eller flere oppdrag innenfor samme kalenderår for samme

oppdragsgiver, har gitt en godtgjørelse på mer enn 50 000 kroner.

§ 5 skal lyde:

Avtaler om permisjon og avtaler av økonomisk karakter med tidligere arbeidsgiver, herunder avtaler om fortsatt lønnsutbetaling, *lån* eller opprettholdelse av velferdsfordeler.

§ 7 skal lyde:

Navn på selskaper, organisasjoner, institusjoner eller enkeltpersoner som yter vedkommende representant økonomisk støtte *eller vederlag*, herunder materielle fordeler, sekretærbistand o.l., og som kommer i tillegg til de midler som Stortinget stiller til rådighet. *Det angis særskilt og med beløp om økonomisk støtte eller vederlag fra samme kilde overstiger 50 000 kroner innenfor samme kalenderår.*

§ 8 første ledd skal lyde:

Fast eiendom som har betydelig verdi og som benyttes i *næringsvirksomhet*. *Eiendommens* betegnelse, *eierform*, og i hvilken kommune den ligger, oppgis.

§ 9 skal lyde:

Selskapsinteresser (aksjer, andeler m.m.) som vedkommende selv eier enten direkte eller indirekte gjennom et annet selskap. Selskapets navn og *ansvarsform* oppgis. Utbytte av selskapsinteressene oppgis ikke.

For selskapsinteresser som eies indirekte gjennom et investeringsselskap, skal kun eierinteressen i investerings-selskapet oppgis. Eierandeler i aksjefond eller annet verdipapirfond oppgis ikke.

§ 11 nytt tredje punktum skal lyde:

Oppmerksomhets- og jubileumsgaver fra egen partiorganisasjon oppgis ikke.

II

Endringene trer i kraft fra 1. oktober 2016.

Presidenten: Det votes alternatvt mellom presidentskapets innstilling til I § 3 tredje ledd og § 7 og forslagene nr. 1 og 2 fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«§ 3 tredje ledd skal lyde:

Alle oppdrag som gir godtgjørelse på mer enn 2 000 kroner oppgis særskilt.»

Forslag nr. 2 lyder:

«§ 7 skal lyde:

Navn på selskaper, organisasjoner, institusjoner eller enkeltpersoner som yter vedkommende representant økonomisk støtte eller vederlag, herunder materielle fordeler, sekretærbistand o.l., og som kommer i tillegg til de midler som Stortinget stiller til rådighet. Alle registreringer angis særskilt og med beløp.»

Senterpartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme for forslagene fra Sosialistisk Venstreparti.

Votering:

Ved alternativ votering mellom presidentskapets innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 91 mot 15 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.13.31)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom presidentskapets innstilling til I § 9 og forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«§ 9 skal lyde:

Selskapsinteresser (aksjer, andeler m.m.) som vedkommende selv eier enten direkte eller indirekte gjennom et annet selskap. Selskapets navn og ansvarsform oppgis. Utbytte av selskapsinteressene oppgis ikke.

Selskapsinteresser som eies indirekte gjennom et investeringselskap skal også oppgis.

Eierandeler i aksjefond eller annet verdipapirfond oppgis ikke.»

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de stemmer for forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 84 stemmer for presidentskapets innstilling og 20 stemmer for forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.
(Voteringsutskrift kl. 20.14.08)

Rasmus Hansson (MDG) (fra salen): President! Jeg stemte feil, jeg skulle stemt for forslaget.

Presidenten: Da er det avgitt 83 stemmer for presidentskapets innstilling og 21 stemmer for forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber presidentskapet komme tilbake med forslag til endringer av Reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser, som sikrer at alle selskapsinteresser, uavhengig av verdi, føres opp i dette registeret.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Kristelig Folkeparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over presidentskapets innstilling til resten av I samt II.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidentskapet hadde innstilt:

Som medlemmer av Stortingets ansvarskomisjon for tidsrommet frem til 1. juni 2022 velges:
Kristen Ribe, Kristiansand, og
Marianne Abeler, Tromsø.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykker i at følgende godtgjørelser fastsettes med virkning fra 1. mai 2016:

Stortingsrepresentanter	kr 894 736 per år
Regjeringsmedlemmer	kr 1 268 510 per år
Statsminister	kr 1 557 110 per år»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Presidentskapet hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at følgende godtgjørelser fastsettes med virkning fra 1. mai 2016:

Stortingsrepresentanter	kr 906 928 per år
Regjeringsmedlemmer	kr 1 294 216 per år
Statsminister	kr 1 593 242 per år

Votering:

Ved alternativ votering mellom presidentskapets innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 97 mot 6 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.15.39)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag, fra Arild Grande på vegne av Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Lov om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranseloven)

Ny § 16 b Inngrep i saker om mediemarkedet skal lyde:

For å fremme ytringsfriheten, de reelle ytringsmuligheter og et allsidig medietilbud kan Konkurransetilsynet i saker om mediemarkeder gripe inn dersom en foretakssammenslutning leder til markedsandeler over 30 prosent. Kongen kan i forskrift avgrense denne bestemmelsen.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 64 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.16.11)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slike vedtak til

lover:

A.

lov

om oppheving av lov om eierskap i medier

I

Lov 13. juni 1997 nr. 53 om eierskap i medier oppheves.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

B.

lov

om åpenhet om eierskap i medier

§ 1 Lovens formål

Lovens formål er å sikre åpenhet om eierforhold i norske medier.

§ 2 Lovens virkeområde

Loven gjelder foretak som driver dagspresse, fjernsyn, radio eller elektroniske medier, samt foretak som gjennom eierskap eller samarbeidsavtaler har innflytelse over slike foretak.

§ 3 Medietilsynets oppgaver

Medietilsynet skal bidra til å skape større åpenhet, oppmerksomhet og kunnskap om eierforholdene i norske medier. Tilsynet skal innhente og systematisere informasjon om eierforholdene, og informasjonen skal gjøres tilgjengelig for allmennheten.

§ 4 Opplysningsplikt

Enhver plikter å gi Medietilsynet de opplysninger tilsynet krever for å kunne utføre sine oppgaver etter loven. Opplysningsplikten omfatter både opplysninger om eierskap i norske medier og opplysninger om samarbeidsavtaler som gir en avtalepart tilsvarende innflytelse over det redaksjonelle produktet som eierskap. Opplysninger kan kreves gitt skriftlig eller muntlig innen en fastsatt frist.

Opplysninger som kreves etter første ledd, kan gis uten hinder av den lovbestemte taushetsplikt som ellers påhviler ligningsmyndigheter, andre skattemyndigheter og myndigheter som har til oppgave å overvåke offentlig regulering av ervervsvirksomhet. Slik taushetsplikt er heller ikke til hinder for at dokumenter som befinner seg hos slike myndigheter, utleveres for gransking.

Departementet kan gi forskrift om omfanget og gjennomføringen av opplysningsplikten.

§ 5 Tvangsmulkt

For å sikre at vedtak etter § 4 første ledd overholdes, kan Medietilsynet ilegge den ansvarlige for oppfyllelsen tvangsmulkt. Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Ved løpende mulkt kan Medietilsynet bestemme at mulkten skal fastsettes for hver dag, uke eller måned som går etter at en fastsatt frist for oppfyllelse av plikten løper ut, uten at plikten er oppfylt. Ved tvangsmulkt i form av et engangsbeløp kan Medietilsynet bestemme at mulkten skal betales når en fastsatt frist for oppfyllelse av plikten løper ut, uten at plikten er oppfylt.

Medietilsynet kan i særlige tilfeller redusere eller falle påløpt tvangsmulkt, inklusive renter.

Departementet kan gi forskrift om ileggelse av tvangsmulkt, vilkår for tvangsmulkt, tvangsmulktens størrelse og renter ved forsinket betaling.

§ 6 Klageinstans

Klager over Medietilsynets enkeltvedtak etter denne loven eller etter forskrift fastsatt i medhold av loven behandles av Klagenemnda for mediesaker (Medieklagenemnda).

Klagenemnda kan ikke av eget tiltak omgjøre Medietilsynets vedtak.

§ 7 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovenes overskrift og lovene i sin helhet.

Votering:

Lovenes overskrift og lovene i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtakene vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 5 og 6, fra Terje Breivik på vegne av Venstre

Forslag nr. 5, fra Venstre, er et oversendelsesforslag, og lyder:

«Det henstilles til regjeringen å utrede endring av markedsføringsloven i bestemmelsen om god markeds-

føringsskikk, markedsføringsloven § 2, som presiserer at annonsør skal sørge for at reklamen ikke viser et urealistisk eller usunt skjønnhetsideal, blant annet gjennom retusjering.»

Presidenten vil foreslå at forslaget oversendes regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endring av markedsføringsloven i bestemmelsen om god markedsføringskikk, markedsføringsloven § 2, som presiserer at annonsør skal sørge for at reklamen ikke viser et urealistisk eller usunt skjønnhetsideal, blant annet gjennom retusjering.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endring av markedsføringsloven § 21, som regulerer god markedsføringskikk overfor barn, for å hindre reklame rettet mot barn generelt, og motvirke kroppspress mot unge spesielt.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 87 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.17.23)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med ungdomshelsestrategien foreslå tiltak for å motvirke at barn og unge blir utsatt for kroppspress gjennom reklame generelt, og reklame i offentlige rom spesielt.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Venstre har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble bifalt med 53 mot 51 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.17.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for mer kunnskap om årsakene til at barn opplever kroppspress og sliter med dårlig selvbilde.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med ungdomshelsestrategien foreslå tiltak for å motvirke at barn og unge blir utsatt for kroppspress gjennom reklame.»

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget. Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget,

Votering:

Forslaget fra Venstre ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:26 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Line Henriette Hjemdal, Kirsti Bergstø og Une Aina Bastholm om å forebygge kroppspress hos barn og unge – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet

Det voteres over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå finansieringen av barnehager, med sikte på at likeverdighet i tilskudd mellom kommunale og ikke-kommunale barnehager forutsetter likeverdighet i krav til kvalitet og tilgjengelighet.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 59 stemmer mot og 44 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 20.19.11)

Hege Haukeland Liadal (A) (fra salen): President! Min stemme ble ikke registrert.

Sylvi Graham (H) (fra salen): President! Min stemme ble heller ikke registrert.

Tove Karoline Knutsen (A) (fra salen): President! Min stemme ble heller ikke registrert.

Presidenten: Da tar vi voteringen en gang til.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 58 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.19.57)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre ordningen med fradrag i foreldrebetalingen for barn som mottar spesialpedagogisk hjelp.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 59 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.21.06)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i barnehageloven og opplæringslova (spesialpedagogisk hjelp, kortere ventetid for barnehageplass m.m.)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager gjøres følgende endringer:

§ 8 andre ledd skal lyde:

Kommunen har plikt til å tilby plass i barnehage til barn under opplæringspliktig alder som er bosatt i kommunen, jf. § 12 a. Utbyggingsmønster og driftsformer skal tilpasses lokale forhold og behov.

§ 9 b skal lyde:

§ 9 b *Særlige regler om klageinstans*

Fylkesmannen er klageinstans for vedtak fattet av kommunen etter lovens §§ 10 og 11, § 14 andre ledd, §§ 16 til 18 og §§ 19 e til 19 h og der det følger av forskrift gitt i medhold av denne lov.

§ 12 a skal lyde:

§ 12 a *Rett til plass i barnehage*

Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august i samsvar med denne loven med forskrifter.

Barn som fyller ett år i september eller oktober det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra den måneden barnet fyl-

ler ett år i samsvar med denne loven med forskrifter.

Barnet har rett til plass i barnehage i den kommunen der det er bosatt.

Søknadsfrist til opptaket fastsettes av kommunen.

Nytt kapittel VA med nye §§ 19 a til 19 h skal lyde:

VA Spesialpedagogisk hjelp, tegnspråkoppklæring m.m.

§ 19 a *Rett til spesialpedagogisk hjelp*

Barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det. Dette gjelder uavhengig av om de går i barnehage.

Formålet med spesialpedagogisk hjelp er å gi barn tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring av for eksempel språklige og sosiale ferdigheter.

Spesialpedagogisk hjelp kan gis til barnet individuelt eller i gruppe. Hjelpen skal omfatte tilbud om foreldrerådgivning.

Kommunen skal oppfylle retten til spesialpedagogisk hjelp for barn bosatt i kommunen.

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til spesialpedagogisk hjelp etter denne loven for barn i barneverninstitusjon og barn som er pasient i helseinstitusjon eid av regionalt helseforetak, eller i privat helseinstitusjon med avtale med regionalt helseforetak.

Departementet kan gi forskrift om ansvar for utgifter til spesialpedagogisk hjelp, hvem som skal regnes som bosatt i kommunen, refusjon av andre kommuners eller fylkeskommuners utgifter til spesialpedagogisk hjelp, fylkeskommunens ansvar for rett til spesialpedagogisk hjelp for barn i barneverninstitusjon og fylkeskommunens ansvar for rett til spesialpedagogisk hjelp for barn som er pasienter i helseinstitusjon eid av regionalt helseforetak, eller i privat helseinstitusjon med avtale med regionalt helseforetak.

§ 19 b *Samarbeid med barnets foreldre*

Før det blir utarbeidet en sakkyndig vurdering og fattet vedtak om spesialpedagogisk hjelp, skal det innhentes samtykke fra barnets foreldre. Foreldrene har rett til å gjøre seg kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og til å uttale seg før det fattes vedtak.

Tilbudet om spesialpedagogisk hjelp skal så langt som mulig utformes i samarbeid med barnet og barnets foreldre, og det skal legges stor vekt på deres syn.

Det skal én gang i året utarbeides en skriftlig oversikt over den spesialpedagogiske hjelpen barnet har mottatt og en vurdering av barnets utvikling. Foreldrene og kommunen skal få denne oversikten og vurderingen.

Dersom barneverntjenesten har overtatt omsorgen etter barnevernloven §§ 4-8 eller 4-12, har barneverntjenesten rett til å ta avgjørelser etter dette kapitlet på vegne av barnet. Tilsvarende gjelder vedtak om flytteforbud etter barnevernloven § 4-8 og vedtak om plassering etter barnevernloven § 4-6 andre ledd.

§ 19 c *Pedagogisk-psykologisk tjeneste*

Kommunens pedagogisk-psykologiske tjeneste er sak-

kyndig instans i saker om spesialpedagogisk hjelp. Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet lovpålagte sakkyndige vurderinger.

Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal bistå barnehagen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge barnehagetilbudet for barn med særlige behov.

Departementet kan gi forskrift om andre oppgaver for den pedagogisk-psykologiske tjenesten.

§ 19 d Sakkyndig vurdering

Før kommunen eller fylkeskommunen fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp, skal det foreligge en sakkyndig vurdering av om barnet har særlige behov for spesialpedagogisk hjelp.

I den sakkyndige vurderingen skal det utredes og tas standpunkt til blant annet:

- om det foreligger sen utvikling og lærevansker hos barnet
- realistiske mål for barnets utvikling og læring
- om barnets behov kan avhjelpes innenfor det ordinære barnehagetilbudet
- hvilken type hjelp og organisering som vil bidra til barnets utvikling og læring
- hvilket omfang av spesialpedagogisk hjelp som er nødvendig, og hvilken kompetanse de som gir hjelpen bør ha

Departementet kan gi forskrift om innholdet i den sakkyndige vurderingen.

§ 19 e Vedtak om spesialpedagogisk hjelp

Kommunen eller fylkeskommunen fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Dersom vedtaket avviker fra den sakkyndige vurderingen, skal dette begrunnes i vedtaket.

Vedtaket skal inneholde:

- hva hjelpen skal gå ut på
- hvor lenge hjelpen skal vare
- hvilket timeomfang hjelpen skal ha
- hvordan hjelpen skal organiseres
- hvilken kompetanse de som gir hjelpen skal ha
- tilbud om foreldrerådgivning

Dersom barnet flytter til en annen kommune, skal vedtaket om spesialpedagogisk hjelp gjelde frem til det er fattet nytt vedtak i saken.

§ 19 f Rett til skyss for barn med rett til spesialpedagogisk hjelp

Dersom gratis skyss er nødvendig for at barnet skal kunne motta spesialpedagogisk hjelp, har barnet rett til slik skyss.

Barnet har rett til nødvendig reisefølge og tilsyn. Kommunen skal innlosjere barnet når daglig skyss ikke er forsvarlig.

Kommunen skal fatte vedtak om og oppfylle retten til skyss, nødvendig reisefølge, tilsyn og innlosjering.

§ 19 g Barn med nedsatt funksjonsevne

Kommunen skal sikre at barn med nedsatt funksjonsevne får et egnet individuelt tilrettelagt barnehagetilbud.

Plikten til tilrettelegging omfatter ikke tiltak som innebærer en uforholdsmessig byrde for kommunen. Ved vurderingen av om tilretteleggingen innebærer en uforholdsmessig byrde, skal det særlig legges vekt på tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer, de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen og virksomhetens ressurser.

Kommunen fatter vedtak om tilrettelegging av barnehagetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne.

§ 19 h Rett til tegnspråkopplæring

Barn under opplæringspliktig alder som har tegnspråk som førstespråk, eller som etter en sakkyndig vurdering har behov for tegnspråkopplæring, har rett til slik opplæring. Retten gjelder uavhengig av om barnet går i barnehage.

Kommunen skal oppfylle retten til tegnspråkopplæring for barn bosatt i kommunen. Før kommunen fatter vedtak om tegnspråkopplæring, skal det utarbeides en sakkyndig vurdering av den pedagogisk-psykologiske tjenesten.

Før det blir utarbeidet en sakkyndig vurdering og fattet vedtak om tegnspråkopplæring, skal det innhentes samtykke fra barnets foreldre. Foreldrene har rett til å gjøre seg kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og til å uttale seg før det fattes vedtak.

Tilbudet om tegnspråkopplæring skal så langt som mulig utformes i samarbeid med barnet og barnets foreldre, og det skal legges stor vekt på deres syn.

Dersom barnet flytter til en annen kommune, skal vedtaket om tegnspråkopplæring gjelde frem til det er fattet nytt vedtak i saken.

Retten til skyss, tilsyn, reisefølge og innlosjering etter § 19 f gjelder tilsvarende for barn med rett til tegnspråkopplæring.

Departementet kan gi forskrift om tegnspråkopplæring for barn under opplæringspliktig alder.

II

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa gjøres følgende endringer:

§ 2-6 tredje ledd oppheves.

Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd og skal lyde:

Før kommunen gjer vedtak etter *første ledd*, skal det liggje føre ei sakkunnig vurdering.

§ 5-3 første ledd første punktum skal lyde:

Før kommunen eller fylkeskommunen gjer vedtak om spesialundervisning etter § 5-1, skal det liggje føre ei sakkunnig vurdering av dei særlege behova til eleven.

§ 5-3 fjerde ledd skal lyde:

Dersom vedtaket frå kommunen eller fylkeskommunen avvik frå den sakkunnige vurderinga, skal grunngivinga for vedtaket blant anna vise kvifor kommunen eller fylkeskommunen meiner at eleven likevel får eit opplæringstilbod som oppfyller retten etter § 5-1.

§ 5-7 oppheves.

§ 7-6 oppheves.

§ 13-1 overskrift og første ledd første punktum skal lyde:
§ 13-1 *Plikt for kommunen til å sørge for grunnskoleopplæring*

Kommunen skal oppfylle retten til *grunnskoleopplæring etter* denne lova for alle som er busette i kommunen.

§ 13-2 overskrift og første ledd første punktum skal lyde:
§ 13-2 *Plikt for fylkeskommunen til å sørge for grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring i institusjonar etter barnevernlova*

Når det blir gjort vedtak om plassering i institusjon etter barnevernlova, er det den fylkeskommunen der institusjonen ligg som har ansvaret for å oppfylle retten til *grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring etter* lova her.

§ 13-3 a overskrift og første ledd første punktum skal lyde:

§ 13-3 a *Plikt for fylkeskommunen til å sørge for grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring i helseinstitusjonar*

Fylkeskommunen der ein institusjon ligg, skal oppfylle retten til *grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring etter* lova her for pasientar i helseinstitusjonar som eit regionalt helseføretak eig, og for pasientar i private helseinstitusjonar som har avtale med regionale helseføretak.

§ 13-4 første ledd første og andre punktum skal lyde:

Kommunen er ansvarleg for skyss av grunnskoleelevar og vaksne som har rett til skyss på grunn av særleg farleg eller vanskeleg *skoleveg*. *Kommunen* skal oppfylle retten til reisefølgje og tilsyn *for grunnskoleelevar og vaksne*.

§ 15-2 første ledd skal lyde:

Departementet er klageinstans for enkeltvedtak i *grunnskolen*. For enkeltvedtak i personalsaker gjeld likevel reglane om klageinstans i § 28 i forvaltningslova.

III

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 4 og 5, fra Iselin Nybø på vegne av Venstre

Det voteres over forslag nr. 5, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om at ansvaret for å føre tilsyn med enkeltbarnehager etter barnehageloven i sin helhet overføres fra kommunen til fylkesmannen.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 95 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.22.02)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak som klargjør hjemmelsgrunnlaget for innsamling, oppbevaring og bruk av personopplysninger. Det understrekes at det ikke skal legges til rette for mer dokumentasjon, kartlegging og måling av det enkelte barn.»

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget. Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om en gjennomgang av erfaringene knyttet til den økonomiske likebehandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager. Forutsetningen om at likebehandling økonomisk, parallelt skulle bety likt tilbud vises gjennom bl.a. «Nesodden-saken» og åpningstider, at ikke praktiseres. Det samme gjelder f.eks. også krav til personellressurser, opptak av

barn og kommunenes mulighet til å lage gode og felles ordninger for overgang mellom barnehage og skole.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 65 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.22.37)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest, og senest høsten 2016, fremme en sak for Stortinget der regjeringens arbeid med bemanningsnorm og barnehagelærernorm gjøres rede for.»

Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 56 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.22.59)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til ny § 2 første ledd i barnehageloven som ivaretar et eventuelt behov for lovhjælp av barnehagens behandling av personopplysninger, men som på ingen måte legger til rette for mer dokumentasjon, kartlegging og måling av det enkelte barn.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Venstre har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 56 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.23.22)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov:

A.

lov

om endringer i barnehageloven (tilsyn m.m.)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd skal lyde:

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet. Barnehagen skal jevnlig vurdere om det pedagogiske arbeidet medvirker til å gi barn og barnegruppen et tilrettelagt tilbud. Barnehagen skal ha rutiner for dokumentasjon av disse vurderingene. Barnehagen kan behandle de personopplysninger som er nødvendige for å gi et tilbud i tråd med loven. Barnehagens behandling av personopplysninger skal skje i samsvar med lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven). Dersom personopplysninger skal videreformidles til andre instanser, eller behandles med andre formål enn dem som kan utledes av loven her, må samtykke innhentes.

§ 2 syvende ledd skal lyde:

Departementet fastsetter nærmere regler om barnehagens innhold og oppgaver (rammeplan) ved forskrift.

§ 9 skal lyde:

§ 9 Statlig tilsyn

Fylkesmannen fører tilsyn med lovligheten av kommunens oppfyllelse av plikter som barnehagemyndighet etter § 8, kapittel IV og V. Reglene i kommuneloven kapittel 10 A gjelder for tilsynsvirksomheten.

Fylkesmannen kan i særlige tilfeller føre tilsyn med at den enkelte barnehage blir drevet i samsvar med denne loven med forskrifter. Fylkesmannen kan gi pålegg til barnehageeier om å rette forhold som er i strid med bestemmelse i loven her. Hvis fristen for å etterkomme pålegget ikke overholdes, eller hvis forholdet ikke lar seg rette, kan fylkesmannen vedta tidsbegrenset eller varig stenging av barnehagen.

Dersom fylkesmannen i sitt tilsyn etter andre ledd avdekker brudd på barnehageloven § 14 a, kan fylkesmannen anvende de økonomiske reaksjonsmidlene som følger av § 16 a.

Fylkesmannens vedtak om retting, stenging eller bruk av økonomiske reaksjonsmidler kan påklages til Utdanningsdirektoratet.

Fylkesmannen har rett til innsyn i dokumenter og adgang til barnehagelokaler i den utstrekning dette er nødvendig for å utføre tilsynet etter første og andre ledd.

Ny § 9 a skal lyde:

§ 9 a Statlig råd og veiledning

Fylkesmannen skal gi råd og veiledning til kommuner og barnehageeiere om barnehageloven med forskrifter.

Ny § 9 b skal lyde:

§ 9 b Særlige regler om klageinstans

Fylkesmannen er klageinstans for vedtak fattet av kommunen etter lovens §§ 10, 11, 14 andre ledd, 16, 17 og 18 og der det følger av forskrift gitt i medhold av denne lov.

§ 17 andre ledd skal lyde:

Barnehagen skal ha en daglig leder som har utdanning

som *barnehagelærer* eller annen høgskoleutdanning som gir barnefaglig og pedagogisk kompetanse.

§ 18 første og andre ledd skal lyde:

Pedagogiske ledere må ha utdanning som *barnehagelærer*.

Likeverdig med *barnehagelærerutdanning* er annen treårig pedagogisk utdanning på høgskolenivå med videreutdanning i barnehagepedagogikk.

§ 24 første ledd skal lyde:

Barnehagens eier plikter å stille barnehagen til disposisjon for øvingsopplæring for studenter som tar *barnehagelærerutdanning*.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Presidenten: Det votes først over bokstav A I § 2 første ledd.

Under debatten har alle partier varslet at de vil stemme imot denne paragrafen.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 104 mot 0 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.23.55)

Presidenten: Det votes over resten av A I og II.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunenes tilsynsansvar evalueres i løpet av en toårsperiode, for å sikre at det fortsatt er en positiv utvikling. Videre forutsettes resultatet fremlagt for Stortinget på egnet måte.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 27 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–7, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 8, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 9, fra Audun Lysbakken på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 10–17, fra Iselin Nybø på vegne av Venstre
- forslagene nr. 18–27, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

Presidenten gjør oppmerksom på at forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, under debatten ble trukket tilbake, og forslag nr. 1 blir følgelig ikke tatt opp til votering.

Det votes over forslag nr. 9, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for en grundig prosess der profesjonen blir bredt involvert i utformingen av ny rammeplan for barnehagen, etter modell av det regjeringen varsler i Meld. St. 28 «Fag – Fordypning – Forståelse» når det gjelder utviklingen av læreplanene i skolen – en prosess hvor profesjonen selv skal gis ansvar.»

Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 94 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.14)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 18, 19, 24 og 26, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i en ny bemanningsnorm vurdere krav om 50 pst. barnehagelærere og 25 pst. barne- og ungdomsarbeidere i barnehagene.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ivareta den nordiske barnehagetradisjonen der utvikling og læring skjer gjennom fri lek, og derfor ikke gi barnehagehverdagen et tydeligere skoleforberedende innhold i ny rammeplan.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å endre fordelingen av det øremerkede statstilskuddet for tiltak for

bedre språkforståelse blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Slike midler må ikke kun tildeles kommuner med mange minoritetsspråklige, men som i dag fordeles etter antall minoritetsspråklige barn i barnehagen.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp målsettingen i Meld. St. 19 Folkehelsemeldingen (2014-2015) om å vurdere en egen lov om barnas arbeidsmiljø.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 94 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.33)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 23, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa i rammeplanen sørge for at i skulekrinsar med nynorsk skal både offentlege og private barnehagar bruka nynorsk i barnehagen.»

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 60 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.51)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 20–22, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at ny rammeplan ikke gir føringer for økte krav til dokumentasjon og kartlegging av enkeltbarn som del av den pedagogiske virksomheten.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i ny rammeplan gi tilfitt til pedagogene i barnehagene ved å tydeliggjøre at barnehagelæreren er sentral i valg av pedagogiske og metodiske verktøy, og at slike valg som hovedregel skal være den pedagogiske ledelsen i barnehagen sitt ansvar.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i ny rammeplan styrke barnehagens ansvar for å ivareta barns morsmål for å sikre barns mulighet til en god tospråklig utvikling, øke barnehagens flerkulturelle kompetanse og styrke foreldrenes rett til medvirkning.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 59 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.26.09)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 25, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at rammeplanen setter tydeligere krav om et systematisk og formalisert samarbeid mellom barnehage og barnevern, slik at barnehagene blir bedre på å sende bekymringsmelding ved mistanke om omsorgssvikt og/eller overgrep.»

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 52 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.26.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 27, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre tiltak som kan rekruttere flere menn til å arbeide i barnehagesektoren.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Venstre har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over forslag nr. 13, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med revisjon av kompetansestrategien, om å vurdere å styrke mesterfaget i barnehagepedagogikk, og å sikre lik finansiering av barnehagelærerutdanningen og grunnskolelærerutdanningen i finansieringskategoriene.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 95 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.04)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 12, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med bemanningsnorm for barnehagesektoren, om å vurdere krav om at 80 pst. av alle barnehageansatte skal ha barnefaglig kompetanse, og om at 50 pst. av alle barnehageansatte skal ha barnehagelærerutdanning.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 95 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.22)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 15, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med rekruttering til barnehagesektoren, om særlig å styrke rekrutteringen av menn gjennom målrettede kampanjer og belønne barnehager som lykkes i å rekruttere menn og sikre likestilte arbeidsplasser.»

Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 60 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.41)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 10, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide forslag til endringer i barnehageloven som sikrer at ansatte i offentlige og private barnehager behersker norsk språk, og at ansatte i samiske barnehager behersker samisk språk.»

Høyre, Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Dette er en skarp votering.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 54 stemmer mot og 50 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.02)

Presidenten: Har alle stemt riktig? – Så synes ikke, så da tror jeg vi annullerer voteringen og prøver en gang til.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble bifalt med 54 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.42)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 16, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med rekrut-

tering til barnehagesektoren, om å vurdere insentivordninger som får utdannede barnehagelærere tilbake til barnehagene, og om å øke rekrutteringen av andre faggrupper med barnefaglig kompetanse.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 54 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.29.06)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 14 og 17, fra Venstre.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette et kvalifiseringsprogram for ufaglærte i barnehagene.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at barn får alders-tilpasset opplæring om kropp, identitet og følelser, gjerne i samarbeid med helsestasjonen.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Da er det bare Kristelig Folkeparti som forventes å stemme imot.

Votering:

Forslagene fra Venstre ble bifalt med 96 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.29.30)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 11, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at tilskuddet til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder, også kan benyttes til å ansette morsmålsassistenter.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Da er det bare Sosialistisk Venstreparti som forventes å stemme imot.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble bifalt med 96 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.29.57)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 8, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre ordningen med gratis kjernetid for 4- og 5-åringer i Groruddalsbydelene i Oslo.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 59 mot 45 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.30.15)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å utvide retten til fri fra jobb i forbindelse med barnehagestart.»

Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 56 mot 48 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.30.33)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned en bredt sammensatt gruppe med fagfolk fra barnehagesektoren til å revidere rammeplanen for barnehagene.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 52 mot 51 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.30.51)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å utarbeide veiledende normer for det språklige grunnlaget barn bør ha med seg fra barnehagen.»

Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 56 mot 48 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.31.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre målene for barnehagens arbeid med språk og sette mål for hvor-

dan barnehagen skal arbeide med lek, omsorg og sosial kompetanse.»

Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 84 mot 13 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.31.40)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4 og 5, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre bestemmelser i barnehageloven om at barn har rett til å tilhøre en barnegruppe og om barnegruppens størrelse.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan barnehagen kan støttes i å legge til rette for gode tilvenningsrutiner.»

Alle partiene har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen ikke lovfeste nivå for norskspråklig kompetanse hos ansatte i barnehagene, men sørge for at barnehageeier sikrer tilstrekkelig kompetanse ved å presisere at de har ansvar for et godt norskspråklig miljø i hver enkelt barnehage.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 53 mot 50 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.32.14)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om egen lov-hjemmel om et trygt omsorgs- og læringsmiljø, jf. opplæringsloven § 9a.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

III

Meld. St. 19 (2015–2016) – Tid for lek og læring. Bedre innhold i barnehagen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Hans Fredrik Grøvan på vegne av Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 2, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte høsten 2016 med en konkret handlingsplan som omfatter generisk markedsføring, kunnskapsbasert informasjon og rådgivning om økologisk jordbruk til gårdbrukere og forbrukere, økt offentlig innkjøp, nødvendig økte økonomiske stimuleringstiltak samt forenkling av regelverk for økologisk produksjon og foredling, slik at Stortingets mål nås i 2020.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 94 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.33.13)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en tydelig handlingsplan for å øke den økologiske matproduksjonen i Norge for Stortinget innen 2017.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 89 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.33.29)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 3:7 (2015–2016) – Riksrevisjonens undersøkning av arbeidet til styresmaktene for å nå måla om økologisk landbruk – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 3:6 (2015–2016) – Riksrevisjonens undersøkelse av digitalisering av kommunale tjenester – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Michael Tetzschner på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Vedtak til lov
om endring i valgloven mv.

I

I lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven) skal § 9-2 annet ledd lyde:

Kommunestyret kan *selv vedta* at det på ett eller flere steder i kommunen skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen. Vedtaket må treffes senest samtidig med budsjettet for det året valget skal holdes.

II

I lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) skal § 35 nr. 1 lyde:

1. Vedtak treffes med alminnelig flertall av de stemmer som avgis, hvis ikke annet følger av denne lov eller av valgloven § 9-3 annet ledd. Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er møteleders stemme avgjørende.

III

Loven trer i kraft straks.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Fol-

keparti og Venstre ble bifalt med 59 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.34.31)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at det kun er Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som stemmer for lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 57 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.34.52)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:50 L (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Michael Tetzschner, Helge André Njåstad, Kenneth Svendsen, Geir S. Toskedal og André N. Skjelstad om endring i valgloven. Beslutningen om valg skal holdes over én eller to dager skal kunne treffes av bystyre/kommunestyre som alminnelig flertallsvedtak – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Jan Bøhler på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om endring av eierseksjonsloven, der sameiene får større mulighet til å hindre spekulative oppkjøp og ombygging av leiligheter for utleie/framleie til et uforsvarlig antall beboere.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde dagens begrensning i eierseksjonsloven om at ingen skal kunne eie flere enn to seksjoner i samme sameie.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 59 mot 45 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 20.35.56)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:140 S (2014–2015) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Bøhler, Marianne Martinhinsen, Marit Nybakk og Truls Wickholm om endring i eierseksjonsloven – demokrati i sameier for å hindre spekulasjon i utleie og oppkjøp – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Frank J. Jenssen på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«I inndelingslova skal følgende endring gjøres:

§ 3 tredje ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Departementet kan fastsetje at endring av grensene til eit område skal behandlast som ei grensejustering, dersom området har ein mindre del av innbyggjarane i ein kommune eller eit fylke som skal leggjast til andre kommunar eller fylke etter andre ledd bokstav b.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble bifalt med 53 mot 51 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.36.42)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringar i inndelingslova og kommuneloven (behandling av kommunesamanslåingar mv.)

I

I lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) skal desse endringane gjerast:

§ 29 nr. 4 skal lyde:

4. Bestemmelsene gjelder ikke for kommunale eller fylkeskommunale foretak, jf. kapittel 11. Bestemmelsene i § 30 nr. 4, §§ 31, 31 a, og § 32 nr. 3 og §§ 36 til 38 a kommer likevel til anvendelse.

§ 32 nr. 3 skal lyde:

3. Saklisten til møtet og andre dokumenter som ikke er unntatt fra offentlighet, skal være tilgjengelig for all-

mennheten. Møte i folkevalgte organer skal kunngjøres på hensiktsmessig måte. Dette gjelder også møter som det må antas vil bli helt eller delvis lukket etter § 31.

§ 60 nr. 1 bokstav c, d og ny bokstav e skal lyde:

- c. kommunestyret eller fylkestinget etter § 48 nr. 4 har vedtatt at et regnskapsmessig underskudd skal fordeles ut over det påfølgende budsjettår etter at regnskapet er framlagt,
- d. kommunen eller fylkeskommunen ikke følger vedtatt plan for dekning av underskudd, eller
- e. departementet har fattet vedtak etter inndelingslova § 16 a.

§ 62 nr. 2 skal lyde:

- 2. I kommuner eller fylkeskommuner med parlamentarisk styreform kan kommunestyret eller fylkestinget selv delegerer sin myndighet etter bestemmelsene i dette kapitlet til kommunerådet eller fylkesrådet. Myndigheten til å treffe vedtak om å opprette eller nedlegge kommunalt eller fylkeskommunalt foretak kan ikke delegeres. Kommunerådet eller fylkesrådet kan videre delegerer sin myndighet til enkeltmedlemmer av rådet, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget selv har bestemt noe annet.

§ 68 nr. 2 skal lyde:

- 2. Styrets leder innkaller til styremøte. Innkallingen skal skje med rimelig varsel, og inneholde en sakliste.

§ 70 nytt femte punktum skal lyde:

Kommunerådet eller fylkesrådet kan videredelegere denne myndigheten til enkeltmedlemmer av rådet hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget selv har bestemt noe annet.

II

I lov 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova) skal disse endringane gjerast:

Ny § 16 a skal lyde:

§ 16 a *Robek-status ved samanslåing*

Dersom éin eller fleire av kommunane eller fylkeskommunane som skal slåast saman, oppfyller vilkåra i kommuneloven § 60 nr. 1, kan departementet fram til samanslåinga blir sett i verk, bestemme at den nye kommunen eller fylkeskommunen skal følgje krava om godkjenning og kontroll i kommuneloven § 60 nr. 1 og 2. Dette gjeld berre dersom kommunen eller fylkeskommunen ikkje kan ventast å dekkje inn meirforbruk frå før samanslåinga innan to år, og det etter departementet si vurdering er behov for godkjenning og kontroll.

Ny § 16 b skal lyde:

§ 16 b *Kommunesamanslåing og forkjøpsrett til aksjar*
Når aksjar skiftar eigar frå ein kommune til ein annan

kommune eller frå ein fylkeskommune til ein annan fylkeskommune som følgje av samanslåing eller deling etter denne lova, gjeld ikkje reglane i aksjeloven § 4-15 andre og tredje ledd og § 4-19 første ledd.

§ 17 andre ledd bokstav d og ny bokstav e skal lyde:

- d) reglar om fristar og vilkår for å krevje inn *eigedomsskatt*
- e) *reglar om den inneverande kommunestyreperioden og om samansetjing av kommunestyret, slik at kommunane kan velje kommunestyret i den nye kommunen av og blant kommunestyra sjølve og korte ned kommunestyreperioden for dei som ikkje blir valde. Dei same unntaka kan gjerast for fylkestinga.*

§ 25 nytt fjerde punktum skal lyde:

Departementet kan gjere unntak frå kravet om slikt felles møte.

Noverande fjerde punktum blir nytt femte punktum.

§ 26 første ledd skal lyde:

Ved samanslåing av kommunar eller fylkeskommunar og ved deling som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b skal det opprettast ei fellesnemnd til å samordne og ta seg av førebuinga av samanslåinga eller delinga. Nemnda bør spegle av innbyggjartalet i dei enkelte kommunane eller fylkeskommunane. Det skal likevel vere minimum tre medlemmer i nemnda frå kvar kommune eller fylkeskommune. Fellesnemnda blir valt av og blant medlemmene i kommunestyret eller fylkestinget. *Også medlemmer av kommunerådet eller fylkesrådet kan veljast.* Nemnda vel sjølv leiar og nestleiar. Reglane i kommunelova om val og saksbehandling i folkevalde organ gjeld elles tilsvarande.

III

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset. Kongen kan setje i verk dei einskilde føresegnene til ulik tid.

Presidenten: Det voterer først over komiteens innstilling til I § 62 nr. 2 og § 70 nytt femte punktum samt II § 17 andre ledd bokstav d og ny bokstav e.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 61 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.37.16)

Presidenten: Det voterer over komiteens innstilling til resten av I og II samt III.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 14

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

L o v

om endringer i lov om erverv av vannfall mv.
(erverv av andel i offentlig ansvarlig selskap med konsesjonspliktige rettigheter til vannfall)

I

I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv. gjøres følgende endringer:

§ 37 første ledd skal lyde:

For erverv av eierandel i andre selskaper enn de som omfattes av § 36 og § 37 a, gjelder denne lovs bestemmelser om erverv av eiendomsrett til vannfall eller annen rådighet over vannfall, så langt selskapet direkte eller indirekte innehar eiendomsrett eller annen rådighet som erververen ikke kunne erverve uten konsesjon eller vedtak etter denne lov.

Ny § 37 a skal lyde:
§ 37 a.

Det kreves konsesjon fra departementet for erverv av andel i ansvarlig selskap som direkte eller indirekte innehar rettigheter det kreves konsesjon eller vedtak etter loven her for å kunne erverve. Det kan ikke gis konsesjon som medfører at et selskap, foretak, lag eller sammenslutning ikke oppfyller vilkårene i § 2 første ledd. Den offentlige eiermajoriteten skal gjennom flertallskrav, selskapsorganer, bestemmelser om endringer av selskapsavtalen og øvrige forhold sikres full rådighet over selskapet og fallrettighetene på tilsvarende måte som i et selskap med begrenset ansvar. Departementet kan til enhver tid og uten hinder av taushetsplikt kreve fremlagt dokumentasjon for at det foreligger reelt offentlig eierskap. For øvrig gjelder bestemmelsene i § 36 tilsvarende så langt de passer.

§ 39 første ledd skal lyde:

Denne lovs bestemmelser om erverv av eiendomsrett til vannfall eller annen rådighet over vannfall skal gjelde ved erverv av mer enn 90 prosent av aksjene, partene eller rettigheter til aksjene eller partene i *selskaper som nevnt i § 36 eller § 37 a* som direkte eller indirekte innehar eiendomsrett eller annen rettighet som erververen ikke kunne erverve uten konsesjon eller vedtak etter denne lov.

II

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 15

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Lise Christoffersen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre praksisen med at trygdeoppgjørene legges frem som egen sak for Stortinget fra og med trygdeoppgjøret for 2017.»
Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 59 mot 45 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.38.25)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:96 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Kirsti Bergstø om å sikre full behandling av trygdeoppgjøret i Stortinget slik sakens viktighet og tradisjonen tilsier – vedlegges protokollen.

Votering:

Sak nr. 16 [20:39:00]

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke referat.
Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.40.
